

ΤΟΥ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

Ἡ ΤΟΥ

ΚΥΡΟΥ

ΠΑΙΔΕΙΑ.

585 a25

Ξ

X

I

EX

Gal & R. e.
Γ Ο Υ

Ξ Ε Ν Ο Φ Ω Ν Τ Ο Σ

Ἡ Τ Ο Υ

Κ Υ Ρ Ο Υ

Π Α Ι Δ Ε Ι Α.

XENOPHONTIS

I N S T I T U T I O

C Y R I.

T O M I S Q U A T U O R.

XX EDITIONE T. HUTCHINSON.

T O M. IV.

G L A S G U A E:

I N A E D I B U S A C A D E M I C I S

E X C U D E B A N T R O B E R T U S E T A N D R E A S F O U L I S

A C A D E M I A E T Y P O G R A P H I

M. DCC. LXVII.

37

ΧΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ζ΄.

XENOPHONTIS

DE

CYRI

INSTITUTIONE

LIBER SEPTIMUS.

TOM. IV.

A

Ξ Ε Ν Ο Φ Ω Ν Τ Ο Υ Σ

Κ Τ Ρ Ο Υ

Π Α Ι Δ Ε Ι Α Σ Ζ'.

ΟΙ μὲν δὴ, εὐζάμενοι τοῖς θεοῖς, ἀπῆ-
σαν πρὸς τὰς τάξεις· τῷ δὲ Κύρῳ κὴ τοῖς
ἀμφ' αὐτὸν προσήνεγκαν οἱ θεράποντες
ἐμφαγεῖν καὶ ἐμπιεῖν, ἔτι ὄσιν ἀμφὶ τὰ
ιέρα. Ὁ δὲ Κῦρος, ὥς περ εἶχεν ἐσηκῶς,
ἀπαρξάμενος ἡρίσα, καὶ μετεδίδω αἰὲ τῷ
μάλισα δεομένῳ· καὶ σπείσας καὶ εὐζά-
μενος, ἔπτε, κὴ οἱ ἄλλοι δὲ οἱ περὶ αὐτὸν
ὅτως ἐποίουν. Μετὰ δὲ ταῦτα αἰτησά-
μενος Δία πατρῶον ἡγεμόνα εἶναι κὴ σύμ-
μαχον, ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸν ἵππον, κὴ τοὺς
ἀμφ' αὐτὸν ἐκέλευσεν. Ὀπλισμένοι δὲ
πάντες ἦσαν οἱ περὶ τὸν Κῦρον τοῖς αὐ-
τοῖς Κύρῳ ὅπλοις, χιτῶσι φοινικοῖς, θώ-
ραξι χαλκοῖς, κράνεσι χαλκοῖς, λόφοις
λευκοῖς, μαχαίραις, παλτῶ κρανεῖνῳ ἐνὶ

XENOPHONTIS

DE

CYRI

INSTITUTIONE

LIBER SEPTIMUS.

ILLI igitur, precati deos, ad ordines abierunt: et ministri Cyro atque iis qui cum ipso erant, in re sacrâ faciendâ adhuc occupatis, cibum ac potum adtulêre. Cyrus autem ità, uti constiterat, libatis cibus prandebat, et semper ei, qui maximè indigeret, impertiebat: cumque libationes et preces peregisset, *tum ipse* bibit, tum cacteri, qui circum eum erant, similiter fecerunt. Secundùm hæc implorato Jove patrio, ut dux et socius esset, equum adscendit, *idemque* eos, qui circa ipsum erant, facere iussit. Erant autem omnes illi cum Cyro, iisdem armis instructi, quibus ipse Cyrus; tunicis puniceis, loricis aereis, aereis galeis, cristis albis, gladiis, *et uno corneo*

4 CYRI INSTIT. VII.

quisque palto: equi tegumentis frontium, et pectorum, et laterum aereis *muniti erant*: ejusdem generis tegumenta equitis *cujusque* femora muniebant. In hoc autem duntaxat uno Cyri à reliquis differebant arma, quòd reliqua colore aureo illita erant; at Cyri arma instar speculi resplendebant. Posteaquam conscendit *equum*, ac substitit ut respiceret quà perrecturus esset, tonitru dextrum insonuit: et ille, Sequemur, ait, te, maxime Jupiter. Tum progredi coepit, Chrysantâ equitum praefecto cum equitibus, dextrum; Arasambâ cum pedestribus copiis latus laevum obtinentibus. Praecepit etiam ut ad signum respicerent, et aequali gradu sequerentur: erat autem ei signum aquila aurea in hastâ sublimi extensa. Et hodie signum hoc à rege Persarum adhuc retinetur. Prius verò quàm in hostium conspectum venirent, ter exercitum quiescendo refecit.

Ubi stadia circiter viginti processis-

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'. 5

ἕκαστος· οἱ δὲ ἵπποι προμετωπίδιοις καὶ
 προσερνιδίοις καὶ παραπλευριδίοις χαλ-
 κοῖς· τὰ δ' αὐτὰ ταῦτα καὶ παραμηρί-
 δια ἦν τῷ ἀνδρί. Τοσοῦτο δὲ μόνον διέφε-
 ρον τὰ Κύρου ὄπλα, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ἐ-
 κέχριστο τῷ χρυσοειδεῖ χρώματι, τὰ δὲ
 Κύρου ὄπλα ὥσπερ κάτοπτρον ἐξέλαμπεν.
 Ἐπεὶ δὲ ἀνέβη, καὶ ἔση ἀποβλέπων ἥπερ
 ἐμελλε πορεύεσθαι, βροντὴ δεξιᾷ ἐφθέγγα-
 το· ὁ δ' εἶπεν, Ἐφόμεθά σοι, ὦ Ζεῦ μέ-
 γιστε. Καὶ ὠρμάτο μὲν, ἐν δεξιᾷ ἔχων
 Χρυσάνταν τὸν ἵππαρχον καὶ τοὺς ἵπ-
 πείας, ἐν ἀριστερᾷ δὲ, Αῤασάμβαν καὶ τοὺς
 πέζους. Παρηγγύησε δὲ παρορᾶν πρὸς
 τὸ σημεῖον, καὶ ἐν ἴσῳ ἔπεσθαι· ἦν δ' αὖ-
 τῷ τὸ σημεῖον, αἰτὸς χρυσοῦς ἐπὶ δόρα-
 τος μακροῦ ἀνατεταμένος. Καὶ νῦν δὲ
 ἔτι τῆτο τὸ σημεῖον τῷ Περσῶν βασιλεῖ
 διαμένει. Πρὶν δὲ ὄρᾶν τοὺς πολεμίους,
 εἰς τρεῖς ἀνέπαυσε τὸ σθένος.

Ἐπεὶ δὲ προεληλύθεισαν ὡς ἑκασίσα-

6 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ΄.

δίεσ, ἤρχοντο ἤδη τὸ τῶν πολεμίων στρα-
τευμα ἀντιπροσιὸν παρορᾶν. Ὡς δὲ ἐν
τῷ καλαφανεῖ πάντες ἀλλήλοισ ἐγένοντο,
καὶ ἔγνωσαν οἱ πολέμιοι πολὺ ἐκατέρω-
θεν ὑπερφαλαγγῶντες, σήσαντες τὴν ἐαυ-
τῶν φάλαγγα, (ὃ γάρ ἐστιν ἄλλως κυ-
κλοῦσθαι) ἀπέκαμπλον εἰς κύκλωσιν, ὅ-
πως ὥσπερ γάμμα ἐκατέρωθεν τὴν ἐαυ-
τῶν τάξιν ποιήσαντες, πάντοθεν ἅμα μά-
χοιντο. Κῦρος δὲ ὁρῶν ταῦτα, ἔδέν τι
μᾶλλον ἀφίστατο, ἀλλ' ὡσαύτως ἤγεῖτο.
Κατανοῶν δὲ ὡς πρόσω τὸν καμπλήρη ἐ-
κατέρωθεν ἐποίησαντο, περὶ ὃν κάμπλον-
τες ἀνέτεινον τὰ κέρατα, Ἐννοεῖς, ἔφη,
ὦ Χρυσάντα, ἔνθα τὴν ἐπικαμπὴν ποι-
οῦνται; Πάνυ γε, ἔφη, ὁ Χρυσάντας, καὶ
θαυμάζω γε· πολὺ γάρ μοι δοκῶσιν ἀπο-
σπᾶν τὰ κέρατα ἀπὸ τῆς ἐαυτῶν φά-
λαγγος. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ
ἀπὸ γε τῆς ἡμετέρας. Τί δὴ τῷτο; Δη-
λονότι, ἔφη, φοβούμενοι μὴ, ἢν ἐγγὺς ἦ-

CYRI INSTIT. VII. 7

sent, hostium copias adventantes contra se jam cernere coeperunt. Cumque jam se mutuò conspicerent, et hostes animadvertissent ipsorum longius quàm *Persarum* phalangem ab utrâque parte exporrectam esse, suam ubi stitissent phalangem, (nec enim aliter circumdare liceat) inflexerunt eam ad intercipiendum in medio hostem, ut instructo agmine suo utrinque instar literae *gamma*, undique simul dimicarent. Quae Cyrus tametsi videret, nihilo tamen magis itinere decessit, sed eodem modo praeibat. Cùm autem animadverteret, procul ab ipsis utrinque flexum fieri, quo cornua flectendo extendebant, Animadvertis, inquit, Chryfanta, ubi *hostes* inflexionem instituant? Prorsùs, ait Chryfantas, atque adeò miror sanè: cornua enim, meâ quidem sententiâ, longè à suâ phalange abstrahunt. Sic est profectò, ait Cyrus, ac longè etiam à nostrâ. Cur id? Nimirum, ait, metuunt né, si cornua nobis propiora sint, phalange pro-

8 CYRI INSTIT. VII.

cul adhuc remotâ, impetum in eos faciamus. *At* quî poterunt deinde, inquit Chryfantas, aliis alii adjumento esse, cùm tam longè à se invicem absint? Manifestum est, inquit Cyrus, fore ut ubi cornua è regione laterum exercitûs nostri adscendendo constiterint, quasi in phalangem conversi pariter ex omni parte nos adgrediantur, simul undique adversum nos pugnaturi. Ergone tibi, inquit Chryfantas, rectè hoc consilii capere videntur? *Rectè*, ad ea quod adtinet, quae prospiciunt, inquit: ad ea verò, quae non prospiciunt, etiam pejùs sibi consulunt, quàm si adversis cornibus nos invaderent. Sed tu, Arsama, inquit, peditatum quietè ducito, sicuti me praeire vides: ac tu, Chryfanta, pari cum hoc gradu copias equestres ducens sequitor. Ego verò illuc abeo, unde mihi commodum videtur ordiri praelium: et simul in transitu singula considerabo, quo pacto nobis ista se habeant. Illuc ubi venero, cùm congressuri jam inter nos eri-

μῶν γένηται τὰ κέρατα, τῆς φάλαγγος
 ἔτι πρόσω οὔσης, ἐπιθώμεθα αὐτοῖς. Ε-
 πείτα, ἔφη ὁ Χρυσάντας, πῶς δυνήσον-
 ται ὠφελεῖν οἱ ἕτεροι τῶς ἑτέρους, οὕτω
 πολὺ ἀπέχοντες ἀλλήλων; Ἀλλὰ δῆ-
 λον, ἔφη ὁ Κῦρος, ὅτι ἡνίκα ἂν γένηται
 τὰ κέρατα ἀναβαίνοντα κατ' ἀντιπέρας
 τῶν πλαγίων τῶ ἡμετέρου στρατεύματος,
 στραφέντες ὡς εἰς φάλαγγα ἅμα πάντο-
 θεν ἡμῖν προσίασιν, ὡς ἅμα πάντοθεν μα-
 χούμενοι. Οὐκ ἔν, ἔφη ὁ Χρυσάντας, εὖ
 σοι δοκοῦσι βελεύεσθαι; Πρὸς γε ἃ ὀρῶσι
 πρὸς δέ γε ἃ οὐχ ὀρῶσιν, ἔτι κάκιον, ἢ εἰ
 κατὰ κέρας προσήεσαν. Ἀλλὰ σὺ μὲν,
 ἔφη, ὦ Ἀρσάμα, ἡγαῦ τῷ πεζῷ ἡρέμα,
 ὥσπερ ἐμὲ ὀρᾷς· καὶ σὺ, ὦ Χρυσάντα, ἐν
 ἴσῳ τούτῳ τὸ ἵππικόν ἔχων συμπαρέ-
 που. Εγὼ δὲ ἄπειμι ἐκεῖσε ὅθεν μοι δο-
 κεῖ καιρὸς εἶναι ἀρχεσθαι τῆς μάχης·
 ἅμα δὲ παριὼν ἐπισκέψομαι ἕκαστα πῶς
 ἡμῖν ἔχει. Ἐπειδὴν δὲ ἐκεῖ γένωμαι, ἅ-

10 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'

ταν ἤδη ὁμῶς προσιόντες ἀλλήλοις γινώ-
μεθα, παιᾶνα ἐξάρξω, ὑμεῖς δὲ ἐφέπεσθε.
Ἦνίκα δ' ἂν ἡμεῖς ἐγχειρῶμεν τοῖς πο-
λεμίοις, αἰοθήσεσθε μὲν, (ὃ γὰρ, οἴμι ὀλί-
γος θόρυβος ἔσται) ὀρμήσειαί δὲ τηνικαῦτα
Αβραδάτης ἤδη σὺν τοῖς ἄρμασιν εἰς τοὺς
ἐναντίους· οὕτω γὰρ αὐτῷ εἰρήσεται· ὑ-
μᾶς δὲ χρὴ ἔπειθαι ἐχομένους ὀτιμά-
λιστα τῶν ἀρμάτων· οὕτω γὰρ μάλιστα
τοῖς πολεμίοις τεταραγμένοις ἐπιπεσόμε-
θα. Παρέσομαι δὲ καὶ ἐγώ, ἥ ἂν δύνω-
μαι τάχιστα διώκων τοὺς ἄνδρας, ἦν οἱ
θεοὶ ἐθέλωσι.

Ταῦτα εἰπὼν, καὶ σύνθημα παρεγγυ-
ήσας, ΖΕΥΣ ΣΩΤΗΡ ΚΑΙ ἩΓΕ-
ΜΩΝ, ἐπορεύετο. Μεταξὺ δὲ τῶν ἀρ-
μάτων καὶ τῶν θωρακοφόρων διαπορευόμε-
νος, ὁπότε προσβλέψειε τινὰς τῶν ἐν ταῖς
τάξεσι, τότε μὲν εἶπεν ἂν, Ω ἄνδρες, ὥς
ἡδὺ ὑμῶν τὰ πρόσωπα θεάσασθαι· Τότε
δ' αὖ ἐν ἄλλοις ἂν ἔλεξεν, Αἰεὶ ἐννοεῖτε,

CYRI INSTIT. VII. 11

mus, paeana exordiar, ac vos subsequimini. Quando autem manus cum hostibus nos conferturi simus, *facile vos sentietis*, (quippe tumultus, opinor, haud exiguus futurus est) ac tum Abradates cum curribus in adversarios impetum faciet: sic enim ipsi significabitur: vos autem sequi oportebit quàm maximè contiguos curribus; nam hoc modo in hostes plurimùm perturbatos incidemus. Adero etiam ipse, et quàm celerrimè potero, diis volentibus, eos persequar.

Haec loquutus, cùm tesseram *militarem* hanc dedisset, JUPITER SERVATOR ET DUX, progressus est. Cumque inter currus et loricatos pergeret, quoties aliquos eorum qui in ordinibus erant adspiceret, aiebat modò, Quàm jucundum est, viri, vestros intueri vultus! Modò apud alios dicebat, An intelligitis, viri, certamen jam *proposi-*

12 CYRI INSTIT. VII.

tum esse non solum de hodiernâ victoriâ,
 sed etiam de eâ quam prius obtinuistis,
 et de felicitate universâ? Apud alios
 autem procedens aiebat, Deinceps nun-
 quam dii nobis accusandi erunt, commi-
 litones: nam facultatem concessere mul-
 ta et egregia nobis acquirendi. At nos,
 milites, fortiter nosmet geramus. Rur-
 sùs alios hujusmodi verbis *adfatus est*,
 Quasnam ad communes epulas lautiores
 alii alios invitare possemus, quàm ad has
 ipsas? Nàm modò facultas *vobis* est, si
 viri fortes esse volueritis, multa et egre-
 gia *commoda* in vos mutuò conferendi.
 Rursùs alios, Nôstis, opinor, milites, pro-
 posita jam esse praemia; vincentibus
 quidem, ut persequantur, feriant, occi-
 dant, bona possideant, praeclarè audiant,
 liberi sint, imperent; ignavis autem, his
 contraria scilicet. Quisquis ergo seip-
 sum diligit, mecum praelium ineat: nam
 ego nihil ignaviae, nihil turpitudinis
 volens admittam. Rursùs ubi ad quos-

ἄνδρες, ὅτι ὁ νῦν ἀγὼν ἐστὶν ὃ μόνον περὶ
 τῆς τήμερον νίκης, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς
 πρόσθεν ἢ ἐνικήσατε, καὶ περὶ πάσης εὐ-
 δαιμονίας; Ἐν ἄλλοις δὲ προσιών εἶπεν,
 ὦ ἄνδρες, τὸ ἀπὸ τῆδε ἔδεν ποτε θεὸς αἰ-
 τιατέον ἔτι ἔσαι· παραδεδώκασι γὰρ ἡ-
 μῖν πολλά τε καὶ ἀγαθὰ κτήσασθαι.
 Ἀλλ', ὦ ἄνδρες, ἀγαθοὶ γενώμεθα. Κατ'
 ἄλλους εἰ' αὖ τοιαῦδε, ὦ ἄνδρες, εἰς τίνα
 ποτ' ἂν καλλίονα ἔρανον ἀλλήλους πα-
 ρακαλέσαιμεν, ἢ εἰς τόνδε; Νῦν γὰρ ἔξε-
 σιν ἀγαθοῖς ἀνδράσι γενομένοις πολλά κα-
 γαθὰ ἀλλήλοις εἰσενεγκεῖν. Κατ' ἄλλους
 δ' αὖ, Εἰςάσθε μὲν, οἶμαι, ὦ ἄνδρες,
 ὅτι νῦν ἅθλα πρόκειται τοῖς νικῶσι μὲν,
 διώκειν, παίειν, κατακαίνειν, ἀγαθὰ ἔ-
 χειν, καλὰ ἀκούειν, ἐλευθέροις εἶναι, ἄρ-
 χειν· τοῖς δὲ κακοῖς δηλονότι τὰναντία
 τέτων. Ὅστις ἔν ἐαυτὸν φιλεῖ μεῖ' ἐμῷ
 μαχέσθω· ἐγὼ γὰρ ἔδεν κακὸν, ἐδ' αἰ-
 χρὸν ἐκὼν εἶναι προσήσομαι. Ὅποτε δ'

14 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ.

αὐ γένοιτο κατὰ τινὰς τῶν πρόθεν συμ-
μαχεσαμένων, εἶπεν ἄν, Πρὸς δὲ ὑμᾶς
τί δεῖ λέγειν, ὦ ἄνδρες; ἐπίσταθε γὰρ
οἶαν τε οἱ ἀγαθοὶ ἐν ταῖς μάχαις ἡμέραν
ἄγχι, καὶ οἶαν οἱ κακοί.

Ὡς δὲ ἀπιὼν κατὰ Αβραδάτην ἐγένε-
το, ἔση· καὶ ὁ Αβραδάτης παραδὲς τῷ ὑ-
φηνιόχῳ τὰς ἡνίας προσῆλθεν αὐτῷ· προσ-
έδραμον δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν πλησίον τε-
ταγμένων καὶ πεζῶν καὶ ἄρματηλατῶν.
Ὁ δ' αὖ Κῦρος ἐν τοῖς παραγεγενημένοις
ἔλεξε τοιαύδε· Ὁ μὲν θεός, ὦ Αβραδάτα,
ὥσπερ σὺ ἡζίους, συνηζιώσέ σε καὶ τὰς σὺν
σοι πρωτοστάτας εἶναι τῶν συμμάχων·
σὺ δὲ τῷτῳ μέμνησο, ὅταν δέῃ σε ἡδὴ ἀ-
γωνίζεσθαι, ὅτι Πέρσαι οἱ τε θεασόμενοι
ὑμᾶς ἔσονται, καὶ οἱ ἐφόμενοι ὑμῖν, καὶ οὐκ
ἐάσοντες ἐρήμους ὑμᾶς ἀγωνίζεσθαι. Καὶ
ὁ Αβραδάτης εἶπεν, Ἀλλὰ τὰ μὲν καθ'
ἡμᾶς ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Κῦρε, καλῶς ἔχειν·
ἀλλὰ τὰ πλάγια λυπεῖ με, ὅτι τὰ μὲν

CYRI INSTIT. VII. 15

dam accessisset, qui praelio superiori interfuissent, aiebat, Ad vos verò, milites, quid verbis opus est? nòstis enim qualem diem *viri* fortes in praeliis agant, et qualem ignavi.

Cùm autem discedens ad Abradatam accessisset, restitit: et Abradates habenis inferiori aurigae traditis, adiit eum; et alii etiam ex eis, qui prope *ab ipso* in acie collocati erant, tum pedites tum curruum agitadores, *ad eum* adcurrebant. Rursùs apud hos, cùm jam advenissent, in hanc sententiam dixit Cyrus; Deus, Abradata, quemadmodùm tu peuebas, te tuosque dignos censuit, qui fortiorum in acie primi staretis: tu verò hoc memineris, ubi jam tibi praeliandum erit, Persas eos futuros qui vos et spectabunt et sequentur, neque committent, ut auxilio destituti dimicetis. Et Abradates ait, Equidem res nostras, Cyre, rectè se habere existimo: verùm latera me sollicitum habent, quòd hostium

16 CYRI INSTIT. VII.

cornua video porrigi firma tum propter currus, tum propter omnis generis copias; his autem nihil nos opposuimus aliud quàm currus: quapropter me sanè, nisi forte locus hic mihi obtigisset, ejus puderet; adeò mihi planè tutissimè *hic* esse videor. Et Cyrus, Si res apud te rectè habent, inquit, bono sis animo quod illos adtinet: nam ego, deùm ope, tibi palam haec hostium latera nudabo. Teque obtestor, nè priùs in hostes impetum facias, quàm hos *ipsos*, quos modò metuis, fugere cernas: (hujusmodi autem verba Cyrus magnifice jaçtabat, instante pugnâ: cùm caeteroqui non admodum jaçtabundus esset) ubi verò fugientes hos conspexeris, *tum* et me jam adesse putato, et impetum in hostes facito: quippe tunc adversarios ignavissimos, et tuos fortissimos experieris. Enimverò dum tibi vacat, Abradata, currus tuos utique praetervectus, cohorta-

τῶν
νόμ
τιᾶ
τακ
μὴ
ἐνθά
λες
εἰ τ
ἐκεῖ
τῶν
δείξ
πολ
γον
(το
μά
γαλ
Φεῖ
καὶ
τε
τῶ
ἐς

τῶν πολεμίων κέρατα ἰχυρὰ ὄρῳ ἀνατει-
 νόμενα καὶ ἄρμασι καὶ παντοδαπῇ στρα-
 τιά· ἡμέτερον δ' ἔδεν ἄλλο αὐτοῖς ἀντιτέ-
 τακται ἢ ἄρματα· ὥς' ἐγώ, ἔφη, εἰ
 μὴ ἔλαχον τήνδε τὴν τάξιν, ἡχυνόμην ἂν
 ἐνθάδε ὦν· οὕτω πολὺ μοι δοκῶ ἐν ἀσφα-
 λεσάτῳ εἶναι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλ'
 εἰ τὰ παρά σοι καλῶς ἔχει, θάρρει ὑπὲρ
 ἐκείνων· ἐγὼ γάρ σοι, σὺν θεοῖς, ἔρημα
 τῶν πολεμίων τὰ πλάγια ταῦτα ἀπο-
 δείξω. Καὶ σὺ μὴ πρότερον ἐμβαλλε τοῖς
 πολεμίοις, διαμαρτύρομαι, πρὶν ἂν Φεύ-
 γοντας τούτους, οὓς νῦν φοβῇ, θεάσῃ·
 (τοιαῦτα δ' ἐμεγαληγόρει, μελλέσης τῆς
 μάχης γίνεσθαι· ἄλλως δ' ἔμᾶλα με-
 γαλήγορος ἦν) ὅταν μέντοι τέτους ἴδῃς
 Φεύγοντας, ἐμέ τε ἤδη παρῆναι νόμιζε,
 καὶ ὄρμα εἰς τοὺς ἀνδρας· καὶ σὺ γάρ τό-
 τε τοῖς μὲν ἐναντίοις κακίςοις ἂν χρήσαιο,
 τοῖς δὲ μετὰ σαυτῷ, ἀρίστοις. Ἀλλ' ἕως
 ἐσί σοι χολή, ὦ Ἀβραδάτα, πάντως πα-

18 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'.

ρελάσας παρὰ τὰ σαυτῷ ἄρματα, παρα-
 κάλει τὲς σὺν σοὶ εἰς τὴν ἐμβολήν, τῷ
 μὲν προσώπῳ παραθάρρυνων, ταῖς δ' ἐλ-
 πίσιν ἐπικουφίζων. Ὅπως δὲ κράτιστοι
 φανῆσθε τῶν ἐπὶ τοῖς ἄρμασι, φιλονει-
 κίαν αὐτοῖς ἐμβαλλε· κῆ γάρ, εὖ ἴασι, ἦν
 τάδε γένηται, πάντες ἐρῶσι τολοιπὸν μη-
 δὲν εἶναι κερδαλεώτερον ἀρετῆς. Ὁ μὲν
 δὴ Αβραδάτης ἀναβὰς παρήλαυνε, καὶ
 ταῦτα ἐποίει·

Ὁ δ' αὖ Κῦρος παριὼν, ὥς ἐγένετο
 πρὸς τῷ εὐωνύμῳ, ἔνθα Ὑξάσπας τὲς ἡ-
 μίσεις ἔχων ἦν τῶν Περσῶν ἱππέων, ὁ-
 νομάσας αὐτὸν, εἶπεν, Ω Ὑξάσπα, νῦν
 ὄρᾳς ἔργον τῆς σῆς ταχυεργίας· νῦν γάρ,
 ἦν φθάσωμεν τὲς πολεμίς κατακτανόν-
 τες, ἴδεις ἡμῶν ἀποθανεῖται. Καὶ ὁ Ὑ-
 ξάσπας ἐπιγελάσας εἶπεν, Ἀλλὰ περὶ
 μὲν τῶν ἐξ ἐναντίας ἡμῖν μελήσει· τὲς δ'
 ἐκ πλαγίου σὺ ἄλλοις πρόσαζον, ὅπως
 μηδ' ἔτοι χολάζωσι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν,

CYRÍ INSTIT. VII. 19

re tuos ad impressionem *in hostes faciendam*, ac partim *eis* vultu animos addito, partim spe sublevato. Atque uti praestantissimi omnium, qui sunt in curribus, videamini; aemulationem ipsis injicito: nam certò scias, dicturos omnes deinceps, si hoc fiat, virtute nihil esse fructuosius. Itaque conscenso curru praetervehebatur Abradatas, et haec faciebat.

Cyrus autem progrediens, cùm ad laevam pervenit, ubi Hystaspas erat cum equitatûs Persici parte dimidiâ, eo nominatim compellato, ait, Vides jam, Hystaspa, tuâ *dignum* opus in rebus conficiendis celeritate: nam si modò antevertemus hostes interficiendo, nemo nostrum peribit. Et Hystaspas cum risu ait, Enimverò de iis, qui ex adverso sunt, curae nobis erit: tu autem de illis, qui sunt à latere, aliis mandata dederis, ut nè isti sint otiosi. Equidem ad hos,

20 CYRI INSTIT. VII.

ait Cyrus, ipse pergo. Tu tamen hoc memineris, Hystaspa; cuicumque nostrum *tandem* victoriam deus concesserit, si quid alicubi *reliquum* ex hostibus manserit, semper cum iis, qui pugnabunt, manus conferendas esse. His dictis, procedebat. Cumque progrediendo ad latus venisset, et ad praefectum curruum, qui isthic erant, *sic* eum adlocutus est, Equidem vobis operam laturus venio: vos ubi senseritis, nos ad partes extremas *hostem* invadere, tum et ipsi per hostes unà perrumpere conamini: nam tutiores multò futuri estis, si extra *progressi* fueritis, quàm si *ab iis* in medio intercipiimini. Postquam autem pergendo ponè *harmamaxas* venit, praecepit, ut Artagerfas et Pharnuchus, cum mille peditibus ac totidem equitibus, ibidem manerent. Ubi verò, inquit, me animadverteritis eos, qui ad dextrum cornu sunt, adoriri, tunc et ipsi vobis oppositos invadite: pugnabitis autem,

Αλλ' ἐπὶ γε τέτῃς ἐγὼ αὐτὸς ἀπέρχο-
 μαί. Αλλ', ὦ Ὑψάσπα, τόδε μέμνησο·
 ὅτ' ἂν ἡμῶν ὁ θεὸς νίκην διδῶ, ἣν τι που
 μένη πολέμιον, πρὸς τὸ μαχόμενον αἰ-
 συμβάλλωμεν. Ταῦτα εἰπὼν προήει.
 Επεὶ δὲ κατὰ τὸ πλευρὸν προΐων ἐγίγ-
 νετο, καὶ κατὰ τὸν ἄρχοντα τῶν ταύτη
 ἄρμάτων, πρὸς τῷτον ἔλεξεν, Εγὼ δὲ ἔρ-
 χομαι ὑμῖν ἐπικερήσω· ἀλλ' ὁπόταν αἰ-
 ῶθησθε ἡμᾶς ἐπιβημένους κατ' ἄκρων, τό-
 τε καὶ ὑμεῖς πειράσθε ἅμα διὰ τῶν πολε-
 μίων ἐλαύνειν· πολὺ γὰρ ἐν ἀσφαλεσέρω
 ἔσεσθε, ἔξω γενόμενοι, ἢ ἐνδὸν ἀπολαμβα-
 νόμενοι. Επεὶ δ' αὖ παριὼν ἐγένετο ὅπι-
 δον τῶν ἄρμαμαζῶν, Ἀρβιγέρσαν μὲν καὶ
 Φαρνῶχον ἐκέλευσεν, ἔχοντας τήν τε τῶν
 πεζῶν χιλιοσὴν καὶ τήν τῶν ἱππέων, μέ-
 νειν αὐτῷ. Επειδὴν δὲ, ἔφη, αἰθάρησθε
 ἐμῷ ἐπιβημένους τοῖς κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας,
 τότε καὶ ὑμεῖς τοῖς καθ' ὑμᾶς ἐπιχειρεῖτε·
 μαχεῖσθε δ', ἔφη, πρὸς κέρας, ὥσπερ ἀ-

22 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ΄.

θενέστερον σφάτευμα γίνεται, φάλαγγα δ' ἔχοντες, ὥσπερ ἰχυρότεροι ἂν εἴητε. Καὶ εἰσὶ μὲν, ὡς ὁρᾶτε, τῶν πολεμίων ἱππεῖς οἱ ἔχατοι· πάντως δὲ πρόετε πρὸς αὐτοὺς τὴν τῶν καμήλων τάξιν, καὶ εὖ ἴση ὅτι καὶ πρὶν μάχεσθαι γελοῖος τὸς πολεμίους θεάσεσθε.

Ὁ μὲν δὴ Κύρος ταῦτα διαπραζάμενος, ἐπὶ τὸ δεξιὸν παρήει· ὁ δὲ Κροῖσος, νομίσας ἤδη ἐγγύτερον εἶναι τῶν πολεμίων τὴν φάλαγγα, σὺν ἧ αὐτὸς ἐπορεύετο, ἢ τὰ ἐπαναλεινόμενα τὰ κέρατα, ἤρετοῖς κέρασι σημεῖον, μηκέτι αἶω πορεύεσθαι, ἀλλ' ἐν τῇ χώρᾳ σφραφῆναι. Ὡς δ' ἔφησαν πάντες πρὸς τὸ τῷ Κυρὶ σφάτευμα ὁρῶντες, ἐσήμαιναν αὐτοῖς πορεύεσθαι πρὸς τοὺς πολεμίους. Καὶ ἔτω προσήεσαν τρεῖς φάλαγγες ἐπὶ τὸ Κύρῃ σφάτευμα· ἡ μὲν μία, κατὰ πρόσωπον· τὰ δὲ δύο, ἡ μὲν κατὰ τὸ δεξιὸν, ἡ δὲ κατὰ τὸ εὐώνυμον· ὥστε πολὺν φόβον παρῆναι

ait, adversùs cornu, quo loco imbecillior est exercitus, et phalangem habebitis, ut firmiores sitis. Sunt etiam, uti videntis, equites hostium ultimi; adversùs hos omnino camelorum ordines immittite, nec dubitetis fore ut prius hostes ridiculos conspiciatis, quàm manus conferatis.

His Cyrus peractis, ad latus dextrum se contulit: Croesus autem ratus jam phalangem, cum quâ ipse procedebat, ab hostibus abesse propiùs quàm illa cornua quae protendebantur, signum extulit quo cornua monerentur, nè longiùs fursùm progredierentur, sed eo se loco converterent. Cumque subsisterent omnes, et Cyri copias intuerentur, signum iis dedit, ut in hostes pergerent. Hoc modo tres phalanges adversùs exercitum Cyri tendebant; una, ex adverso; ex *reliquis* altera ad dextrum latus, ad laevum altera: adeò ut totus Cyri exer-

24 CYRI INSTIT. VII.

citus magno in metu versaretur. Nam
 sicuti exiguus laterculus, in magno col-
 locatus, sic Cyri copiae cingebantur un-
 dique ab hostium equitibus, et gravis ar-
 maturae militibus, et peltastis, et sagit-
 tariis, et curribus, extraquam à tergo.
 Sed ubi tamen Cyrus imperavit, omnes
 ore adverso in hostes se converterunt:
 et erat altum ubique silentium prae fu-
 turi *eventus* formidine. Cum autem Cyro
 jam tempus esse videretur, paeanem ex-
 orsus est, et universus exercitus simul
 insonuit. Deinde *Enyalium* altâ voce
 conclamabant, et Cyrus erumpit, statim-
 que cum equitibus hostes adgressus ex
 obliquo, quamprimùm cum eis manum
 conferuit: pedites autem eum servatis
 ordinibus suis celeriter subsequiebantur,
 et *hostibus* hinc atque inde circumfun-
 debantur, ut multò *jam* potiori, quàm
 illi, essent conditione. Nam cum pha-
 lange in cornu impressionem faciebant;
 quo factum est, ut celeriter vehemens
 hostium fuga fieret.

πᾶσιν
 πρὸν
 Κύρου
 τῶν
 πελ-
 ῥόων
 ἐξο-
 γήν
 σω-
 χῶ
 νεί-
 ῃδ
 δέ
 νυ-
 τ-
 π-
 σ-
 τ-
 τ-

πάσῃ τῇ Κύρῳ στρατιᾷ. Ὡς περ γὰρ μι-
 κρόν πλινθίον ἐν μεγάλῳ τεθὲν, ἔτω καὶ τὸ
 Κύρῳ στρατεύμα πάνλοθεν περιείχεται ὑπὸ
 τῶν πολεμίων καὶ ἱππεῦσι, καὶ ὀπλίταις, καὶ
 πελλοφόροις, καὶ τοξόταις, καὶ ἄρμασι, πλὴν
 ἐξόπισθεν. Ὅμως δὲ καὶ ὁ Κύρος ἐπεὶ πα-
 ρήγγειλεν, ἐστράφησαν πάντες ἀντιπρό-
 σωποι τοῖς πολεμίοις· καὶ ἦν μὲν παντα-
 χόθεν πολλὴ σιγὴ ὑπὸ τῷ τὸ μέλλον ὀκ-
 νεῖν. Ἦνίκα δὲ ἔδοξε τῷ Κύρῳ καιρὸς
 ἡδὴ εἶναι, ἐξῆρχε παιᾶνα, συνεπήχητε
 δὲ πᾶς ὁ στρατός. Μετὰ δὲ τῷτο τῷ Ε-
 νυαλίῳ τε ἅμα ἐπηλάλαξαν, καὶ ἐξανίστα-
 ται ὁ Κύρος, καὶ εὐθὺς μὲν μετὰ τῶν ἱπ-
 πέων λαβὼν πλαγίως τὰς πολεμίους, ὁμό-
 σε αὐτοῖς τὴν ταχίστην συνεμίγνυνεν· οἱ δὲ
 πεζοὶ αὐτῷ συντεταγμένοι ταχὺ ἐφεί-
 ποντο, καὶ περιεπλύοντο ἔνθεν καὶ ἔνθεν,
 ὥστε πολὺ ἐπλεονέκταν. Φάλαγγι γὰρ
 κατὰ κέρας προσέβαλλον· ὥστε ταχὺ ἰ-
 χυρὰ φυγὴ ἐγένετο τοῖς πολεμίοις.

26 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'.

Ὡς δ' ἦορτο ὁ Αρταγέρσης ἐν ἔργῳ
 ὄντα τὸν Κῦρον, ἐπιτίθεται καὶ αὐτὸς κα-
 τὰ τὰ εὐώνυμα, προεῖς τὰς καμήλας ὥς-
 περ Κῦρος ἐκέλευσεν. Οἱ δὲ ἵπποι αὐτὰς
 ἐκ πάνυ πολλῶν ἔκ ἐδέχοντο, ἀλλ' οἱ μὲν
 ἔκφρονες γιγνόμενοι ἔφευγον, οἱ δ' ἐξήλ-
 λοντο, οἱ δ' ἐνέπιπτον ἀλλήλοις. Τοιαῦτα
 γὰρ πάχυσιν οἱ ἵπποι ὑπὸ καμήλων. Ὁ
 δὲ Αρταγέρσης συντεταγμένους ἔχων τῆς
 μεθ' ἑαυτῶ, ταραττομένοις ἐπέκειτο τέταγ-
 μένος· καὶ τὰ ἄρματα δὲ τὰ τε κατὰ τὸ
 δεξιὸν καὶ τὸ εὐώνυμον ἅμα ἐνέβαλλε. Καὶ
 πολλοὶ μὲν τὰ ἄρματα φεύγοντες ὑπὸ
 τῶν κατὰ κέρας ἐπομένων ἀπέθνησκον,
 πολλοὶ δὲ τῆς φεύγοντες, ὑπὸ τῶν ἄρ-
 μάτων ἠλίσκοντο.

Καὶ ὁ Αβραδάτης δὲ ἐκέτι ἔμελλεν,
 ἀλλὰ ἰχυρῶς ἀναβοήσας, Ἄνδρες φίλοι,
 ἔπειθέ μοι, ἐνίει, ἔδὲν φειδόμενος τῶν ἵπ-
 πων, ἀλλὰ ἑξαματῶν καταπολύ τῶν
 κέντρῳ. Συνεξώρμησαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἄρ-

Artagerfes ut Cyrum jam rem adgreffum animadvertit, et ipfe ad finiftrum latus *hostes* invadit, praemiffis camelis, quemadmodum Cyrus jufferat. Hos equi magno admodum ex intervallo non expectabant, fed alii confternati fugiebant, alii saltu efferebantur, alii in fe invicem irruebant. Nam folent equis talia *quaedam* à camelis accidere. Artagerfes autem fuos ordinatos retinens, perturbatos urgebat integris ordinibus: et currus, qui ad dextram et laevam erant, fimul immittebat. Et multi quidem, cùm currus fugerent, ab iis qui cornu *directo* fequebantur, funt interremti; multi cùm hos fugerent, à curribus intercipiebantur.

Et Abradatas haud ampliùs cunctatus eft, fed cùm altâ voce clamâffet, Sequimini me, amici, equos immittebat in hoftes, cùm *quidem* iis minimè parceret, fed ità ftimulo foderet, ut multo fanguine refpergerentur. Cum hoc etiam caeteri curruum agitatores eruperunt:

et *oppositi* quidem currus hos statim fugiebant, partim receptis qui ex eis pugnarent, partim relictis. Abradatas autem rectà per eos in Aegyptiorum phalangem impetum facit; illi quoque unà cum eo irruebant, qui proximè collocati erant. Et quidem cùm aliunde saepè perspicuum est, non esse firmiorem phalangem, quàm quae ex amicis commilitonibus est collecta, tum illud hoc tempore manifestum fecit *haec phalanx*. Nam et sodales ipsius et mensae participes ejusdem *hostes* unà cum ipso sunt aggressi: alii aurigae cùm viderent Aegyptios agmine denso impetum sustinere, currus fugientes versùs deflexerunt, et illos infecuti sunt. Qui verò circa Abradatam erant, quà quidem irruerant, quia Aegyptii divisi cedere non poterant, (omnibus utrinque suo loco manentibus) equorum impetu stantes impellendo everterunt, cadentes contuderunt, *nec ipsos tantummodò, sed et ipsorum arma, et equos, et rotas*. Quidquid autem

ματηλάται· κὴ τὰ μὲν ἄρματα ἔφευγεν
αὐτὸς εὐθύς, τὰ μὲν κὴ ἀναλαβόντα τὸς
παραβάτας, τὰ δὲ κὴ ἀπολιπόντα. Ὁ δὲ
Αβραδάτης ἀντικρὺ δι' αὐτῶν εἰς τὴν τῶν
Αἰγυπλίων φάλαγγα ἐμβάλλει· συνεισέ-
βαλον δὲ αὐτῷ κὴ οἱ ἐγγύτατα τέλαγμέ-
νοι. Πολλαχόθι μὲν οὖν καὶ ἄλλοθι δῆ-
λον, ὥς ὅτι ἔστιν ἰχυροτέρα φάλαγξ, ἢ ὅ-
ταν ἐκ φίλων συμμαχῶν ἡθροισμένη ᾗ, κὴ
ἐν τῷ δὲ ἐδήλωσεν. Οἱ μὲν γὰρ ἐταῖροί
τε αὐτῷ κὴ ὁμοτράπεζοι συνεισέβαλον· οἱ
δὲ ἄλλοι ἡνίοχοι, ὥς εἶδον ὑπομένοντας
πολλῷ σίφει τὸς Αἰγυπλίους, ἐξέκλιναν
κατὰ τὰ φεύγοντα ἄρματα, κὴ τῆτοις ἐ-
φείποντο. Οἱ δὲ ἀμφὶ Αβραδάτην, ἣ μὲν
ἐνέβαλον, ἅτε οὐ δυναμένων διαχωρῆσαι
τῶν Αἰγυπλίων, (διὰ τὸ μένειν τὸς ἐνθεν
κὴ ἐνθεν αὐτῶν) τὸς μὲν ὀρθὰς τῇ ῥύμῃ τῇ
τῶν ἵππων παίοντες ἀνετρέποντο, τὸς δὲ
πίπτοντας κατηλόων, κὴ αὐτὸς κὴ ὅπλα κὴ
ἵππους κὴ τροχάς. Ὅτε δὲ ἐπιλάβοιτο τὰ

30 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ΄.

δρέπανα, πάντα βία διεκόπλετο, καὶ ὅπλα
καὶ σώματα. Ἐν δὲ τῷ ἀδιηγῆται τῷ τα-
ράχῳ, ὑπὸ τῶν παντοδαπῶν σωρευμά-
των ἐξαλλομένων τῶν τροχῶν, ἐκπίπῃ
ὁ Ἀβραδάτης, καὶ ἄλλοι δὲ τῶν συνεισβα-
λόντων· καὶ ἔτοιμὸν ἐν τῷ ῥυθμῷ, αἰδρες ἀγα-
θοὶ γενόμενοι, κατεκόπησαν καὶ ἀπέθανον·
οἱ δὲ Πέρσαι συνεπιστόμενοι, ἥ μὲν ὁ Ἀ-
βραδάτης ἐνέβαλε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τῷ τῷ
ἐπεισπεσόντες, τεταραγμένους ἐφόνευσαν·
ἥ δὲ ἀπαθεῖς ἐγένοντο οἱ Αἰγύπτιοι, (πολ-
λοὶ δὲ οὗτοι ἦσαν) ἐχώρουν ἐναντίοι τοῖς
Πέρσαις.

Ἐνθα δὴ δεινὴ μάχη ἦν καὶ δοράτων καὶ
ξυστῶν καὶ μαχαίρων· ἐπλεονέκτεν μάλιστα
οἱ Αἰγύπτιοι καὶ πλήθει καὶ τοῖς ὅπλοις. Τὰ
τε γὰρ δόρατα ἰχυρὰ τε καὶ μακρὰ, (καὶ
ἔτι καὶ νῦν ἔχουσι) αἱ τε ἀσπίδες πολὺ
μᾶλλον τῶν θωράκων καὶ τῶν γέρρων καὶ σέ-
γχι τὰ σώματα, καὶ πρὸς τὸ ὠθεῖσθαι
συνεργάζονται, πρὸς τοῖς ὤμοις οὖσαι.

falces corripuissent, id totum violento concidebatur impetu; sive arma essent, sive corpora. Atque in hoc inenarrabili tumultu, rotis propter multiplices acervos exsultantibus, *curru* excidit Abradatas, atque illorum alii qui cum ipso in hostes impetum fecerant: et hi quidem hìc, officio functi virorum fortium, *vulneribus* concisi interierunt: at *hos* unà secuti Persae, cùm eo loco, quo Abradatas *hostem* cum suis invaserat, irruissent, perturbatos occidebant: quâ verò parte cladis expertes fuerant Aegyptii, (et erant hi multi numero) rectà tendebant adversùs Persas.

Ibi tum atrox pugna hastis, jaculis, gladiis *committebatur*: et Aegyptii fanè tam numero quàm armis superiores erant. Etenim hastae ipsis erant firmæ ac longae, (quas nunc etiam gestant) et clypei multò, quàm vel loricae vel scuta *Persarum viminea*, magis et corpora tegunt, et ad propellendum aliquid adjuncti adferunt, humeris adfixi.

Quamobrem clypeis confertis procedebant, ac propellebant. Persae verò eorum impetum sustinere non poterant, quippe qui manibus extremis scuta tenebant, sed pedetentim cedebant, cum et alios ferirent ipsi, et ferirentur, donec sub machinas se receperunt. At eò cùm venissent, vicissim Aegyptii de turribus feriebantur: et ultimi omnium neque sagittarios neque jaculatores fugere sinebant, sed iis intentatis gladiis et sagittas et tela emittere cgebant. Erat autem ingens hominum caedes, ingens armorum telorumque omnis generis strepitus, ingens vociferatio, aliis mutuò sibi inclamantibus, aliis cohortantibus, aliis deos implorantibus.

Interea Cyrus *hostes* sibi oppositos persequens, advenit. Cumque Persas loco pulsos vidit, indoluit; et animadvertens nullâ ratione citiùs hostes inhiberi posse, quo minùs progredierentur ulterius, quàm si ad eorum terga circumve-

Συγκ
 ὡς
 χεῖν
 ἐχόν
 οντες
 αἰς
 θον,
 πύρ
 γειν
 ἀλλ
 κα
 πολ
 πος
 λή
 λος
 θεδ
 τὸν
 σα
 κα
 πο

Συγκλείσαντες ἔν τὰς ἀσπίδας ἐχώρουν
 καὶ ὤθον. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐκ ἐδύναντο ἀντέ-
 χειν, ἅτε ἐν ἄκραις ταῖς χερσὶ τὰ γέρρα
 ἔχοντες, ἀλλ' ἐπὶ πόδα ἀνεχάζοντο παύ-
 ντες καὶ παύομενοι, ἕως ὑπὸ ταῖς μηχαν-
 αῖς ἐγένοντο. Ἐπεὶ μέντοι ἐνταῦθα ἦλ-
 θον, ἐπαίοντο αὖθις οἱ Αἰγύπτιοι ἀπὸ τῶν
 πύργων· καὶ οἱ ἐπὶ πᾶσι δὲ ἐκ εἰων φεύ-
 γειν ἔτε τὴς τοξότας, ἔτε τὴς ἀκοντισταίς,
 ἀλλ' ἀναίεταμένοι τὰς μαχαίρας ἠνάγ-
 καζον καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. Ἦν δὲ
 πολὺς μὲν ἀνδρῶν φόνος, πολὺς δὲ κτύ-
 πος ὅπλων καὶ βελῶν παντοδαπῶν, πολ-
 λὴ δὲ βοή, τῶν μὲν ἀνακαλέντων ἀλλή-
 λους, τῶν δὲ παρακελευομένων, τῶν δὲ
 θεὸς ἐπικαλεσμένων.

Ἐν δὲ τῷ Κῦρος διώκων τὴς καθ' ἑαυ-
 τὸν, παραγίνεται. Ὡς δὲ εἶδε τὴς Πέρ-
 σας ἐκ τῆς χώρας ἐωσμένους, ἠλγησέ τε,
 καὶ γινέσκει ὅτι ἔδαμῶς ἂν θάπτον χοίρη τὴς
 πολεμίας τῆς εἰς τὸ πρόοθεν προόδου, ἢ εἰ

34 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ΄.

εἰς τὸ ὄπισθεν περιελάσειεν αὐτῶν, πα-
 ραγγείλας ἔπειθαι τοῖς μεθ' ἑαυτῷ, πε-
 ριήλαινεν εἰς τὸ ὄπισθεν· καὶ εἰςπεσόντες
 παίεσιν ἀφορῶντας, καὶ πολλὰς κατακαί-
 νουσιν. Οἱ δὲ Αἰγυπλῖοι ὡς ἤθοντο, ἐβόων
 τε ὅτι ὄπισθεν οἱ πολέμιοι, καὶ ἐσρέφοντο
 ἐν ταῖς πληγαῖς. Καὶ ἐνταῦθα δὴ φύ-
 ρην ἐμάχοντο καὶ πεζοὶ καὶ ἵππεῖς. Πεπλο-
 κῶς δέ τις ὑπὸ τῷ Κύρῳ ἵππῳ, καὶ πατέ-
 ρατος παίει εἰς τὴν γαστέρα τῇ μαχαίρᾳ
 τὸν ἵππον αὐτῷ· ὁ δὲ ἵππος πληγείς
 σφαδάζων ἀποσεύεται τὸν Κύρον. Ἐνθα
 δὴ ἔγνω ἂν τις ὅσος ἄξιον εἴη τὸ φιλεῖσθαι
 ἄρχοντα ὑπὸ τῶν ἀρχομένων. Εὐθύς
 γὰρ ἀνεβόησάν τε πάντες, καὶ προσπεσόν-
 τες ἐμάχοντο· ἐώθεν, ἐώθεντο· ἔπαιον,
 ἐπαίοντο. Καταπηδήσας δέ τις ἀπὸ τῶν
 ἵππων τῶν τῷ Κύρῳ ὑπηρετῶν, ἀναβάλλει
 αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἑαυτῷ ἵππον. Ὡς δὲ ἀνέ-
 βη ὁ Κύρος, κατεῖδε πάντοθεν ἤδη παιο-
 μένους τοὺς Αἰγυπλίους· καὶ γὰρ Ὑδάσπαις

heretur, imperat iis quos secum habebat, uti se sequerentur, et ad *ipsorum* terga circumvehitur: cumque irruissent aversos caedunt, ac multos perimunt. Quod cum Aegyptii sentirent, hostes à tergo esse clamabant, et inter ipsos ictus se vertebant. Tum verò et pedites et equites promiscuè praeliabantur. Et quidam, cum subter equum Cyri cecidisset et conculcaretur, gladio ventrem equi ferit: equus autem faucius, cum pedes variè jactaret, Cyrum excutit. Tum perpicere potuisset aliquis, quanti sit aestimandum, principem à sibi subjectis diligi. Nam statim universi clamorem sustulerunt, impetuque facto pugnabant: pellebant, pellebantur: feriebant, feriebantur. Quidam autem ex Cyri ministris cum ex equo defiliisset, eum in equum suum sustulit. At Cyrus ubi conscendisset, undique jam Aegyptios caedi vidit: nam Hystaspas cum equitatu Per-

86 CYRI INSTIT. VII.

farum jam aderat, *itemque* Chryfantas. Verùm hos in Aegyptiorum phalangem ampliùs irruere non sivit, sed extrinsecùs sagittas ac tela mittere iussit. Posteaquam autem circumvectus ad machinas pervenit, visum est ei quandam in turrim adscendere, quò circumspiceret, an alicubi aliae quoque hostium copiae subsisterent ac praeliarentur. Ut adscendit, campum refertum vidit equis, hominibus, curribus: fugientibus, persequentibus: vincentibus, succumbentibus: *ex hostium verò copiis* nusquam ampliùs aliam, quae subsisteret, partem conspicerere poterat, praeter Aegyptios. Hi cùm summas in angustias adducti consilii planè inopes essent, undique facto circulo, ut arma conspicerentur, subter clypeos confederunt: et faciebant *illi* quidem nihil ampliùs, multa verò graviaque perpetiebantur.

Cyrus eos admiratus, et prae misericordiâ dolens viros fortes interire, omnes, qui undique *adversùs eos* dimicabant, pedem referre iussit, nec ulli ampliùs ut *in eos* pugnaret concessit. Misso

ἤδη π
Χρυσ
ἐκέτι
ἰών,
λευεν.
τὰς μ
πύργ
ἄλλο
Επε
ἰππ
διωκό
δ' ἐδα
τῶν
ρῆντο
ὄραο
θηντο
πολλ
Α
ρων
ἀνεχ
κὴ μα

ἤδη παρῆν σὺν τοῖς Περσῶν ἱππεῦσι, καὶ Χρυσάντας. Ἀλλὰ τέτῃς ἐμβαλεῖν μὲν ἐκέτι εἴα εἰς τὴν φάλαγγα τῶν Αἰγυπ-
λίων, ἔξωθεν δὲ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν ἐκέ-
λευεν. Ὡς δὲ ἐγένετο περιελάυνων παρὰ
τὰς μηχανάς, ἔδοξεν αὐτῷ ἀναβῆναι ἐπὶ
πύργον τινὰ κατασκέψασθαι εἴ πη καὶ
ἄλλο τι μένοι τῶν πολεμίων καὶ μάχοιτο.
Ἐπεὶ δὲ ἀνέβη, κατεῖδε μεσὸν τὸ πεδίον
ἱππων, ἀνθρώπων, ἀρμάτων· φευγόνων,
διωκόνων· κρατύντων, κραλισμένων· μένον
δ' ἔδαμῃ ἔδεν ἔτι ἡδύνατο κατιδεῖν, πλήν
τῶν Αἰγυπλίων. Οὗτοι δὲ ἐπειδὴ ἡπο-
ρῶντο, κύκλω πάνλοθεν ποιησάμενοι, ὥστε
ὀρᾶσθαι τὰ ὅπλα, ὑπὸ ταῖς ἀσπίσιν ἐκά-
θηντο· καὶ ἐποίκον μὲν ἔδεν ἔτι, ἔπαχον δὲ
πολλά καὶ δεινά.

Αγαθεῖς δὲ ὁ Κῦρος αὐτῆς, καὶ οἰκλεί-
ρων ὅτι ἀγαθοὶ ἄνδρες ὄντες ἀπόλοιτο,
ἀνεχώρισέ τε πάντας τῆς περιμαχομένους,
καὶ μάχεσθαι ἔδεν εἴα. Πέμπει δὲ

38 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'.

πρὸς αὐτὰς κήρυκα, ἐρωτῶν πότερα βέ-
λονται ἀπολέσθαι πάντες ὑπὲρ τῶν προ-
δεδωκότων αὐτὰς, ἢ σωθῆναι ἄνδρες ἀγα-
θοὶ δοκῶντες εἶναι. Οἱ δ' ἀπεκρίναντο,
Πῶς δ' ἂν ἡμεῖς σωθείημεν, ἄνδρες ἀγα-
θοὶ δοκῶντες εἶναι; Ὁ δὲ Κῦρος πάλιν ἔ-
λεγεν, "Οτι ἡμεῖς ὑμᾶς ὀρῶμεν μόνους καὶ
μένοντας καὶ μάχεσθαι θέλοντας. Ἀλλὰ
τὲν τε ὕθην, ἔφασαν οἱ Αἰγύπλιοι, τί κα-
λὸν ἂν ποιῶντες σωθείημεν; Καὶ ὁ Κῦρος
αὖ πρὸς τῷτο εἶπεν, Εἰ τῶν τε συμμά-
χων μηδένα προδόντες σωθείητε, τά τε
ὅπλα ἡμῖν παραδόντες, φίλοι τε γενόμε-
νοι τοῖς αἰρῶμένοις ὑμᾶς σῶσαι, ἐξὸν ἀπο-
λέσαι. Ἀκέσαντες ταῦτα ἐπήροντο, Ἦν
δὲ γενώμεθά σοι φίλοι, τί ἡμῖν ἀξιώσεις
χρῆσθαι; Ἀπεκρίνατο ὁ Κῦρος, Εὖ ποιεῖν
καὶ εὖ πάχειν. Ἐπηρώτων πάλιν οἱ Αἰ-
γύπλιοι, Τίνα εὐεργεσίαν; Πρὸς τῷτο εἶ-
πεν ὁ Κῦρος, Μισθὸν ὑμῖν δοῖν πλείονα
ἢ νῦν ἐλαμβάνετε ὅσον ἂν χρόνον πόλε-

etiam caduceatore, interrogavit eos, utrum omnes interire vellent propter eos, à quibus proditi fuissent, an servari *bonâ* cum existimatione, viros *se* esse fortes. *Ad haec* illi responderunt, Quo pacto possimus esse salvi cum existimatione *bonâ*, viros nos fortes esse? Et Cyrus iterum, Quia nos, ait, vos solos conspiciamus, qui et subsistant, et dimicare velint. Quid verò deinceps, aiunt Aegyptii, rectè etiam agendo servare possimus? Ad hoc rursùm Cyrus, Si nemine, inquit, sociorum prodito, salutem consequamini, arma cùm nobis tradideritis, et eorum amplexi fueritis amicitiam, qui vos conservare malunt, cùm liceat interimere. His illi auditis, rursùm interrogant, Si tuam amplexi fuerimus amicitiam, quas ad res uti nobis voles? Beneficia, respondit Cyrus, conferre et vicissim accipere *volo*. Quaerebant iterum Aegyptii, Quae beneficia? Ad hoc Cyrus, Stipendium vobis, ait, illo majus dedero, quod nunc accipitis, quamdiu

40 CYRI INSTIT. VII.

bellum geretur: pace verò factâ, cui-
cunque vestrûm mecum manere libue-
rit, ei et agros, et oppida, et uxores, et
famulos donabo. His auditis oraverunt
Aegyptii, *hoc unum* exciperetur, nè ad-
versus Croesum cum eo militarent:
(quippe quòd illi soli se ignoscere dice-
rent) de caeteris iis *cum Cyro* convenit,
dederuntque *adeò* et acceperunt fidem.
Et qui tunc manserunt Aegyptii, nunc
quoque regis in fide permanent: dedit-
que Cyrus eis urbes in regione superio-
ri, quae hâc etiam tempestate urbes Ae-
gyptiorum adpellantur, et Larissam et
Cyllenem, propter Cymen, haud pro-
cul à mari, quas etiam nunc illorum
posterì possident. His rebus confectis,
Cyrus jam sub ipsas noctis tenebras re-
versus, Thyribaris castra locavit.

In hoc autem praelio soli ex hostibus
Aegyptii gloriam consequuti sunt, et ex
iis qui cum Cyro erant, equestres Per-
sarum copiae visae sunt esse praestantif-
simae: *adeò* ut illa nunc etiam armatura

μος ἦ
ὑμῶν
πόλει
τες τα
σον συ
σαν
ἔφασα
ἔδοσα
τε οἱ
σιλεῖ
αὐτό
πόλει
τε κ
θαλα
ἔχ
ἦδη
ἐν
Αἶγ
Κύρ
εἶνα

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'. 41

μος ἦ· εἰρήνης δὲ γενομένης, τῷ βελομένῳ
 υἰῶν μένειν παρ' ἐμοὶ χώραν τε δώσω καὶ
 πόλεις καὶ γυναῖκας καὶ οἰκέτας. Ἀκέσαν-
 τες ταῦτα οἱ Αἰγύπτιοι, τὸ μὲν ἐπὶ Κροΐ-
 σον συστρατεύειν, ἀφελεῖν σφίσιν ἐδεήθη-
 σαν· (τέτῳ γὰρ μόνῳ συγλιγνώσκεισθαι
 ἔφασαν) τὰ δ' ἄλλα συνομολογήσαντες,
 ἔδωσαν πίσιν καὶ ἔλαβον. Καὶ οἱ Αἰγύπτιοι
 τε οἱ καταμείναντες τότε, ἔτι καὶ νῦν βα-
 σιλεῖ πισοὶ διαμένουσι· Κῦρός τε πόλεις
 αὐτοῖς ἔδωκε, τὰς μὲν ἄνω, αἱ ἔτι καὶ νῦν
 πόλεις Αἰγυπτίων καλεῖνται, Λάρισάν
 τε καὶ Κυλλήνην, παρὰ Κύμην, πλησίον
 θαλάσσης, αἷς ἔτι καὶ νῦν οἱ ἀπ' ἐκείνων
 ἔχουσι. Ταῦτα διαπραξάμενος ὁ Κῦρος,
 ἥδη σκοταῖος ἀναγαγὼν ἐστρατοπεδεύσας
 ἐν Θυριβάροις.

Εν δὲ τῇ μάχῃ τῶν μὲν πολεμίων
 Αἰγύπτιοι μόνοι εὐδοκίμησαν, τῶν δὲ σὺν
 Κύρῳ τὸ Περσῶν ἱππικὸν κράτιστον ἔδοξεν
 εἶναι· ὥστε καὶ νῦν διαμένει ἡ ὀπλισις, ἣν

42 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'.

τότε Κῦρος τοῖς ἵππεύσι κατεσκεύασεν.
 Εὐδοκίμησε δὲ ἰχυρῶς καὶ τὰ δρεπανηφόρα
 ἄρματα· ὥστε καὶ τὸτο ἔτι καὶ νῦν διαμένει
 τὸ πολεμιστήριον τῷ αἰ βασιλεύοντι. Αἰ
 μέντοι κάμηλοι ἐφόβον μόνον τῆς ἵππου,
 ὁ μέντοι κατέκαινόν γε οἱ ἐπ' αὐτῶν ἵπ-
 πεις, ὅδ' αὐτοὶ γε ἀπέθνησκον ὑπὸ ἵπ-
 πέων· οὐδεὶς γὰρ ἵππος ἐπέλαζε. Καὶ
 χρήσιμον μὲν ἐδόκει εἶναι· ἀλλὰ γὰρ ἔτε
 τρέφειν ὅδεῖς ἐθέλει καλὸς καὶ γαθὸς κά-
 μηλον ὥς' ἐποχεῖσθαι, ἔτε μελετᾷν ὥς
 πολεμήσων ἀπὸ τέτων. Οὕτω δὲ ἀπο-
 λαβῆσαι πάλιν τὸ ἑαυτῶν χῆμα, ἐν τοῖς
 σκευοφόροις διάγχει. Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν
 Κῦρον, δειπνοποιησάμενοι καὶ φυλακὰς κα-
 τασησάμενοι, ὥσπερ ἔδει, ἐκοιμήθησαν.

Κροῖστος μέντοι εὐθὺς ἐπὶ Σάρδεων ἐ-
 φευγε σὺν τῷ στρατεύματι· τὰ δ' ἄλλα
 φύλα ὅποι ἐδύνατο προσωλάτω ἐν τῇ νυκτὶ
 τῆς ἐπ' οἶκον ὁδῷ ἕκαστος ἀπεχώρει. Ε-
 πειδὴ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, εὐθὺς ἐπὶ Σάρδεῖς

duret
 fuere
 heme
 etiam
 genu
 vigea
 fueru
 equi
 que
 enim
 Idq
 fed
 gre
 veh
 met
 cult
 deg
 coe
 par
 cit
 ren
 mu
 ba

CYRI INSTIT. VII. 43

duret, quâ tunc equites à Cyro instructi fuere. Praetereâ currus illi falcati vehementer erant comprobati: adeò ut hoc etiam tempore bellicum illud curruum genus apud quemque *Persarum* regem vigeat. At cameli equis terrori duntaxat fuerunt: neque verò ipsis insidentes ex equitibus quenquam interemerunt, neque ii ab equitibus occisi erant: nullus enim *ad eos* equus propiùs accedebat. Idque *tum* quidem utile esse visum est; sed nemo tamen virorum fortium et egregiorum vel alere camelum vult, ut eo vehatur; vel ad pugnandum ex his semet exercere. Itaque receptâ formâ suâ *cultuque pristino*, inter impedimenta *jam* degunt. Et Cyri quidem milites, ubi coenâssent et excubias constituissent, uti par erat, quieti se dederunt.

At Croesus statim Sardes cum exercitu profugit: caeterae nationes, quàm remotissimè quisque poterat, initâ domum quae duceret viâ, nocte eâ discedebant. Cùm autem illuxisset, Cyrus con-

44 CYRI INSTIT. VII.

festim Sardes versùs *suos* duxit. Atque ubi ad Sardium moenia pervenit, et machinas erexit quasi facturus in muros impetum, et scalas paravit. Ea dum faceret, ut in munitiones Sardianorum, quâ parte maximè praeruptae videbantur, sequenti nocte Chaldaei ac Persae adscenderent, effecit. His ductor erat Persa quidam, qui cujusdam ex arcis custodibus praesidiariis servus fuerat, et descensum ad flumen et adscensum itidem didicerat. Cùm cognitum esset arcem esse occupatam, Lydi omnes à muris diffugerunt quò quisque poterat. Cyrus primâ luce oppidum ingressus est, et nè quis sese ex loco moveret, edixit. Croesus autem, seipso in regiâ incluso, Cyrum inclamabat: at Cyrus Croesum qui custodirent reliquit; ipseque ad arcem occupatam profectus, cùm Persas arcem,

ἦγεν ὁ
τείχε
ἀνίστη
κλίμα
ποιῶν
εἶναι
ύσης ν
Πέρσο
σης, δ
λει τ
τάβα
αὐτή
εἶχε
Λυδο
κασο
εἰς τ
ξεως
τακ
ἐβόα
καλέ
ἐχο

ἦγεν ὁ Κῦρος. Ὡς δ' ἐγένετο πρὸς τῷ
 τείχει τῷ ἐν Σάρδεσι, τάς τε μηχανάς
 ἀνίστη ὡς προσβαλὼν πρὸς τὸ τείχος, καὶ
 κλίμακας παρεσκευάζετο. Ταῦτα δὲ
 ποιῶν κατὰ τὰ ἀποτομώτατα δοκῶντα
 εἶναι τῶν Σαρδιανῶν ἐρύματα, τῆς ἐπι-
 ῥύσεως νυκτὸς ἀναβιβάζει Χαλδαίους τε καὶ
 Πέρσας. Ἠγήσατο δ' αὐτοῖς ἀνὴρ Πέρ-
 σης, δῶλος γεγενημένος τῶν ἐν τῇ ἀκροπό-
 λει τινὸς φρερῶν, καὶ καταμεμαθηκὼς κα-
 τάβασιν εἰς τὸν πόλιμον καὶ ἀνάβασιν τὴν
 αὐτήν. Ὡς δὲ ἐγένετο τῷτο δῆλον ὅτι
 εἶχετο τὰ ἄκρα, πάντες δὲ ἔφευγον οἱ
 Λυδοὶ ἀπὸ τῶν τειχῶν ὅπη ἠδύνατο ἔ-
 καστος. Κῦρος δὲ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ εἰσέρχεται
 εἰς τὴν πόλιν, καὶ παρήγγειλεν ἐκ τῆς τά-
 ξεως μηδένα κινεῖσθαι. Ὁ δὲ Κροῖσος κα-
 τακλεισάμενος ἐν τοῖς βασιλείοις, Κῦρον
 ἐβόα· ὁ δὲ Κῦρος τῷ μὲν Κροίσῳ φύλακας
 κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ ἀπαγαγὼν πρὸς τὴν
 ἐχομένην ἄκραν, ὡς εἶδε τὴν μὲν Πέρσας

46 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'.

φυλάσσοντας τὴν ἄκραν ὥσπερ ἔδει, τὰ δὲ τῶν Χαλδαίων ὄπλα ἔρημα, (κατα-
 δεδραμήκεσαν γὰρ ἀρπασόμενοι τὰ ἐκ τῶν
 οἰκιῶν) εὐθὺς συνεκάλεσεν αὐτῶν τὴν ἀρ-
 χοντας, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἀπιέναι ἐκ τῆς
 στρατεύματος τάχιστα. Οὐ γὰρ ἂν, ἔφη,
 ἀναχοίμην πλεονεκτῶντας ὁρῶν τὴν ἀτακ-
 τῆντας. Καὶ εὖ μὲν, ἔφη, ἐπίστασθε ὅτι
 παρεσκευαζόμεν ἐγὼ ὑμᾶς τὴν ἐμοὶ συ-
 στρατευομένους πᾶσι Χαλδαίοις μακαριστὴς
 ποιῆσαι· νῦν δ', ἔφη, μὴ θαυμάζετε, ἢν
 τις καὶ ἀπιῶσιν ὑμῖν κρείττων ἐντύχη. Α-
 κέσαντες ταῦτα οἱ Χαλδαῖοι ἔδεισάν τε
 καὶ ἰκέτευον παύσασθαι ὀργιζόμενον, καὶ τὰ
 χρήματα πάντα ἀποδώσειν ἔφασαν. Ὁ
 δὲ εἶπεν ὅτι ἔδεν αὐτῶν δέοιτο· Ἀλλ' εἰ
 με, ἔφη, βλέσατε παύσασθαι ἀχθόμενον,
 ἀπόδοτε πάντα ὅσα ἔλαβετε τοῖς διαφυ-
 λάξασιν τὴν ἄκραν. Ἦν γὰρ αἰσθάναι οἱ
 ἄλλοι στρατιῶται ὅτι πλεονεκτῶσιν οἱ εὐ-
 τακτοὶ γενόμενοι, πάντα μοι καλῶς ἔξει.

CYRI INSTIT. VII. 47

ut oportebat, custodire videret, Chaldaeorum verò arma sola *conspiceret*, (quòd illi ad diripienda ex aedibus bona excurrissent) mox praefectos eorum convocavit, eisque ut ab exercitu quamprimum discederent, praecepit. Non enim, ait, tolerare possim, ut qui ordines deferunt, majoribus quàm alii commodis potiantur. Et vos quidem, ait, certò scire volo, in hoc me fuisse, ut vos qui signa mea sequimini, tales efficerem, quos universi Chaldaei felices praedicerent: verùm jam vobis minimè mirum videatur, si quis vobis hinc etiam discedentibus viribus potior occurrat. Haec Chaldaei cùm audissent, metu perculsi orabant ut irasci desineret; aiebantque se res opesque omnes velle restituere. Ille his sibi non opus esse dixit: Sed si me vultis, ait, ab indignatione desistere, date omnia, quaecunque cepistis, illis qui arcis in custodiâ mansêre. Nam si milites caeteri animadvertent, eos qui ordines servârunt, majora consequi comoda, praeclarè se meae res habebunt.

Itaque Chaldaei sic, uti Cyrus edixerat, fecerunt; et qui obedienter sese gesserant, magnam rerum opumque variarum copiam consequuti sunt: Cyrus autem, cum castra pro militibus suis metatus esset eo urbis loco, qui maximè opportunus ei videbatur, eos in armis manere ac prandere iussit.

His perfectis, Croesum ad se adduci praecepit. Et Croesus ubi Cyrum vidit, Salve, inquit, domine: hoc enim *nomine* tibi ut deinceps fruaris tribuit fortuna; mihi, ut *eo te* adpellem. *Salve* tu quoque, ait, Croese; quandoquidem homines ambo sumus. Verùm, Croese, inquit, velisne mihi consilium dare? Etiam, Cyre, inquit, aliquid boni tibi reperire velim: nam idem arbitrarer etiam mihi fructuosum fore. Audi ergo, Croese, inquit: quia video milites multis laboribus perfunctos, multisque versatos in periculis, nunc etiam putare se urbe

Οἱ μὲν
ἐκέλευσ
νοι πολ
Κῦρος
που ἐδ
πόλεως
γείλε κ
Τα
λευσεν
ὡς εἶδε
φη· τ
τῶδε δ
Καὶ σ
θρωποι
Κροῖσ
σαι;
ἀγαθό
ἀγαθό
ἐφη, ᾧ
τας π
κινδυν

Οἱ μὲν δὴ Χαλδαῖοι οὕτως ἐποίησαν, ὥς
ἐκέλευσεν ὁ Κῦρος· καὶ ἔλαβον οἱ πειθόμε-
νοι πολλὰ καὶ παντῶτα χρήματα· ὁ δὲ
Κῦρος καταστρατοπεδεύσας τὰς ἑαυτῷ ὁ-
που ἐδόκει τὸ ἐπιτηδείοτατον εἶναι τῆς
πόλεως, μένειν ἐπὶ τοῖς ὅπλοις παρήγ-
γειλε καὶ ἀριστοποιεῖσθαι.

Ταῦτα διαπραξάμενος, ἀγαγεῖν ἐκέ-
λευσεν αὐτῷ τὸν Κροῖσον. Ὁ δὲ Κροῖσος
ὥς εἶδε τὸν Κῦρον, Χαῖρε, ὦ δέσποτα, ἔ-
φη· τῷτο γὰρ ἡ τύχη καὶ ἔχειν τὸ ἀπὸ
τῷδε δίδωσί σοι, καὶ ἐμοί, προσαγορεύειν.
Καὶ σύ γε, ἔφη, ὦ Κροῖσε· ἐπεὶ περ ἄν-
θρωποι ἐσμέν ἀμφοτέρω. Ἀτὰρ, ἔφη, ὦ
Κροῖσε, ἅρ' ἂν τι μοι ἐθελήσῃς συμβεβλῆ-
σαι; Καὶ βελοίμην γ' ἂν, ἔφη, ὦ Κῦρε,
ἀγαθὸν τι σοι εὑρεῖν· τοῦτο γὰρ ἂν οἶμαι
ἀγαθὸν καὶ μοι γενέσθαι. Ἀκυσον τοίνυν,
ἔφη, ὦ Κροῖσε· ἐγὼ γὰρ ὄρων τὰς στρατιώ-
τας πολλὰ πεπονηκότας, καὶ πολλὰ κε-
κινδυνευκότας, καὶ νῦν νομίζοντας πόλιν ἔ-

50 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ΄.

χειν τὴν πλεσιωιάτην ἐν τῇ Ἀσίᾳ, μετὰ
Βαβυλῶνα, ἄξιῳ ἀφελθῆναι τὰς στρατιώ-
τας. Γινώσκω γάρ, ἔφη, ὅτι εἰ μὴ τινα
καρπὸν λήψοντα τῶν πόνων, ὃ δυνήσομαι
αὐτοὺς πολὺν χρόνον πειθόμενους ἔχειν.
Διαρπάσαι μὲν οὖν αὐτοῖς ἐφεῖναι τὴν
πόλιν ὃ βούλομαι· τὴν τε γὰρ πόλιν νο-
μίζω ἅμα διαφθαρῆναι, ἐν τε τῇ ἀρπαγῇ
εὖ οἶσ' ὅτι οἱ πονηροὶ πλεονεκλήσειαν ἄν.
Ἀκύντας ταῦτα ὁ Κροῖσος ἔλεξεν, Ἀλλ' ἐμὲ,
ἔφη, ἔασον λέξαι πρὸς ὅς ἂν ἐγὼ Λυδῶν ἐ-
θέλω, ὅτι διαπέπραγμαί παρὰ σοῦ μὴ
ποιῆσαι ἀρπαγὴν, μηδὲ ἑᾶσαι ἀφανισθῆ-
ναι παῖδας καὶ γυναῖκας· ὑπεχόμην δέ σοι
ἀντὶ τούτων ἢ μὴν παρ' ἐκόντων Λυδῶν ἐ-
σεοῖσθαι πᾶν ὃ, τι καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἐστὶν ἐν
Σάρδεσιν. Ἦν γὰρ ταῦτα ἀκύνωσιν, οἷον
ὅτι ἄξιον πᾶν ὃ, τι ἐστὶν ἐνθάδε καλὸν κτή-
μα ἀνδρὶ καὶ γυναικί· καὶ ὁμοίως εἰς νέωτα
πολλῶν καὶ καλῶν πάλιν σοι πλήρης ἡ πό-
λις ἔσαι. Ἦν δὲ διαρπάσης, καὶ αἱ τέχναι

totius Asiae, post Babylonem, opulen-
tissimâ potitos; aequum judico, ut ali-
quid utilitatis ad eos perveniat. Nam
futurum intelligo, ut nisi quem laborum
suorum fructum percipiant, dicto eos
audientes diu non sim habiturus. Sed
urbem tamen eis diripendam concedere
non est animus: nam et urbs, meâ sen-
tentiâ, prorsus interirêt, et in direptio-
ne plurimum utilitatis caperent, qui ma-
ximè sunt improbi. Quae ubi Croesus
audisset, Me verò dicere finito Lydis,
ait, quibus ego voluero, impetrâsse me
abs te, nè direptio fiat, neve permitta-
tur ut liberi et conjuges ab eorum con-
spectu abstrahantur: proque hoc tibi
pollicitum esse, futurum omnino, ut Ly-
di tibi libentes offerant, quidquid Sar-
dibus pulchrum et praeclarum sit. Nam
si haec audierint, adlaturos scio quidquid
pulchrae rei vir aut mulier hic habue-
rit: itidemque alterum in annum multis
ac pulchris rebus iterum urbs tibi refer-
ta erit. Quod si eam diripueris, etiam

52 CYRI INSTIT. VII.

artificia tibi, quae bonorum fontes esse perhibent, perierint. Praeterea licet tibi, postquam haec intuitus sis, *huc* etiam redire deque direptione consultare. Primum autem, inquit, ad meos thesauros mittito, atque *hos* à custodibus meis tui custodes accipiant. Et haec quidem omnia sic fieri censuit oportere Cyrus, uti Croesus dixerat :

At ista mihi, Croese, inquit, omnino memorato, quonam evaserint, quae Delphico *tibi* sunt oraculo prodita : nam fertur *is* Apollo admodum abs te cultus, teque *fertur* omnia sic agere, ut illi obtemperes. Vellem, inquit, Cyre, sic comparatae res essent : nunc verò eum me Apollini exhibui, qui contraria omnia statim ab initio facerem. Quomodo verò ? ait Cyrus, edoce : nam valdè *quidem* mira refers. Primum, ait, posthabitâ curâ interrogandi deum si quâ re mihi opus esset, periculum feci, an vera respondere posset. At non solum deus, in-

σοι, ἀ
εφθαρη
ταῦτα
βλεψέ
ἐμὲς θ
ἴωσαν
λάκων
ἤνεσε τ
σος
Τ
λέξον,
φοῖς χ
τεθερα
ἐκείν
δ' ἂν,
πάντα
ἴων π
ἔφη ὁ
δοξα
μελήσ
ἀπέπ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'. 53

σοι, ἃς πηγὰς φασὶ τῶν καλῶν εἶναι, δι-
εφθαρμέναι ἔσονται. Εἴξεσι δέ σοι ἰδόντι
ταῦτα, ἐλθόντι ἔτι καὶ περὶ τῆς ἀρπαγῆς
βελεύσασθαι. Πρῶτον δὲ, ἔφη, ἐπὶ τῆς
ἐμῆς θησαυρὸς πέμπε, καὶ παραλαμβάνε-
τωσαν οἱ σοὶ φύλακες παρὰ τῶν ἐμῶν φυ-
λάκων. Ταῦτα μὲν δὴ ἅπαντα ἔγωγε συν-
ῆνεσε ποιεῖν ὁ Κῦρος, ὥς περ ἔλεξεν ὁ Κροῖ-
σος·

Τὰδε δέ μοι, ἔφη, πάντως, ὦ Κροῖσε,
λέξον, πῶς ἀποβέβηκε τὰ ἐκ τῆς ἐν Δελ-
φοῖς χρηστηρίας· σοὶ γὰρ δὴ λέγεται πάνυ
τεθεραπεῦσθαι ὁ Απόλλων, καὶ σὲ πάντα
ἐκείνῳ πειθόμενον πράττειν. Εὐελόμην
δ' ἂν, ἔφη, ὦ Κῦρε, οὕτως ἔχειν· νῦν δὲ
πάντα τὰναντία εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πράτ-
των προσηνέχθην τῷ Απόλλωνι. Πῶς δέ;
ἔφη ὁ Κῦρος, δίδασκε· πάνυ γὰρ παρὰ-
δόξα λέγεις. "Ὅτι πρῶτον μὲν, ἔφη, ἀ-
μελήσας ἐρωτᾶν τὸν θεὸν εἴ τι ἐδεόμην,
ἀπεπειρώμην αὐτῷ εἰ δύναίτο ἀληθεύειν.

54 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'.

Τῷτο δὲ μὴ ὅτι ὁ θεός, ἔφη, ἀλλὰ καὶ ἄν-
θρωποι καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ, ἐπειδὴν γινώσκιν ἀ-
πιστῆμενοι, ὃ φιλεῖσι τὴς ἀπιστῆντας. Ε-
πεὶ μέντοι ἐγνων καὶ μάλα ἄτοπα ἐμοῦ
ποιῶντος, καὶ πρόσω Δελφῶν ἀπέχοντος,
ἔτω δὴ πέμπω περὶ παιδων. Ὁ δέ μοι
τὸ μὲν πρῶτον οὐδ' ἀπεκρίνατο· ἐπεὶ δὲ
ἐγὼ πολλὰ μὲν πέμπων ἀναθήματα χρυ-
σᾶ, πολλὰ δ' ἀργυρᾶ, πάμπολλα δὲ θύων,
ἐξίλασάμην ποτὲ αὐτόν, ὥς ἐδόκην, τότε
οἷ μοι ἀποκρίνεται ἐρωτῶντι τί ἂν μοι
ποιήσαντι παῖδες γένοιντο· ὁ δὲ εἶπεν ὅτι
ἔσονται. Καὶ ἐγένοντο μὲν, (ὃδὲ γὰρ ὃδὲ
τῷτο ἐψεύσατο) γενόμενοι δὲ ὃδὲν ὠνη-
σαν. Ὁ μὲν γὰρ, κωφὸς ὢν διετέλει· ὁ
δὲ, ἄριστος γενόμενος, ἐν ἀκμῇ τῷ βίῃ ἀ-
πώλετο. Πιεζόμενος δὲ ταῖς περὶ τοὺς
παῖδας συμφοραῖς, πάλιν πέμπω, καὶ ἐπε-
ρωτῶ τὸν θεὸν τί ἂν ποιῶν τὸν λοιπὸν βίον
εὐδαιμονέσθαι διαλέσασαιμι· ὁ δέ μοι ἀπε-
κρίνατο, ΣΑΥΤΟΝ ΓΙΝΩΣΚΕΙΝ,

quit, sed homines etiam honesti ac boni, cum fidem non haberi sibi animadvertunt, haud amant diffidentes. Cum verò animadverterem absurdè admodum me agere, ac procul Delphis abessem, mitto de liberis interrogatum. Ille mihi primùm nè respondit quidem: ubi verò missis multis donariis aureis, argenteis etiam multis, permultisque caesis hostiis, tandem eum aliquando placavi, uti *quidem* ipse arbitrabar, tunc mihi quaerenti quid faciendum esset, ut liberi mihi nascerentur: respondit ille, habiturum me liberos. Ac nati quidem mihi sunt, (quippe nec in hoc mentitus est) sed nati nulli ufui fuère. Nam alter *eorum* mutus mansit; alter, qui praestantissimus extitit, in ipso aetatis flore periit. Cum his liberorum calamitatibus premerer, iterum mitto, deumque interrogo, quid à me fieri oporteret, ut id quod esset vitae reliquum exigere felicissimè possem: respondit ille mihi, SI TE NOS-

56 CYRI INSTIT. VII.
 CAS, CROESE, VITAM FELI-
 CITER TRANSIBIS. Hoc au-
 dito oraculo, gavifus sum: arbitrabar e-
 nim eum felicitatem mihi tribuere, rem
 facillimam imperando. Nam alios par-
 tim cognosci posse, partim non: quis ve-
 rò sit ipsemet, quemlibet hominem scire
 putabam. Omnique adeò deinceps tem-
 pore, quamdiu quietem colui, nihil erat
 post mortem filii, quamobrem casus for-
 tuitos culparem. Verùm posteaquam ab
 Assyrio sum persuasus, ut expeditionem
 adversùs vos susciperem, omnis generis
 adii pericula; nec ullo tamen accepto
 malo servatus sum. Ac nè de his qui-
 dem deum incuso. Nam ubi me ad pug-
 nandum adversùs vos idoneum non esse
 animadverti, tutò, dei ope, tum ipse tum
 mei *mecum* evasimus. Sed rursùm nunc
 deliciis opulentiae praesentis diffluens,
 et ob eorum preces qui me rogabant ut
 eis praeesset, et ob illa munera quae
 mihi donabant, et illorum hominum o-
 perâ, qui mihi adsentando futurum di-
 cebant ut omnes mihi parerent, et *omni-*

ΕΥΔ
 ΣΕΙ
 ἡδὺν
 τὸν π
 ναί.
 οἶόν τ
 πάντ
 Καὶ
 εἶχο
 τῶ π
 δὴ δέ
 μάς
 θον· ε
 αἰτία
 ἔγνω
 ἀσφα
 καὶ ο
 πλῆτ
 ὑπὸ
 ἡ ὑπ
 ἀνθρώ

ΕΥΔΑΙΜΩΝ, ΚΡΟΙΣΕ, ΠΕΡΑ-
 ΣΕΙΣ. Εγὼ δὲ ἀκούσας τὴν μαντείαν
 ἤσθην· ἐνόμιζον γὰρ τό γε ῥᾶσόν μοι αὐ-
 τὸν προστάξαντα, τὴν εὐδαιμονίαν διδό-
 ναι. Ἄλλους μὲν γὰρ γινώσκειν τὰς μὲν
 οἶόν τ' εἶναι, τὰς δ' ἄ· ἑαυτὸν δὲ ὅστις ἐστὶ,
 πάντα τινα ἐνόμιζον ἄνθρωπον εἶδέναι.
 Καὶ τὸν μετὰ ταῦτα δὴ χρόνον, ἕως μὲν
 εἶχον ἡσυχίαν, ἔδεν ἐνεκάλειν μετὰ τὸν
 τῷ παιδὸς θάνατον ταῖς τύχαις. Επει-
 δὴ δὲ ἀνεπέσθην ὑπὸ τῷ Ασυρίῃ ἐφ' ὑ-
 μᾶς στρατεύεσθαι, εἰς πάντα κίνδυνον ἤλ-
 θον· ἐσώθην μέντοι ἔδεν κακὸν λαβών. Οὐκ
 αἰτιῶμαι δὲ ἔδὲ τάδε τὸν θεόν. Επεὶ γὰρ
 ἔγνων ἑμαυτὸν μὴ ἱκανὸν ὑμῖν μάχεσθαι,
 ἀσφαλῶς σὺν τῷ θεῷ ἀπῆλθον, καὶ αὐτὸς
 καὶ οἱ σὺν ἐμοί. Νῦν δ' αὖ πάλιν ὑπό τε
 πλῆτε τῷ παρόντος διαθρυπλόμενος, καὶ
 ὑπὸ τῶν δεομένων με προσιάτην γενέσθαι,
 καὶ ὑπὸ τῶν δώρων ὧν ἐδίδουσάν μοι, καὶ ὑπ'
 ἀνθρώπων, οἱ με κολακεύοντες ἔλεγον ὥς

58 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ΄.

εἰ ἐγὼ ἐθέλοιμι ἄρχειν, πάντες ἂν ἐμοὶ
 πείθοιντο, καὶ μέγιστος ἂν εἴην ἀνθρώπων·
 ὑπὸ τοιούτων δὴ λόγων ἀναφυσώμενος, ὡς
 εἴλοντό με παῖδες οἱ κύκλω βασιλεῖς προς-
 τήτην τῷ πολέμῳ, ὑπεδεξάμην τὴν στρα-
 τηγίαν, ὡς ἱκανὸς ὢν μέγιστος γενέσθαι·
 ἀγνοῶν ἄρα ἑμαυτὸν, ὅτι σοὶ αἰλιπολεμεῖν
 ἱκανὸς ὤμην εἶναι, πρῶτον μὲν ἐκ θεῶν
 γεγονότι, ἔπειτα δὲ διὰ βασιλέων πεφυ-
 κότι, ἔπειτα δ' ἐκ παιδὸς ἀρετὴν ἀσκήσας
 τῶν δ' ἐμῶν προγόνων ἀκῶ τὸν πρῶτον
 βασιλεύσαντα ἅμα τε βασιλέα καὶ ἐλεύ-
 θερον γενέσθαι. Ταῦτ' ὅν ἀγνοήσας, δι-
 καίως, ἔφη, ἔχω τὴν δίκην. Ἀλλὰ νῦν δ',
 ἔφη, ὦ Κῦρε, γινώσκω μὲν ἑμαυτὸν· σὺ δ'
 ἔτι δοκεῖς ἀληθεύειν τὸν Απόλλω, ὡς εὐ-
 δαίμων ἔσομαι γινώσκων ἑμαυτόν; Σὲ δ'
 ἐρωτῶ διὰ τοῦτο, ὅτι ἄρισ' ἂν μοι δοκεῖς
 εἰκάσαι τῷτο ἐν τῷ παρόντι· καὶ γὰρ δύ-
 νασαι ποιῆσαι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε, Βε-
 λήν μοι δὸς περὶ τέπης, ὦ Κροῖσε· ἐγὼ γάρ

um ego mortalium maximus evaderem,
 modò cum imperio esse vellem; ejusmo-
 di *inquam* verbis inflatus, ubi reges om-
 nes undique belli me praesidem lege-
 runt, suscepi munus imperatorium, quasi
 essem is, qui maximus evadere possem;
 meipsum certè ignorans, qui bello ad-
 versus te gerendo parem me tibi arbi-
 trarer, primùm ex diis genito, deinde
 regibus orto, atque etiam à puero ad
 virtutem exercitato: at ex majoribus
 meis eum, qui primus regno potitus est,
 audio simul et regnum et libertatem esse
 consequutum. Haec ergo cùm ignora-
 verim, meritò, inquit, poenam subeo.
 Nunc autem, Cyre, inquit, meipsum
 nosco: an tu verò adhuc veracem Apol-
 linem existimas, qui beatum me fore
 dixit, si meipsum nòsses? Te autem
 propterea interrogo, quòd optimè con-
 jecturam mihi de hoc facturus in prae-
 sentiâ videris: potes enim id facere. Et
 Cyrus, Da verò mihi, inquit, de hoc
 consilium, Croese: nam ego mecum in

60 CYRI INSTIT. VII.

animo considerans felicitatem tuam pristinam, misericordiâ moveor erga te, conjugemque tibi jam habere permitto, quam habuisti; et filias, (audio enim esse tibi *quasdam*) et amicos, et famulos, et mensam, quali *hactenus* estis usi: pugnas autem et bella tibi adimo. Ergo, ait Croesus, nihil tu profectò amplius deliberes, quid mihi de meâ felicitate respondeas: etenim ipse jam tibi dico, si haec, quae *nunc* ais, feceris, fore ut quam alii vitam beatissimam ducere solent, etiam me adficiente, hanc modò consequutus agam. Et Cyrus, Quis, ait, beatæ istius vitæ compos est? Uxor mea, inquit, Cyre: nam illi mecum pars aequa bonorum, et mollitiarum, et gaudiorum fuit; curarum verò quo pacto haec contingerent, et belli et pugnae nihil mecum ei commune fuit. Ac tu quoque me talem efficere velle videris, qualem ego illam quam *omnium* hominum maximè diligebam: adeò ut Apolli-

σὺ ἐννο
ρω τέ
χειν,
γάρ σο
ποντα
μάχα
Δία μ
μοὶ ἔτ
μῆς εἰ
ἦν ταύ
ἄλλοι
τήν, γ
καὶ ἐγα
πε, τ
βιοτή
ἐκείν
κῶν γ
μελεῖ
καὶ πο
τω δ
ὥς πε

οὐκ ἐννοῶν τὴν πρόθεσιν εὐδαιμονίαν, οἰκλεί-
 ρω τέ σε, καὶ ἀποδίδωμι ἤδη γυναῖκά τε ἔ-
 χειν, ἣν εἶχες, καὶ τὰς θυγατέρας, (ἀκῶ
 γάρ σοι εἶναι) καὶ τὰς φίλῃς, καὶ τὰς θερά-
 ποντας, καὶ τράπεζαν σὺν οἷα περ ἐζήτε·
 μάχας δέ σοι καὶ πολέμους ἀφαιρῶ. Μὰ
 Δία μηδὲν τοίνυν, ἔφη ὁ Κροῖστος, σὺ ἐ-
 μοὶ ἔτι βεβλήου ἀποκρίνασθαι περὶ τῆς ἐ-
 μῆς εὐδαιμονίας· ἐγὼ γὰρ ἤδη σοι λέγω,
 ἣν ταῦτά μοι ποιήσης ἃ σὺ λέγεις, ὅτι ἦν
 ἄλλοι τε μακαριώτατην ἐνόμιζον εἶναι βιο-
 τήν, καὶ ἐγὼ συνεγίνωσκον αὐτοῖς, ταύτην
 καὶ ἐγὼ νῦν ἔχων διάζω. Καὶ ὁ Κῦρος εἶ-
 πε, Τίς δὴ ὁ ἔχων ταύτην τὴν μακαρίαν
 βιοτήν; Ἡ ἐμὴ γυνή, εἶπεν, ὦ Κῦρε·
 ἐκείνη μὲν γὰρ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν μαλα-
 κῶν καὶ εὐφροσυνῶν πασῶν ἐμοὶ τὸ ἴσον
 μέλειχε· φρονίδων δὲ ὅπως ταῦτα ἔσαι,
 καὶ πολέμου καὶ μάχης ὁ μετὴν αὐτῇ. Οὐ-
 τῷ δὴ καὶ σὺ δοκεῖς ἐμέ κατασκευάζειν,
 ὥς περ ἐγὼ ἦν ἐφίλῃς μάλιστα ἀνθρώπων·

62 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'.

ὥστε τῷ Απόλλωνι ἄλλα μοι δοκῶ χα-
ρισηρία ὀφειλήσιν. Αἰέσας δὲ ὁ Κῦρος
τὰς λόγους αὐτῷ, ἐθαύμασε μὲν τὴν εὐθυ-
μίαν· ἠγέλο δὲ τολοιπὸν ὅποι καὶ αὐτὸς πο-
ρεύοιτο. εἴτ' ἄρα καὶ χρήσιμόν τι νομίζων
αὐτὸν εἶναι, εἴτε καὶ ἀσφαλέστερον ὅπως ἡ-
γόμενος. Καὶ τότε μὲν ὅπως ἐκοιμήθησαν·

Τῇ δ' ὑπεραία καλέσας ὁ Κῦρος τὰς
φίλους καὶ τὰς ἡγεμόνας τῷ στρατεύματι,
τὰς μὲν αὐτῶν ἔταξε τὰς θησαυροὺς παρα-
λαμβάνειν, τὰς δ' ἐκέλευσεν, ὅποσα πα-
ραδοίῃ Κροῖσος χρήματα, πρῶτον μὲν τοῖς
θεοῖς ἐξελεῖν ὅποια ἂν οἱ μάγοι ἐξηγῶνται,
ἔπειτα τὰ ἄλλα χρήματα παραδεχο-
μένους, ἐν ζυγαστροῖς σήσαντας ἐφ' ἀμάξων
ἐπισκευάσαι, καὶ διαλαχόντας τὰς ἀμάξας
κομίζειν ὅποιπερ ἂν αὐτοὶ πορεύωνται·
ἵνα ὅποι καιρὸς εἴη, διαλαμβάνοιεν ἕκαστος
τὰ ἄξια. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίησαν·

Ὁ δὲ Κῦρος καλέσας τινὰς τῶν πα-
ρόντων ὑπηρετῶν, Εἰπάτέ μοι, ἔφη, ἐν

ni *etiam* alia munera, quibus me gratum ei praebeam, mox debere mihi videar. His Croesi verbis auditis, Cyrus *in eo* tranquillitatem animi est admiratus: deinceps *ille*, quocunque Cyrus proficisceretur, *una* ducebatur; sive adeò propterea quòd eum ad aliquam rem utilem esse putaret, seu quòd ità tutius arbitraretur. Ac tum quidem hoc modo quieti se dederunt:

Postridiè Cyrus amicis et ducibus copiarum convocatis, eorum alios quidem constituit qui thesauros acciperent, aliis praecepit, ut de iis pecuniis, quascunque Croesus traderet, primùm diis seligerent, quas magi *seligendas* praescriberent; deinde reliquas pecunias acceptas in arcis locarent ac plaustris imponerent, *iisdemque* plaustris sorte distributis *secum eas* portarent, quocunque proficiscerentur ipsi; ut opportuno tempore, *sua* singuli pro meritis acciperent. Et hi quidem ista exsequebantur:

Cyrus autem quibusdam ex ministris qui aderant arcessitis, Dicite mihi, ait,

an aliquis vestrum Abradatam vidit? miror enim, quod antehac frequenter nos accedere solitus, modò nusquam adpareat. *Ei* quidam ex ministris respondit, *Is*, domine, non vivit, sed in pugna mortuus est, cùm in Aegyptios currum suum immisisset: caeteri, sodalibus ejus exceptis, declinârunt, uti *quidem* perhibetur, posteaquam Aegyptiorum agmen conspexissent. Et uxor ipsius, inquit, jam mortuum sustulisse dicitur, atque impositum in *harmamaxam*, quâ ipsa vehi solita est, adtulisse huc aliquò ad Pactolum fluvium. Aiunt et eunuchos et famulos ipsius quodam in tumulo conditorium mortuo fodere; et uxorem humi sedere, quae maritum rebus iis ornârit, quasque habuerit, ejusque caput *impositum* genibus teneat. Haec ubi Cyrus audivit, femur sanè *suum* percussit, statimque in equum ubi insiliisset, sumptis *secum* equitibus mille, ad *tristem illum* casum advehitur. Gadatae verò

ρακέτ
ἐφη, ὅ
ῥδαμῶ
ἀπεκρ
ἐν τῇ
εἰς τῶ
ἐταίρω
τὸ σίφ
νῦν γε,
μένη τ
μαξαν,
μικέναι
τωλὸν
καὶ τὸς
λόφῃ
γυναικ
κοσμηκ
λήν αὐ
ἀκέσας
καὶ εὐθὺς
ἔων χ
ΤΟ

ρακέ τις ὑμῶν Αβραδάτην; θυμάζω γὰρ,
 ἔφη, ὅτι πρόσθεν θαμίζων ἐφ' ἡμᾶς, νῦν
 ἔδαμῃ φαίνεται. Τῶν οὖν ὑπηρετῶν τις
 ἀπεκρίνατο ὅτι ὦ δέσποτα, ὃ ζῇ, ἀλλ'
 ἐν τῇ μάχῃ ἀπέθανεν, ἐμβαλὼν τὸ ἄρμα
 εἰς τὰς Αἰγυπλίους· οἱ δ' ἄλλοι, πλὴν τῶν
 ἐταίρων αὐτῷ, ἐξέκλιναν, ὥς φασιν, ἐπεὶ
 τὸ σίφος εἶδον τὸ τῶν Αἰγυπλίων. Καὶ
 νῦν γε, ἔφη, λέγεται αὐτῷ ἡ γυνὴ, ἀνελο-
 μένη τὸν νεκρὸν, καὶ ἐνθεμένη εἰς τὴν ἀρμά-
 μαξαν, ἐν ἣ περ αὐτὴ ὤχεϊτο, προσκεκο-
 μικέναι αὐτὸν ἐνθάδε πη πρὸς τὸν Πακ-
 τῶλὸν ποταμόν. Καὶ τὰς μὲν εὐνέχους
 καὶ τὰς θεράποιδας αὐτῷ ὀρύττειν φασὶν ἐπὶ
 λόφῳ τινὸς θήκην τῷ τελευτήσαντι· τὴν δὲ
 γυναικα λέγουσιν ὥς καθηται χαμαί, κε-
 κοσμηκυῖα οἷς εἶχε τὸν ἄνδρα, τὴν κεφα-
 λὴν αὐτῷ ἔχουσα ἐπὶ τοῖς γόνασι. Ταῦτα
 ἀκούσας ὁ Κύρος ἐπάσατο ἄρα τὸν μηρὸν,
 καὶ εὐθύς ἀναπηδήσας ἐπὶ τὸν ἵππον, λα-
 βὼν χιλίους ἰππέας ἤλαυνεν ἐπὶ τὸ πάθος.

66 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ΄.

Γαδάταν δὲ καὶ Γωβρύαν ἐκέλευσεν ὁ, τὶ
δύναιτο λαβόντας καλὸν κόσμημα ἀνδρὶ
φίλῳ καὶ ἀγαθῷ τετελευτηκότι, μεταδιώ-
κειν· καὶ ὅστις εἶχε τὰς ἐπομένας ἀγέλας
καὶ βῆς καὶ ἵππους, εἶπε τούτῳ καὶ ἄλλα πρό-
βατα πολλὰ ἐλαύνειν ὅποι ἂν αὐτὸν πυ-
θάνηται ὄντα, ὡς ἐπισφαγεῖν τῷ Ἀβρα-
δάτῃ.

Επεὶ δὲ εἶδε τὴν γυναῖκα χαμαὶ κα-
θημένην καὶ τὸν νεκρὸν κείμενον, ἐδάκρυσέ
τε ἐπὶ τῷ πάθει, καὶ εἶπε, Φεῦ ὦ ἀγαθὴ
καὶ πιστὴ ψυχὴ, οἷχῃ δὴ ἀπολιπὼν ἡμᾶς·
καὶ ἅμα ἐδεξέβητο αὐτὸν, καὶ ἡ χεὶρ τῆ νε-
κρῆς ἐπηκολέθησεν· ἀποκέκοπλω γὰρ κο-
πίδι ὑπὸ τῶν Αἰγυπλίων. Ὁ δὲ, ἰδὼν,
πολὺ ἔτι μᾶλλον ἠλγησε· καὶ ἡ γυνὴ δὲ
ἀνωδύρατο, καὶ δεξαμένη δὴ παρὰ τῆ Κυ-
ρῆς ἐφίλησέ τε τὴν χεῖρα, καὶ πάλιν ὡς
οἷόν τ' ἦν προσήρμοσε· καὶ εἶπε, Καὶ τᾶλ-
λα τοι, ὦ Κύρε, ἔτως ἔχει. Ἀλλὰ τί
δεῖ σε ὄρᾶν; Καὶ ταῦτ' ἔφη, οἷδ' ὅτι δι-

Gob
quidq
et for
rentu
quos
etiam
que
Abra
U
jacen
triste
ac fid
lictis
atqu
Aeg
rus i
lore
coep
culal
pote
caet
quid

Gobriaeque mandat, ut *secum* fumerent quidquid ornamenti mortuo viro amico et forti conveniret, statimque subsequerentur: et si quis greges et boves et equos *secum* duceret, mandabat ut alias etiam pecudes eò multas ageret, ubicunque se resciret esse, quo maçtari apud Abradatam possent.

Ut humi sedentem mulierem vidit et jacentem mortuum, lacrimas ob casum *tristem* profudit, ac dixit, Heu fortem ac fidam animam, abiisti ergo nobis relictis: simul dextram mortui prehendit, atque ea subsequuta est; quippe quae ab Aegyptiis copide fuisset amputata. Cyrus *id* cùm vidit, multò etiam majori dolore adfectus est: mulier autem ejulare coepit, acceptamque à Cyro manum osculabatur, et rursus *loco eam*, uti quidem poterat, accommodavit; dixitque, Etiam caetera, Cyre, sic se habent. Verùm quid attinet *ea* te adspicere? Atque

68 CYRI INSTIT. VII.

haec, ait, scio propter me maximè ipsi accidisse, ac fortassis etiam propter te, Cyre, nihilo minus. Etenim stulta ego multis eum cohortata sum, efficeret, ut amicum in aliquo numero habendum tibi se declararet: et ipse *fat* scio, non quid sibi accideret, cogitabat; sed quibus facinoribus editis tibi gratificaretur. Quamobrem ipse quidem, inquit, extremum vitae diem ità morte confecit, ut de eo nemo conqueri possit, ego verò hortatrix ei viva hìc adsideo. Cyrus aliquamdiu cum silentio lacrimas fudit, deinde dixit, Hic verò, mulier, finem praeclarissimum sortitus est; nam victor diem obiit supremum: tu verò haec à me accipito, quibus eum ornes: (nam Gobryas Gadatasque *jam* aderant, copiosum et elegantem ferentes ornatum) deinde scito, inquit, nè quidem alios honores ei defuturos, sed et monumentum *illi* complures ex dignitate vestrà aggesto tumulo conficient; et maētabuntur ei quaecunque viro forti aequum est *maētari*. Tu quoque deserta, inquit, non eris, sed ego te propter pudicitiam virtutes-

ἐμὲ ὁ
ὦ Κῦ
πολλὰ
πῶς ο
τε οἶδ
σοῖο,
Καὶ
τετελ
ζῶσα
νον μ
δὲ ἐφ
ἔχει
λεύτ
αὐτὸ
καὶ ὁ
ροντες
λα α
λοὶ χ
λαι α
δὲ, ἐφ
σωφρ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'. 69

ἐμέ ἔχ' ἥκιστα ἔπαθεν, ἴσως δὲ καὶ διὰ σέ,
 ὦ Κῦρε, ἔδεν ἥττον. Εγώ τε γὰρ ἡ μωρὰ
 πολλὰ διεκελεύομην αὐτῷ ἔτω ποιεῖν, ὅ-
 πως σοι φίλος ἄξιός λόγος φανείη· αὐτός
 τε οἶδ' ὅτι ἔστος ἔ τῆτο ἐνενόει ὅ, τι πεί-
 σοιλο, ἀλλὰ τί ἂν σοι ποιήσας χαρίσαιο.
 Καὶ γὰρ οὖν, ἔφη, αὐτὸς μὲν ἀμέμπλως
 τετελεύτηκεν, ἐγὼ δ' ἡ παρακελευομένη,
 ζῶσα παρακάθημαι. Καὶ ὁ Κῦρος χρό-
 νον μὲν τινα σιωπῇ κατεδάκρυσεν, ἔπειτα
 δὲ ἐφθέγγατο, Ἀλλ' ἔστος μὲν δὴ, ὦ γύναι,
 ἔχει τὸ κάλλιστον τέλος· νικῶν γὰρ τέλε-
 λεύτηκε· σὺ δὲ λαβῶσα τοῖσδε ἐπικόσμει
 αὐτὸν τοῖς παρ' ἐμῶ· (παρῆν δὲ Γωβρύας
 καὶ ὁ Γαδάτας πολὺν καὶ καλὸν κόσμον φέ-
 ροντες) ἔπειτα δ' ἔφη, ἴοσι ὅτι ἔδὲ τὰ ἄλ-
 λα ἄτιμος ἔσαι, ἀλλὰ καὶ τὸ μνήμα πολ-
 λοὶ χώσουσιν ἄξίως ὑμῶν, καὶ ἐπισφαγήσε-
 ται αὐτῷ ὅσα εἰκὸς ἀνδρὶ ἀγαθῷ. Καὶ σὺ
 δὲ, ἔφη, ἔκ ἐρημος ἔση, ἀλλ' ἐγώ σε καὶ
 σωφροσύνης ἕνεκα καὶ πάσης ἀρετῆς καὶ τᾶλ-

70 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'.

λα τιμήσω, καὶ συστήσω ὅσις ἀποκομιεῖ σε
ὅποι ἂν αὐτὴ ἐθέλῃς· μόνον, ἔφη, δήλω-
σον πρὸς ὄντινα χρήσεις κομιοθῆναι. Καὶ
ἡ Πάνθεια εἶπεν, Ἀλλὰ θάρρει, ἔφη, ὦ
Κῦρε, ἢ μὴ σε κρύψω πρὸς ὄντινα βέλο-
μαι ἀφικέσθαι.

Ὁ μὲν δὴ ταῦτα εἰπὼν ἀπήει, κα-
λοικτεῖρων τήν τε γυναῖκα, οἷς ἀνδρὸς σε-
ροῖτο, καὶ τὸν ἄνδρα, οἷαν γυναῖκα καλαλι-
πὼν ἐκέτ' ὄφοιτο. Ἡ δὲ γυνὴ τῆς μὲν
εὐνέχους ἐκέλευσεν ἀποσῆναι· (ἕως ἂν, ἔ-
φη, τόνδε ἐγὼ ὀδύρωμαι ὡς βέλομαι) τῇ
δὲ τροφῷ εἶπε παραμένειν, καὶ ἐπέταξεν
αὐτῇ, ἐπειδὴν ἀποθάνῃ, περικαλύψαι
αὐτήν τε καὶ τὸν ἄνδρα ἐν ἐνὶ ἱματίῳ. Ἡ
δὲ τροφὸς πολλὰ ἱκελεύεσσα μὴ ποιεῖν τῷ-
λο, ἐπεὶ εὐδὲν ἦνυε, καὶ χαλεπαίνουσιν ἑώ-
ρα, ἐκάθητο κλαίουσα. Ἡ δὲ ἀκινάκην
πάλαι παρεσκευασμένη, σφάττει ἐαυτήν,
καὶ ἐπιθεῖσα ἐπὶ τὰ σέρνα τῷ ἀνδρὸς τὴν
ἑαυτῆς κεφαλὴν ἀπέθνησκεν. Ἡ δὲ τρο-

que *tuas* caeteras cùm aliis rebus colam, tum *alicui* commendabo, qui te quocunque voles deportabit: tantùm, ait, indicato ad quem deportari te cupias. Et Panthea, securo sis animo, inquit, Cyre; nequaquam te celabo, ad quem pervenire velim.

Cyrus haec loquutus discessit, tum mulieris misertus, quae virum talem amississet, tum viri, qui relictam uxorem talem non ampliùs adspiceret. Mulier autem eunuchos secedere iussit; (donec istum ego, inquit, ex animi sententiâ lamentando deflevero) nutrici dixit ut *secum* maneret, eidemque praecepit, ut se, mortem ubi occubuisse, et virum unâ veste velatos obtegeret. Nutrix multis eam precata suppliciter, nè id faceret, cùm nihil proficeret, ipsamque videret indignari, sedit lacrimans. Tum *mulier*, quae acinacem dudum *ad hoc* paratum haberet, seipsam jugulat, et capite in mariti pectus imposito moritur. Nutrix

72 CYRI INSTIT. VII.

cum ejulatu ambos obtegit, quemadmodum Panthea jusserat. Cyrus autem ubi mulieris facinus rescivit, exterritus, accessit, si quid auxilii ferre posset. Eunuchi, qui tres erant, cum quid factum esset viderent, et ipsi strictis acinacibus, quo eos loco stare jusserat, stantes se jugularunt. Et nunc quoque monumentum *istorum* usque ad eunuchos aggesto tumulo porrigi dicitur: ac superiore quidem in columnâ hujus viri et mulieris hujus nomina feruntur inscripta literis Syriacis; inferius autem columnas esse tres aiunt, et eis inscriptum, SCEPTUCHORUM. Cyrus ubi propius ad *illum tristem* casum accessisset, et admiratus *istam mulierem* et lamentis prosequutus, discessit: fuitque, ceu par erat, ei curae, praeclara ut illis omnia contingerent; ingensque *aded* monumentum, ut perhibent, aggesto tumulo factum fuit.

Secundum haec cum factionibus Carres armisque *aded* inter se contenderent,

φὸς ἀ
ἀμφω
δὲ Κ
κὸς,
θῆσα
μένον
τὸς
ταζε
μα
λέγε
δρὸς
τὰ
εἶνα
θα,
ὡς
γυν
τὸ
πὰ
γεθ
πο

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'. 73

φὸς ἀνωλοφύρατό τε καὶ περιεκάλυπτεν
 ἄμφω, ὥσπερ ἡ Πάνθεια ἐπέσελλεν. Ὁ
 δὲ Κῦρος, ὡς ἤσθετο τὸ ἔργον τῆς γυναι-
 κὸς, ἐκπλαγεῖς, ἴεται εἴ τι δύναιτο βοη-
 θῆσαι. Οἱ δὲ εὐνῆχοι, ἰδόντες τὸ γεγενη-
 μένον, τρεῖς ὄντες, σπατάμενοι καὶ κείνοι
 τὸς ἀκινάκας, ἀποσφάττονται, οὐ περ ἔ-
 ταξεν αὐτοὺς ἐσηκότες. Καὶ νῦν τὸ μνη-
 μα μέχρι τῆς νῦν τῶν εὐνέχων κεχῶσθαι
 λέγεται· καὶ ἐπὶ μὲν τῇ ἄνω σήλῃ, τῆς ἀν-
 δρὸς καὶ τῆς γυναικὸς ἐπιγεγράφθαι φασὶ
 τὰ ὀνόματα, Σύρια γράμματα· κάτω δὲ
 εἶναι τρεῖς λέγῃσι σήλας, καὶ ἐπιγεγράφ-
 θαι, ΣΚΗΠΤΟΥΧΩΝ. Ὁ δὲ Κῦρος,
 ὡς ἐπλησίασε τῷ πάθει, ἀγαθείς τε τὴν
 γυναῖκα καὶ κατολοφυράμενος ἀπῆει· καὶ
 τῶν μὲν ἡ εἰκὸς ἐπεμελήθη, ὡς τύχοιεν
 πάντων τῶν καλῶν, καὶ τὸ μνημα ὑπερμέ-
 γεθες ἐχώσθη, ὡς φασιν.

Ἐκ δὲ τούτων σασιάζοντες οἱ Κῆρες καὶ
 πολεμῶντες πρὸς ἀλλήλους, ἅτε τὰς οἰκῆ-

74 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'.

σεις ἔχοντες ἐν ἑχυρῶις χωρίοις, ἐκότεροι
 ἐπεκαλῶντο τὸν Κῦρον. Ὁ δὲ Κῦρος αὐ-
 τὸς μένων ἐν Σάρδεσι μηχανὰς ἐποιεῖτο καὶ
 κρήδς, ὥς τῶν μὴ πειθομέων ἐρείψων τὰ
 τεῖχῃ. Ἀδύσιον δὲ ἄνδρα Πέρσῃν, καὶ τὰ ἄλ-
 λα ἔκ ἄφρονα ἔδ' ἀπόλεμον, καὶ πάνυ δὴ
 εὐχαριν, πέμπει ἐπὶ τὴν Καρίαν, στρα-
 τευμα δέσς· καὶ Κίλικες δὲ καὶ Κύπριοι πάνυ
 προθύμως αὐτῷ συνεστράτευσαν. Ὡν ἕνε-
 κα ἔδ' ἐπεμπε πώποτε Πέρσῃν σατράπην
 ἔτε Κιλικῶν οὔτε Κυπρίων, ἀλλ' ἦρχουν
 αὐτῷ αἰεὶ οἱ ἐπιχώριοι βασιλεύοντες· δασ-
 μὸν μέντοι ἐλάμβανε, καὶ στρατείας, ὁπό-
 τε δέοιτο, ἐπήγγελλεν αὐτοῖς. Ὁ δὲ Ἀ-
 δύσιος ἄγων τὸ στρατευμα ἐπὶ τὴν Καρί-
 αν ἦλθε, καὶ ἀπ' ἀμφοτέρων τῶν Καρῶν
 παρῆσαν πρὸς αὐτὸν, ἑτοιμοὶ ὄντες δέ-
 χεσθαι εἰς τὰ τεῖχῃ, ἐπὶ κακῷ τῶν ἀν-
 τισασιαζόντων. Ὁ δὲ Ἀδύσιος πρὸς ἀμ-
 φοτέρους ταυτὰ ἐποίει· δικαιότερά τε ἔφη
 λέγειν τῆς ὁποτέρως διαλέγοίτο, λαθεῖν

CYRI INSTIT. VII. 75

utpote qui domicilia munitis in locis haberent, utrique Cyrum implorabant. Cyrus autem ipse Sardibus manens machinas fabricabatur et arietes, ut eorum, qui parere nollent, moenia solo aequaret: Aduſium verò Perſam, hominem caeteroqui nec imprudentem reive militaris rudem, ac valdè etiam elegantis ingenii, cum exercitu in Cariam mittit; perlibenter autem tum Cilices tum Cyprii ejus in hâc expeditione ſigna ſequuti ſunt. Quae cauſa fuit cur nullum ſatrapam Perſicum Cilicibus et Cypriis unquam miſerit, contentus ſemper indigenis *eorum* regibus: tributum tamen *ab iſtis* exigebat; et militiam, cùm erat opus, eis imperabat. Aduſius autem qui ducebat exercitum, poſteaquam in Cariam pervenit, aderant ab utrâque Carum parte *quidam*, parati eum *ſuas* intra munitiones, ad contrariae factionis detrimentum, recipere. Aduſius erga utroſque faciebat eadem; cùm diceret illos, quibuſcum loquebatur, aequiora

76 CYRI INSTIT. VII.

proponere, et clam adversarios haberi oportere amicitiam cum ipsis initam, quasi hoc pacto magis imparatos adversarios adgressurus esset. Praeterea fidem *utrinque* dari petebat, et à Caribus quidem jusjurandum dari, se absque dolo *malo*, et Cyri Persarumque bono, intra munitiones Persas admissuros: ipsum autem jurare velle, se absque dolo *malo*, et quidem admittentium commodo, munitiones ingressurum esse. Haec ubi confecisset, cum utrisque noctem clam alteris eandem pactus est, atque eâ in castella invehit, et munitiones ambo-
rum recepit. Cùm autem illuxisset, in medio cum exercitu confedit, et *in concionem* ex utrâque parte *ad res componendas* opportunos vocavit. Illi, se mutuò intuiti, graviter rem tulêre, qui partem utramque dolo circumventam existimarent. Aduſus verò in hanc sententiam verba fecit, Jurejurando vobis ego, viri, fidem astrinxi, ingressurum vestra me castella sine dolo *malo*, et eorum commodo qui me admitterent. Quamobrem si alterutros vestrùm evertere velim, *ipse* me damno Carum haec ingref-

τέ ἐφ
μένε
ρασκ
γενέο
λως
ἐπ' α
δὲ ὁρ
χῆ,
τα δ
ρων
τῇ ε
τὰ ἐ
μέρα
τιᾶ,
Οἱ δ
μίζο
λοι Α
δρες,
κὴ ἐτ
ἀπο
εἰσελ

τε ἔφη δεῖν τὴς ἐναντίης φίλης σφᾶς γενο-
 μένης, ὥς δὴ ἔτῳ μᾶλλον ἐπιπεσὼν ἀπα-
 ρασκεύοις τοῖς ἐναντίοις. Πιστὰ δὲ ἡξίου
 γενέσθαι, καὶ τὴς μὲν Κᾶρας ὁμόσαι ἀδό-
 λως τε δέξασθαι εἰς τὰ τεῖχη σφᾶς, καὶ
 ἐπ' ἀγαθῷ τῷ Κύρου καὶ Περσῶν· αὐτὸς
 δὲ ὁμόσαι θέλειν ἀδόλως ἵεναι εἰς τὰ τεῖ-
 χη, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῶν δεχομένων. Ταῦ-
 τα δὲ ποιήσας, ἀμφοτέροις λάθρα ἑκατέ-
 ρων νύκτα συνέθετο τὴν αὐτὴν, καὶ ἐν ταύ-
 τη εἰσῆλατο εἰς τὰ τεῖχη, καὶ παρέλαβε
 τὰ ἐρύματα ἀμφοτέρων. "Αμα δὲ τῇ ἡ-
 μέρᾳ καθεζόμενος εἰς τὸ μέσον σὺν τῇ στρα-
 τιᾷ, ἐκάλεσεν ἑκατέρων τὴς ἐπικαιρίους.
 Οἱ δὲ, ἰδόντες ἀλλήλους, ἡχθέσθην, νο-
 μίζοντες ἐξηπατῆσθαι ἀμφοτέροι. Ὁ μὲν-
 τοι Αἰδύσιος ἔλεξε τοιάδε, Εγὼ ὑμῖν, ὦ ἄν-
 δρες, ὥμοσα ἀδόλως εἰσιέναι εἰς τὰ τεῖχη,
 καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῶν δεχομένων. Εἴπερ οὖν
 ἀπολῶ ὁποτέρης ὑμῶν, νομίζω ἐπὶ κακῷ
 εἰσεληλυθέναι Καρῶν· ἣν δὲ εἰρήνην ὑμῖν

78 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'.

ποιήσω κὴ ἀσφάλειαν ἐργάζεσθαι ἀμφοτέ-
ροις τὴν γῆν, νομίζω ὑμῖν ἐπ' ἀγαθῷ πα-
ρεῖναι. Νῦν δὲ χρὴ ἀπὸ τῆςδε τῆς ἡμέρας
ἐπιμίγνυσθαι τε ἀλλήλοις φιλικῶς, ἐργά-
ζεσθαι τε τὴν γῆν ἀδεῶς, διδόναι τε τέκνα
κὴ λαμβάνειν παρ' ἀλλήλων· ἦν δὲ παρὰ
ταῦτα ἀδικεῖν τις ἐπιχειρῇ, τέτοις Κῦ-
ρός τε κὴ ἡμεῖς πολέμιοι ἐσόμεθα. Ἐκ τέ-
τῃς πύλαι μὲν ἀνεωγμέναι ἦσαν τῶν τει-
χῶν, μεσαὶ δὲ αἱ ὁδοὶ πορευομένων παρ'
ἀλλήλων, μεσοὶ δὲ οἱ χῶροι ἐργαζομένων·
ἐορτὰς δὲ κοινῇ ἤγον, εἰρήνης, δὲ καὶ εὐ-
φροσύνης πάντα πλέα ἦν. Ἐν δὲ τῷ
ἦκον οἱ παρὰ Κύρου, ἐρωτῶντες εἴ τι
στρατιᾶς προσδέοιτο ἢ μηχανημάτων· ὁ
δὲ Ἀδύσιος ἀπεκρίνατο ὅτι κὴ τῇ παρῴσῃ
ἔχει ἀλλαχόσε χρῆσθαι στρατιᾷ· καὶ
ἅμα ταῦτα λέγων ἀπῆγε τὸ στρατεύ-
μα, φρουροὺς ἐν ταῖς ἀκραῖς καταλιπών.
Οἱ δὲ Κᾶρες ἰκέτευον μένειν αὐτόν· ἐπεὶ
δ' οὐκ ἠθέλεν, ἔπεμψαν πρὸς τὸν Κῦρον,

sum esse statui: si pacem inter vos conciliavero, et utrisque *confecero*, ut agrum tutò colere possitis, vestrà cum utilitate vobis adesse me arbitrabor. Oportet igitur ex hoc die vos amicè mutuo misceri commercio, et agros colere sine metu, et inter liberos hinc inde matrimonia contrahi: quòd si contra haec injuriam facere conatus fuerit aliquis, iis et Cyrus et nos hostes erimus. Ibi tum et portae castellorum erant apertae, et itinera plena congregientium inter se, et agri pleni cultoribus: festos dies communiter agebant, et pacis ac laetitiae cuncta erant plena. Intereà *quidam* à Cyro veniunt, qui *Adusum* interrogarent, ecquo exercitu alio vel machinis egeret: *quibus* Adusius respondit, se praesenti exercitu etiam alibi uti posse; ac simul cum hisce verbis copias abduxit, relictis in arcibus militibus praesidiariis. Cares autem supplices orabant ut maneret; *quod* cum *facere* nollet, mis-

80 CYRI INSTIT. VII.

sis ad Cyrum *suis* rogabant, ut Aduſium ſibi ſatrapam mitteret.

Cyrus Hyſtaſpam interim ablegârat, qui exercitum in Phrygiam Hellespon-
to finitimam duceret. Poſteaquam au-
tem Aduſius venit, ſequi *Cyrus* eum cum
exercitu juffit, quâ Hyſtaſpes praeceſ-
ferat, ut Hyſtaſpae magis parerent, ubi
audiiffent alias etiam copias accedere.
Graeci quidem certè maris accolae, mul-
tis muneribus datis, id conſecuti ſunt, ut
intra moenia barbaros admittere neceſſe
non haberent, ſed tributum *tamen* pen-
derent, et militatum irent quo Cyrus
juſſiffet. Phrygum verò rex ſe parabat
quaſi loca munita tueri nec imperata fa-
cere vellet, atque ità *ſe facturum* denun-
tiabat: ſed poſtquam conſtituti ſub ip-
ſius imperio praefecti ab eo defecerunt,
et ſolus eſt relictus, tandem in manus
Hyſtaſpae venit, cauſâ Cyri judicio per-
miſſâ. Hyſtaſpas relictis in arcibus fir-
mis Perſarum praefidiis, diſceſſit, ſecum

δεόμει

πην.

Ο

ςάσπ

τήν π

ὁ Αδρ

περ ὁ

πειθοι

ςράτε

οἱ ἐπ

δῶρα,

βαρβά

ρειν, κ

λοι. Ο

σκευά

πεισόμ

δὲ ἀφίς

ἐγίγνετ

ςάσπα

σπας κ

Περσῶν

ΤΟ

δεόμενοι πέμψαι Αδούσιον σφίσι σατρά-
πην.

Ὁ δὲ Κῦρος ἐν τούτῳ ἀπεξάλκει Ὑ-
σάσπην, στρατεύμα ἄγοντα ἐπὶ Φρυγίαν
τὴν περὶ Ἑλλάσποντον. Ἐπεὶ δ' ἦκεν
ὁ Αδύσιος, μετάγειν αὐτὸν ἐκέλευσεν ἡ-
περ ὁ Ὑσάσπης προώχαιο, ὅπως μᾶλλον
πείθοιντο τῷ Ὑσάσπῃ, ἀκέσαντες ἄλλο
στρατεύμα προσίόν. Οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες
οἱ ἐπὶ θαλάτῃ οἰκῶντες, πολλὰ δόντες
δῶρα, διεπράξαντο ὥστε εἰς μὲν τὰ τείχη
βαρβάρους μὴ δέχεσθαι, δασμὸν δὲ ἀποφέ-
ρειν, καὶ στρατεύειν ὅπῃ Κῦρος ἐπαγγέλ-
λοι. Ὁ δὲ τῶν Φρυγῶν βασιλεὺς παρε-
σκευάζετο μὲν ὡς καθέξων τὰ ἔρυμνα καὶ ὡς
πεισόμενος, καὶ παρήγγελλεν ὅτως· ἐπεὶ
δὲ ἀφίσαντο αὐτοῦ οἱ ὑπαρχοι, καὶ ἔρημος
ἐγίγνετο, τελευτῶν εἰς χεῖρας ἦλθεν Ὑ-
σάσπα, ἐπὶ τῇ Κύρου δίκῃ. Καὶ ὁ Ὑσά-
σπας καταλιπὼν ἐν ταῖς ἀκραῖς ἰχυράς
Περσῶν φρεράς, ἀπήει ἄγων σὺν τοῖς ἑαυ-

82 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ΄.

τοῦ καὶ Φρυγῶν πολλὰς ἱππέας καὶ πελτά-
 ςας. Ὁ δὲ Κῦρος ἐπέσελλε Ἀδασίῳ, συμ-
 μίξαντα πρὸς Ὑσάσπην, τὰς μὲν ἐλομένους
 Φρυγῶν τὰ σφέτερα, σὺν τοῖς ὅπλοις ἄ-
 γειν· τοὺς δὲ ἐπιθυμήσαντας πολεμεῖν,
 τῶν ἀφελομένους τὰς ἵππους καὶ τὰ
 ὅπλα, σφενδόνας ἔχοντας πάντας κελεύ-
 ειν ἔπειθαι. Οὗτοι μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίησαν.

Κῦρος δὲ ὠρμάτο ἐκ Σαρδεων, φρεσὶν
 μὲν πεζὴν καταλιπὼν πολλὴν ἐν Σάρδε-
 σι, Κροῖσον δὲ ἔχων, ἄγων δὲ πολλὰς
 ἀμάξας πολλῶν καὶ παντοδαπῶν χρημά-
 των. Ἦκε δὲ καὶ ὁ Κροῖσος γεγραμμένα
 ἔχων ἀκριβῶς ὅσα ἐν ἐκάσῃ ἦν τῇ ἀμάξῃ
 καὶ διδὼς τῷ Κύρῳ τὰ γράμματα, εἶπε,
 Ταῦτα, ἔφη, ἔχων, ὦ Κῦρε, εἰς τὸν τε
 ὀρθῶς ἀποδιδόντα ἃ ἄγει, καὶ τὸν μή. Καὶ
 ὁ Κῦρος ἔλεξεν, Ἀλλὰ σὺ μὲν καλῶς ποι-
 εῖς, ὦ Κροῖσε, προνοῶν· ἔμοιγε μέντοι ἄ-
 ξιοι τὰ χρήματα οἷπερ καὶ ἔχειν αὐτὰ
 ἄξιοι εἰσιν· ὥστε ἦν τι καὶ κλέψωσι, τὰ

prae
 equi
 tem
 quan
 Phry
 fuiss
 bellu
 adim
 dis
 exse
 C
 roso
 Cro
 tis v
 cens
 feren
 singu
 turas
 habe
 quae
 Facis
 qui p
 opes,
 deant

praeter suos Phrygum complures tum equites tum peltastas ducens. Cyrus autem Aduſio mandata dederat, ut poſtquam ſe cum Hyſtaſpâ conjunxiſſet, Phrygas eos, qui partes ſuas amplexi fuiſſent, armatos adduceret; qui verò bellum gerere ſtudiſſent, illis et equos adimerent et arma, omneſque cum fundis ſequi juberent. Haec ille quidem exſequebantur.

Cyrus autem Sardibus movit, numeroſo iſtîc peditum praefidio relicto, Croeſum ſecum retinens, et multa multis variisſque opibus onuſta plauſtra ducens. Acceſſit autem Croeſus ad Cyrum, ferens accuratè deſcripta, quaecunque ſingulis eſſent in plauſtris, eaſque ſcripturas Cyro tradens ait, Haſ, Cyre, ſi habeas, ſcies quinam rectè ſit redditurus quae vehit, et qui non recte. Et Cyrus, Facis tu quidem probè, inquit, Croeſe, qui provideas: ſed mihi ſanè haſ vehent opes, qui digni ſunt ut etiam eaſ poſſideant; adeò ut ſi quid ſuffurabuntur, ſua

84 CYRI INSTIT. VII.

fuffurabuntur. Dum haec diceret, amicis et praefectis scripturas istas tradidit, ut scirent quinam ex iis, quibus essent eae res creditae, salvas *et integras* redderent, qui non *redderent*. Ducebat etiam secum Lydos, quibus esse curae cerneret elegantiam armorum et equorum et curruum; et quos eniti videret ut omnia facerent quibus ipsi gratificaturos se putabant, hos secum armatos ducebat; quos autem cerneret gravatè sequi, eorum equos Persis, qui primi cum eo militatum profecti fuerant, tradidit, et arma combussit: hos verò etiam fundis instructos sequi coëgit. Quin et omnes inermes ex iis qui ejus in potestatem venerant, ad usum fundarum exercere se coëgit, quòd hoc armorum genus maximè servile duceret: est enim ubi funditores, si copiis aliis adsint, mirum quantum utilitatis adferunt; ipsi verò seorsum, nè quidem omnes, *quotquot sint*, funditores, admodum paucos iis cum armis, quibus cominùs pugnantur, congressos sustinuerint.

ἐαυτ
γων,
τοῖς
πων
μή.
λωπ
σι, κ
αὐτῶ
ὅπλα
τὸς
τοῖς
πλα
ἡνάγ
τας
μένω
μιζω
σὺν μ
θα ἰχ
αὐτο
σφενδ
ἰόντα

ἑαυτῶν κλέψονται. Καὶ ἅμα ταῦτα λέ-
 γων, ἔδωκε τὰ γράμματα τοῖς φίλοις καὶ
 τοῖς ἄρχουσιν, ὅπως εἰδεῖεν τῶν ἐπιτρό-
 πων οἳ τε σῶα αὐτοῖς ἀποδίδοιεν, οἳ τε
 μή. Ἦγε δὲ καὶ Λυδῶν ἅς μὲν ἐώρα καλ-
 λωπιζομένους καὶ ὅπλοις καὶ ἵπποις καὶ ἄρμα-
 σι, καὶ πάντα πειρωμένους ποιεῖν ὅ, τι ὥραιο
 αὐτῷ χαριεῖσθαι, τούτους μὲν σὺν τοῖς
 ὅπλοις· ἅς δὲ ἐώρα ἀχαρίστως ἐπομένους,
 τῆς μὲν ἵππου αὐτῶν παρέδωκε Πέρσαις
 τοῖς πρώτοις συστρατευσαμένοις, τὰ δὲ ὅ-
 πλα κατέκαυσε· σφενδόνας δὲ καὶ τέττας
 ἠνάγκασεν ἔχοντας ἔπεσθαι. Καὶ πάν-
 τας δὲ τῆς ἀόπλης τῶν ὑποχειρίων γενο-
 μένων σφενδονᾶν ἠνάγκαζε μελετᾶν, νο-
 μίζων τῆτο τὸ ὅπλον δεικνύοντι εἶναι·
 σὺν μὲν γὰρ ἄλλῃ δυνάμει μάλα ἐστὶν ἐν-
 θα ἰχυρῶς ὠφελῆσι σφενδονῆται παρόντες·
 αὐτοὶ δὲ καθ' ἑαυτὰς οὐδ' ἂν οἳ πάντες
 σφενδονῆται μένειαν πάνυ ὀλίγους ὁμόσε
 ἰόντας σὺν ὅπλοις ἀγχεμάχοις.

86 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'.

Προϊὼν δὲ τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος, κατε-
 σρέψατο μὲν Φρύγας τὰς ἐπὶ τῇ μεγά-
 λῃ Φρυγίᾳ, κατεσρέψατο δὲ Καππαδό-
 κας, ὑποχειρίσας δὲ ἐποίησατο Αραβίους·
 ἐξώπλισε δὲ ἀπὸ πάντων τῶν Περσῶν
 μὲν ἱππέας ὁ μείων ἢ τέτρακισμυρίδας, πολ-
 λὰς δὲ ἱππας τῶν αἰχμαλώτων καὶ πᾶσι
 τοῖς συμμάχοις διέδωκε· καὶ πρὸς Βαβυ-
 λῶνα ἀφίκετο παμπόλλους μὲν ἱππέας
 ἄγων, παμπόλλας δὲ τοξότας καὶ ἀκον-
 τιστὰς, σφενδονήτας δὲ ἀναρίθμους. Ἐπεὶ
 δὲ πρὸς Βαβυλῶνι ἦν ὁ Κῦρος, περιέσκησε
 μὲν πᾶν τὸ στρατεύμα περὶ τὴν πόλιν,
 ἔπειτα αὐτὸς περιήλαυνε τὴν πόλιν σὺν
 τοῖς φίλοις τε καὶ ἐπικαιρίοις τῶν συμμά-
 χων. Ἐπεὶ δὲ κατεθεάσατο τὰ τείχη,
 ἀπάγειν παρεσκευάσατο τὴν στρατιάν ἀπὸ
 τῆς πόλεως· ἐξελθὼν δὲ τις αὐτόμολος
 εἶπεν ὅτι ἐπιτίθεσθαι μέλλοιεν αὐτῷ, ὅ-
 ποτε ἀπάγοι τὸ στρατεύμα· καταθεωμέ-
 νους γὰρ, ἔφη, αὐτοῖς ἀπὸ τῆς τείχους ἀ-

Cùm autem viâ Babylonem ducente
 progrediretur, subegit Phrygas illius
 majoris Phrygiae, subegit Cappadocas,
 Arabas in potestatem redegit: quorum
 omnium armis Persas equites instruxit,
 non pauciores quadragies millibus; mul-
 tos verò captivorum equos in socios eti-
 am universos distribuit: Babylonemque
 venit permagno cum equitatu, permul-
 tis cum sagittariis et jaculatoribus, cum
 funditoribus autem innumeris. Cùm-
 que *jam* apud Babylonem Cyrus esset,
 exercitum omnem circum urbem consti-
 tuit, deinde cum amicis et iis, qui è so-
 ciis ad res agendas opportuni erant, ur-
 bem ipse circumvestus est. Postquam
 muros contemplatus esset, ab urbe copi-
 as abducere parabat; cùm transfuga qui-
 dam *ex urbe* egressus ait, *Babylonios* ip-
 sum adoriri velle, quando copias abdu-
 cturus esset: nam de muro phalangem
hanc despectantibus, inquit, visa est im-

88 CYRI INSTIT. VII.

becilla esse. Nec *quidem id* ità se habuisse mirum erat: quia enim murum amplum circumdarent, necesse erat phalangem ad exiguam densitatem redigi. Haec igitur Cyrus cùm audisset, stans in medio exercitûs sui, cum iis quos circum se habebat, praecepit ut gravis armaturae milites ab utrâque extremitate phalangem explicantes abirent propter eam exercitûs partem quae subsisteret, donec utraque extremitas ad se atque ad medium perveniret. Id cùm facerent, tum iis qui subsistebant fiducia quaedam continuò accedebat, quòd duplicata *jam* esset *aciei* densitas; tum illis quoque fiducia similiter accedebat, qui abscedebant: mox enim illi qui subsistebant, prope ab hostibus aberant. Cùm autem progrediendo extremitates utrinque conjunxissent, constitère *jam* facti firmiores, tum qui abscefferant, propter anteriores; tum anteriores, propter eos qui à tergo accesserunt. Hoc modo ex-

Δενὴς
θαυμα
τεῖχα
τὸ βά
σας ἔ
τῆς α
παρῆ
τὸς ὁ
γα ὁ
ματ
καθ
ἐν π
λεώ
θος
θαρ
τῶ
πε
τὰ
οἱ
οἱ
γε

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'. 89

Δευῆς ἐδόκει εἶναι ἡ φάλαγξ. Καὶ ἔδεν
 θαυμασὸν ἦν ἔτῳς ἔχειν· περὶ γὰρ πολὺ
 τείχος κυκλωμένους ἀνάγκη ἦν ἐπ' ὀλίγον
 τὸ βάθος γενέσθαι τὴν φάλαγγα. Αἰσ-
 σας ἦν ὁ Κῦρος ταῦτα, σὰς κατὰ μέσον
 τῆς αὐτῆς στρατίας σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν,
 παρήγγειλεν, ἀπὸ τῆς ἄκρου ἐκατέρωθεν
 τῆς ὀπλίτας ἀναπύσσοντας τὴν φάλαγ-
 γα ἀπιέναι παρὰ τὸ ἐσηκὸς τῆς στρατεύ-
 ματος, ἕως γένοιτο ἐκατέρωθεν τὸ ἄκρον
 καθ' ἑαυτὸν καὶ κατὰ τὸ μέσον. Οὕτως
 ἦν παίδων, οἳ τε μένοντες εὐθὺς θαρρῶ-
 λεώτεροι ἐγίγνοντο, ἐπὶ διπλάσιον τὸ βά-
 θος γιγνόμενοι· οἳ τ' ἀπιόντες, ὡσαύτως
 θαρρῶλεώτεροι· εὐθὺς γὰρ οἳ μένοντες αὐ-
 τῶν, πρὸς τοῖς πολεμίοις ἐγίγνοντο. Ε-
 πεί δὲ πορευόμενοι ἐκατέρωθεν συνῆψαν
 τὰ ἄκρα, ἔσησαν ἰχυρότεροι γεγενημένοι,
 οἳ τε ἀπεληλυθότες, διὰ τῆς ἔμπροσθεν,
 οἳ τ' ἔμπροσθεν, διὰ τῆς ὀπίσθεν προσγε-
 γνημένους. Ἀναπύχθεις δ' ἔτω τῆς

90 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ΄.

φάλαγγος, ἀνάγκη τῶς πρώτους ἀρίστους εἶναι καὶ τῶς τελευταίους, ἐν μέσῳ δὲ τῶς κακίστους τετάχθαι· ἡ δ' ὕψους ἔχουσα τάξις, καὶ πρὸς τὸ μάχεσθαι ἐδόκει εὖ παρεσκευάσθαι, καὶ πρὸς τὸ μὴ φεύγειν. Καὶ οἱ ἱππεῖς δὲ καὶ οἱ γυμνήται οἱ ἀπὸ τῶν κεράτων, αἰεὶ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο τῇ ἀρχοντος τοσούτῳ ὅσῳ ἡ φάλαγξ βαθυτέρα ἐγίγνετο ἀναδιπλωμένη. Ἐπεὶ δὲ ὕψος συνεσπειράθησαν, ἀπῆσαν, ἕως μὲν ἐκινεῖτο τὰ βέλη ἀπὸ τῆς τείχους, ἐπὶ πόδα· ἐπεὶ δὲ ἔξω βελῶν ἐγένοντο, σφραφέντες, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὀλίγα βήματα προϊόντες μετεβάλλοντο ἐπὶ ἀσπίδα, καὶ ἴσαντο πρὸς τὸ τεῖχος βλέποντες· ὅσῳ δὲ προσωτέρω ἐγίγνοντο, τοσῶδε μανώτερον μετεβάλλοντο. Ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐδόκην εἶναι, ζυγεῖρον ἀπιόντες ἔς τε ἐπὶ ταῖς σκηναῖς ἐγένοντο.

Ἐπεὶ δὲ κατεσφρατοπεδεύσαντο, συνεχάλεσεν ὁ Κῦρος τῶς ἐπικαιρίας, καὶ ἔλε-

plicatâ phalange, necesse est primos et
 ultimos fortissimos esse, ignavissimos in
 medio collocari: aciesque hunc in mo-
 dum constituta et ad dimicandum, et ad
 prohibendam fugam instructa commodè
 videbatur. Praetereà equites et levis ar-
 maturae milites qui à cornibus *procede-*
bant, semper eò propiùs ad imperatorem
 accedebant, quo phalanx duplicata densi-
 or efficiebatur. Cùm hoc sese modo con-
 globâssent, pedetentim *inde* recedebant,
 quò tela de muro pertinebant: cumque
 extra telorum ictus essent, conversi, ac
 primùm quidem modicos passus pro-
 gressi, statum mutabant clypeum ver-
 sùs, atque ità consistebant, ut murum
 intuerentur; quanto autem longius ab-
 scederent, tanto rariùs fiebat mutatio.
 Posteaquam in tuto sibi esse videbantur,
 conferti continuoque ordine recede-
 bant, donec ad tabernacula pervenirent.

Ubi jam in castris essent, Cyrus eos,
 quos oporteret, convocavit et *hunc* ser-

92 CYRI INSTIT. VII.

monem habuit, Urbem, focii, undique contemplati sumus; atque equidem quo pacto quis adeò firmos et excelsos muros oppugnando capere possit, videre mihi non videor: quanto autem plures homines in urbe sunt, quando ad pugnandum non exeant, tanto citiùs fieri arbitror, ut fame in potestatem redigantur. Nisi igitur aliquem alium, quem proponatis, modum habetis, hoc *ipso nobis* istos expugnandos esse aio. Et Chryfantas inquit, Hiccine fluvius per mediam urbem labitur, cujus latitudo stadia duo superat? Ità profectò, ait Gobryas; ac tanta *quoque* profunditas ejus est, ut nè duo quidem viri, alter alteri licèt institerit, supra aquam extare possint; quo fit ut fluvio sit urbs etiam munitior, quàm moenibus. Et Cyrus, Missa faciamus haec, ait, Chryfanta, quae viribus nostris potiora sunt; adhibitâ verò *mensurâ*, quamprimùm fossa latissima profundissimaque nobis erit ducenda, pro

ξεν, Α
κλω τ
τείχ
μενος
πλέο
πείπ
θατ
μή τ
τέτ
Καί
ἐφη,
πλο
Να
ὡς
ρου
τῶ
ἢ τ
μὲν
ἐστ
μέ
ἡμ

ξεν, Ἄνδρες σύμμαχοι, τεθεάμεθα μὲν κύ-
 κλω τὴν πόλιν· ἐγὼ δὲ, ὅπως μὲν ἂν τις
 τεῖχῃ οὕτως ἰχυρὰ καὶ ὑψηλὰ προσμαχό-
 μενος ἔλοι, οὐκ ἔνορᾶν μοι δοκῶ· ὅσῳ δὲ
 πλέονες ἄνθρωποι ἐν τῇ πόλει εἰσὶν, ἐ-
 πείπερ ὁ μάχονται ἐξιόντες, τοσούτῳ ἂν
 θᾶττον λιμῶ αὐτὸς ἡγῆμαι ἀλῶναι. Εἰ
 μή τινα ἔν ἄλλον τρόπον ἔχετε λέγειν,
 τέτῳ πολιορκήεις φημὶ εἶναι τὸς ἄνδρας.
 Καὶ ὁ Χρυσάντας εἶπεν, Ὁ δὲ πόλαμὸς,
 ἔφη, οὗτος ὁ διὰ μέσης τῆς πόλεως ῥεῖ,
 πλάτος ἔχων πλεῖον ἢ ἐπὶ δύο σάδια;
 Ναὶ μὰ Δι', ἔφη ὁ Γωβρύας· καὶ βάθος γε
 ὡς ὅδ' ἂν δύο ἄνδρες, ὁ ἕτερος ἐπὶ τῷ ἐτέ-
 ρου ἐσηκῶς, τῷ ὕδατος ὑπερέχοιεν· ὥστε
 τῷ ποταμῷ ἔτι ἰχυροτέρα ἐστὶν ἢ πόλις
 ἢ τοῖς τεύχεσι. Καὶ ὁ Κῦρος, Ταῦτα
 μὲν, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, ἐῷμεν ὅσα κρείττω
 ἐστὶ τῆς ἡμετέρας δυνάμεως· διαμετρησα-
 μένους δὲ χρῆ ὡς τάχιστα τὸ μέρος ἕκαστον
 ἡμῶν, ὁρῶντι τὰ φρον ὡς πλατυτάτην καὶ

94 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'.

βαθυάτην, ὥπως ὅτιελαχίστων ἡμιν τῶν
φυλάκων δέοι. Οὕτω δὴ κύκλῳ διάμειρή-
σας περὶ τὸ τεῖχος, ἀπολιπὼν ὅσον τύρ-
σεσι μεγάλαις ἀπὸ τῆς ποταμῆς, ὥρυσεν
ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῆς τείχους τάφρον ὑπερμε-
γέθη, καὶ τὴν γῆν ἀνέβαλλον πρὸς ἑαυτὰς.
Καὶ πρῶτον μὲν πύργους ἐπὶ τῷ ποταμῷ
ὠκοδόμει, φοίνιξι θεμελιώσας οὐ μείον ἢ
πλεθριαίοις· (εἰσὶ γὰρ καὶ μείζονες ἢ το-
σῶτοι τὸ μῆκος πεφυκότες· καὶ γὰρ δὴ πιε-
ζόμενοι οἱ φοίνικες ὑπὸ βάρους ἄνω κυρτῶν-
ται, ὥσπερ οἱ ὄνοι οἱ κανθήλιοι) τέτους
δὲ ὑπετίθει τέττα ἕνεκα, ὅπως ὀτιμάλι-
σα εἰκοὶ πολιορκήσιν παρασκευαζομένῳ,
ὥς εἰ καὶ διαφύγοι ὁ ποταμὸς εἰς τὴν τά-
φρον, μὴ ἀνέλοι τέττα πύργους. Ἀνίστη δὲ καὶ
ἄλλους πολλὰς πύργους ἐπὶ τῆς ἀμβολά-
δος γῆς, ὅπως ὅτι πλεῖστα φυλακτήρια εἴη.
Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν· οἱ δὲ ἐν τῷ τεί-
χει κατεγέλων τῆς πολιορκίας, ὥς ἔχον-
τες τὰ ἐπιτήδεια πλέον ἢ εἴκοσιν ἑτῶν.

parte cuique suâ, quò paucissimis custo-
 dibus nobis sit opus. Sic igitur undique
 circa murum *spatia* dimensus, relicto à
 flumine intervallo, quantum sufficeret
 magnis propugnaculis, ingentem fossam
 circum murum undique duxit, terram-
 que *adedè illi* seipso versùs egefferunt.
 Ac primùm quidem turres propter flu-
 men extruebat, ~~pal~~mis fundatas, quarum
 non minòr erat, quàm *plethri* altitudo :
 (*ibi nascuntur enim, quae hâc majorem*
etiam in longitudinem excrescunt; pal-
mae verò cùm aliquo premuntur ponde-
re, sursum incurvantur, quemadmodùm
et asini clitellarii) has autem *palmas ope-*
ri proptereâ subjecit, ut quàm maximè
 videretur id facere, quod solent qui ad
 urbem obsidendam sese comparent; ut
 tametsi flumen in fossam dilaberetur,
 ipsas turres non everteret. Etiam mul-
 tas alias turres supra terram egestam
 excitabat, ut quàm plurima essent excu-
 biarum loca. Et has quidem illi res a-
 gebant; qui autem in muro stabant, ob-
 sisionem *hanc* irridebant, quòd iis esset
 commeatus in annos plus viginti. Quae

96 CYRI INSTIT. VII.

Cyrus cùm audisset, in partes duodecim exercitum divisit, ut pars quaelibet, unum anni mensem in excubiis esset. Babylonii rursùm, his auditis, multò etiam magis irridebant, qui cogitarent secum, Phrygas et Lycios et Arabas et Cappadocas futuros contra se in excubiis, quos omnes arbitrabantur animis erga se magis esse benevolis, quàm erga Persas. Ac fossae quidem ductae erant :

Cyrus verò, cùm audiisset celebrari Babylone festum *quendam* ejusmodi diem, quo Babylonii omnes nocte totâ potarent et commissarentur, eo die, cùm primùm in vesperasceret, magnâ hominum multitudine adhibitâ, fossarum ostia fluvium versùs aperuit. Hoc cùm factum esset, aqua noctu in fossas manabat; et alveus fluvii per urbem *tendens*, hominibus pervius esse coepit. Id ubi de flumine hoc modo *ei* successisset, Persicis Cyrus et equitum et peditum

Ἀχέσα
κατένευ
ἐνταύτῃ
ὡς βα
ἔτι μᾶ
Φρύγι
καὶ φ
εὐμενε
τάφρο
ὅ
ἐν βα
βαβυ
κωμά
συνεσ
ἀνεσό
ταμό
κατὰ
δὲ διὰ
τιμος
ποτα
ὁ Κῦ
Τ

Ακέσας δὲ ταῦτα ὁ Κῦρος, τὸ σράτευμα κατένειμε εἰς δώδεκα μέρη, ὥς μῆνα τῷ ἐνιαυτῷ ἕκαστον τὸ μέρος φυλάζον. Οἱ δ' αὖ Βαβυλώνιοι, ἀκέσαντες ταῦτα, πολὺ ἔτι μᾶλλον καλεγέλων, ἐννοέμενοι εἰ σφᾶς Φρύγες καὶ Λύκιοι καὶ Αῤῥάβιοι καὶ Καππαδό- και φυλάζοιεν, ὅς σφίσιν ἐνόμιζον πάντας εὐμενεσέρεος εἶναι ἢ Πέρσαις. Καὶ αἱ μὲν τάφροι ἤδη ὀρωρυγμέναι ἦσαν.

Ὁ δὲ Κῦρος, ἐπειδὴ ἐορτὴν τοιαύτην ἐν Βαβυλῶνι ἤκουσεν εἶναι, ἐν ἣ πάντες Βαβυλώνιοι ὅλην τὴν νύκτα πίνουσι καὶ κωμάζουσιν ἐν ταύτῃ, ἐπειδὴ τάχιστα συνεσκότασε, λαβὼν πολλὰς ἀνθρώπους, ἀνεσόμεωσε τὰς τάφρους τὰς πρὸς τὸν ποταμόν. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, τὸ ὕδωρ κατὰ τὰς τάφρους ἐχώρει ἐν τῇ νυκτί· ἡ δὲ διὰ τῆς πόλεως τῷ ποταμῷ ὁδὸς πορεύ- σιμος ἀνθρώποις ἐγίγνετο. Ὡς δὲ τὸ τοῦ ποταμῷ οὕτως ἐπορσύνετο, παρηγγύησεν ὁ Κῦρος Πέρσαις χιλιάρχους καὶ πεζῶν καὶ

98 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ.-Ζ'.

ἰππέων, εἰς δύο ἄγοντας τὴν χιλιουσίαν
 παρῆναι πρὸς αὐτόν, τὲς δὲ ἄλλες συμ-
 μάχους κατ' ἑρᾶν τέτων ἔπεσθαι, ἥπερ
 πρόσθεν τεταγμένους. Οἱ μὲν δὲ παρή-
 σαν· ὁ δὲ, καταβιάσας εἰς τὸ ξηρὸν τῷ
 ποταμῷ τὲς ὑπηρέτας καὶ πεζὺς καὶ ἰπ-
 πέας, ἐκέλευσε σκέψασθαι εἰ πορεύσι-
 μον εἴη τὸ ἔδαφος τῷ ποταμῷ. Επεὶ δὲ
 ἀπήγγειλαν ὅτι πορεύσιμον εἴη, ἔνταῦθα
 δὴ συγκαλέσας τὲς ἡγεμόνας τῶν πεζῶν
 καὶ τῶν ἰππέων, ἔλεξε τοιαύδε·

“ Ἄνδρες φίλοι, ὁ μὲν ποταμὸς ἡμῖν
 “ παρακεχώρηκε τῆς εἰς τὴν πόλιν ὁδῷ.
 “ ἡμεῖς δὲ θαρρόντες εἰσίσωμεν εἴσω, ἐν-
 “ νοόμενοι ὅτι οὗτοι ἐφ' οὓς νῦν πορευσό-
 “ μεθα, ἐκείνοί εἰσιν ὅς ἡμεῖς καὶ συμμά-
 “ χους πρὸς ἑαυτοῖς ἔχοντας, καὶ ἐγρηγο-
 “ ρότας ἅπαντας καὶ νήφοντας, καὶ ἔξω-
 “ πλισμένους καὶ συντεταγμένους ἐνικῶμεν·
 “ νῦν δὲ ἐπ' αὐτοὺς ἴωμεν ἐν ᾧ πολλοὶ
 “ μὲν αὐτῶν καθεύδουσι, πολλοὶ δὲ αὐ-

tribunis imperat, mille suos in binos explicatos ducendo apud se adessent; reliqui socii hos à tergo sequerentur, instructi quemadmodum prius. Et hi quidem aderant; cum ille, in ficcam fluminis partem ministris suis, tam peditibus quam equitibus immixtis, ut explorarent an vadum fluminis permeari possit imperavit. Posteaquam illi posse permeari renuntiârunt, tum verò peditum equitumque ducibus convocatis, hujusmodi verba fecit;

“ Flumen *hoc* nobis, amici, viam in
 “ urbem concessit: *eam* nos animis
 “ praesentibus et omni timore vacuis in-
 “ grediamur, nobiscum ipsi reputan-
 “ tes, hos, quos adgressuri nunc sumus,
 “ eos esse, quos à sociis sibi adjunctis in-
 “ structos, et omnes vigilantes et so-
 “ brios, armatos et in acie dispositos
 “ vicimus: jam verò adversus eos ten-
 “ damus quo tempore multi eorum dor-

100 CYRI INSTIT. VII.

“ miunt, multi sunt ebrii, universi de-
 “ nique inordinati: cùm autem et nos
 “ intus esse senserint, multò magis eti-
 “ am, quàm nunc, inutiles futuri sunt,
 “ quia exanimati erunt. At si haec in
 “ mentem alicui venit, quod sanè fer-
 “ tur esse formidolosum urbem intran-
 “ tibus, nè tectis illi conscensis hinc in-
 “ de tela *in nos* conjiciant, id *ipsum* ma-
 “ ximè vobis animos addat: nam si qui
 “ conscendent aedes, adjutor nobis est
 “ deus Vulcanus. Sunt verò eorum ve-
 “ stibula crematu facilia; cùm januae
 “ palmarum è materiâ fabricatae sint,
 “ et bitumine illitae, quod ignem facilè
 “ concipit. Nobis autem et faces plu-
 “ rimae sunt, quae incendium ingens
 “ citò parient, et copia picis ac stuppae,
 “ quae citò magnam flammam eliciunt:
 “ adeò ut vel celeriter necesse sit hos ex
 “ aedibus aufugere, vel celeriter exuri.
 “ Verùm agite, arma capite; diis equi-
 “ dem juvantibus praecibo. Vos autem

“ τῶ
 “ εἰς
 “ ὄντ
 “ χ
 “ Εἰ
 “ λα
 “ μῆ
 “ ἐνθ
 “ ἦν
 “ ἐχ
 “ φλ
 “ κορ
 “ τω
 “ με
 “ χι
 “ λα
 “ πο
 “ φει
 “ τα
 “ λα
 “ σὺν

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'. 101

“ τῶν μεθύουσι, πάντες δὲ ἀσύντακτοί
 “ εἰσιν· ὅταν δὲ καὶ αἰσθωνται ἡμᾶς ἐνδον
 “ ὄντας, πολὺ ἂν ἔτι μᾶλλον ἢ νῦν ἀ-
 “ χρεῖοι ἔσονται, ὑπὸ τῷ ἐκπεπληχθαι.
 “ Εἰ δέ τις τῷτο ἐννοεῖται, ὃ δὴ λέγε-
 “ ται φοβερόν· εἶναι τοῖς εἰς πόλιν εἰσιῶσι,
 “ μὴ ἐπὶ τὰ τέγη ἀναβάντες βάλῃσιν
 “ ἐνθεν καὶ ἐνθεν, τῷτο μάλιστα θαρρῶντες·
 “ ἦν γὰρ ἀναβῶσί τινες ἐπὶ τὰς οἰκίας,
 “ ἔχομεν σύμμαχον θεὸν Ἡφαιστον. Εὖ-
 “ φλεκτα δὲ τὰ πρόθυρα αὐτῶν, φοίνι-
 “ κος μὲν αἱ θύραι πεποιημέναι, ἀσφάλ-
 “ τω δὲ ὑπεκκαύματι κεχρισμέναι. Ἡ-
 “ μεῖς δ' αὖ πολλὴν δαῖδα ἔχομεν, ἢ τα-
 “ χὺ πολὺ πῦρ τέξεται, πολλὴν δὲ πίτ-
 “ ταν καὶ συππεῖον, ἃ ταχὺ παρακαλεῖ
 “ πολλὴν φλόγα· ὥστε ἀνάγκην εἶναι ἢ
 “ φεύγειν ταχὺ τῆς ἀπὸ τῶν οἰκιῶν, ἢ
 “ ταχὺ κατακεκαῶθαι. Ἀλλ' ἄγετε,
 “ λαμβάνετε ὅπλα· ἡγήσομαι δὲ ἐγὼ
 “ σὺν τοῖς θεαῖς. Ὑμεῖς δ', ἔφη, ὦ Γα-

102 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ΄.

“ δάτα καὶ Γωβρύα, δείκνυτε τὰς ὁδούς·

“ ἴξε γὰρ· ὅταν δὲ ἐντὸς γενώμεθα, τὴν

“ ταχίστην ἄγετε ἐπὶ τὰ βασιλεία.”

Καὶ μὴν, ἔφασαν οἱ ἀμφὶ τὸν Γωβρύαν, οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστὸν, εἰ εἶεν ἀκλειστοὶ αἱ πύλαι αἱ τῆ βασιλείᾳ· ἐν κώμῳ γὰρ δοκεῖ ἡ πόλις πᾶσα εἶναι τῇδε τῇ νυκτὶ. Φυλακῇ μέντοι πρὸ τῶν πυλῶν ἐντευζόμεθα· ἔστι γὰρ αἰεὶ τεταγμένη. Οὐκ ἂν ἀμελεῖν δέοι, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀλλ’ ἰέναι, ἵνα ἀπαρασκευῆς ὥς μάλισα λάβωμεν τὰς ἀνδρας.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐρρήθη, ἐπορεύοντο τῶν δὲ ἀπαντῶντων οἱ μὲν ἀπέθνησκον παύμενοι, οἱ δ’ ἔφευγον πάλιν εἰσω, οἱ δ’ ἐβόων. Οἱ δ’ ἀμφὶ τὸν Γωβρύαν συνεβόων αὐτοῖς, ὥς κωμασαὶ ὄντες καὶ αὐτοὶ καὶ ἰόντες ἢ ἐδύναντο ὥς τάχιστα ἐπὶ τοῖς βασιλείοις ἐγένοντο. Καὶ οἱ μὲν σὺν τῷ Γωβρύᾳ καὶ Γαδάτᾳ τεταγμένοι κεκλεισμένους εὗρισκον τὰς πύλας τῆ βασιλείᾳ.

“Gadata et Gobrya, demonstrate *na-*
bis itinera; cùm ea vobis sint cog-
 ta: et ubi jam intus erimus, quam-
 primùm ad regiam ducite.” Atqui,
 aiebant illi qui erant cum Gobryâ, non
 mirum fuerit, si quidem nec portae ip-
 sius regiae clausae sint: urbs enim tota
 videtur hâc nocte commissationi esse in-
 tenta. Sed in excubias tamen ante *re-*
giae portas incidemus; quòd eae sem-
 per istic collocentur. Non negligenda
 res est, ait Cyrus, sed eundem, ut eos
 quàm maximè imparatos offendamus.

Haec ubi dicta fuerunt, pergebant: si
 qui autem eis obviam venirent, partim
 caesi peribant, partim intrò fugâ se reci-
 piebant, partim clamorem edebant. Qui
 verò circa Gobryam erant, eosdem cum
 illis clamores edebant, velut ipsi quoque
 commissatores: et pergentes quâ celer-
 rimè *progredi* poterant, ad regiam per-
 veniunt. Et hi quidem Gobryae Ga-
 dataeque adjuncti portas regiae clausas

104 CYRI INSTIT. VII.

inveniunt; qui verò adversùs *regiae* custodes ire iussi fuerant, magno cum impetu irruunt in eos ad ignem largum potantes, statimque hostili cum eis more agunt. Orto autem clamore ac strepitu, cùm ii, qui erant intus, tumultum sentirent, et inspicere rex iuberet, quid illud esset rei, apertis aliqui portis procurrunt. Cùm portas ii, qui circa Gadatam erant, patefactas conspicerent, irruunt, et illos rursùs fugientes intrò insequuti, ac ferientes ad regem perveniunt; eumque jam erectum cum acinace, quem strictum tenebat, inveniunt. Hunc Gadataei et Gobryani numero plures opprimunt; atque ii etiam, qui cum ipso erant, perierunt; alius, cùm aliquid objiceret; alius, cùm fugeret; alius, cùm se quacunque re poterat tueretur. Cyrus autem cohortes equitum per vias *passim* dimittebat; et edicebat, ut quos extra domos deprehenderent, occiderent; utque ii, qui linguae Syriacae periti erant, depuntiarent illis qui *adhuc* in aedibus essent, ut intus mane-

οἱ δ' ἔτι
 πίπιλο
 καὶ εὐθι
 δὲ κρα
 οἱ ἐνδ
 λέως
 θέσι
 ἀμφι
 χαλ
 γισιν
 κνῆν
 αὐτῶ
 εὐρία
 δάτα
 οἱ σ
 βαλ
 ἀμυ
 διέπ
 τὰς
 βάιν
 κηρ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'. 105

οἱ δ' ἐπὶ τὰς φύλακας ταχθέντες ἐπεί-
 πίπλουςιν αὐτοῖς πίνεσι πρὸς φῶς πολὺ,
 καὶ εὐθὺς ὡς πολέμιοι ἐχρῶντο αὐτοῖς. Ὡς
 δὲ κραυγὴ καὶ κτύπος ἐγένετο, αἰσθόμενοι
 οἱ ἔνδον τῷ θορύβῳ, κελεύσαντος τῷ βασι-
 λέως σκέψασθαι τί εἴη τὸ πρᾶγμα, ἐκ-
 θέσσι τινες ἀνοίξαντες τὰς πύλας. Οἱ δ'
 ἀμφὶ τὸν Γαδάταν ὡς εἶδον τὰς πύλας
 χαλώσας, εἰσπίπτεσι, καὶ τοῖς πάλιν φεύ-
 γουσιν εἰσὼ ἐφεπόμενοι, καὶ παίοντες ἀφι-
 κνῆναι πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ ἤδη ἐσηκότα
 αὐτὸν καὶ ἐσπασμένον ὃν εἶχεν ἀκινάκην
 εὐρίσκεισι. Καὶ τοῦτον μὲν οἱ σὺν Γα-
 δάτῃ καὶ Γωβρύᾳ πολλοὶ ἐχειρρῶντο· καὶ
 οἱ σὺν αὐτῷ δὲ ἀπέθνησκον, ὁ μὲν, προ-
 βαλλόμενός τι, ὁ δὲ, φεύγων, ὁ δὲ γε, καὶ
 ἀμυνόμενος ὅτῳ ἐδύνατο. Ὁ δὲ Κῦρος
 διέπεμπε τὰς τῶν ἱππέων τάξεις κατὰ
 τὰς ὁδούς· καὶ προεῖπεν, ὅς μὲν ἔξω λαμ-
 βάνοιεν κατακαίνειν, τὰς δ' ἐν ταῖς οἰκίαις
 κηρύττειν τοὺς Συριγῇ ἐπισταμένους ἔνδον

106 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'.

μένειν· εἰ δέ τις ἔξω ληφθείη, ὅτι θανα-
τώσοιτο. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίουν.

Γαδάτας δὲ καὶ Γωβρύας ἦκον· καὶ θεὸς
μὲν πρῶτον προσεκύνεν ὅτι τετιμωρημένοι
ἦσαν τὸν ἀνόσιον βασιλέα, ἔπειτα δὲ Κύρος
κατεφίλουν καὶ χεῖρας καὶ πόδας, πολλὰ
δακρύοντες ἅμα χαρᾷ καὶ εὐφραινόμενοι.
Επεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, καὶ ἦσαν οἱ τὰς
ἄκρας ἔχοντες ἐαλωκῆάν τε τὴν πόλιν
καὶ τὸν βασιλέα τεθνηκότα, παραδιδόασιν
καὶ τὰς ἄκρας. Ὁ δὲ Κύρος τὰς μὲν ἄκρας
εὐθὺς παρελάμβανε, καὶ φρουράρχας τε καὶ
φρουρὰς εἰς ταύτας ἀνέπεμπε· τὰς δὲ τε-
θνηκότας θάπτειν ἀφῆκε τοῖς προσήκουσι·
τὰς δὲ κήρυκας κηρύπτειν ἐκέλευσεν, ἀπο-
φέρειν πάντας τὰ ὅπλα Βαβυλωνίους· ὅ-
που δὲ ληφθήσονται ὅπλα ἐν οἰκίᾳ, προη-
γόρευον ὡς πάντες οἱ ἔνδον ἀποθανόνται.
Οἱ μὲν δὴ ἀπέφερον· ὁ δὲ Κύρος ταῦτα
μὲν εἰς τὰς ἄκρας κατέθετο, ὡς εἴη ἑτοι-
μα εἴ τι ποτὲ δεοὶ χρῆσθαι. Επεὶ δὲ

rent: quòd si quis foris deprehenderetur, eum morte multandum. Et hi quidem haec exsequebantur.

Gadatas autem et Gobryas accesserunt; ac deos primùm venerati sunt, quòd de impio rege poenas sumpsisset; deinde manus et pedes Cyri deosculabantur, cùm prae gaudio, simul et lacrimas copiosè profunderent et laetitiae signa darent. Posteaquam illuxisset, ac sensissent illi, qui arces tenebant, tum urbem esse captam, tum regem occisum, arces etiam tradunt. Cyrus eas statim occupat, et praesidiorum magistros cum militibus praesidiariis in illas immittit: mortuos sepeliendi potestatem propinquis facit; et praecones *palam* praedicare iussit, ut omnes Babylonii arma deferrent; in quacunque verò domo arma deprehenderentur, in eâ denuntiabant omnibus esse moriendum. Et illi quidem arma deportabant: quae Cyrus in arces deposuit, ut in promptu essent, si quando eis esset utendum. Haec ubi

peracta fuerunt, primùm arcessitis magis, quia bello capta urbs esset, praecepit, ut diis primitias manubiarum et fana seligerent: postea tum *alias* domos tum principum aedificia dividebat in eos, quos illorum, quae gesta fuerant, socios existimabat: atque hoc modo distribuit, uti dudum fuerat decretum, optima *quaeque* praestantissimis. Quòd si putaret aliquis sibi minus obtigisse, mandabat ut accedens *id ipsum* doceret. Edixit etiam, Babyloniiis agros esse colendos, et tributa pendenda, et iis obsequia praestanda quibus singuli traditi essent: Persas verò et *Persarum* participes, et quotquot ex sociis apud eum remanere vellent, iussit tanquam dominos, cum iis quos *sibi traditos* accepissent, loqui.

Secundùm haec cupiens jam Cyrus etiam se parare, quemadmodùm decere regem existimaret, id de amicorum sententiâ faciendum statuit, ut quàm minimâ cum invidiâ et rariùs conspiceretur et augustiori specie. Id igitur itâ effecit: primâ luce stabat in loco, quo pu-

ταῦτ
γὰρ κ
οὔσης
λευσε
δίδου
νόμιζ
νειμεν
ἀρίστο
δάσκε
Βαβυ
τὰς δ
τους
δὲ καὶ
ὅσοι μ
τας ἄ
Ε
τασκα
γῆιτο
τῶν
ἀν' ἐπ
ᾧ δε

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'. 109

ταῦτ' ἐπέπρακτο, πρῶτον μὲν τὰς μά-
γας καλέσας, ὡς δορυαλῶτα τῆς πόλεως
οὔσης, ἀκροθίνια τοῖς θεοῖς καὶ τεμένη ἐκέ-
λευσεν ἐξελεῖν· ἐκ τούτου δὲ καὶ οἰκίας διε-
δίδου καὶ ἀρχεῖα τέτοισι, ὅς περ κοινωνὸς ἐ-
νόμιζε τῶν καταπεπραγμένων· ὅτω διέ-
νειμεν, ὥς περ ἐδέδοκτο, τὰ κράτις τοῖς
ἀρίστοις. Εἰ δὲ τις οἴοιτο μείον ἔχειν, δι-
δάσκειν προσιόντα ἐκέλευε. Προεῖπε δὲ,
Βαβυλωνίους μὲν τὴν γῆν ἐργάζεσθαι, καὶ
τὰς δασμὸς ἀποφέρειν, καὶ θεραπεύειν τέ-
τους οἷς ἕκαστοι αὐτῶν ἐδόθησαν· Πέρσας
δὲ καὶ τὰς κοινωνῶντας, καὶ τῶν συμμάχων
ὅσοι μένειν ἡροῦντο παρ' αὐτῷ, ὡς δεσπό-
τας ὧν ἔλαβον προηγόρευε διαλέγεσθαι.

Ἐκ δὲ τούτου ἐπιθυμῶν ὁ Κύρος ἤδη κα-
τασκευάσασθαι καὶ αὐτὸς ὡς βασιλεῖ ἡ-
γεῖτο πρέπειν, ἔδοξεν αὐτῷ τούτο σὺν τῇ
τῶν φίλων γνώμῃ ποιῆσαι, ὡς ὁτίηκισα
ἂν ἐπιφθόνως σπάνιός τε καὶ σεμνὸς φανείη.
Ὡς δὲ ἐν ἐμηχανᾷ τοῦ τούτου· ἅμα τῇ ἡμέ-

110 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'.

ρα γὰρ ὅπῃ ἐδόκει ἐπιτήδειον εἶναι, προσ-
 ἐδέχετο τὸν βελλόμενον λέγειν τι, καὶ ἀπο-
 κρινόμενος ἀπέπεμπεν. Οἱ δὲ ἄνθρωποι,
 ὡς ἐγνώσαν ὅτι προσδέχοιτο, ἦκον ἀμή-
 χανοι τὸ πλῆθος· καὶ ὠθεμένων περὶ τῆς
 προσελθεῖν, μηχανή τε πολλή καὶ μάχη
 ἦν. Οἱ δὲ ὑπηρεταὶ ὡς ἠδύνατο διακρί-
 ναντες, προσίεσαν. Ὅποτε δὲ τις καὶ τῶν
 φίλων διωσάμενος τὸν ὄχλον προφανείη,
 προτείνων ὁ Κῦρος τὴν χεῖρα προσήγετο
 αὐτὸς, καὶ οὕτως ἔλεγεν, Ἄνδρες φίλοι,
 περιμένετε ἕως τὸν ὄχλον διωσώμεθα· ἐ-
 πείτα δὲ καθ' ἡσυχίαν συγγενησόμεθα.
 Οἱ μὲν δὴ φίλοι περιέμενον, ὁ δὲ ὄχλος
 πλείων καὶ πλείων ἐπέρρει, ἕως παρέφθα-
 σεν ἐσπέρα γενομένη πρὶν τοῖς φίλοις αὐ-
 τὸν χολάσαι καὶ συγγενέσθαι. Οὕτω δὲ
 ὁ Κῦρος λέγει, Ἄρα, ἔφη, ὦ ἄνδρες, νῦν
 μὲν καιρὸς διαλυθῆναι· αὐριον δὲ πρῶτ' ἐλ-
 θετε· καὶ γὰρ ἐγὼ βέλομαι ὑμῖν τι δια-
 λεχθῆναι. Ακούσαντες ταῦτα οἱ φίλοι,

CYRI INSTIT. VII. iii

tabat esse commodum, et admittebat
quemlibet aliquid dicere volentem; ac
 postquam respondisset, dimittebat. Cùm
 autem intellexissent homines, *Cyrum eos*
 expectare, infinita multitudo ad eum con-
 fluxit: *jamque* conveniendi *ejus* causâ
semet impellentium molitiones et rixae
 multiplices erant. Ministri autem *ipsius*
 adhibito discrimine, prout poterant, ac-
 cedendi potestatem faciebant. Quòd si
 aliquando quispiam ex amicis impellendo
 disjectâ *hominum* turbâ in conspectum
Cyri prodiret, *tum verò* manum proten-
 dens istos adtrahebat, et ità dixit, Ex-
 pectate, amici, donec turbam hanc di-
 moveamus; ac deinde per otium congre-
 diemur. Expectabant igitur amici, et
 turba major usque adfluebat, donec op-
 primeret eum vesp̄era, priusquam nac-
 tus esset otium in amicorum congressum
 colloquiumque veniendi. Itaque dice-
 bat Cyrus, Modò quidem, viri, tempus
 est discedendi: cras manè adeste; nam
 est quod vobiscum colloquar. His audi-

tis, libenter amici discedebant curriculum, rebus omnibus necessariis multati. Ac tum quidem ita quieti se dederunt:

Postridiè Cyrus ad eundem locum aderat: quem *jam* multò major hominum adire volentium turba circumstabat, qui multò prius etiam, quàm illi amici, advenierant. Cyrus igitur Persis hastas gestantibus ambitu magno circum se collocatis, neminem admitti jussit, praeter amicos et Persarum sociorumque principes. Illi verò cùm convenissent, hujusmodi Cyrus ad eos orationem habuit;

“ Nihil est, amici ac focii, quod de iis
 “ queramur, quasi non perfecerimus
 “ haftenùs omnia, quaecunque liceret
 “ optare: sed enim si hujusmodi quid-
 “ dam est res magnas gerere, ut neque
 “ possis ipsi tibi vacare, neque cum a-
 “ micis hilariter vivere, beatitatem *sane*
 “ hanc equidem valere jubeo. Nam et
 “ heri utique animadvertistis, inquit, à

ἀσμενοι

κότες υἱ

τότε μέ

Τῇ

τὸ αὐτὸ

ον πλῆθ

ναι, καὶ

σαν. Ὀ

σοφόρων

δένα πα

τῶν Πε

δὲ συνῆλ

τοιαῶδε

“ μὲν θ

“ τὸ μ

“ χόμ

“ τοῖς τ

“ τε μ

“ χολ

“ εὐφρ

“ τὴν

Τοι

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'. ι ι β

ἄσμενοι ὥχοντο ἀποθέοντες, δίκην δεδω-
κότες ὑπὸ πάντων τῶν ἀναγκαίων. Καὶ
τότε μὲν οὕτως ἐκοιμήθησαν·

Τῇ δ' ὕστεραία ὁ μὲν Κῦρος παρῆν εἰς
τὸ αὐτὸ χωρίον· ἀνθρώπων δὲ πολὺ πλεῖ-
ον πλήθος περιεισῆκει βελομένων προσιέ-
ναι, καὶ πολὺ πρότερον ἢ οἱ φίλοι παρῆ-
σαν. Ὁ ἔν Κῦρος περισησάμενος τῶν ξυ-
σφόρων Περσῶν κύκλον μέγαν, εἶπε μῆ-
δένα παρίεναι ἢ τὰς φίλους τε καὶ ἄρχοντας
τῶν Περσῶν τε καὶ τῶν συμμάχων. Επεὶ
δὲ συνῆλθον αὐτοὶ, ἔλεξεν ὁ Κῦρος αὐτοῖς
τοιάδε· “ Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, τοῖς
“ μὲν θεοῖς ὕδεν ἂν ἔχοιμεν μέμψασθαι,
“ τὸ μὴ ἔχῃ μέχρι τῶδε πάντα ὅσα εὖ-
“ χόμεθα καταπεπραχέναι· εἰ μέντοι
“ τοῖς τὸν ἔσαι τὸ μεγάλα πράσσειν, ὥς-
“ τε μὴ οἷόν τε εἶναι μήτε ἀμφ' αὐτὸν
“ χολὴν ἔχειν, μήτε μετὰ τῶν φίλων
“ εὐφρανθῆναι, ἐγὼ μὲν χαίρειν ταύτην
“ τὴν εὐδαιμονίαν κελεύω. Ενενοήσατε

114 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'.

“ γὰρ, ἔφη, καὶ χθὲς δῆπερ, ὅτι ἔωθεν ἀρ-
 “ ζάμενοι ἀκύνειν τῶν προσιόντων, ἔκ ἐλλή-
 “ ζαμεν πρόαθεν ἐσπέρας· καὶ νῦν ὁράτε
 “ τέττας, καὶ ἄλλας πλείονας τῶν χθὲς
 “ παρόντων, ὡς πράγματα ἡμῖν παρέ-
 “ ζοντας. Εἰ ἔν τις τέτοις ὑφέξει ἑαυ-
 “ τὸν, λογίζομαι μικρὸν μὲν τι ὑμῖν μέ-
 “ ρος ἐμῷ μετεσόμενον, μικρὸν δέ τι ἐμοὶ
 “ ὑμῶν· ἐμαυτῷ μέντοι σαφῶς οἶδ’ ὅτι
 “ ἔδ’ ὅτις μοι μετέσαι. Ἐτι δ’, ἔφη,
 “ καὶ ἄλλο ὁρῶ γελοῖον πρᾶγμα. Ἐγὼ
 “ γὰρ δῆπερ ὑμῖν μὲν ὥσπερ εἰκὸς διάκει-
 “ μαι· τέττων δὲ τῶν περιεσηκότων ἢ τι-
 “ να ἢ ἑδένα οἶδα, καὶ ἔτσι πάντες οὕτω
 “ παρεσκευασμένοι εἰσὶν, ὡς, ἢν νικῶσιν
 “ ὑμᾶς ὠθῆντες, πρότερον ἢ βούλονται
 “ ὑμῶν παρ’ ἐμοῦ διαπραξόμενοι. Ἐγὼ
 “ δὲ ἡζιῶν τέτους, εἰ τις τί ἐμῷ δέοιτο,
 “ θεραπεύειν ὑμᾶς τὰς ἐμὰς φίλους δεο-
 “ μένους προσαγωγῆς. Ἰσως ἂν ἔν εἴποι
 “ τις, τί δῆτα ἔχ’ ἔτως ἐξ ἀρχῆς πα-

“ primâ nos aurorâ coepisse audire ac-
 “ cedentes, neque desisse ante vesperam:
 “ et nunc videtis hos, atque alios multò
 “ plures iis qui heri aderant, praestò esse,
 “ ut nobis negotia faceffant. Itaque si
 “ quis istis se submittere velit, equidem
 “ cogito, exiguâ parte vobis mei copiam
 “ fore, et mihi vestri: mei sanè ipsius
 “ mihi, fat scio, nè tantilla quidem erit
 “ copia. Preatereà rem, inquit, aliam
 “ quoque ridiculam animadverto. Nam
 “ equidem ità sum erga vos adfectus, ut
 “ par est: at eorum, qui *nos* circumstant,
 “ vel *unum* aliquem vel neminem novi;
 “ et hi tamen omnes ità parati sunt, ut,
 “ si vos impellendo vincant, priores *eti-*
 “ *am* vobis à me, quae voluerint, im-
 “ petraturi sint. Ego verò aequum ar-
 “ bitrarer hos, si quis à me petere ali-
 “ quid vellet, amicos meos vos obsequio
 “ demereri, atque orare ut *eos* adduce-
 “ retis. Fortasse dixerit quispiam, cur
 “ ità non ab initio me comparaverim,

116. CYRI INSTIT. VII.

“ sed *omnibus* in medio me *potiùs* exhi-
 “ buerim. Nimirum animadvertēbam
 “ res bellicas ejusmodi esse, ut impera-
 “ torē non oporteat esse postremum
 “ vel intelligendis iis quae necesse est,
 “ vel gerendis quae usus postulat : et
 “ imperatores, si rarò conspicerentur, e-
 “ xistimabam praetermittere multa, quae
 “ fieri debuerant. Nunc posteaquam
 “ bello maximi laboris confecto quiesci-
 “ mus, etiam meus animus aequum cen-
 “ set, ut requiete aliquā potiatur. Qua-
 “ re cū ipse ambigam quid mihi faci-
 “ endum sit, ut res nostrae et aliorum,
 “ quos curae nobis esse oportet, rectè
 “ se habeant, consulat in medium ali-
 “ quis, quid maximè commodum fore
 “ perspiciat.”

Haec Cyri verba fuerunt: post eum
 surgens Artabazus, qui se aliquando
 cognatum Cyri dixerat, Profectò, ait,
 rectè factum abs te, Cyre, qui *hâc de re*
 dicere coeperis. Nam equidem, te ad-
 modum juvene coepi amicitiam tuam
 expetere, sed cū te mei non egere vi-

“ ρεσ
 “ μέ
 “ τοι
 “ ρί
 “ να
 “ ρὸς
 “ πο
 “ ριέν
 “ τος
 “ καὶ
 “ ξισ
 “ τος,
 “ λῶς
 “ ἀλλ
 “ βελ
 Κυ
 αὐτῷ
 σας εἶν
 ποίησα
 γὰρ, ἐτ
 ἐπεθύμα

“ ρεσκευασάμην, ἀλλὰ παρεῖχον ἐν τῷ
 “ μέσῳ ἑμαυτόν. Ὅτι τὰ τῷ πολέμου
 “ τοιαῦτα ἐγίγνωσκον ὄντα, ὥς μὴ ὕφε-
 “ ρίζειν δέον τὸν ἄρχοντα μήτε τὸ εἶδέ-
 “ ναι ἃ δεῖ, μήτε τὸ πράττειν ἃ ἂν και-
 “ ρὸς ἦ· τὸς δὲ σπανίως ἰδεῖν στρατηγούς
 “ πολλὰ ἐνόμιζον ὧν δεῖ πραχθῆναι πα-
 “ ριέναι. Νῦν δ’ ἐπειδὴ ὁ φιλοπονώτα-
 “ τος πόλεμος ἀναπέπαυται, δοκεῖ μοι
 “ καὶ ἡ ἐμὴ ψυχὴ ἀναπαύσεώς τινος ἀ-
 “ ξῆν τυγχάνειν. Ὡς ἔν ἐμῷ ἀποροῦν-
 “ τος, ὅ, τι ἂν τύχοιμι ποιῶν ὥστε κα-
 “ λῶς ἔχειν τὰ τε ἡμέτερα καὶ τὰ τῶν
 “ ἄλλων ὧν ἡμᾶς δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, συμ-
 “ βουλευέτω τις ὅ, τι ὀρθῶ συμφορώτατον.”

Κῦρος μὲν ὕτως εἶπεν· ἀνίσταται δ’ ἐπ’
 αὐτῷ Ἀρτάβαζος, ὁ συγγενὴς ποτε φή-
 σας εἶναι, καὶ εἶπεν, Ἡ καλῶς, ἔφη, ἐ-
 ποίησας, ὦ Κῦρε, ἄρξας τῷ λόγῳ. Εἰ γὰρ
 γὰρ, ἔτι νέος μὲν ὄντος σὺ πάνυ ἀρξάμενος
 ἐπεθύμουν φίλος γενέσθαι, ὁρῶν δέ σε ἔ-

118 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ΄

δὲν δεόμενον ἐμῷ, κατώκνην σοι προσιέναι.
 Επεὶ δὲ ἔτυχές ποτε καὶ ἐμῷ δεηθείς προ-
 θύμως ἐξαγγεῖλαι πρὸς Μήδης τὰ παρὰ
 Κυαζάρης, ἐλογιζόμεν, εἰ ταῦτα προθύ-
 μως σοι συλλαβοίμι, ὥς οἰκεῖός τέ σοι ἐ-
 σοίμην, καὶ ἐξέσοιτό μοι διαλέγεσθαι σοι
 ὅποσον ἂν χρόνον βελοίμην. Καὶ ἐκεῖνα
 μὲν δὴ ἐπράχθη, ὥστε σε ἐπαινεῖν. Με-
 τὰ δὲ τοῦτο Ὑρκάνιοι μὲν πρῶτοι, φίλοι
 ἡμῖν ἐγένοντο, καὶ μάλα πεινώσι συμμά-
 χων· ὥστε μονονῆκ ἐν ταῖς ἀγκάλαις πε-
 ριφέρομεν αὐτοὺς ἀγαπῶντες. Μετὰ δὲ
 τοῦτο, ἐπεὶ ἐάλω τὸ πολέμιον στρατόπε-
 δον, οὐκ, οἶμαι, χολή σοι ἦν ἀμφ’ ἐμὲ ἐ-
 χεῖν· καὶ ἐγὼ σοι συνεγίνωσκον. Ἐκ δὲ
 τήτου Γωβρύας ἡμῖν φίλος ἐγένετο, καὶ
 ἐγὼ ἔχαιρον· καὶ αὖθις Γαδάτας· καὶ δὴ ἐρ-
 γον σου ἦν μεταλαβεῖν. Επεὶ γε μέντοι
 καὶ Σάκαι καὶ Καδῆσιοι σύμμαχοι ἐγγέ-
 νηντο, θεραπεύειν εἰκότως ἔδει τήτους· καὶ
 γὰρ ἔστοι σε ἐθεράπευον. Ὡς δ’ ἤλθομεν

derem, adire te sum veritus. Postquam
 verò me fortè rogâsses, ut quae ut Cy-
 axares mandârat studiosè Medis expone-
 rem, mecum ipse cogitabam, si prompto
 te juvissem in illis animo, futurum me
 tibi familiarem, mihiq̃ue *adeò* datum iri
 copiam colloquendi tecum, quamdiu vel-
 lem. Et sunt illa quidem *sic* effecta, ut
 laudem apud te invenerint. Deinde pri-
 mi amplexi sunt amicitiam nostram Hyr-
 canii, cùm socios admodùm desiderare-
 mus: adeò ut tantùm non eos in ulnis
 prae caritate gestaremus. Postea cùm
 hostium castra capta essent, non tibi, o-
 pinor, otium erat, mihi ut operam da-
 res; atque ipse tibi ignoscebam. Deinde
 Gobryas nobis amicus accessit, *idque a-*
deò gaudebam: itidemque Gadatas; un-
 de factum ut difficile esset te aliquâ ex
 parte frui. Cùm verò Sacae et Cadusii
 societatem nobiscum coïvissent, hi tibi
 meritò erant colendi; quippe qui et ip-
 si te colerent. Posteaquam autem *ed* re-

versi fumus, unde profectiois initium
 factum erat, quia te videbam occupatum
 instruendis equis, curribus, machinis, e-
 xistimabam te, ubi hâc curâ liberatus
 esses, otium habiturum ut mihi quoque
 operam dares. Sed ubi nuntius ille ter-
 ribilis venit, homines universos contra
 nos colligi, maxima esse illa intellige-
 bam; quae si prosperè cederent, cer-
 tò me jam scire putabam, fore mag-
 nam inter nos ambos consuetudinis mu-
 tuae copiam. Nunc tandem et ingenti
 praelio victoriam adepti fumus, et Sar-
 des cum Croeso nobis subiectas tenemus,
 et Babylonem cepimus, et omnia no-
 stram in potestatem redeimus: nec he-
 rì tamen, per Mithrem, accedere te po-
 tuisssem, nisi cum multis luctatus fuisssem.
 Verùm ubi me dextrâprehendisti, et a-
 pud te manere iussisti, jam *tum* in oculis
 omnium eram, qui sine cibo ac potu to-
 tum apud te diem transigerem. Nunc i-
 gitur, si quo fieri modo potest, ut qui
 plurimùm *tibi* commodaverimus pluri-
 mùm te fruamur, *benè est*: sin autem,

κάλιν
 πρὸς ἑ
 νὰς, ἡ
 τότε
 μέντοι
 ἀνθρώ
 γνωστ
 τα κα
 ὅτι π
 σῆς σ
 τὴν μ
 σον ὁ
 ρήκα
 μὰ τ
 λῶις
 ελθεῖ
 παρ
 τος
 μέρε
 πλε
 ρος μ

ΚΤΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'. 121

πάλιν ἔνθεν ὠρμήθημεν, ὁρῶν σε ἄμφ' ἱπ-
 πους ἔχοντα, ἄμφ' ἄρματα, ἄμφι μηχαν-
 νας, ἡγόμεν, ἐπεὶ ἀπὸ τέττε χολάσαιο,
 τότε σὲ καὶ ἄμφ' ἐμὲ ἔζειν χολήν. Ὡς γε
 μέντοι ἦλθεν ἡ δεινὴ ἀγγελία, τὸ πάντας
 ἀνθρώπους ἐφ' ἡμᾶς συλλέγεσθαι, ἐγί-
 γνωσκον ὅτι ταῦτα μέγιστα εἶη· εἰ δὲ ταῦ-
 τα καλῶς γένοιτο, εὖ ἥδη ἐδόκουν εἰδέναι
 ὅτι πολλὴ ἔσοιτο ἀφθονία τῆς ἐμῆς καὶ τῆς
 σῆς συνουσίας. Καὶ νῦν δὴ νενικήκαμέν τε
 τὴν μεγάλην μάχην, καὶ Σάρδεις καὶ Κροῖ-
 σον ὑποχείριον ἔχομεν, καὶ Βαβυλῶνα ἡ-
 ρήκαμεν, καὶ πάντας κατεστράμμεθα· καὶ
 μὰ τὸν Μίθρην ἐγὼ τοι ἐχθὲς, εἰ μὴ πολ-
 λῶς διεπύκλευσα, ἔκ ἂν σοι ἐδυνάμην προσ-
 ελθεῖν. Ἐπεὶ γε μέντοι ἐδεξιώσω με, καὶ
 παρὰ σοι ἐκέλευσας μένειν, ἥδη περιβλεπ-
 τος ἦν, ὅτι μετὰ σὺ ἄσιτος καὶ ἄποτος διη-
 μέρευον. Νῦν ἔν, εἰ μὲν ἔσαι πῃ ὅπως οἱ
 πλείους ἄξιοι γεγεννημένοι πλεῖστον σε μέ-
 ρος μεθέξομεν· εἰ δὲ μὴ, πάλιν αὖ ἐγὼ ἐ-

122 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ΄.

θέλω παρὰ σὺ ἐξαγγέλλειν ἀπιέναι πάν-
τας ἀπὸ σὺ πλήν ἡμῶν τῶν ἐξ ἀρχῆς φί-
λων. Ἐπὶ τῷ ἐγέλασε μὲν ὁ Κῦρος καὶ
ἄλλοι πολλοί· Χρυσάντας δὲ ἀνέστη ὁ
Πέρσης, καὶ ἔλεξεν ὧδε·

“ Ἀλλὰ τὸ μὲν πρόϑεν, ὦ Κῦρε,
“ εἰκότως ἐν τῷ φανερῷ σαυτὸν παρεῖ-
“ χες, δι’ ἃ τε αὐτὸς εἶπες, καὶ ὅτι οὐχ
“ ἡμᾶς σοι μάλιστ’ ἦν θεραπευτέον. Ἡ-
“ μεῖς μὲν γὰρ καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἕνεκα πα-
“ ρῆμεν· τὸ δὲ πλῆθος ἀνακτᾶσθαι ἔδει
“ ἐκ παντὸς τρόπου, ὅπως ὀτιήδισα συμ-
“ πονεῖν καὶ συγχινδυνεύειν ἡμῖν ἐθέλοιεν.
“ Νῦν δ’ ἐπειδὴ οὐχ ἕτω τρόπου μόνον
“ ἔχεις, ἀλλὰ καὶ ἄλλες ἀνακτᾶσθαι δύ-
“ νασαι, ὅς κ’ αἰρὸς εἴη, ἤδη καὶ οἰκίας σὲ
“ τυχεῖν ἄξιον· ἢ τί ἀπολαύσεις ἂν
“ τῆς ἀρχῆς, εἰ μόνος ἄμοιρος εἴης ἐξίας,
“ ὅς ᾖτε ὀσιώτερον χωρίον ἐν ἀνθρώποις,
“ ᾖτε ἡδίων, ᾖτε οἰκειότερόν ἐστιν ὑδέν; Ε-
“ πεῖτα δ’, ἔφη, ὅς ἂν οἶει καὶ ἡμᾶς αἰ-

CYRI INSTIT. VII. 123

rursus ego nuntiabo verbis tuis, ut omnes à te discedant, exceptis nobis, qui amici ab initio *tui* fuimus. Ibi tum et Cyrus et complures alii rifère: Chryfantas autem Persa surrexit, atque in hunc modum loquutus est:

“ Antehac, Cyre, meritò te oculis
 “ omnium exhibebas, cùm illis de cau-
 “ sis quas ipse exposuisti, tum quòd nos
 “ ii non eramus, quos tu colere maximè
 “ deberes. Quippe nos etiam nostrà ip-
 “ forum causà *tunc* aderamus: at neces-
 “ se erat, ut quovis pacto multitudinem
 “ tibi conciliares, ut quàm libentissimè
 “ nobiscum eosdem suscipere labores,
 “ et eadem adire pericula vellet. Nunc
 “ cùm non modò talis sis, sed etiam con-
 “ ciliare possis alios, quos opportunum
 “ fuerit, aequum est ut jam tibi quoque
 “ domus contingat: alioque quem ex
 “ imperio fructum perciperes, si solus
 “ foci exfors esses, quo nullus neque
 “ sanctior fundus est inter homines, ne-
 “ que gratior, neque magis noster *et*
 “ *peculiaris*? Praetereà, inquit, non ad-
 “ fici nos etiam pudore putas, si te vi-

124 CYRI INSTIT. VII

“ deamus foris toleranter vivere, nos
 “ in aedibus degere, ac videri conditio-
 “ ne, quàm tua sit, potiori?” Haec
 cùm Chryfantas protulisset, ejus de his
 sententiam multi tuebantur. Tum dein-
 de *Cyrus* regiam ingreditur, et qui pe-
 cunias ex Sardibus advexerant, hìc eas
 tradebant. Cùm autem ingressus esset,
 primùm Vestae rem sacram fecit, dein-
 de Jovi regi, et si cui alteri deo magi sa-
 crificandum *suis è ritibus* indicarent.
 His peractis, jam alia coepit administra-
 re.

Cumque in mentem ei veniret, quid
 in se negotii suscepisset, qui multis ho-
 minibus imperare niteretur, et habere
 domicilium in urbe inter illustres am-
 plissimâ institueret, quae sic adfecta in
 eum esset, ut urbs alicui maximè infe-
 sta: cùm haec, *inquam*, expenderet, cor-
 poris sibi custodiâ opus esse existimavit.
 Quòd item sciret homines opprimi faci-
 liùs non posse, quàm inter vescendum,
 bibendum, lavandum, in cubili et som-

K
 “ χύνα
 “ ῥέντε
 “ σοῦ
 Χρυσάιν
 τῷ κατ
 εἰσέρχε
 Σάρδεω
 πέδοσα
 τον μέ
 λει, κ
 το. I
 ἤρχετο
 Εν
 χειρο
 παρὰ
 μεγίς
 αὐτῷ
 πόλιν
 περὶ τ
 ὅτι ὅδ
 σιν ἢ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'. 125

“ χύνεσθαι, εἰ σὲ μὲν ὀρῶμεν ἔξω καρτε-
 “ ρῆντα, αὐτοὶ δ' ἐν οἰκίαις εἴημεν, καὶ
 “ σοῦ δοκοίημεν πλεονεκτεῖν;” Ἐπεὶ δὲ
 Χρυσάντας ταῦτα ἔλεξε, συνηγόρευον αὐ-
 τῷ κατὰ ταῦτα πολλοί. Ἐκ τήτου δὴ
 εἰσέρχεται εἰς τὰ βασίλεια, καὶ τὰ ἐκ
 Σάρδεων χρήματα ἐνταῦθ' οἱ ἄγοντες ἀ-
 πέδосαν. Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθεν ὁ Κῦρος, πρῶ-
 τον μὲν Ἑξία ἔθυσεν, ἔπειτα Διὶ βασι-
 λεῖ, καὶ εἰ τινὶ ἄλλῳ θεῷ οἱ μάγοι ἐξηγῶν-
 το. Ποιήσας δὲ ταῦτα, τὰ ἄλλα ἡδὴ
 ἤρχετο διοικεῖν.

Ἐννοῶν δὲ τὸ αὐτῷ πράγμα, ὅτι ἐπι-
 χειροῖν μὲν ἄρχειν πολλῶν ἀνθρώπων,
 παρασκευάζοιτο δὲ οἰκεῖν ἐν πόλει τῇ
 μεγίστῃ τῶν φανερῶν, αὕτη δὲ ἔτις ἔχει
 αὐτῷ, ὡς ἂν πολεμιοτάτῃ γένοιτο ἀνδρὶ
 πόλιν· ταῦτα δὴ λογιζόμενος, φυλακῆς
 περὶ τὸ σῶμα ἠγήσατο δεῖσθαι. Γινῆς δ'
 ὅτι ὕδαμοῦ ἀνθρωποὶ εὐχειρωτότεροί εἰ-
 σιν ἢ ἐν σίτοις καὶ ποτῶις καὶ λυτρίῳ καὶ κοίτῃ

καὶ ὕπνω, ἐσκόπει τίνας ἂν ἐν τέτοις περὶ
 ἑαυτὸν πισοτάτους ἔχοι. Ενόμιζε δὲ μὴ
 ἂν γενέσθαι ποτὲ πισὸν ἄνθρωπον, ὅστις
 ἄλλον μᾶλλον φιλήσει τῷ τῆς φυλακῆς
 δεομένῳ. Τὸς μὲν ἔν ἔχοντας παῖδας ἢ
 γυναῖκας συναρμολύσσας, ἢ παιδικὰ, ἐγνω
 φύσει συνηναγκάζει ταῦτα μάλιστα φι-
 λεῖν· τὸς δὲ εὐνύχους ὁρῶν πάντων τέτων
 στερομένους, ἠγήσατο τέττας ἂν περὶ πλεί-
 στος ποιεῖσθαι οἷτινες δύνανται πλετίξειν
 μάλιστα αὐτοὺς, καὶ βοηθεῖν εἴ τι ἀδικοῖντο,
 καὶ τιμὰς περιάπλειν αὐτοῖς· τέτους δὲ εὐ-
 εργετῶντα ὑπερβάλλειν αὐτὸν ἑδένα ἡ-
 γεῖτο δύνασθαι. Πρὸς δὲ τούτοις, ἄδοξοι
 ὄντες οἱ εὐνοῦχοι παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώ-
 ποις, καὶ διὰ τὸτο δεσπότητος ἐπικέρου προς-
 δέονται· ἑδεῖς γὰρ ἂν ἦν, ὅστις οὐκ ἂν ἀ-
 ζιώσειεν εὐνύχους πλέον ἔχειν ἐν παντί, εἰ
 μή τι ἄλλο κρεῖττον ἀπείργοι· δεσπότη
 δὲ πισὸν ὄντα ἑδέν κωλύει πρωτεύειν καὶ
 τὸν εὐνύχον. Ὅδ' ἂν μάλιστα τις οἴηθείη,

no, ci
 maxim
 tur au
 quàm
 illum
 obren
 conjun
 alios,
 maxi
 bus h
 putal
 rimū
 injun
 re:
 feren
 fore
 et p
 tero
 dom
 rat:
 effe
 obft
 jam
 dit,
 at, l

no, circumspiciebat quosnam in his sibi maximè fidos habere posset. Arbitratur autem non posse fidum hominem unquam esse, qui alium magis amaret, quàm illum qui *ejus* custodiâ indigeret. Quamobrem illos, qui haberent liberos vel conjuges genio congruentes, vel amores *alios*, naturâ *ferè* cogi judicabat ad eos maximè diligendos: at eunuchos omnibus his carere cernens, maximi facturos putabat illos, qui ipsos locupletare plurimùm possent, et auxilio defendere, si injuriis adficerentur, et honoribus ornare: à quo autem beneficiis in hos conferendis ipse superari posset, neminem fore censebat. Praetereà, cùm ignobiles *et pretii nullius* sint apud homines caeteros eunuchi, hanc ipsam ob causam domino indigent, qui suppetias eis ferat: quippe nemo fuerit, quin potior esse velit in omnibus eunucho, si non obstet aliquid, cui vires sint majores: jam qui domino fidelis est, nihil impedit, quo minùs is locum principem teneat, licet eunuchus sit. Quòd verò maxi-

mè quis existimet eunuchos imbelles effici, nè id quidem *Cyro* videbatur. Huic autem argumento erant animalia quoque caetera; siquidem *feroces et insolentes* equi si castrentur, desinunt illi quidem mordere ac insolentes esse, sed nihilominus ad res bellicas idonei sunt: et tauri si castrentur, ex ferociâ et contumaciâ remittunt aliquid, sed robore tamen et viribus ad laborandum haud destituuntur: eodemque modo canes castrati non amplius dominos illi quidem deferunt, sed ad custodiam et venationem nihilò redduntur deteriores. Sic et homines magis sedati fiunt, ubi haec cupiditas eis est exempta; neque tamen negligentiores sunt in exsequendis iis quae imperantur, neque minùs ad equitandum vel jaculandum idonei, neque minùs honoris cupidi. Imò tum in bellis tum in venationibus manifestè declarant, in animis ipsorum quoddam contentionis studium superesse. Documenta verò fidelitatis in dominorum interitu

ἀνάλκιδ
τῷτο ἐφ
ἐκ τῶν
ποὶ ἐκτ
ζέιν ἀπ
τον γίγ
τῷ μὲν
τῷ δ' ἰσ
καὶ οἱ
πειν τ
νόμενοι
κίς γ
σαύτω
νοὶ τα
λέσερο
τι ἰππ
ἥσον
ται καὶ
ὅτι ἔσα
τῷ δὲ
σποτῶ
ΤΟ

ἀνάλκιδας τὴς εὐνέχους γίγνεσθαι, οὐδὲ
τῷτο ἐφαίνετο αὐτῷ. Ἐτεκμαίρετο δὲ καὶ
ἐκ τῶν ἄλλων ζώων, ὅτι οἱ τε ὑβρίζαι ἵπ-
ποι ἐκτεμνόμενοι, τῷ μὲν δάκνειν καὶ ὑβρί-
ζειν ἀποπαύονται, πολεμικοὶ δὲ ὕδεν ἥτ-
τον γίγνονται· οἱ τε ταῦροι ἐκτεμνόμενοι,
τῷ μὲν μέγα φρονεῖν καὶ ἀπειθεῖν ὑφίενται,
τῷ δ' ἰχθεῖν καὶ ἐργάζεσθαι ὁ σερίσκονται·
καὶ οἱ κύνες δὲ ὡσαύτως, τῷ μὲν ἀπολεί-
πειν τὴς δεσπότας ἀποπαύονται ἐκτεμ-
νόμενοι, φυλάττειν δὲ καὶ εἰς θήραν ὕδεν κα-
κίς γίγνονται. Καὶ οἱ γε ἄνθρωποι ὡ-
σαύτως ἡρεμέεεροι γίγνονται, σερίσκόμε-
νοι ταύτης τῆς ἐπιθυμίας, ὁ μὲντοι ἀμέ-
λέεεροι γε τῶν προστασομένων, ὁ δ' ἡσόν
τι ἵππικοὶ, ὁ δὲ ἡσόν τι ἀκοντιστικοὶ, ὁ δὲ
ἡσόν φιλότιμοι. Κατάδηλοι δὲ γίγνον-
ται καὶ ἐν τοῖς πολέμοις καὶ ἐν ταῖς θήραις
ὅτι ἔσωζον τὸ φιλόνηκον ἐν ταῖς ψυχαῖς.
Τῷ δὲ πιστοὶ εἶναι, ἐν τῇ φθορᾷ τῶν δε-
σποτῶν μάλισα βάσανον ἐδίδοσαν· ὁ δέεεε

130 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'.

γὰρ πιστότερα ἔργα ἐπεδείκνυντο ἐν ταῖς
 δεσποτικάῃς συμφοραῖς τῶν εὐνέχων. Εἰ
 δέ τι ἄρα τῆς τῆ σώματος ἰχύος μεῖδαι
 δοκῶσιν, ὁ σιδήρεος ἂν ἰσοῖ τῆς ἀδενεῖς ἐν
 τῷ πολέμῳ τοῖς ἰχυροῖς. Ταῦτα δὴ
 γιγνώσκων, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν θυρωρῶν,
 πάντας τῆς περὶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα θερα-
 πευτῆρας, ἐποιήσατο εὐνέχους. Ἠγη-
 σάμενος δὲ ἔχ' ἱκανὴν εἶναι τὴν φυλακὴν
 ταύτην πρὸς τὸ πλῆθος τῶν δυσμενῶς ἐ-
 χόντων, ἐσκόπει τίνας τῶν ἄλλων ἂν
 πιστοτάτους περὶ τὸ βασιλεῖον φύλακας
 λάβοι. Εἰδὼς οὖν Πέρσας τῆς οἴκοι, κα-
 κοβιωτάτας μὲν ὄντας διὰ πενίαν, ἐπιπο-
 νώτατα δὲ ζῶντας διὰ τὴν τῆς χώρας
 τραχύτητα, καὶ διὰ τὸ αὐτεργὲς εἶναι,
 τέτους ἐνόμιζε μάλισ' ἂν ἀγαπᾶν τὴν
 παρ' ἑαυτῷ δίαιταν. Λαμβάνει οὖν τέ-
 των μυρίους δορυφόρους, οἳ κύκλῳ μὲν νυκ-
 τὸς καὶ ἡμέρας ἐφύλαττον περὶ τὰ βασι-
 λεια, ὁπότε ἐπὶ χώρας εἴη· ὁπότε δὲ ἐ-

max
 spe
 dom
 eun
 ribu
 re,
 rob
 cum
 init
 cur
 git.
 cer
 mu
 fen
 ma
 Qu
 pe
 qu
 ag
 ip
 di
 tus
 sta
 ter
 am
 ne

maxima dedere: nulli enim *alii* magis spectatae fidei facinora designarunt in dominorum suorum calamitatibus, quàm eunuchi. Quòd si fortè nonnihil de viribus corporis existimetur in eis decedere, ferrum *tamen* imbecillos in bello robustis exaequare valet. Haec igitur cum animadverteret, factò ab janitoribus initio, illos omnes quibus corporis sui curam committebat, ex eunuchis delegit. Quòd etiam existimaret non sufficere custodiam hanc adversùs eorum multitudinem, qui hostiliter adfecti essent; circumspiciebat, quos è caeteris maximè fidos regiae custodes sumeret. Quòd ergo sciret Persas domi *relictos* pessimè propter inopiam victitare, laboresque totâ virâ sustinere gravissimos, tum ob agri *Persici* asperitatem, tum quòd opus ipsi faciant; hos potissimùm istam vivendi apud se rationem amplexuros arbitratu est. Itaque decies mille satellites hastatos ex his sumit, qui et noctu et interdiu in excubiis undique circum regiam essent, quandocunque in *ipsâ* regione esset; quando verò prodiret, hinc et

illinc instructi *circum ipsum* incederent. Quia verò existimabat etiam toti Baby-
loni custodes, qui *ad eam tenendam* suf-
ficerent, imponi debere; sive *adeò* ad
urbem esset ipse, sive esset peregrè, ido-
neum in Babylone quoque praesidium
constituit; cui stipendium etiam à Baby-
loniis numerari jussit, quòd eos quàm
maximè inopes esse vellet, ut quàm ab-
jectissimi fierent, ac in officio contineri
facillimè possent. Et haec quidem, quae
tunc et circum ipsum et Babylone col-
locata fuit custodia, nunc etiam in eo-
dem statu manet. Praeterea cùm confi-
deraret quo pacto universum imperium
conservari, atque etiam aliquà principa-
rùs alterius accessione augeri posset, e-
xistimabat stipendiarios non tam superi-
ores esse reliquis sibi subiectis, quàm nu-
mero inferiores: ideoque viros fortes
secum retinendos judicabat, qui diis ju-
vantibus sibi potentiam istam conciliâs-
sent; et curandum, ut virtutis exer-
citationem non intermitterent. Nè ve-
rò videretur hoc eis imperare, sed ut

ξίλοι πε-
οντο.
φύλακ-
αὐτὸς
τέσσης
δὸν δ-
ρέχεν
τους ἐ-
καθεκ-
τόν τε
κατα-
διαμέν-
ἀρχή
νοιτο,
τοσοῦ-
ὅσον
γίγνα-
θεῶς
ὅπως
σιν.
χοίη,

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'. 133

ξίοι πε, ἔνθεν κὶ ἔνθεν τεταγμένοι ἐπορεύ-
οντο. Νομίσας δὲ καὶ Βαβυλῶνος ὅλης
φύλακας δεῖν εἶναι ἱκανὸς, εἴτ' ἐπιδημῶν
αὐτὸς τυγχάνοι, εἴτε κὶ ἀποδημῶν, κα-
τέστησε κὶ ἐν Βαβυλῶνι φρερὸς ἱκανός· μι-
θὼν δὲ κὶ τέτοις Βαβυλωνίς ἐταξε πα-
ρέχειν, βεβλόμενος αὐτὸς ὡς ἀμνηχανωιά-
τους εἶναι, ὅπως ὅτιτα πεινότατοι κὶ εὐ-
καθεκτότατοι εἶεν. Αὕτη μὲν δὴ περὶ αὐ-
τόν τε φυλακὴ καὶ ἡ ἐν Βαβυλῶνι τότε
κατασταθεῖσα, καὶ νῦν ἔτι ἔτις ἔχουσα
διαμένει. Σκοπῶν δ' ὅπως ἂν κὶ ἡ πᾶσα
ἀρχὴ κατέχοιτο, κὶ ἄλλη ἔτι προσγίγ-
νοιτο, ἡγήσατο τὸς μιθροφόρος τέτους ἔ-
τοσοῦτον βελτίονας τῶν ὑπηκόων εἶναι,
ὅσον ἐλάττονας· τὸς δὲ ἀγαθὸς ἄνδρας ἐ-
γίγνωσκε συνεκτέον εἶναι, οἵπερ σὺν τοῖς
θεοῖς τὸ κρατεῖν παρέχον, κὶ ἐπιμελητέον
ὅπως μὴ ἀνήσωσι τὴν τῆς ἀρετῆς ἀσκη-
σιν. Ὅπως δὲ μὴ ἐπιτάττειν αὐτοῖς δο-
κοίη, ἀλλὰ γνόντες κὶ αὐτοὶ ταῦτα αἶ-

134 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ΄.

ριστα εἶναι, οὕτως ἐμμένοιέν τε καὶ ἐπιμε-
λοῖντο τῆς ἀρετῆς, συνέλεξε τὲς τε ὁμο-
τίμους καὶ πάντας ὅποσοι ἐπικαίριοι ἦσαν,
καὶ ἀξιοχρεώτατοι αὐτῷ ἐδόκουν κοινωνοὶ
εἶναι καὶ πόνων καὶ ἀγαθῶν. Ἐπεὶ δὲ συν-
ῆλθον, ἔλεξε τοιαύδε·

“ Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, τοῖς μὲν
“ θεοῖς μεγίστη χάρις, ὅτι ἔδοσαν ἡμῖν τυ-
“ χεῖν ὧν ἐνομίζομεν ἀξιοὶ εἶναι. Νῦν
“ μὲν γὰρ δὴ ἔχομεν καὶ γῆν πολλὴν καὶ
“ ἀγαθὴν, καὶ οἵτινες ταύτην ἐργαζόμενοι
“ θρέψουσιν ἡμᾶς· ἔχομεν δὲ καὶ οἰκίας, καὶ
“ ἐν ταύταις κατασκευάς. Καὶ μηδεὶς
“ γε ὑμῶν ἔχων ταῦτα νομισάτω ἀλ-
“ λότρια ἔχειν· νόμος γὰρ ἐν πᾶσιν ἀν-
“θρώποις αἰδῖός ἐστιν, ὅταν πολεμόντων
“ πόλις ἀλῶ, τῶν ἐλόντων εἶναι καὶ τὰ
“ σώματα τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ χρή-
“ ματα. Οὐκ οὖν ἀδικία γε ἔξετε ὅ, τι
“ ἂν ἔχοιτε, ἀλλὰ φιλάνθρωπία ἐκ ἀ-
“ φαιρήσεως ἢν τι ἔατε ἔχειν αὐτοῖς.

ipsi censerent haec esse optima, et *in eis* perseverarent, ac virtutem studiosè colerent, tum Persas illos, qui ὁμότιμοι vocantur, convocavit, tum omnes quotquot pro tempore commodum esset, quique viderentur imprimis idonei, ut tam in laborum quàm commodorum societatem admitterentur. Ubi convenissent, orationem ejusmodi habuit:

“ Maximam diis gratiam habemus,
 “ quòd ea nobis adipisci concefferint,
 “ quibus arbitrabamur nos esse dignos.
 “ Est enim jam nostrâ in potestate solum
 “ amplum, ac fertile, nec defunt, qui
 “ hoc colendo nos alent: sunt etiam
 “ nobis aedes, et eae quidem instructae.
 “ Nec est cur quisquam vestrùm haec
 “ possidens, aliena se possidere existi-
 “ met: est enim aeterna lex inter omnes
 “ homines, captâ eorum urbe qui bel-
 “ lum *aliis* faciunt, tam corpora illorum
 “ qui sunt in urbe, quàm fortunas in
 “ eorum potestatem venire, qui urbem
 “ capiunt. Quamobrem injustè non pos-
 “ sidebitis, quae tenetis; sed si quid ho-
 “ stes retinere permiseritis, id *quoque*
 “ quòd non abstuleritis, clementiae ve-

" strae acceptum referre debebunt. Quod
 " verò attinet ad illa, quae agenda dein-
 " ceptis erunt, haec mea sententia est, si de-
 " flectamus ad desidiam et vitam ignavo-
 " rum *hominum* voluptariam, (qui labo-
 " rem pro re miserrimâ, vitam laboris ex-
 " pertem pro voluptariâ ducunt) citò nos
 " equidem nobis ipsis aio parum utiles
 " futuros, adeoque bona haec universa
 " citò amissuros. Neque enim viros
 " fortes fuisse sufficit ad hoc, ut fortes
 " permaneant, nisi quis assiduè diligen-
 " tiam, ut talis sit, adhibeat; sed ut ar-
 " tes etiam aliae, ubi neglectae sint, mi-
 " nus aestimantur, et ut ipsa corpora
 " benè adfecta, cùm in desidiam solvan-
 " tur, malè se rursùm habere incipi-
 " unt; sic et prudentia, et continentia,
 " et fortitudo, cùm quis exercitationem
 " horum remittit, exinde rursùs ad im-
 " probitatem defleunt. Non igitur *per*
 " *inertiam* cessandum nobis, nec in id,
 " quod in praesentiâ suave est, proru-
 " endum. Quippe magnum equidem

“ Τὸ μέντοι ἐκ τοῦδε οὕτως ἐγὼ γιγνώ-
 “ σκω, ὅτι εἰ μὲν τρεφόμεθα ἐπὶ ῥαδιερ-
 “ γίαν καὶ τὴν τῶν κακῶν ἀνθρώπων ἡδυ-
 “ πάθειαν, (οἱ νομίζουσι τὸ μὲν πονεῖν
 “ ἀθλιώτατον, τὸ δὲ ἀπόνως βιοτεύειν
 “ ἡδυπάθειαν) ταχὺ ἡμᾶς φημι ὀλίγου
 “ ἀξίως ἡμῖν αὐτοῖς ἔσεσθαι, καὶ ταχὺ
 “ πάντων τῶν ἀγαθῶν στερήσεσθαι. Οὐ
 “ γάρ τοι τὸ ἀγαθὸς ἄνδρας γενέσθαι,
 “ τῷτο ἀρκεῖ ὥστε καὶ διατελεῖν ὄντας ἀ-
 “ γαθὸς, ἢν μή τις αὐτῷ διὰ τέλους ἐπι-
 “ μελῇται· ἀλλὰ ὥσπερ καὶ αἱ ἄλλαι
 “ τέχναι ἀμεληθεῖσαι μείονος ἄξιαι γίγ-
 “ νονται, καὶ τὰ σώματά γε αὐτὰ εὖ ἔ-
 “ χοντα, ὁπόταν τις αὐτὰ ἀνῇ ἐπὶ ῥα-
 “ διεργίαν, πονήρως πάλιν ἔχει· ἔτω καὶ
 “ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ ἀλκή,
 “ ὁπόταν τις αὐτῶν ἀνῇ τὴν ἀσκησιν, ἐκ
 “ τῶν εἰς τὴν πονηρίαν πάλιν τρέπεται.
 “ Οὐκ ἐνδεῖ μέλλειν, ὅδ' ἐπὶ τὸ αὐτί-
 “ κα ἡδὺ προῖέναι αὐτός. Μέγα μὲν

138 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'.

“ γάρ, οἶμαι, ἔργον καὶ τὸ ἀρχὴν κατα-
 “ πράξαι, πολὺ δι’ ἔτι μεῖζον, τὸ λα-
 “ βόντα διασώσασθαι. Τὸ μὲν γὰρ λα-
 “ βεῖν, πολλάκις τῷ τόλμαν μόνον πα-
 “ ραχομένῳ ἐγένετο· τὸ δὲ λαβόντα κα-
 “ τέχειν, ἔκτετι τῷτο ἄνευ σωφροσύνης,
 “ ὅδ’ ἄνευ ἐγκρατείας, ὅδ’ ἄνευ πολλῆς
 “ ἐπιμελείας γίγνεται. Ἄ χρὴ γιγνώ-
 “ σκοντας, νῦν πολὺ μᾶλλον ἀσκεῖν τὴν
 “ ἀρετὴν ἢ πρὶν τὰδε τὰγαθὰ κλήσασθαι·
 “ εὖ εἰδότες ὅτι ὅταν πλεῖσά τις ἔχη,
 “ τότε πλεῖστοι καὶ φθονῶσι καὶ ἐπιβουλεύουσι
 “ καὶ πολέμιοι γίνονται, ἄλλως τε καὶ
 “ παρ’ ἀκόντων τὰ τε κτήματα καὶ τὴν
 “ θεραπείαν, ὥσπερ ἡμεῖς, ἔχη. Τὸς
 “ μὲν ἔν θεός οἶεσθαι χρὴ σὺν ἡμῖν ἔσε-
 “ σθαι· ὃ γὰρ ἐπιβουλεύσαντες ἀδίκως
 “ ταῦτα ἔχομεν, ἀλλ’ ἐπιβουλευθέντες
 “ ἐτιμωρησάμεθα. Τὸ μέντοι μετὰ τῷ-
 “ το κράτιστον, ἡμῖν αὐτοῖς παρασκευ-
 “ ασέον· τῷτο δέ ἐστι, τὸ βελτίονας ὄντας

CYRI INSTIT. VII. 139

“ aliquid esse arbitror, imperium para-
 “ re, sed multò majus, id quod sis adeptus, conservare. Nam adipisci saepè
 “ etiam illi contigit qui audaciam dun-
 “ taxat adhiberet; sed retinere quod a-
 “ deptus sis, id non jam sine prudentiâ,
 “ nec sine continentiâ, nec sine multo stu-
 “ dio fieri solet. Quae cùm intelligamus,
 “ multò jam magis virtutem exercere
 “ debemus, quàm antea, bonis hisce nec-
 “ dum partis; hoc etiam nobis cognito,
 “ tum plurimos et invidere et insidiari,
 “ et hostes fieri, cùm plurima quis pos-
 “ sidet; praesertim si ab invitis et opes
 “ et obsequium, quod nobis usu venit,
 “ habeat. Deos quidem certè nobiscum
 “ futuros existimandum est: non enim
 “ insidiis usi haec injustè possidemus, sed
 “ insidiis petiti poenas sumpsimus. Quod
 “ verò secundùm hoc optimum *est*, à no-
 “ bis ipsis parari debet: est autem illud,
 “ ut iis, qui nobis subiecti sunt, ipsi me-

140 CYRI INSTIT. VII.

" liores, imperio nos dignos aestime-
 " mus. Caloris quidem certè et frigo-
 " ris, et ciborum, et potûs, et laborum,
 " et somni partem servis etiam concedi
 " necesse est; sed ità tamen haec ipsis
 " impertiri, nos oportet, ut declarare
 " nos in his primùm praestantiores eis
 " conemur. Militaris verò scientiae at-
 " que exercitationis omnino nihil cum
 " iis communicandum est, quos habere
 " volumus, ut operis suis nobis inservi-
 " ant et tributum pendant; sed his ex-
 " ercitiis nos superiores istis esse debe-
 " mus, atque adeò scire, deos homini-
 " bus haec instrumenta libertatis et fe-
 " licitatis exhibuisse: et quemadmodùm
 " arma istis ademimus, ità nos ipsos nun-
 " quam ab armis destitui oportet; idque
 " planè habere persuasum, illis *omnia*,
 " quaecunque velint, maximè propria
 " esse, qui quàm proximè ab armis ab-
 " sint. Quod si quis hujusmodi quae-
 " dam cogitat, quid ergo conducit no-

" τῶν
 " πρὸς
 " τῶν,
 " δούλο
 " μέντ
 " βελτ
 " κῆς δ
 " σιν ὅ
 " γάτα
 " λόμε
 " τοῦτ
 " γιγν
 " γανο
 " ποίς
 " τὰ δ
 " τὸς
 " γίγν
 " γυτο
 " κειό
 " τις τ
 " φελο

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'. 141

“ τῶν ἀρχομένων, ἄρχειν ἀξιοῦν. Θάλ-
 “ πης μὲν οὖν καὶ ψυχῆς, καὶ σίτων καὶ πο-
 “ τῶν, καὶ πόνων καὶ ὑπὸ ἀνάγκῃ καὶ τοῖς
 “ δούλοις μεταδιδόναι· μεταδιδόντας γε
 “ μέντοι πειρᾶσθαι δεῖ ἐν τέτοις πρῶτον
 “ βελτίονας αὐτῶν φαίνεσθαι. Πολεμι-
 “ κῆς δ' ἐπισήμης καὶ μελέτης παντάπα-
 “ σιν ὃ μεταδοτέον τέτοις, ὅς τινες ἐρ-
 “ γάτας τε ἡμετέρους καὶ δασμοφόρους βε-
 “ λόμεθα κτήσασθαι, ἀλλ' αὐτὸς δεῖ
 “ τούτοις τοῖς ἀσκήμασι πλεονεκτεῖν,
 “ γινώσκοντες ὅτι ἐλευθερίας ταῦτα ὄρ-
 “ γανα καὶ εὐδαιμονίας οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώ-
 “ ποις ἀπέδειξαν· καὶ ὥσπερ γε ἐκεῖνος
 “ τὰ ὅπλα ἀφηρήμεθα, οὕτως ἡμᾶς αὐ-
 “ τὸς δεῖ μὴ τῶν ὀπλων ποτ' ἐρήμης
 “ γίγνεσθαι· εὖ εἰδότες ὅτι τοῖς αἰεὶ ἐγ-
 “ γυτάτω τῶν ὀπλων ὅσοι, τέτοις καὶ οἱ-
 “ κειότατά ἐσιν ἢ ἂν βέλωνται. Εἰ δέ
 “ τις τοιαῦτα ἐννοεῖται, τί δήτα ἡμῖν ὁ-
 “ φελος καταπραΰσαι ἢ ἐπεθυμῶμεν, εἰ

142 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'.

“ ἔτι δεήσει καρτερεῖν καὶ πεινῶντας καὶ
 “ διψῶντας καὶ ἐπιμελομένους καὶ πονῶντας;
 “ Εκείνο δὲ καταμαθεῖν, ὅτι τοσούτω
 “ τὰγαθὰ μᾶλλον εὐφραίνει, ὅσω ἂν
 “ μᾶλλον προπονήσας τις ἐπ’ αὐτὰ ἀ-
 “ πίοι (οἱ γὰρ πόνοι ὄφιν τοῖς ἀγαθοῖς)
 “ ἄνευ δὲ τῆς δεόμενον τυγχάνειν τινός,
 “ ἔδὲν ἔτω πολυτελῶς παρασκευασθεῖν
 “ ἂν, ὡς ἡδὺ εἶναι. Εἰ δὲ ὧν μὲν μά-
 “ λιστα ἄνθρωποι ἐπιθυμῶσιν, ὁ δαίμων
 “ ἡμῖν ταῦτα συμπαρασκεύακεν, ὥς δ’
 “ ἂν ἡδιστα ταῦτα φαίνοιτο, αὐτός τις
 “ αὐτῷ ταῦτα παρασκευάσει, ὁ τοιοῦ-
 “ τος ἀνὴρ τοσούτῳ πλεονεκτήσει τῶν ἐν-
 “ δεεζέρον βίου, ὅσω πεινήσας τῶν ἡδί-
 “ στων σίτων τεύξεται, καὶ διψήσας τῶν
 “ ἡδίστων ποτῶν ἀπολαύσεται, καὶ δεηθεὶς
 “ ἀναπαύσεως, ἡδιστὸν ἀναπαύσειαι. Ὡς
 “ ἔνεκα φημι χρῆναι νῦν ἐπιλαθῆναι ἡμᾶς
 “ εἰς ἀνδραγαθίαν, ὅπως τῶν τε ἀγαθῶν
 “ ἢ ἄριστον καὶ ἡδιστὸν ἀπολαύσωμεν, καὶ

" bis, quod ea, quae cupiebamus per-
 " fecerimus, si *quidem* adhuc necesse e-
 " rit famem, sitim, curas, labores tole-
 " rare? Nimirum hoc cognosci oportet,
 " tantò plus adferre laetitiae bona,
 " quantò majori labore praesidente ad
 " ea perveniatur: (labores enim forti-
 " bus viris obsonii loco sunt) at absque
 " eo, ut aliquis indigeat ejus, quod con-
 " sequitur, nihil tam sumptuosè parari
 " possit, ut suave sit. Quòd si in iis
 " comparandis quae maximè homines
 " expetunt, numen nos adjuvit, et ut ea-
 " dem *quàm* suavissima videantur, ipse
 " sibi aliquis paraverit, *sanè* vir talis in
 " *hoc* meliori erit conditione, *quàm* *alii*
 " quibus minùs suppetunt ad victum ne-
 " cessaria, quod esuriens suavissimis cibis
 " vescetur, et sitiens suavissimo potu
 " fruetur, et quietis egens, suavissimè
 " quiescet. Quapropter *equidem* censeo
 " debere jam nos contentis viribus bo-
 " norum virorum officio fungi, ut bonis
 " *quàm* optimè suavissimeque fruamur,

“ et quod omnium est gravissimum non
 “ experiamur. Nec enim tam grave *ac*
 “ *molestum est*, bona non adipisci, quàm
 “ acerbum, quae sis adeptus, amittere.
 “ Quin hoc etiam consideretis velim,
 “ quam adferre causam possimus, cur
 “ nunc potius vitam ignaviorem secte-
 “ mur, quàm antehac. An propterea
 “ quòd cum imperio sumus? At certè
 “ non convenit, eum, qui cum imperio
 “ sit, subiectis sibi pejorem esse. An
 “ quòd esse jam feliciores videamur,
 “ quàm prius? Et fortunae prosperae
 “ dicet aliquis ignaviam decere? An
 “ quia fervos adepti nunc habemus, in
 “ eos animadvertemus, si fuerint impro-
 “ bi? At quo pacto convenit, eum, qui
 “ sit ipsemet improbus, alios improbita-
 “ tis aut socordiae causâ plectere? Prae-
 “ terea cogitatis velim, instituisse nos
 “ multos alere, tam aedium nostrarum,
 “ quàm corporum custodes: at quomodo
 “ turpe non fuerit, nos alios salutis no-
 “ *strae* satellites parandos nobis existi-

“ ὅπω
 “ γενώ
 “ ἀγαθ
 “ βόντ
 “ δὲ κα
 “ προε
 “ νεότα
 “ ἔδῃπ
 “ πονη
 “ εὐδα
 “ εἶναι
 “ τίς τ
 “ ἐπεὶ
 “ μὲν,
 “ αὐτὸν
 “ βλακ
 “ δ’ ἐτι
 “ σκευά
 “ οἰκῶν
 “ χρόν
 “ δορυφ

" ὅπως τῷ πάντων χαλεπωτάτῃ ἀπειροί
 " γενώμεθα. Οὐ γὰρ τὸ μὴ λαβεῖν τὰ
 " ἀγαθὰ οὕτω χαλεπὸν, ὥσπερ τὸ λα-
 " βόντα σερηθῆναι, λυπηρόν. Εννοήσατε
 " δὲ καὶ ἐκείνο, τίνα πρόφασιν ἔχοντες ἂν
 " προειλόμεθα κακίονες, ἢ πρόθεεν, γε-
 " νέσθαι. Πότερον ὅτι ἀρχομεν; Ἀλλ'
 " ὃ δὴ πού τὸν ἀρχοντα τῶν ἀρχομένων
 " πονηρότερον προσήκει εἶναι. Ἀλλ' ὅτι
 " εὐδαιμονέστεροι δοκῶμεν νῦν ἢ πρότερον
 " εἶναι; Επειτα τῇ εὐδαιμονίᾳ φήσει
 " τίς τὴν κακίαν ἐπιπρέπειν; Ἀλλ' ὅτι
 " ἐπεὶ κεκτήμεθα δόλους, τέττας κολάσο-
 " μεν, ἢν πονηροὶ ᾧσι; Καὶ τί προσήκει
 " αὐτὸν ὄντα πονηρὸν πονηρίας ἕνεκα ἢ
 " βλακειᾶς ἄλλας κολάζειν; Εννοεῖτε
 " δ' ἐτι καὶ τῷτο, ὅτι τρέφειν μὲν παρε-
 " σκευάσμεθα πολλὰς καὶ τῶν ἡμετέρων
 " οἰκῶν φύλακας καὶ τῶν σωμάτων αἰ-
 " χρὸν δὲ πῶς ἐκ ἂν εἴη, εἰ δὴ ἄλλας μὲν
 " δορυφόρους τῆς σωτηρίας οἰησόμεθα χρῆ-

146 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΪΣ.

“ ναι τυγχάνειν, αὐτοὶ δὲ ἡμῖν αὐτοῖς ἔ-
 “ δορυφορήσομεν; Καὶ μὴν εὖ γε δεῖ εἰδέ-
 “ ναι ὅτι ἔκ ἔστιν ἄλλη φυλακὴ τοιαύτη,
 “ οἷα αὐτόν τινα καλὸν καὶ ἀγαθὸν ὑπάρ-
 “ χειν· τῷτο γὰρ δεῖ συμπαρομαρτεῖν·
 “ τῷ δ' ἀρετῆς ἐρήμῳ οὐδὲ ἄλλο καλῶς
 “ ἔχειν ἔδεν προσήκει. Τί ἔν φημι χρῆ-
 “ ναι ποιεῖν, καὶ ποῦ τὴν ἀρετὴν ἀσκεῖν,
 “ καὶ πῶς τὴν μελέτην ποιεῖσθαι; Οὐδὲν
 “ καινόν, ὡς ἄνδρες, ἐρῶ· ἀλλ' ὥς περ ἐν
 “ Πέρσαις ἐπὶ τοῖς ἀρχαίοις οἱ ὁμοτί-
 “ μοι διάγασιν, ἔγω καὶ ἡμᾶς φημὶ χρῆναι
 “ ἐνθάδε ὄντας τὰς ὁμοτίμους πάντας,
 “ ἅπερ καὶ ἐκεῖ ἐπιτηδεύειν, καὶ ὑμᾶς γε
 “ ἐμὲ ὁρῶντας κατανοεῖν παρόντας, εἰ
 “ ἐπιμελόμενος ὧν δεῖ διάζω· ἐγὼ τε ὑ-
 “ μᾶς κατανοῶν θεάσομαι, καὶ ἔς ἂν ὁρῶ
 “ τὰ καλὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐπιτηδεύοντας,
 “ τῶς τιμήσω. Καὶ τὰς παῖδας δὲ,
 “ οἳ ἂν ἡμῖν γίγνωνται, ἐνθάδε παιδεύω-
 “ μεν· αὐτοὶ γὰρ βελτίονες ἐσόμεθα, βε-

" mare, ipsos autem nos minimè nobis ef-
 " se satellites? Atqui certò sciendum est,
 " non esse ullam aliam talem custodiam,
 " qualis est ista, si quis probum se et
 " honestum praebeat: hoc enim unà co-
 " mitari necesse est: ei verò, qui vir-
 " tute destituitur, nec aliud quidquam
 " rectè succedere convenit. Quid igitur
 " esse faciendum aio, et ubi virtutem
 " exercendam, ubi curam *operamque* ad-
 " hibendam? Nihil, viri, novi proferam:
 " sed sicut illi, qui ὁμότιμοι appellantur,
 " in Persiâ degunt ad curias, sic aio vo-
 " bis aequalibus dignitate universis,
 " quotquot hîc adestis, iisdem studiis o-
 " peram dandam, quibus et illic occu-
 " pati fuistis; ac vos quidem me prae-
 " sentes intueri debetis et animadvertete-
 " re, num in iis curandis assiduus sim, quae
 " *curari à me* necesse est; atque ego vi-
 " *cissim* animum advertens vos contem-
 " plabor, et quos *quidem* videro prae-
 " claris et honestis rebus operam dare,
 " hos honoribus et praemiis ornabo.
 " Quinetiam liberi, qui nobis nascentur,
 " *liberaliter* hîc nobis erunt insti-
 " tuendi: nam et ipsi meliores erimus.

148 CYRI INSTIT. VII

“ si liberis *nostris* nos ipsos *tanquam*
 “ exempla longè optima exhibere vole-
 “ mus; et liberi ipsi, etiamsi velint, non
 “ facilè improbi evadent, quando nihil,
 “ quod turpe sit, vel conspecturi vel au-
 “ dituri sunt, sed in virtutis et honesti
 “ studio dies totos consument.”

“ λόγ
 “ δείγ
 “ πᾶ
 “ ροὶ
 “ ὁρῶν
 “ καὶ γ

ΚΥΤΡΟΥ ΠΑΙΔ. Ζ'. 149

“ λόμενοι τοῖς παισὶν ὡς βέλτιστα παρα-
“ δείγματα ἡμᾶς αὐτὰς παρέχειν· οἱ τε
“ παῖδες ἔδ’ ἂν εἰ βέλοιντο ῥαδίως πονη-
“ ροὶ γένοιντο, αἰσχρὸν μὲν μηδὲν μήτε
“ ὀρῶντες μήτε ἀκούοντες, ἐν δὲ καλοῖς
“ καὶ ἀγαθοῖς ἐπιτηδεύμασι διημερεύοντες.”

Χ Ε

Κ

Π Α

Χ Ε Ν

Ι Ν

Λ

ΧΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ Η'.

XENOPHONTIS

DE

CYRI

INSTITUTIONE

LIBER OCTAVUS.

K. 4

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ Η΄.

ΚΥΡΟΣ μὲν ἔν ἔτῳς εἶπεν· ἀνέστη δὲ
 ἐπ’ αὐτῷ Χρυσάντας, καὶ εἶπεν ὥδε·
 “ Ἀλλὰ πολλάκις μὲν δὴ, ὦ ἄνδρες, καὶ
 “ ἄλλοτε κατενόησα ὅτι ἄρχων ἀγαθός
 “ ἔδεν διαφέρει πατρὸς ἀγαθοῦ. Οἱ τε
 “ γὰρ πατέρες προνοῶσι τῶν παίδων, ὅ-
 “ πως μὴ ποτε αὐτοὺς τὰγαθὰ ἐπιλεί-
 “ ψει, Κῦρός τέ μοι δοκεῖ νῦν συμβου-
 “ λεύειν ἡμῖν ἀφ’ ὧν μάλισ’ ἂν εὐδαιμο-
 “ νῶντες διατελοῖμεν. Ὁ δέ μοι δοκεῖ
 “ ἐνδεέστερον ἢ ὡς ἐχρῆν δηλῶσαι, τῷτο
 “ ἐγὼ πειράσομαι τὴς μὴ εἰδότας διδά-
 “ ξαι. Εὐνοήσατε γὰρ δὴ, τίς ἂν πόλις
 “ πολεμία ὑπὸ μὴ πειθομένων ἀλοίη;
 “ τίς δ’ ἂν φιλία ὑπὸ μὴ πειθομένων δια-
 “ φυλαχθείη; ποῖον δ’ ἂν ἀπειθόντων

XENOPHONTIS

DE

CYRI

INSTITUTIONE

LIBER OCTAVUS.

HUJUSMODI Cyrus oratione usus est; post quem surrexit Chryfantas, atque hoc modo loquutus est: “ Equidem
“ aliis etiam in rebus, viri, animadverti
“ saepiùs, nihil inter principem et patrem bonum interesse. Nam et patres
“ liberis prospiciunt, nè unquam eos
“ bona deficiant; et Cyrus jam mihi videtur ea nobis consulere, de quibus
“ felicitatem perpetuam maximè consequuturi simus. Qued autem minùs
“ mihi, quàm oporteret, declarasse videtur, id equidem ignaros edocere
“ conabor. Cogitate enim, quatenam
“ urbs hostium ab iis capi possit, qui nolint imperio parere? quae amicorum
“ *urbs* conservari possit ab iis, qui nolint imperio parere? qui militum

154 CYRI INSTIT. VIII.

“ contumacium exercitus victoriâ poti-
 “ ri possit? quonam modo facilius pos-
 “ sint in praeliis homines vinci, quàm
 “ ubi coeperint seorsum singuli salutis
 “ propriae consilia capere? quid aliud
 “ rei praeclaræ perfici possit ab iis, qui
 “ se potioribus haud parent? quae ur-
 “ bes legitimè administrantur? quae ve-
 “ domus servari queant? quo pacto na-
 “ ves eò perveniant, quò tendunt? Nos
 “ *ipsi* ea commoda, quae modò nobis ad-
 “ sunt, quânam aliâ re magis compara-
 “ vimus, quàm principi parendo? Nam
 “ ità factum est, ut celeriter et noctu et
 “ interdiu, quò erat necesse, pervenire-
 “ mus; et dum totis copiis principem
 “ sequeremur, nemo *vim et impetum*
 “ nostrum sustinere potuerit, eorum de-
 “ nique nihil semiperfectum reliqueri-
 “ mus, quae *nobis* erant imperata. Er-
 “ go si parere principi maximum esse
 “ bonum manifestè patet, ad comparan-
 “ dum bona *caetera*, certò sciendum vo-
 “ bis est, etiam idem hoc bonum esse
 “ maximum ad conservandum ea, quae
 “ *conservari* necesse est. Et antea qui-
 “ dem multi nobis imperabant, cum ne-

ΚΥΤΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'. 155

“ σφράτευμα νίκης τύχοι; πῶς δ’ ἂν μᾶλ-
 “ λον ἐν μάχαις ἠτλῶντο ἄνθρωποι, ἢ
 “ ἐπειδὴν ἄρζωνται ἰδία ἕκαστος περὶ τῆς
 “ αὐτῆς σωτηρίας βυλεύεσθαι; τί δὲ ἂν
 “ ἄλλο ἀγαθὸν τελεσθεῖη ὑπὸ τῶν μὴ
 “ πειθομένων τοῖς κρείττοσι; ποῖαι δὲ
 “ πόλεις νομίμως ἂν οἰκηθεῖεν; ἢ ποῖοι
 “ οἴκοι σωθείησαν; πῶς δ’ ἂν νῆες ὅποι
 “ δεῖ ἀφίκοιντο; Ἡμεῖς δὲ ἂ νῦν ἀγαθὰ
 “ ἔχομεν, διὰ τί ἄλλο μᾶλλον καλεπρά-
 “ ξαμεν, ἢ διὰ τὸ πείθεσθαι τῷ ἄρχον-
 “ τι; Διὰ τῆτο γὰρ καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας
 “ ταχὺ μὲν ὅποι ἔδει παρεγινόμεθα, ἀ-
 “ θρόοι δὲ τῷ ἄρχοντι ἐπόμενοι, ἀνυπό-
 “ στατοι ἦμεν, τῶν εἰς ἐπιταχθέντων ἔ-
 “ δὲν ἡμιτελὲς κατελείπομεν. Εἰ τοίνυν
 “ μέγιστον ἀγαθὸν τὸ πειθαρχεῖν φαίνε-
 “ ται εἰς τὸ καταπράττειν τὰγαθὰ, εὖ
 “ ἴσσε ὅτι αὐτὸ τῆτο καὶ εἰς τὸ διασώζειν
 “ ἂ δεῖ μέγιστον ἀγαθὸν ἐστὶ. Καὶ πρό-
 “ σθεν μὲν δὴ πολλοὶ ἡμῶν ἦρχον, ἔδεν δὲ

156 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

“ δ' ἤρχομεν· νῦν δὲ κατεσκευάσθαι ἔτῳ
 “ πάντες οἱ παρόντες, ὥστε ἄρχετε οἱ
 “ μὲν πλειόνων, οἱ δὲ μειόνων. Ὡς περ
 “ τοίνυν αὐτοὶ ἀξιῶσθετε ἄρχειν τῶν ὑφ'
 “ ὑμῖν, ἔτῳ καὶ αὐτοὶ πειθώμεθα οἷς ἂν
 “ ἡμῖν καθήκοι. Τοσοῦτον δὲ διαφέρειν
 “ ἡμᾶς δεῖ τῶν δέλων, ὅσον οἱ μὲν δέλοι,
 “ ἄκοντες τοῖς δεσπόταις ὑπηρετῶσιν· ἡ-
 “ μᾶς δὲ, εἴπερ ἀξιῶμεν ἐλεύθεροι εἶναι,
 “ ἐκόντας δεῖ ποιεῖν ὅ,τι πλείους ἀξίον
 “ φαίνεται εἶναι. Εὐρήσετε δὲ, ἔφη, καὶ
 “ ἔνθα ἄνευ μοναρχίας πόλις οἰκεῖται,
 “ τὴν μάλισα τοῖς ἄρχουσιν ἐθέλουσαν
 “ πείθεσθαι, ταύτην ἥκιστα τῶν πολε-
 “ μίων ἀναγκαζομένην ὑπακέειν. Πα-
 “ ρῶμέν τε ἔν, ὥς περ Κῦρος κελεύει, ἐπὶ
 “ τόδε τὸ ἀρχεῖον, ἀσκῶμέν τε δι' ὧν
 “ μάλισα δυνησόμεθα κατέχειν ἃ δεῖ,
 “ παρέχωμέν τε ἡμᾶς αὐτὰς χρῆσθαι
 “ Κύρῳ ὅ,τι ἂν δέη. Καὶ τῆτο γὰρ εὖ
 “ εἶδεναι χρῆ, ὅτι ἔ μὴ δύνηται Κῦρος

“ mini nos imperaremus: nunc res om-
 “ nium, quotquot adestis, sic comparatae
 “ sunt, ut imperetis alii pluribus, alii
 “ paucioribus. Quemadmodum igitur
 “ aequum existimatis esse, vos potestati
 “ vestrae subjectis imperare, sic et ipsi
 “ pareamus eis, quibus officii ratio pa-
 “ rere nos jubet. Tantum autem inter
 “ nos et servos interesse oportet, quod
 “ servi quidem inviti *suas* heris operas
 “ exhibent; nos verò, si quidem liberi es-
 “ se volumus, sponte nostrâ facere con-
 “ venit, quod maximè dignum laude vi-
 “ deatur. Invenietis autem, inquit, eti-
 “ am civitatem, quae unius imperio non
 “ administratur, si magistratibus maxi-
 “ mè parere velit, minimè per vim eò
 “ posse adigi, ut hostium imperium ac-
 “ cipiat. Quare ad hanc, uti Cyrus
 “ praecipit, curiam praestò simus, nosque
 “ in iis exerceamus, quibus retinere po-
 “ tissimum queamus ea, quae *conservari*
 “ oportet; et operam Cyro nostram of-
 “ feramus, ut eâ, quamcunque ad rem
 “ opus hâc fuerit ipsi, utatur. Nam id
 “ quoque scire debemus, non posse Cy-

“rum quidquam reperire, cuius usus
 “ad sua tantum, non etiam ad nostra,
 “commoda pertineat: quandoquidem
 “eadem sanè nobis conducunt, et iidem
 “nobis hostes sunt.”

Quae ubi Chrysfantas dixisset, alii
 tum Persae tum socii complures surge-
 bant, qui *haec* oratione suâ quoque com-
 probarent: estque decretum, ut honora-
 ti semper ad portas praestò essent, et
 Cyro suam operam offerrent, quameun-
 que ad rem illi visum esset, donec eos
 dimitteret. Quod quidem ità, ut tunc
 decretum fuit, etiam hodieque faciunt
 ii, qui regis imperio in Asiâ parent: dum
 portas principum officiosè frequentant.
 Atque ut hoc *toto* libro declaratum est,
 Cyrum sic constituisse imperium, ut il-
 lud et sibi et Persis conservaret, ità re-
 ges eum sequuti nunc quoque constan-
 ter iisdem institutis inhaerent. Accidit
 autem in his, quod etiam in aliis: cum
 is, qui praeest rerum summae, *vir ali-*
quantò melior est, *etiam* sincerius *purius-*
que instituta *majorum* observantur; cum
 deterior *aliquis*, segnius. Frequentabant

“ εὐρεῖ
 “ σετα
 “ ἡμῖν
 “ πολ

Επ

τω δὴ

σῶν κ

ἔδοξε τ

ρας, κ

βέλητ

τε ἔδοξ

τὴν Α

σοι τὰ

τῷ λόγ

ιος εἰς

σαις τ

νον βα

ποιῶντ

κὶ τὰλ

γένητα

λεται

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'. 159

“ εὑρεῖν ὃ, τι αὐτῷ μὲν ἐπ’ ἀγαθῷ χρή-
 “ σεται, ἡμῖν δὲ ὅ· ἐπεὶ περ τά γε αὐτὰ
 “ ἡμῖν συμφέρει, καὶ οἱ αὐτοὶ εἰσιν ἡμῖν
 “ πολέμιοι.”

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε Χρυσάντας, ὅ-
 τω δὴ καὶ ἄλλοι ἀνίσταντο πολλοὶ καὶ Περ-
 σῶν καὶ τῶν συμμάχων συνεροῦντες· καὶ
 ἔδοξε τῆς ἐντίμους ἀεὶ παρεῖναι ἐπὶ θύ-
 ρας, καὶ παρέχειν αὐτῆς χρῆσθαι ὃ, τι
 βέληται ἕως ἂν ἀφίῃ Κῦρος. Ὡς δὲ τό-
 τε ἔδοξεν, ὅτῳ καὶ νῦν ἔτι ποιεῖσιν οἱ κατὰ
 τὴν Ἀσίαν ὑπὸ βασιλεῖ ὄντες· θεραπεύ-
 οντες τὰς τῶν ἀρχόντων θύρας. Ὡς δ’ ἐν
 τῷ λόγῳ δεδήλωται Κῦρος κατασησάμε-
 νος εἰς τὸ διαφυλάττειν ἑαυτῷ τε καὶ Πέρ-
 σαις τὴν ἀρχὴν, ταῦτα καὶ οἱ μετ’ ἐκεῖ-
 νον βασιλεῖς νόμιμα ἔτι καὶ νῦν διατελοῦσι
 ποιεῖντες. Οὕτω δ’ ἔχει καὶ ταῦτα ὥσπερ
 καὶ τὰλλα· ὅταν μὲν ὁ ἐπιστάτης βελτίων
 γένηται, καθαρώτερον τὰ νόμιμα πράτ-
 λεται· ὅταν δὲ χείρων, φαιλότερον. Ε-

160 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

φοίτων μὲν ἔν' ἐπὶ τὰς θύρας Κύρου οἱ ἐν-
τιμοὶ σὺν τοῖς ἵπποις καὶ ταῖς αἰχμαῖς,
συνδόξαν πᾶσι τοῖς ἀρίστοις τῶν συγκατα-
στρεφамένων τὴν ἀρχήν. Κύρος δ' ἐπὶ
μὲν τᾶλλα καθίστη ἄλλας ἐπιμελητὰς, καὶ
ἦσαν αὐτῷ καὶ προσόδων ἀποδεκτῆρες, καὶ
δαπανημάτων δοτῆρες, καὶ ἔργων ἐπιστά-
ται, καὶ κτημάτων φύλακες, καὶ τῶν εἰς
τὴν δίαυταν ἐπιτηδείων ἐπιμεληταί· καὶ
ἵππων δὲ καὶ κυνῶν ἐπιμελητὰς καθίστη,
ὅς ἐνόμιζε καὶ ταῦτα τὰ βοσκήματα βέλ-
τισ' ἂν παρέχειν αὐτῷ χρῆσθαι. Οὗς
δὲ συμφύλακας τῆς εὐδαιμονίας οἱ ὥστο
χρῆναι ἔχειν, τέτους ὅπως ὡς βέλτιστοι
ἔσονται, ἔχέτι τέτῃ τὴν ἐπιμέλειαν ἄλ-
λοις προσέταλτεν, ἀλλ' αὐτῷ ἐνόμιζε τῷ-
το ἔργον εἶναι. Ἦδει γὰρ ὅτι, εἴ γε μά-
χης ποτὲ δεήσοι, ἐκ τέτων αὐτῷ καὶ πα-
ρασάτας καὶ ἐπισάτας ληπλέον εἶη, σὺν
οἷσπερ οἱ μέγιστοι κίνδυνοι· καὶ ταξιάρχης δὲ
καὶ πεζῶν καὶ ἱππέων ἐγίγνωσκεν ἐκ τέτων

igit
Cyr
à pr
viris
even
conf
adm
habe
fumi
des
reru
rator
tores
turos
comm
cum
vand
optim
nequ
hoc
pugn
nume
fumer
xima
fectos
eque
TOM

CYRI INSTIT. VIII. 161

igitur illi honorati cum aequis et hastis
 Cyri portas, quando *ita* decretum erat
 à praestantissimis virtute *et auctoritate*
 viris, qui unà *cum ipso* imperium *illud*
 everterunt. Caeterum alios curatores
 constituit Cyrus, qui rebus quidem aliis
administrandis praessent, cum et eos
 haberet qui vectigalia reciperent, et qui
 sumtum impensas facerent, et praesi-
 des operum, et facultatum custodes, et
 rerum ad victum necessariorum procu-
 ratores: equorum etiam et canum cura-
 tores constituit, quos existimabat effec-
 tuos haec animalia suum ad usum ac-
 commodatissima. Ut autem illi, quos *se-*
cum habere vellet, in societatem conser-
 vandae felicitatis admittendos, longè
 optimi evaderent, hanc verò curam aliis
 nequaquam mandabat, sed esse munus
 hoc suum arbitrabatur. Norât enim, si
 pugnandum aliquando esset, ex illorum
 numero sibi et *parastatas* et *epistatas*
 sumendos esse, cum quibus pericula ma-
 xima *essent adeunda*: itidemque prae-
 fectos cohortium tam pedestrium quàm
 equestrium ex iisdem constituendos esse

intelligebat. Quòd si etiam *aliis* exercitibus ducibus, praeter se, opus esset, ex his *ipsis* mittendos esse sciebat: quin etiam nòrat, quorundam ex his operâ utendum esse, ut urbium et totarum nationum tum costodes essent, tum satrapae; ex iisdem quoque nonnullis legatorum mandandum esse officium: quod quidem inter res maximi momenti ad ea, quae cuperent, absque bello impetranda ducebat. Quòd si quidem tales ii non essent, quales esse conveniret, quorum operâ maxima plurimaque negotia essent conficienda, malè rebus suis prospectum fore arbitrabatur: sin ii tales essent, quales oporteret, omnia praeclarè successura putabat. Quâ in sententiâ cùm esset, totus in hanc curam incubuit: quin et eandem ipsi virtutis exercitationem utendam existimabat. Nec enim fieri posse putabat, ut, qui talis ipse non esset, qualem esse oporteret, is alios ad praeclaras et laudabiles actiones incitaret.

Quae cùm apud animum expendisset, otio primùm esse sibi opus statuit, si *quidem* efficere vellet, uti res eximias curâ complecti posset. Fieri quidem certè haud

καὶ
που
πλὴς
λαξ
χρη
πλὴς
εἰς τ
Μὴ
γισα
κακῶ
εἶεν,
σεαυ
την τ
καὶ αὐ
γὰρ ὡ
τα οἷο
λα καὶ
'Ω
λῆς π
τῶν κ
προσὸδ

καλασατέον εἶναι. Εἰ δέοι δὲ καὶ στρατηγῶν
 που ἄνευ αὐτοῦ, ἦδει ὅτι ἐκ τέτων πεμ-
 πλέον εἴη· καὶ πόλεων δὲ καὶ ὅλων ἐθνῶν φύ-
 λαξι καὶ σατράπαις ἦδει ὅτι τέτων τισὶ
 χρησέον, καὶ πρέσβεις γε τέτων τινὰς πεμ-
 πλέον· ὅπερ ἐν τοῖς μεγίστοις ἡγεῖτο εἶναι
 εἰς τὸ ἄνευ πολέμου τυγχάνειν ὧν δέοιτο.
 Μὴ ὄντων μὲν οὖν, οἷον δεῖ, δι' ὧν αἱ μέ-
 γισται καὶ πλείους πράξεις ἐμελλον εἶναι,
 κακῶς ἡγεῖτο τὰ αὐτῷ ἕξειν· εἰ δ' ἔτοι
 εἶεν, οἷος δέοι, πάντα ἐνόμιζε καλῶς ἐ-
 σεῖσθαι. Ἐνέδου μὲν ἔν, ἔτω γνῆς, εἰς ταύ-
 την τὴν ἐπιμέλειαν· ἐνόμιζε δὲ τὴν αὐτὴν
 καὶ αὐτῷ ἀσκησιν εἶναι τῆς ἀρετῆς. Οὐ
 γὰρ ᾤετο οἷον τε εἶναι, μὴ αὐτόν τινα ὄν-
 τα οἷον δεῖ, ἄλλως παρορμαῖν ἐπὶ τὰ κα-
 λὰ καὶ ἀγαθὰ ἔργα.

Ὡς δὲ ταῦτα διανοήθη, ἡγήσατο χο-
 λῆς πρῶτον δεῖν, εἰ μέλλοι δυνήσεσθαι
 τῶν κρατίστων ἐπιμελεῖσθαι. Τὸ μὲν ἔν
 προσόδων ἀμελεῖν ἔχ' οἷον τε ἐνόμισεν

164 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

εἶκαι, προνοῶν ὅτι πολλὰ κὴ τελεῖν ἀνάγκη ἔσοιτο εἰς μεγάλην ἀρχήν· τὸ δ' αὖ, πολλῶν κλημάτων ὄντων, ἀμφὶ ταῦτα αἰεὶ αὐτὸν ἔχειν ἤδει ὅτι ἀχολίαν παρέξει τῆς τῶν ὅλων σωτηρίας ἐπιμελεῖσθαι. Οὕτω δὴ σκοπῶν ὅπως ἂν τά τε οἰκονομικὰ καλῶς ἔχοι, κὴ ἡ χολὴ γένοιτο, κατενόησέ πως τὴν στρατιωτικὴν σύνταξιν. Ὡς γὰρ τὰ πολλὰ, δεκάδαρχοι μὲν δεκάδων ἐπιμέλονται, λοχαγοὶ δὲ δεκαδάρχων, χιλίαρχοι δὲ λοχαγῶν, μυρίαρχοι δὲ χιλιάρχων· καὶ ὕτως ὁδεὶς ἀτημέλητος γίνεταί, ἔδ' ἦν πάνυ πολλὰ μυриаδες ἀνθρώπων ὥσι· κὴ ὅταν ὁ στρατηγὸς βέληται χρήσασθαι τι τῇ στρατιᾷ, ἀρκεῖ ἦν τοῖς μυριάρχοις παραγγεῖλη. Ὡς περ ἔν ταῦτα ἔχει, ἔτω καὶ ὁ Κύρος συνεκεφαλαιώσατο τὰς οἰκονομικὰς πράξεις· ὥστε καὶ τῷ Κύρῳ ἐγένετο ὀλίγοις διαλεγομένῳ μηδὲ τῶν οἰκείων ἀτημελήτως ἔχειν· κὴ ἐκ τούτου ἤδη χολή

pos
neg
re
cere
copi
ipfu
scieb
dae.
fami
otio
tus e
ram
pular
rioru
ti, tri
mo cu
dè m
cumqu
uti, fa
manda
ratio,
summa
ut ipse
domest

CYRI INSTIT. VIII. 165

posse judicabat, ut proventuum curam negligeret, quòd prospiceret, necesse fore magnos magno in imperio sumtus facere: rursus autem, cum magnam opum copiam possideret, harum curâ semper ipsum occupari, id verò avocaturum se sciebat à curâ summae rerum conservandae. Quare considerans quo pacto et res familiaris rectè administrari, et *ipse* frui otio posset, rei militaris ordinem intuitus est. Nam plerumque decuriones curam decuriarum gerunt, ductores manipularii, decurionum; tribuni, manipulariorum ducum; decem millium praefecti, tribunorum: atque ita fit, ut sit nemo cujus cura non geratur, tametsi valde multae sint hominum myriades: cumque vult imperator exercitus operâ uti, satis est, decem millium praefectis mandata dedisse. Quae igitur horum est ratio, eâdem Cyrus etiam res domesticas summatim complexus est: quo factum, ut ipso cum paucis colloquente, neque domestica negligenterentur: atque deinceps

166 CYRI-INSTIT. VIII.

ei plus erat otii quàm aliis, qui unius domus vel navis unius curam gereret. Atque ità rebus suis constitutis, suos etiam docuit eadem ratione uti. Et hoc quidem modo tam sibi quàm suis otium paravit.

Coepit deinde pro praefecti auctoritate curare, ut participes rerum *tales essent*, quales oporteret. Primùm requirebat illos, quotquot aliis opus facientibus victum habere possent, si ad portas praestò non essent; quòd existimaret eos, qui adessent, nihil neque sceleris neque rei turpis admissuros, partim quòd *ipsi* principi adessent, partim quòd intelligerent omnes actiones suas à viris praestantissimis conspici; qui verò non adessent, eos vel intemperantiae, vel injustitiae, vel negligentiae causà putabat abesse. Quamobrem cùm hoc primùm existimaret, etiam cogebat tales ut adessent: nam aliquem illorum quos maximè caros habebat, bona ejus, qui *portas* non frequentaret, occupare jubebat ac dicere,

ἡγε
νεως
μενο
τον
μεν
τω
I
να
τες
μη
πει
θελε
πρα
και
πρα
πα
η
πρω
τοι
μα
ειν

ἦγε πλείω ἢ ἄλλως μιᾶς οἰκίας καὶ μιᾶς
νεῶς ἐπιμελόμενος. Οὕτω δὲ καλῶς ἡσά-
μενος τὰ αὐτοῦ, ἐδίδαξε καὶ τὰς περὶ αὐ-
τὸν ταύτῃ τῇ καλῶς ἀσει χρῆσθαι. Τὴν
μὲν δὲ χολὴν ἔτω κατεσκευάσατο ἑαυ-
τῷ τε καὶ τοῖς περὶ αὐτόν.

Ἡρχετο δ' ἐπισαλῆιν τῷ οἴῳ, δεῖ εἶ-
ναι τὰς κοινῶνας. Πρῶτον μὲν, ὅποσοι ὄν-
τες ἱκανοὶ ἄλλων ἐργαζομένων τρέφεσθαι,
μὴ παρῆεν ἐπὶ τὰς θύρας, τέττας ἐπεζή-
τει νομίζων τὰς μὲν παρόντας ἔκ ἂν ἐ-
θέλειν οὔτε κακὸν ἔτε αἰσχρὸν οὐδὲν ἂν
πράττειν, καὶ διὰ τὸ παρὰ ἄρχοντι εἶναι,
καὶ διὰ τὸ εἰδέναι ὅτι ὀρῶνται, ὅ, τι
πράττοιεν, ὑπὸ τῶν βελτίστων· οἱ δὲ μὴ
παρῆεν, τέττας ἠγεῖτο ἢ ἀκρατεία τινί,
ἢ ἀδικία, ἢ ἀμελείᾳ ἀπεῖναι. Τῷτο οὖν
πρῶτον ἠγῆσάμενος, προσηνάγκαζε τὰς
τοιούτας παρῆναι· τῶν γὰρ παρ' ἑαυτῷ
μάλιστα φίλων ἐκέλευσεν ἂν τινα ἀντιλα-
βεῖν τὰ τῷ μὴ φοιτῶντος, φάσκειν λαμ-

168 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

βάνειν τὰ ἑαυτῷ. Ἐπεὶ ἔν τῷτο γένοίη,
 ἦκον ἂν εὐθύς οἱ σερόμενοι, ὡς ἡδίκημένοι.
 Ὁ δὲ Κῦρος πολὺν μὲν χρόνον ἐκ ἐχό-
 λαζε τοῖς τοιούτοις ὑπακύν· ἐπεὶ δὲ ἀ-
 κύνειεν αὐτῶν, πολὺν χρόνον ἀνεβάλλετο
 τὴν διαδικασίαν. Ταῦτα δὲ ποιῶν ἡγεῖ-
 το προσεθίζειν αὐτὸς θεραπεύειν, ἥτιον δὲ
 ἐχθρῶς, ἢ εἰ αὐτὸς κολάζων ἡνάγκαζε
 παρῆναι. Εἰς μὲν διδασκαλίας τρόπος ἦν
 αὐτῷ ἔτος τῷ παρῆναι· ἄλλος δὲ, τὸ
 τὰ ῥᾶστα καὶ κερδαλεώτατα τοῖς παροῦσι
 προστάττειν· ἄλλος δὲ, τὸ μηδὲν ποιεῖν τοῖς
 ἀποῦσι νέμειν. Ὁ δὲ δὴ μέγιστος τρόπος
 τῆς ἀνάγκης ἦν, εἴ τις τέτων μηδενὸς ὑ-
 πακύν, ἀφελόμενος ἂν τῷτον ἂ ἔχοι,
 ἄλλῳ ἐδίδου, ὃν ὥετο δύνασθαι ἂν ἐν τῷ
 δέοντι παρῆναι· καὶ οὕτως ἐγίγνετο αὐτῷ
 φίλος χρήσιμος ἀντὶ ἀχρήστου. (Ἐπιζη-
 τεῖ δὲ καὶ ὁ νῦν βασιλεὺς ἦν τις ἀπῆ, οἷς
 παρῆναι καθήκει.) Τοῖς μὲν δὴ μὴ πα-
 ρῆσιν ἔτω προσεφέρετο·

suas se res occupare. Hoc cùm fieret,
 statim spoliati veniebant, quasi quibus
 illata esset injuria. Cyro autem longo
 tempore non vacabat, ut hujusmodi ho-
 mines audiret: et posteaquam audierat,
 diu controversiae dijudicationem differe-
 bat. Quae cùm faceret, arbitrabatur
 eos se ad observandum *colendumque* ad-
 suefacere; sed minùs odiosè quàm si ipse
 poenas irrogando eos adesse cogeret.
 Haec una docendi ratio erat, ut adef-
 sent: alia, quod facillima et maximè
 fructuosa praesentibus imperaret: item
 alia, quod nihil unquam absentibus tri-
 bueret. Praecipuus verò cogendi modus
 erat, ut, si nihil horum aliquem move-
 ret, ei facultates adimeret, ac donaret
 alteri, quem existimaret posse *sibi* op-
 portunè praestò esse: atque hoc modo
 amicum utilem pro inutili consequeba-
 tur. (Inquit autem etiam is rex, qui
 nunc rerum potitur, in eos, qui cùm a-
 desse ex officio debeant, absunt.) Ad
 hunc sanè modum Cyrus in absentes se
 gerebat:

170 CYRI INSTIT. VIII.

Illos autem qui se offerrent *exhiberentque*, maximè *se* putabat ad praeclaras et laudabiles actiones excitaturum, quandoquidem princeps eorum erat, si ipse subjectis imperio declarare se niteretur virtute in primis ornatum. Videbatur enim animadvertere, meliores *quidem* effici homines etiam legibus scriptis; sed principem bonum arbitrabatur hominibus *esse* legem oculis praeditam: quippe qui et ordinando jubere, et ordinis negligentem cernere ac punire posset. Ità cùm sentiret, primùm se cultūs divini magis hoc tempore studiosum declarabat, quia felicior evasisset. Atque tunc primùm magi constituti sunt, qui semper cum primâ luce deos hymnis celebrarent, et quotidie sacrificarent diis illis, quibus ipsi sacrificandum dicerent. Ità quidem id temporis constituta nunc permanent apud eum regem, qui quovis tempore rerum potitur. Imitabantur igitur eum in his primùm Persae caeteri, quòd et ipsi beatiores se fore arbitraren-

T
 μάλιστα
 μᾶν ἐ
 αὐτὸς
 ἀρχο
 τῇ ἀρ
 καὶ δι
 γνομέ
 τα, β
 καὶ τ
 τακτ
 γνώσκ
 λον ἐ
 τῷ τ
 Καὶ
 ὑμνεῖ
 θύειν
 εἰποι
 ἔτι καὶ
 λαί.
 καὶ οἱ

ΚΤΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'. 171

Τὴς δὲ παρέχοντας ἑαυτὴς ἐνόμισε
 μάλισ' ἂν ἐπὶ τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ παρορ-
 μῶν ἔργα, ἐπεὶ περ ἄρχων ἦν αὐτῶν, εἰ
 αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπιδεικνύειν πειρῶτο τοῖς
 ἀρχομένοις πάντων μάλισα κεκοσμημένον
 τῇ ἀρετῇ. Αἰδοῦναι μὲν γὰρ ἐδόκει
 καὶ διὰ τῆς γραφομένης νόμους, βελτίους γι-
 γνομένους ἀνθρώπους· τὸν δὲ ἀγαθὸν ἄρχον-
 τα, βλέποντα νόμον ἀνθρώποις ἐνόμιζεν, ὅτι
 καὶ τάττειν ἱκανὸς ἐστὶ, καὶ ὁρᾶν τὸν ἀ-
 τακτῆντα καὶ κολάζειν. Οὕτω δὲ γι-
 γνώσκων, πρῶτον μὲν τὰ περὶ τῆς θεᾶς μᾶλ-
 λον ἐπεδείκνυεν ἑαυτὸν ἐκπονῶντα ἐν τῷ
 τῷ χρόνῳ, ἐπειδὴ εὐδαιμονέστερος ἦν.
 Καὶ τότε πρῶτον καλεσάθησαν οἱ μάγοι
 ὑμνεῖν τε αἰεὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ τῆς θεᾶς, καὶ
 θύειν ἂν ἑκάστην ἡμέραν οἷς οἱ μάγοι θεοῖς
 εἵποιεν. Οὕτω δὲ τὰ τότε κατασθέντα
 ἔτι καὶ νῦν διαμένει παρὰ τῷ αἰεὶ ὄντι βασι-
 λεῖ. Ταῦτα οὖν πρῶτον ἐμιμνήσθη αὐτὸν
 καὶ οἱ ἄλλοι Πέρσαι, νομίζοντες καὶ αὐτοὶ

172 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

εὐδαιμονέστεροι ἔσεσθαι, ἢν θεραπεύωσι τῆς
θεῆς, ὥςπερ ὁ εὐδαιμονέστατός τε ὢν καὶ ἄρ-
χων· καὶ Κύρω δ' ἂν ἡγῶντο ταῦτα παῖδ-
τες ἀρέσκειν.

Ὁ δὲ Κύρος τὴν τῶν μεθ' αὐτῷ εὐσε-
βειαν καὶ ἑαυτῷ ἀγαθὸν ἐνόμιζε, λογιζό-
μενος ὥςπερ οἱ πλεῖν αἰρόμενοι μετὰ τῶν
εὐσεβῶν μᾶλλον ἢ μετὰ τῶν ἡσεβηκέναι
τὶ δοκάντων. Πρὸς δὲ τέτοις ἐλογίζετο,
εἰ πάντεε οἱ κοινῶνες θεοσεβεῖς εἶεν, ἥτιον
ἂν αὐτὸς ἐθέλῃν περὶ τε ἀλλήλους ἀνό-
σιόν τι ποιεῖν καὶ περὶ αὐτὸν, εὐεργέτης
νομίζων εἶναι τῶν κοινόνων. Εμφανίζων
δὲ καὶ τῷτο, ὅτι περὶ πολλῷ ἐποίειτο μη-
δένα μήτε φίλον ἀδικεῖν μήτε σύμμαχον,
ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἰχυρῶς ὀρῶν, μᾶλλον καὶ
τῆς ἄλλης ὥςτ' ἂν τῶν μὲν αἰχρῶν κερ-
δῶν ἀπέχεσθαι, διὰ τῷ δικαίᾳ δ' ἐθέλῃν
πορίζεσθαι. Καὶ αἰδῶς δ' ἂν ἡγείτο μᾶλ-
λον πάντας ἐμπιπλάναι, εἰ αὐτὸς φανε-
ρὸς εἴη πάντας οὕτως αἰδόμενος, ὥς μήτ'

CYRI INSTIT. VIII. 173

tur, si deos ità colerent, ut is qui et felicissimus esset et imperaret: praetereà futurum putabant ut, si haec facerent, Cyro placerent.

Cyrus *ipse* suorum pietatem sibi quoque utilem ducebat esse, cùm rationem eandem sequeretur, quam illi, qui cum religiosi potiùs, quàm cum iis, qui commisisse aliquid impiè videntur, navigare malunt. Praetereà secum reputabat futurum ut, si omnes illi rerum participes religiosi essent, minùs aliquod nefarium *facinus* tum contra se invicem, tum contra *Cyrum* ipsum designare vellent; qui benè se de iis, quos rerum participes habebat, promeritum esse arbitrabatur. Itidem cùm declararet, id maximi se facere, si nec amicus nec socius laederetur, et cùm acriter id quod justum esset intueretur, futurum putabat, ut alii quoque se turpibus à lucris magis abstinerent, ac ratione justâ rem facere mallent. Etiam *pudore ac* verecundiâ putabat omnes magis impletum iri, si palam ipse declararet, ità se omnes revereri, ut nihil

turpe nec diceret nec faceret. Atque hoc ità futurum isto argumento colligebat; nimirum homines, non dicam principem, sed illos etiam, quos *alioqui* non metuunt, magis reverentur, si verecundi sint, quàm si inverecundi: et mulieres, quas esse verecundas animadvertunt, *homines* intuentes vicissim revereri magis volunt. Jam verò parendi studium suis ità maximè constanter mansurum putabat; si eos, qui sine recusatione parent, in oculis omnium magis ornaret, quàm illos, qui *vel* maximas laboriosissimasque virtutes exhibere viderentur. Cumque sic sentiret, *sic* etiam facere perseverabat. Praeterea moderationem suam ostendendo efficiebat, ut hanc etiam alii magis exercebant. Nam cum viderent *homines* eum, cui maxima facultas est insolenter agendi, modestè se gerere; minimè volunt imbecilliores *alii* quidquam insolentiùs palam agere. Sic autem verecundiam ac moderationem cernebat, ut *diceret*, verecundos palam

εἰπεῖν
Ετεκ
δε' μ
φοβῶν
ται τ
κας δε
λαδεῖ
δ' αὖ
μονον
φασίς
τιμῶν
νωτάτ
στων
φροσύ
ποίει
γὰρ δ
τῶτον
ἀδενε
ῦντες
σώφρο
τὰ ἐν

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'. 175

εἶπεῖν ἂν μήτε ποιῆσαι μηδὲν αἰχρόν.
 Ετεκμαίρετο δὲ τῷτο οὕτως ἔξειν ἐκ τῷ-
 δε· μὴ γὰρ ὅτι ἄρχοντα, ἀλλὰ καὶ ὅς ὁ
 φοβῶνται, μᾶλλον τὸς αἰδομένους αἰδοῦν-
 ται τῶν ἀναιδῶν οἱ ἄνθρωποι· καὶ γυναῖ-
 κας δὲ, ὥς ἂν αἰδομένας αἰσθάνωνται, ἀν-
 ταιδείσθαι μᾶλλον ἐθέλουσιν ὀρώμενες. Τὸ
 δ' αὖ πείθεσθαι ὅττω μάλιστα ἂν ὥρετο ἔμ-
 μονον εἶναι τοῖς περὶ αὐτὸν, εἰ τὸς ἀπρο-
 φασίζως πειθομένους φανερός εἴη μᾶλλον
 τιμῶν τῶν τὰς μεγίστας ἀρετὰς καὶ ἐπιπο-
 νωτάτας δοκύντων παρέχεσθαι. Γίγνω-
 σκων δ' ὅττω καὶ ποιῶν διετέλει. Καὶ σω-
 φροσύνην δ' αὐτῷ ἐπιδεικνύς, μᾶλλον ἐ-
 ποίει καὶ ταύτην πάντας ἀσκεῖν. Ὅταν
 γὰρ ὀρώσιν, ὅ μάλιστα ἔξεσιν ὑβρίζειν,
 τῷτον σωφρονῶντα, οὕτω μᾶλλον οἱ γε
 ἀδενέστεροι ἐθέλουσιν ὅδεν ὑβριστικὸν ποι-
 ῶντες φανεροὶ εἶναι. Διήρει δὲ αἰδῶ καὶ
 σώφροσύνην τῇδε, ὥς τὸς μὲν αἰδομένους,
 τὰ ἐν τῷ φανερῷ αἰχρὰ φεύγοντας· τὸς

176 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

δὲ σώφρονας, καὶ τὰ ἐν τῷ ἀφανεῖ. Καὶ ἐγκράτειαν δὲ ἔτω μάλισ' ἂν ὥετο ἀσκειῖσθαι, εἰ αὐτὸς ἐπιδεικνύοι ἑαυτὸν μὴ ὑπὸ τῶν παρωτίκα ἡδονῶν ἐλκόμενων ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ προπονεῖν ἐθέλοντα πρῶτον σὺν τῷ καλῷ τῶν εὐφροσυνῶν. Τοιγαρῶν τοῖστος ὧν ἐποίησεν ἐπὶ ταῖς θύραις πολλὴν μὲν τῶν χειρόνων εὐταξίαν, ὑπεικόντων τοῖς ἀμείνοσι, πολλὴν δ' αἰδῶ καὶ εὐκοσμίαν πρὸς ἀλλήλους. Επέγινως δ' ἂν ἐκεῖ ἑδένα οὔτε ὀργιζόμενον κραυγῇ, ἔτε χαίροντα ὑβριστικῶς γέλῳτι· ἀλλὰ ἰδὼν ἂν αὐτὸς ἡγήσω τῷ ὄντι εἰς κάλλος ζῆν. Τοιαῦτα μὲν δὴ ποιεῖντες καὶ ὀρῶντες ἐπὶ θύραις διῆγον·

Τῆς πολεμικῆς δ' ἕνεκα ἀσκήσεως ἐπὶ θήραν ἐξῆγεν ἕσπερ ἀσκεῖν ταῦτα ὥετο χρῆναι· ταύτην ἡγόμενος καὶ ὅλως ἀρίστην ἀσκησιν πολεμικῶν εἶναι, καὶ ἱππικῆς δὲ ἀληθεσάτην. Καὶ γὰρ ἐπόχους ἐν παντοδαποῖς χωρίοις αὕτη μάλιστα ἀποδείκ-

turpia fugere; moderatos, etiam illa quae occultè *fiant*. Continentiam etiam sic exercitatum iri à *suis* maximè putabat, si ipse declararet, se per occasiones oblatarum voluptatum ab iis quae honesta et bona essent non abstrahi; sed velle *potiùs* ante laetitias laborem cum honestate *con-junctum* suscipere. Itaque talis cùm esset, perfecit ut ad portas magna inferiorum esset modestia, praestantioribus cedentium, magnus erga se invicem pudor et composita morum gravitas. Neminem ibi animadvertisses vel irascentem cum vociferatione, vel insolente risu gaudentem: sed eos adspiciens existimâs- ses reapse ad honesti *decorique* normam vivere. Et his ferè quidem agendis conspiciendisque occupati ad portas vitam degunt:

Caeterùm exercitationis bellicae causâ venatum eos educebat, quos in his exercendos arbitrabatur; quòd venationem duceret tum bellicae rei totius optimam exercitationem esse, tum equestris *longè* verissimam. Nam ad insidendum equis in locis quibuscumque haec maximè reddit

178 CYRI INSTIT. VIII.

aptos, quòd fugientes feras sequi necesse sit: haec item strenuos efficit maximè *quovis* ex equis *perficiendo opere*, propter contentionem studiumque capiendi. Hic etiam maximè *suos* illos participes adfue-
faciebat ad continentiam, et labores, et frigora, et calores, et famem, et sitim tolerandam. Ac nunc quoque tum rex tum qui cum rege vivunt in his facien-
dis perseverant. Quod igitur arbitraretur nemini convenire imperium, qui non esset subjectis sibi melior, etiam iis, quae antehac exposuimus, omnibus perspicuum *est*: *sicut illud* quoque, quod suos in hunc modum exercendo, multò maximè tum ad continentiam tum bellicas artes et exercitationes ipse laborando se consuefaceret. Nam venatum quidem alios educebat, ubi nulla necessitas *domi* manere coge-
bat: ipse verò etiam cùm necesse esset *manere*, domi feras venari solebat, quae in septis hortorum alerentur: nec vel ipse prius unquam, quàm sudasset, sumebat coenam; nec equis prius, quàm essent exerciti, pabulum ob-
iciebat: ad hanc venationem sceptricos

νυσι,
ἀπὸ τ
περγά
τιμίαν
τειαν
λιμὸν
μάλισ
ὁ δ' ἔτι
λέα τ
μὲν ἔν
ὅστις μ
τοῖς πρ
τως ἀσ
τα αὐτ
τὰς πο
Καὶ γὰ
ὁπότε μ
ὁπότε
παραδε
τός ποτ
ἵπποις α

νυσι, διὰ τὸ θηρίοις φεύγουσιν ἔπειθαι· καὶ
 ἀπὸ τῶν ἵππων ἐνεργὲς αὐτὴ μάλισα ἀ-
 περγάζεται, διὰ τὴν τῷ λαμβάνειν φιλο-
 τιμίαν καὶ ἐπιθυμίαν. Καὶ τὴν ἐγκρά-
 τειαν δὲ καὶ πόνους καὶ ψύχη καὶ θάληνη καὶ
 λιμὸν καὶ δίψος δύνασθαι φέρειν, ἐνταῦθα
 μάλισα προσεΐθιζε τὰς κοινῶνας. Καὶ νῦν
 οἱ ἔτι βασιλεὺς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασι-
 λέα ταῦτα ποιῶντες διατελοῦσιν. Ὅτι
 μὲν ὅν ἔκ ὧτο προσήκειν ἕδρην ἀρχῆς,
 ὅστις μὴ βελτίων εἴη τῶν ἀρχομένων, καὶ
 τοῖς προειρημένοις πᾶσι δῆλον· καὶ ὅτι οὐ-
 πως ἀσκῶν τὰς περὶ ἑαυτὸν, πολὺ μάλι-
 στα αὐτὸς ἐξεπόνει καὶ τὴν ἐγκράτειαν καὶ
 τὰς πολεμικὰς τέχνας καὶ τὰς μελέτας.
 Καὶ γὰρ ἐπὶ θήραν τὰς μὲν ἄλλας ἐξῆγεν,
 ὁπότε μὴ μένειν ἀνάγκη τις εἴη· αὐτὸς δὲ
 καὶ ὁπότε ἀνάγκη εἴη, οἴκοι ἐθήρα τὰ ἐν τοῖς
 παραδείσοις θηρία τρεφόμενα· καὶ ὅτε αὐ-
 τὸς ποτε πρὶν ἰδρῶσαι δεῖπνον ἤρεϊτο, ὅτε
 ἵπποις ἀγυμνάσοις σῖτον ἐνέβαλλε· συμ-

180 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η΄.

παρεκάλει δὲ καὶ εἰς ταύτην τὴν θήραν τὰς
περὶ αὐτὸν σκηπλίχους. Τοιγαρὲν πολὺ
μὲν αὐτὸς διέφερεν ἐν πᾶσι τοῖς καλοῖς ἔρ-
γοις, πολὺ δὲ οἱ περὶ ἐκείνον, διὰ τὴν αἰ-
μελέτην. Παράδειγμα μὲν δὴ τοιόνδε ἐ-
αυτὸν παρείχειο. Πρὸς δὲ τέτῳ, καὶ τῶν
ἄλλων ἔστινας μάλισα ὁρῶν τὰ καλὰ διώ-
κοντας, τέτῃς καὶ δώροις καὶ ἀρχαῖς καὶ ἑδραῖς
καὶ πάσαις τιμαῖς ἐγέραιεν· ὥστε πολλὴν
πᾶσι φιλοτιμίαν ἐνέβαλλεν, ὅπως ἕκαστος
ἄριστος φανήσοιτο Κύρῳ.

Καταμαθεῖν δὲ τῷ Κύρῳ δοκῶμεν, ὡς
καὶ τέτῳ μόνῳ ἐνόμιζε χρῆναι τὰς ἀρχον-
τας τῶν ἀρχομένων διαφέρειν, τῷ βελ-
τίονας αὐτῶν εἶναι, ἀλλὰ καὶ καταγοη-
τεύειν ὥετο χρῆναι αὐτῆς. Στολὴν τε
γυνεὴν εἵλετο τὴν Μηδικὴν αὐτὸς τε φορεῖν,
καὶ τὰς κοινῶνας ταύτην ἐπεισεν ἐνδύεσθαι·
αὐτὴ γὰρ αὐτῷ συγκρύπτειν ἐδόκει, εἰ
τις τὸ ἐν τῷ σώματι ἐνδεὲς ἔχοι, καὶ καλ-
λίους καὶ μεγίστους ἐπιδεικνύναι τὰς φο-

CYRI INSTIT. VIII. 181

etiam suos invitabat. Itaque multum in omnibus praeclaris actionibus *et studiis* ipse praestabat, multum qui cum eo versabantur, ob exercitationem *illam* perpetuam. Atque hujusmodi sanè exemplum ipse se praebuit. Praeterea, si quos alios videret maximè rerum honestarum sectatores, eos et donis, et imperiis, et sedendi loco, et omnibus honoribus ornabat: adeò ut omnibus ingens studium injiceret, quò quisque Cyro praestantissimus videretur.

Animadvertisse verò nos in Cyro id quoque putamus, quod non eo duntaxat principes existimârit praestare subiectis sibi debere, ut iis meliores essent; verum etiam illecebris *quibusdam* hos illis delinendos arbitraretur. Itaque tum sibi vestem Medicam gestandam esse certo judicio statuit, tum *illi suo* participum collegio persuasit, ut eandem induerent: nam si quid in alicujus corpore vitii esset, id vestitus is occultare Cyro videbatur; et illos, qui eum gestarent, quam pulcherrimos et maximos exhibere.

Habent enim hujusmodi calceos, in quibus maximè subjici clam aliquid potest, ut grandiores, quàm sint, esse videantur. *Hoc* etiam admittebat, ut oculis pigmenta quaedam sublinerentur, quò viderentur oculos habere pulciores, quàm essent; et ut fucus infricaretur, quò praediti colore meliori cernerentur, quàm natura concessisset. Ad haec *eos* exercuit, ut palam nec exspuerent nec emungerent se; nec ad ullam rem spectandam se converterent, quasi nihil admirarentur. Haec adeò universa putabat aliquid adferre momenti ad hoc, ut subjectorum imperio suo contemptu minimè digni viderentur. Et ad hunc sanè modum eos, quibus beneficio suo magistratus mandandos esse putabat, instruxit; tum exercendo, tum illo ipso, quod eis cum majestate praeesset: quos autem ad serviendum instruebat, eos nec ad se in laboribus ullis liberalibus exercendos excitabat, nec habere arma sinebat: studioseque dabat operam, nè unquam liberalium exercitationum causâ vel cibo vel potu carerent. Etenim his permittebat,

ῥέντε
 τα ε
 ὑπο
 ναι ἢ
 θαλμ
 νοιντ
 τεροι
 δὲ καὶ
 νοι φ
 θέαν
 τα δ
 κατα
 μένοι
 δι' ἐα
 καὶ τῶ
 κατε
 ὅστε μ
 παρὰ
 πέν
 μήτε
 νεχα

ρῶντας. Καὶ γὰρ τὰ ὑποδήματα τοιαῦ-
 τα ἔχουσιν, ἐν οἷς μάλιστα λαθεῖν ἐστὶ καὶ
 ὑποτιθεμένους τι, ὥστε δοκεῖν μείζους εἶ-
 ναι ἢ εἰσὶ. Καὶ ὑποχρίεσθαι δὲ τὰς ὀφ-
 θαλμὸς προσίετο, ὥς εὐοφθαλμότεροι φαί-
 νοιντο ἢ εἰσὶ· καὶ ἐντρίβεσθαι, ὥς εὐχρωώ-
 τεροι ὀρῶντο ἢ πεφύκασιν. Εμελέτησε
 δὲ καὶ ὥς μὴδὲ πλύοντες μὴδὲ ἀπομυτλόμε-
 νοι φανεροὶ εἶεν· μὴδὲ μετασφρεφόμενοι ἐπὶ
 θέαν μηδενός, ὥς ἔδεν θαυμάζοντες. Πάν-
 τα δὲ ταῦτα ᾧετο φέρειν τι εἰς τὸ δυσ-
 καταφρονητοτέρους φαίνεσθαι τοῖς ἀρχο-
 μένοις. Οὓς μὲν δὴ ἄρχειν ᾧετο χρῆναι
 δι' ἑαυτῶ, οὕτω κατεσκεύασε καὶ μελέτη
 καὶ τῷ σεμνῶς προεσῆναι αὐτῶν· ὅς δ' αὖ
 κατεσκεύαζεν εἰς τὸ δουλεύειν, τέτους
 ἔτε μελετᾶν τῶν ἐλευθερίων πόνων ἔδεναι
 παρῶρμα, ἔτε ὅπλα κεκτῆσθαι ἐπέτρε-
 πεν· ἐπεμελεῖτο δὲ ὅπως μήτε ἄσιτοι
 μήτε ἀποτοί ποτε ἔσονται, ἐλευθερίων ἔ-
 νεκα μελετημάτων. Καὶ γὰρ ὁπότεν ἐ-

λαύνοιεν τὰ θηρία τοῖς ἰππεῦσιν εἰς τὰ πεδία, φέρεσθαι σῖτον εἰς θήραν τέτοις ἐπέτρεπε, τῶν δὲ ἐλευθέρων ἑδενί· καὶ ὅποτε πορεία εἴη, ἤγεν αὐτὸς πρὸς τὰ ὕδατα, ὥσπερ τὰ ὑποζύγια. Καὶ ὅποτε δὲ ὥρα εἴη ἄριστου, ἀνέμενεν αὐτὸς ἔς' ἂν φάγοιέν τι, ὥς μὴ βδλιμιῶεν· ὥστε καὶ ἔτοι αὐτὸν, ὥσπερ οἱ ἄριστοι, πατέρα ἐκάλουν, ὅτι ἐπεμέλειο αὐτῶν ὅπως ἀναμφιλόγως αἰεὶ ἀνδράποδα διατελοῖεν. Τῇ μὲν δὴ ὅλη Περσῶν ἀρχῇ ἔτω τὴν ἀσφάλειαν κατεσκεύαζεν·

Ἐαυτῷ δὲ, ὅτι μὲν ἔχ' ὑπὸ τῶν καταστροφέντων κίνδυνος εἴη παθεῖν τι, ἰχυρῶς ἐθάρρει· (καὶ γὰρ ἀνάλκιδας ἠγεῖτο εἶναι αὐτὸς, καὶ ἀσυντάκτους ὄντας ἑώρα, καὶ πρὸς τέτοις ἑδὲ ἐπλησίαζε τέτων ἑδεῖς αὐτῷ ἔτε νυκτὸς οὔτε ἡμέρας) οὓς δὲ κρατίστους τε ἠγεῖτο, καὶ ὠπλισμένους καὶ ἀθρόους ὄντας ἑώρα, καὶ τὸς μὲν αὐτῶν ἦδει ἰππέων ἠγεμόνας ὄντας, τὸς δὲ, πεζῶν·

CYRI INSTIT. VIII. 185

quoties equitibus feras in campos adigerent, ut cibum ad venationem secumsumerent, ingenuorum verò nemini: quando item faciendum erat iter, ad aquas eos, perinde ac jumenta, ducebat. Et cùm prandii tempus erat, expectabat eos donec aliquid comedissent, nè fames ingens eos invaderet: quo fiebat ut etiam hi, non aliter ac optimates, eum patrem adpellarent; quòd curam ipsorum gereret, ut semper sine dubio mancipia manerent. Ac totum quidem imperium Persicum hoc modo firmum ut esset *ac stabile*, Cyrus effecit:

At sibi nè quid ab iis, quos in potestatem redegisset, accideret, nihil periculi futurum, valdè animo confidebat: (nam et imbelles eos existimabat, et nullo *inter se* conjunctos ordine videbat, ac praeterea nemo illorum propiùs ad ipsum neque noctu neque interdiu accedebat) quos verò praestantissimos ducebat, et armis instructos, et confertos conspiciebat, ac partim sciebat equitum duces

186 CYRI INSTIT. VIII.

esse, partim peditum; eorumque complures animadvertibat esse animis elatis, quasi qui ad imperandum essent idonei; quique propius ad custodes ipsius accedere solebant, quorumque multi Cyrum ipsum saepenumero convenirent; (quod fieri necesse erat, siquidem operâ ipso-
rum uti vellet) ab his igitur maximè nè quid ei mali accideret, periculum erat, idque multis modis. Quamobrem dispiciens quo pacto ab iis quoque tutus esset, arma quidem illis adimi et reddi ad bellum ineptos, minimè probavit; quòd esse illud et cum injuriâ et cum imperii everfione conjunctum duceret: rursus eos non admittere, ac palam declarare quod fidem eis non haberet, *id* belli initium *esse* arbitraretur: itaque *hoc* unum istorum omnium loco judicabat et optimum esse ad securitatem suam et honestissimum, si praestantissimos *illos* sibi redderet amiciores quàm inter se ipsos essent. Quo igitur modo pervenisse nobis eò videatur, ut amaretur, exponere conabimur.

πολλὰ
ἡδ' ἀνε
φύλαξ
καὶ αὐτ
κίς συν
χρησ
καὶ κίν
κατὰ
ἀν αὐ
νοῖντο,
πλα
καὶ ἀδι
χῆς τ
δαί
ναι,
πάντ
πρὸς
εἰ δὴ
μᾶλλ
τὸ φ
ρασά

πολλὰς δὲ αὐτῶν καὶ φρονήματα ἔχοντας
 ἠδάνετο ὡς ἱκανοὺς ὄντας ἄρχειν· καὶ τοῖς
 φύλαξι δὲ αὐτῶ ἔστοι μάλιστα ἐπλησίαζον,
 καὶ αὐτῷ δὲ Κύρῳ τέτων πολλοὶ πολλὰ-
 κισ συνεμίνυσαν· (ἀνάγκη γὰρ ἦν, ὅτι καὶ
 χρῆσθαι ἔμελλεν αὐτοῖς) ὑπὸ τέτων ἔν
 καὶ κίνδυνος ἦν αὐτὸν μάλιστα παθεῖν τι
 κατὰ πολλὰς τρόπους. Σσοπῶν ἔν ὅπως
 ἂν αὐτῷ καὶ τὰ ἀπὸ τέτων ἀκίνδυνα γέ-
 νοιτο, τὸ μὲν περιελέσθαι αὐτῶν τὰ ὁ-
 πλα καὶ ἀπολέμει ποιῆσαι, ἀπεδοκίμασε,
 καὶ ἄδικον ἡγόμενος, καὶ κατὰ λυσιν τῆς ἀρ-
 χῆς τῷτο νομίζων· τὸ δ' αὖ μὴ προσίε-
 σθαι αὐτὸς, καὶ τὸ ἀπιστεῖντα φανερόν εἶ-
 ναι, ἀρχὴν ἡγήσατο πολέμου· ἐν δ' ἀντὶ
 πάντων τέτων ἔγνω καὶ κράτιστον εἶναι
 πρὸς τὴν αὐτῶ ἀσφάλειαν καὶ κάλλιστον,
 εἰ δύνατο ποιῆσαι τὸς κρατίστους ἑαυτῷ
 μᾶλλον φίλους ἢ ἀλλήλοις. Ὡς οὖν ἐπὶ
 τὸ φιλεῖσθαι δοκεῖ ἡμῖν ἐλθεῖν, τῷτο πει-
 ρασόμεθα διηγήσασθαι.

Πρῶτον μὲν γὰρ διὰ παντὸς αἰὲ τῷ
 χρόνῳ φιλανθρωπίαν τῆς ψυχῆς ὡς ἡδύ-
 νατο μάλισα ἐνεφάνιζεν· ἡγόμενος, ὥσπερ
 ἔ' ῥαδίον ἐστὶ φιλεῖν τὰς μισεῖν δοκοῦντας,
 ἔδ' εὐνοεῖν τοῖς κακονόοις, ἔτω καὶ τὰς γνω-
 σθέντας ὡς φιλεῖσι, καὶ εὐνοῶσιν ἔκ' ἂν δύ-
 νασθαι μισεῖσθαι ὑπὸ τῶν φιλεῖσθαι ἡ-
 γημένων. Ἔως μὲν ἔν' χρήμασιν ἀδυνα-
 τώτερος ἦν εὐεργετεῖν, τῷ τε προνοεῖν
 τῶν συνόντων καὶ τῷ προπονεῖν, καὶ τῷ
 συνηδόμενος μὲν ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς φανερός
 εἶναι, συναχθόμενος δὲ ἐπὶ τοῖς κακοῖς,
 τέτοις ἐπειρᾶτο τὴν φιλίαν θηρεύειν· ἐ-
 πειδὴ δὲ ἐγένετο αὐτῷ ὥστε χρήμασιν
 εὐεργετεῖν, δοκεῖ ἡμῖν γινῶναι, πρῶτον
 μὲν, ὡς εὐεργέτημα ἀνθρώποις πρὸς ἀλ-
 λήλους ἔδεν ἐστὶν ἀπὸ τῆς αὐτῆς δαπάνης
 ἐπιχαριτώτερον, ἢ σίτων καὶ ποτῶν με-
 τάδοσις. Τῷτο δ' ἔτω νομίσας, πρῶτον
 μὲν ἐπὶ τὴν αὐτοῦ τράπεζαν συνέταξεν,
 ὅπως οἷς αὐτὸς σιτοῖτο σίτοις, τέτοις ὅ-

CYRI INSTIT. VIII. 189

Primùm quovis tempore quàm poterat, maximè humanitatem animi declarabat; cùm existimaret, quemadmodùm facile non sit eos diligere, qui odisse videntur, aut malè erga nos adfectos benevolentia complecti, sic fieri non posse ut illi, quorum cognitus sit amor et benevolentia, iis odio sint, qui *se* diligere arbitrentur. Quamdiu certè quidem minùs valeret opibus ad beneficia conferenda, tum illis prospiciendo qui cum ipso verarentur, tum pro iis laborando, et palam declarando se prosperis ipsorum rebus laetari, adversas graviter ferre, venari amorem eorum nitebatur: verùm posteaquam hoc adeptus est, ut beneficus esse largiendis opibus posset, animadvertisse nobis videtur, primò quidem beneficium hominibus inter se ex eadem impensâ nullum esse gratius, quàm si quis cibum ac potum impertiatur. Id cùm ità se habere statuisset, primùm de mensâ suâ mandatum dedit, ut quibus ipse cibis vesceretur, iis similes semper sibi adpo-

nerentur, permultis hominibus suffectu-
 ri: quaecunque verò adponebantur, ea
 semper omnia, extra illos, quibus ipse
 atque convivae vescerentur, distribuebat
 iis ex amicis, quibus volebat ostendere
 se eorum meminisse, aut se iis benè vel-
 le. Praetereà mittebat *cibos* iis, quos *ob*
diligentiam in excubiis vel admiraretur,
 vel in *praeſtandis* obsequiis, vel aliis in
 actionibus: *ſimul* ſignificans, non eſſe ig-
 notam voluntatem ejus, qui *ſibi* gratifi-
 cari cuperet. *Eodem* etiam honore *cibo-
 rum* è menſâ ſuâ miſſorum domesticos ſuos
 adſciebat, quando aliquem laudare vel-
 let: atque etiam cibos omnes horum do-
 meſticorum in menſâ ſuâ adponi curabat,
 quod putaret hoc eis benevolentiam
 quandam inditurum, ſicut et canibus *uſu*
venire ſolet. Quòd ſi amicos aliquos à
 multis coli vellet, his etiam *aliquid* de
 menſâ ſuâ mittebat; hodieque adeò etiam
 ſi quibus de menſâ regis mitti *aliqua* vi-
 dent, eos univerſi magis colunt; quòd il-
 los et honoratos eſſe arbitrentur, et au-
 thoritate valere ad impetrandum, ſi quid
 ipsis ſit opus. Nec his ſolùm de cauſis,

K
 μοια ἀεὶ
 πολλοῖς
 ταῦτα
 δειπνοῖ
 τῶν φίλων
 φροσύνην
 γὰρ δέη
 ἢ ἐν αἰ
 τῷτο, ὁ
 λόμενος
 τῆς τρα
 τὸν πάν
 αὐτῷ τῷ
 καὶ τοῖς κ
 Εἰ δὲ καὶ
 φίλων ὅ
 ἀπὸ τρα
 πεμπόμε
 τέτους
 ζῶντες α
 πράττειν

μοια αεί παρατίθοιτο αὐτῷ, ἵκανὰ παμ-
 πολλοῖς ἀνθρώποις· ὅσα δὲ παρατεθείη,
 ταῦτα πάντα, πλὴν οἷς αὐτὸς καὶ οἱ σύν-
 δειπνοι χρῆσαντο, διεδίδυ οἷς αεί βέλοισι
 τῶν φίλων μνήμην ἐνδείκνυσθαι, ἢ φιλο-
 φροσύνην. Διέπεμπε δὲ καὶ τέτοις ὥς ἀ-
 γασθείη ἢ ἐν φυλακαῖς, ἢ ἐν θεραπείαις,
 ἢ ἐν αἰγισινῶν πράξεσιν· ἐνσημαίνόμενος
 τῷτο, ὅτι ἔχι λανθάνοι χαρίζεσθαι βε-
 λόμενος. Εἰτίμα δὲ καὶ τῶν οἰκετῶν ἀπὸ
 τῆς τραπέζης ὁπότε τινα ἐπαινέσει· καὶ
 τὸν πάντα δὲ σῖτον τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τὴν
 αὐτῷ τράπεζαν ἐπετίθει, οἰόμενος ὥσπερ
 καὶ τοῖς κυσὶν ἐμποιεῖν τινα καὶ τῷτο εὐνοίαν.
 Εἰ δὲ καὶ θεραπεύεσθαι τινὰς βέλοισι τῶν
 φίλων ὑπὸ πολλῶν, καὶ τέτοις ἐπεμπεν
 ἀπὸ τραπέζης· καὶ νῦν γὰρ ἔτι οἷς ἂν ὀρῶσι
 πεμπόμενα ἀπὸ τῆς βασιλέως τραπέζης,
 τέτους πάντες μᾶλλον θεραπεύουσι· νομί-
 ζοντες αὐτὰς ἐντίμους εἶναι, καὶ ἵκανὰς δια-
 πράττειν ἢν τι δέωνται. Εἰτι δὲ καὶ ἔ τέ-

των μόνον ἕνεκα τῶν εἰρημένων εὐφραίνει
 τὰ πεμπόμενα παρὰ βασιλέως, ἀλλὰ
 τῷ ὄντι καὶ ἡδονῇ πολὺ διαφέρει τὰ ἀπὸ
 τῆς βασιλέως τραπέζης. Καὶ τὸ το μέν-
 τοι ἔτως ἔχειν ἕδεν τι θαυμασόν· ὥς περ
 γὰρ καὶ ἄλλαι τέχναι διαφερόντως ἐν ταῖς
 μεγάλας πόλεσιν ἐξαιργασμένοι εἰσὶ,
 κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ παρὰ βα-
 σιλεῖ σῖτα πολὺ διαφερόντως ἐκπεπότη-
 ται. Ἐν μὲν γὰρ ταῖς μικραῖς πόλεσιν οἱ
 αὐτοὶ ποιοῦσι κλίνην, θύραν, ἄροτρον,
 τράπεζαν· (πολλάκις δ' ὁ αὐτὸς ἔτος καὶ
 οἰκοδομεῖ, καὶ ἀγαπᾷ ἦν καὶ ἔτως ἱκανὸς
 αὐτὸν τρέφειν ἐργοδότας λαμβάνη· ἀδύ-
 νατον ἔν πολλὰ τεχνώμενον ἄνθρωπον
 πάντα καλῶς ποιεῖν) ἐν δὲ ταῖς μεγάλας
 πόλεσι, διὰ τὸ πολλὰς ἐκάστου δεῖσθαι,
 ἀρκεῖ καὶ μία ἐκάστῳ τέχνη εἰς τὸ τρέφε-
 σθαι· πολλάκις δὲ ἕσθ' ὅλη μία, ἀλλ' ὑ-
 ποδήματα ποιεῖ ὁ μὲν ἀνδρεῖα, ὁ δὲ γυ-
 ναικεῖα. Ἐστὶ δὲ ἐνθα καὶ ὑποδήματα ὁ μὲν

quas
 quae
 tum
 regis
 non
 que a
 egres
 longe
 parvi
 am, a
 que f
 fruit
 modo
 quod
 tē ne
 patur
 urbib
 unum
 alat:
 tum,
 liebre
 tom.

quas indicavimus, laetitiâ adferunt quae à rege mittuntur, sed reapse multum praestant suavitate, quae de mensâ regis *veniunt*. Atque hoc sanè ità esse non est mirandum: nam ut aliorum quoque artificiorum opera magnis in urbibus egregiè perficiuntur, sic etiam cibi regii longè praestantiùs elaborantur. Nam parvis in urbibus iidem spondam, januam, aratrum, mensam fabricantur: (atque saepenumèrò idem etiam domum exstruit, et benè secum agi putat, si hoc modo locatores inveniat operis, unde quod ipsi sufficiat alendo *paret*: fieri certè nequit ut is, qui multis artificiis occupatur, omnia rectè faciat) at magnis in urbibus, quia multi singulis egent, vel unum cuique sufficit artificium, ut eo se alat: saepenumèrò nè unum quidem totum, sed calceos alius viriles, alius muliebres facit. Est ubi alius calceos dun-

TOM. IV.

N

194 CYRI INSTIT. VIII.

taxat nervis consuendo se alit, scindendo alius; *itidem* alius tunicas tantummodò conscindendo, alius nihil horum faciendo, sed ista componendo. Quamobrem necesse est eum, qui occupatur opere minimè longo, etiam id *quàm* optimè cogi perficere. Hoc ipsum et in victu accidit. Nam cui *unus et* idem lectum sternit, mensam instruit, farinam subigit, aliàs alia obsonia parat, eum necesse est, opinor, sic habere singula, uti cesserunt: verùm ubi negotii uni satìs est, ut elixas carnes coquendas, aliû ut affandas; aliû ut elixos coquendos pisces, aliû ut affandos, curet: aliû ut panes faciendos curet, ac nè hos quidem omnis generis, sed unam ab eo *panis* speciem probatam effici satìs est; *tum verò* haec in hunc modum facta, necesse est, opinione meâ, egregiè admodùm esse singillatim perfecta. Et talia quidem cùm institueret, *suos* cibis demerendo longè *Cyrus* omnes superabat:

Ut autem *homines* demerendo aliis etiam rebus omnibus longè praestiterit, id *e-*
quidem modò sum narraturus: nam tam-

νευρο
ὁ δὲ
τέτα
Ανάγ
τα ἔ
τῆτο
καὶ τ
αὐτὸ
μάτλ
νάγκ
χωρῇ
ἐνὶ ἐ
ἰχθυ
ποιεῖν
ἀρχεῖ
νάγκ
λὺ δια
μὲν δὴ
πολὺ
᾽Ω
πολὺ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'. 195

νευρόρραφῶν μόνον, τρέφεται, ὁ δὲ, χίζων·
 ὁ δὲ χιτῶνας μόνον συντέμνων, ὁ δὲ γε,
 τέτων ἔδεν ποιῶν, ἀλλὰ συνίθεις ταῦτα.
 Ανάγκη ἔν τὸν ἐν βραχυτάτῳ διατρίβον-
 τα ἔργῳ, τῷτον καὶ ἄριστα διηναγκάσθαι
 τῷτο ποιεῖν. Τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο πέποιθε
 καὶ τὰ ἀμφὶ τὴν δίαιταν. Ὡς μὲν γὰρ ὁ
 αὐτὸς κλίνην στρώννυσι, τράπεζαν κοσμεῖ,
 μάτλει, ὅψα ἄλλοτε ἄλλοῖα ποιεῖ, ἀ-
 νάγκη, οἶμαι, τέτῳ ὡς ἂν ἕκασον προ-
 χωρῇ, ἔτῳς ἔχειν· ὅπου δὲ ἱκανὸν ἔργον
 ἐνὶ ἔφειν κρέα, ἄλλῳ ὀπλᾶν, ἄλλῳ δὲ
 ἰχθὺν ἔφειν, ἄλλῳ ὀπλᾶν· ἄλλῳ ἄρτους
 ποιεῖν, καὶ μὴδὲ τέτῳς παντοδαπῆς, ἀλλὰ
 ἀρκεῖ ἂν ἐν εἶδος εὐδοκιμοῦν παράχῃ· ἀ-
 νάγκη, οἶμαι, ταῦτα ἔτῳ ποιούμενα, πο-
 λὺ διαφερόντως ἐξειργάσθαι ἕκασον. Τῇ
 μὲν δὴ τῶν σίτων θεραπείᾳ τοιαῦτα ποιῶν
 πολὺ ὑπερεβάλειο πάντας·

Ὡς δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι θεραπεύων
 πολὺ ἐκράτει, τοῦτο νῦν διηγήσομαι· πο-

196 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

λὺ γὰρ διενεγκὼν ἀνθρώπων τῷ πλείστας
 προσόδους λαμβάνειν, πολὺ ἔτι πλεόν διή-
 νεγκε τῷ πλείσται ἀνθρώπων δωρεῖσθαι.
 Κατῆρξε μὲν ὅν τῆτος Κῦρος· διαμένει δὲ
 ἔτι καὶ νῦν τοῖς βασιλεῦσιν ἢ πολυδωρία.
 Τίνοι μὲν γὰρ φίλοι πλεσιώτεροι ὄντες φα-
 νεροὶ ἢ Περσῶν βασιλεῖ; Τίς δὲ κοσμῶν
 κάλλιον φαίνεται σολαῖς τὰς περὶ αὐτὸν
 ἢ βασιλεὺς; Τίνος δὲ δῶρα γινώσκεται
 ὥσπερ ἔνια τῶν βασιλέως, ψέλλια καὶ
 σρεπτοὶ καὶ ἵπποι χρυσοχάλινοι; ὃ γὰρ
 δὴ ἔξεσιν ἐκεῖ ταῦτα ἔχειν ὥ ἂν μὴ βα-
 σιλεὺς δῶ. Τίς οἷ' ἄλλος λέγεται δώ-
 ρων μεγέθει ποιεῖν αἰρεῖσθαι αὐτὸν καὶ
 ἀντ' ἀδελφῶν καὶ ἀντὶ πατέρων καὶ ἀντὶ
 παίδων; Τίς οἷ' ἄλλος ἐδυνάσθη ἐχθρὰς
 ἀπέχοντας πολλῶν μηνῶν ὁδὸν τιμω-
 ρεῖσθαι, ὡς Περσῶν βασιλεὺς; Τίς δὲ
 ἄλλος, κατὰ σρεψάμενος ἀρχὴν, ὑπὸ τῶν
 ἀρχομένων πατὴρ καλέμενος ἀπέθανεν,
 ἢ Κῦρος; Τῆτο δὲ τῆτομα δῆλον ὅτι

etfi
 quo
 mul
 luit,
 larg
 ro c
 apud
 tude
 habo
 rum
 nare
 modi
 illiu
 fren
 haec
 non
 mun
 ipse
 ris?
 men
 ulcif
 alius
 sic di
 fibi p
 At n

etſi mortales caeteros eo ipſo excelleret, quod proventus plurimos perciperet; multò *tamen* etiam in hoc magis excelluit, quod unus inter homines plurima largiretur. Atque hoc quidem ità à Cyro coeptum fuit; ac permanet etiam nunc apud *illos* reges multa donandi confuetudo. Quis enim palam opulentiores habet amicos, quàm *habeat* rex Perſarum? Quis *illo* rege ſuos elegantius ornare veſtitu videtur? Cujus munera *ejusmodi eſſe* cognoscuntur, qualia ſunt regis *illius* nonnulla, armillae, torques, equi frenis aureis inſignes? non enim illic haec habere cuiquam licet, cui rex ea non donârit. Quis alius magnitudine munerum efficere dicitur, ut fratribus ipſe anteferatur, et parentibus, et liberis? Quis alius hoſtes ſuos, multorum menſium itineris intervallo diſtantes, *ſic* ulciſci potuit, ut rex Perſarum? Quis alius, cùm imperium *aliorum* evertiſſet, ſic diem extremum obiit, ut à ſubjectis ſibi pater adpellaretur, praeter Cyrum? At nomen illud magis ei tribui qui be-

198 CYRI INSTIT. VIII.

neficia confert, quàm qui rapit aliena,
 constat. Accepimus etiam, Cyrum illos,
 qui et oculi et aures regis adpellantur,
 non aliâ ratione sibi conciliâsse, quàm mu-
 nera largiendo et honoribus ornando:
 quippe dum in eos, qui nuntiabant quae-
 cunque ipsius interesset *in tempore* cog-
 nita habere, magna beneficia conferret,
 efficiebat ut homines multi et auribus id
 captarent et notarent oculis, quo nunti-
 ato, regi aliquid utilitatis adferrent.
 Hinc multos esse regis oculos, et aures
 multas, existimatum fuit. Quòd si quis
 arbitratur unum regi potius expetendum
 esse oculum, *is* rem non rectè aestimat:
 nam unus *aliquis* cernere pauca, *pauca*
 unus audire posset; et quaedam quasi ne-
 gligentia caeteris esset indicta, si uni *tan-
 tum* id mandatum esset *officii*: praeterea,
 quemcumque *regis* oculum esse animad-
 verterent, ab eo cavendum scirent. Ve-
 rum ità se res non habet, sed audit rex
 quemlibet, qui se vel audivisse vel vidisse
 quidpiam dignum quod curae habeatur
 adfirmat. Atque ità multae regis aures,

εὐεργ
 Κατ
 λυμέ
 οὐκ α
 κὴ τιμ
 καιρὸ
 εργετ
 ὡτακ
 λαντ
 δὴ κὴ
 θαλμ
 ἕνα α
 ὀρθῶς
 ἀκρόσε
 παρα
 τέλαγ
 σκοιεν
 ὅτι φ
 χει, α
 δεῖν α
 ἀκρεί.

εὐεργετῶντός ἐστι μᾶλλον ἢ ἀφαιρουμένῃς.
Κατεμάθομεν δὲ ὡς καὶ τῆς βασιλέως κα-
λυμένους ὀφθαλμοὺς καὶ τὰ βασιλέως ὦτα
οὐκ ἄλλως ἐκθήσατο ἢ τῷ δωρεῖοθαί τε
καὶ τιμᾶν· τῆς γὰρ ἀπαγγείλαντας ὅσα
καιρὸς αὐτῷ εἴη πεπύσθαι, μεγάλως εὐ-
εργετῶν, πολλὰς ἐποίησεν ἀνθρώπους καὶ
ὥτακῆσθαι καὶ κατοπλεῦειν τί ἂν ἀγγεί-
λαντες ὠφελήσειαν βασιλέα. Ἐκ τῆτου
δὴ καὶ πολλοὶ ἐνομίσθησαν βασιλέως ὀφ-
θαλμοὶ καὶ πολλὰ ὦτα. Εἰ δέ τις οἶεται
ἓνα αἰρετὸν εἶναι ὀφθαλμὸν βασιλεῖ, ἔκ
ὀρθῶς οἶεται· ὀλίγα γὰρ εἰς ἂν ἴδοι καὶ εἰς
ἀκῶσει· καὶ τοῖς ἄλλοις ὥσπερ ἀμελεῖν ἂν
παραγγελλόμενον εἴη, εἰ ἐνὶ τῷτο προς-
τείλαγμένον εἴη· πρὸς δὲ, καὶ ὄντινα γιγνώ-
σκοιεν ὀφθαλμὸν ὄντα, τοῦτον ἂν εἶδεῖεν
ὅτι φυλάττεσθαι δεῖ. Ἀλλ' ἔχ' ἔτως ἔ-
χει, ἀλλὰ τῷ φάσκοντος ἀκῶσαί τι ἢ ἰ-
δεῖν ἄξιον ἐπιμελείας παντὸς βασιλεὺς
ἀκῶει. Οὕτω δὴ πολλὰ μὲν βασιλέως

200 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

ᾧτα, πολλοὶ δὲ ὀφθαλμοὶ νομίζονται· καὶ φοβῶνται πανταχῶς λέγειν τὰ μὴ σύμφορα βασιλεῖ, ὥσπερ αὐτῷ ἀκόνητος, καὶ ποιεῖν ἂ μὴ σύμφορα, ὥσπερ αὐτῷ παρόντος. Οὐκουν ὅπως μνησθῆναι ἂν τις ἐτόλμησε πρὸς τινὰ περὶ Κύρου φλαυρόν τι, ἀλλ' ὡς ἐν ὀφθαλμοῖς πᾶσι καὶ ὡς βασιλέως, τοῖς αἰὲ παρῶσιν, ἕτως ἕκαστος διέκειτο. Τὸ δὲ ἕτω διακεῖσθαι τῆς ἀνθρώπου πρὸς αὐτὸν, ἐγὼ μὲν ἐκ οἷοι' ὅ,τι ἂν τις αἰτιάσαιτο μᾶλλον ἢ ὅτι μεγάλη ἤθελεν ἀντὶ μικρῶν εὐεργετεῖν.

Καὶ τῷ μὲν δὴ μεγέθει δώρων ὑπερβαλεῖν, πλουσιώτατον ὄντα, ἐ θαυμασόν· τῇ δὲ θεραπείᾳ καὶ τῇ ἐπιμελείᾳ τῶν φίλων βασιλεύοντα περιγενέσθαι, τῆτο ἀξιολογώτερον. Εκείνος τοίνυν λέγεται κατάδηλος εἶναι μηδενὶ ἂν οὕτως αἰχυνθεὶς ἡτλώμενος, ὡς φίλων θεραπείᾳ. Καὶ λόγος δὲ αὐτῷ ἀπομνημονεύεται, ὡς λέγοι παραπλήσια ἔργα εἶναι νομέως ἀγα-

multi esse oculi existimantur: et ubique proferre metuunt ea, quae regi non conducant, tanquam si audiret ipsemet; et facere quae non conducant *ei reformidant*, tanquam si praesens ipse adesset. Itaque non modò non ausus est ad quempiam aliquis sinistram Cyri mentionem facere, sed *etiam* ità quilibet adfectus erat, quasi omnes, quibuscum quovis tempore versaretur, et oculi regis et aures essent. Quòd verò sic in eum adfecti essent homines, *eius rei* causam equidem ignoro quam potiore quis putet, quàm quòd exiguis *ipse meritis* beneficia rependere magna vellet.

Ac munerum quidem magnitudine eum superâsse *alios*, mirum non est, cùm opulentissimus esset; at verò eum, qui esset regiâ cum dignitate, amicos officiosè studioseque colendo vicisse, id *sanè* magis praedicari meretur. Enimverò traditum est, eum in nullâ re adeò manifesta pudoris signa dedisse, posteaquam superatus esset, atque in amicorum cultu *et obsequio*. Ac dictum *quoddam* ejus memoratur, quo similia perhibuerit esse bo-

ni pastoris et boni regis opera : nam debere pastorem aiebat, posteaquam jumentis felicitatem conciliâisset, ità deinde illis uti, (quae quidem pecudum esset felicitas) itemque regem, posteaquam civitatibus et hominibus felicitatem conciliâisset, illis uti. Nihil mirum igitur, cùm hâc esset in sententiâ, *singulari* contentione conatum esse homines universos officiosè demerendo vincere.

Praeclarum certè et illud documentum Cyrus dedisse Croeso perhibetur, cùm is futurum admoneret, ut multa largiendo pauper fieret; cui tamen liceret, uni quidem homini, plurimos auri domi suae thesauros recondere. Quaesivisse tum Cyrus dicitur, Et quantam pecuniae summam habiturum me jam fuisse arbitraris, si, quemadmodum tu jubes, aurum collegissem ab eo tempore quo cum imperio sum? Ibi Croesum dixisse *aiunt*, Ingentem quandam summam. Et subjecisse Cyrum, Age verò, Croese, mitte quendam cum hoc Hystaspâ, cui-

θῆ κ
χρῆν
τα,
δαίμο
δαίμο
χρῆν
εἶπε
λανε
πέο
Κῶρ
αὐτ
σοιτ
585
Κα
πόσ
συ
ὅτ
εἶπ
Κῶ
Κρ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'. 203

θεῶ κ' βασιλέως ἀγαθῷ· τόν τε γάρ νομέα
 χρῆναι ἔφη, εὐδαίμονα τὰ κτήνη ποιῶν-
 τα, χρῆσθαι αὐτοῖς, (ἥ δὲ προβάτων εὐ-
 δαιμονία) τόν τε βασιλέα ὡσαύτως εὐ-
 δαίμονας πόλεις καὶ ἀνθρώπους ποιῶντα,
 χρῆσθαι αὐτοῖς. Οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν,
 εἴπερ ταύτην εἶχε τὴν γνώμην, τὸ φι-
 λονείκως ἔχειν πάντων ἀνθρώπων θερα-
 πεία περιγίγνεσθαι.

Καλὸν δὲ ἐπίδειγμα κ' τῷτο λέγεται
 Κῦρος ἐπιδείξαι Κροίσῳ, ὅτε ἐνθέτει
 αὐτὸν ὡς διὰ τὸ πολλὰ διδόναι πένης ἔ-
 σοιτο, ἐξὸν αὐτῷ θησαυρὸς χρυσοῦ πλεί-
 στος ἐνὶ γε ἀνδρὶ ἐν τῷ οἴκῳ καταθέσθαι.
 Καὶ τὸν Κῦρον λέγεται ἐρέσθαι, Καὶ
 πόσα ἂν ἤδη οἶε μοι χρήματα εἶναι, εἰ
 συνέλεγον χρυσίον, ὥςπερ σὺ κελεύεις, ἐξ
 ὅτε ἐν τῇ ἀρχῇ εἰμί; Καὶ τὸν Κροῖσον
 εἰπεῖν, Πολὺν τινα ἀριθμόν. Καὶ τὸν
 Κῦρον πρὸς ταῦτα, Ἀγε δὴ, φάναι, ὦ
 Κροῖσε, σύμπεμψον ἄνδρα σὺν Ὑδάσπα

204 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

τέτῳ, ὅτῳ σὺ πιστεύεις μάλις. Σὺ δὲ,
ὦ Ὑσάσπα, ἔφη, περιελθὼν πρὸς τὰς
φίλους, λέγε αὐτοῖς ὅτι δέομαι χρυσοῦ
πρὸς πρᾶξιν τίνα· (κὴ γὰρ τῷ ὄντι προσ-
δέομαι) κὴ κέλευε αὐτὰς, ὅποσα ἂν ἑκα-
στος δύναιτο, πορίσαι μοι χρήματα· γρά-
ψαντας δὲ κὴ κατασημηναμένους δῆναι τὴν
ἐπιστολὴν τῷ Κροίσῳ θεράποντι φέρειν.
Ταῦτα δὲ ὅσα ἔλεγε κὴ γράψας κὴ σημη-
νάμενος, ἐδίδου τῷ Ὑσάσπα φέρειν πρὸς
τὰς φίλους· ἐνέγραψε δὲ πρὸς πάντας, κὴ
Ὑσάσπαν ὡς φίλον αὐτῷ δέχεσθαι. Ε-
πεὶ δὲ περιῆλθε κὴ ἠνεγκεν ὁ Κροίσῳ θερά-
πων τὰς ἐπιστολάς, ὁ δὲ Ὑσάσπας εἶ-
πεν, Ω Κῦρε βασιλεῦ, καὶ ἐμοὶ ἤδη χρὴ
ὡς πλεσίῳ χρῆσθαι· πάμπολλα γὰρ ἔ-
χων πάρειμι δῶρα, διὰ τὰ σὰ γράμμα-
τα. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Εἰς μὲν τοίνυν
κὴ ἔτος ἤδη θησαυρὸς ἡμῖν, ὦ Κροῖσε· τὰς
δὲ ἄλλας καταθεῶ, κὴ λόγισαι πόσα ἐστὶν
ἔτοιμα χρήματα, ἢν τι δέωμαι χρῆσθαι.

CYRI INSTIT. VIII. 205

cunque fidei plurimum habes. Tu autem, Hyſtaſpa, inquit, circumito profeſtus ad amicos, ac dicito mihi quoddam ad negotium eſſe opus auro; (et reverà mihi *eo* eſt opus) et praecipe, copiam pecuniae mihi quiſque ſuppeditet, quantum poſſit; ſcriptamque adeò *de eà* obſignatamque epiſtolam Croeſi miniſtro ferendam tradat. Cumque haec, quaecunque dixerat, etiam mandàſſet literis atque obſignàſſet, dedit *eas* Hyſtaſpae ad amicos ferendas: et in his ſcripſit ad omnes, etiam Hyſtaſpam, tanquam amicum ſuum, exciperent. *Is* cùm circumiviſſet, et Croeſi miniſter literas adferret, inquit Hyſtaſpas, Etiam mecum, rex Cyre, tibi agendum erit ut cum divite: nam permultis tibi cum muneribus adſum, propter literas tuas. Et Cyrus, ergo jam, ait, hic quoque theſaurus unus nobis eſt, Croeſe: caeteros autem confiderato, ac ſubductis rationibus collige, quantae nobis pecuniae paratae ſint, ſi ad uſum aliquem eis mihi ſit opus.

206 CYRI INSTIT. VIII.

Croesus initis rationibus multò plures
reperisse ferrur, quàm habiturum jam
in thesauris fuisse Cyrum dixerat, si *eas*
collegisset. Quod ubi patuit, dixisse Cy-
rus traditur, Videsne, Croese, mihi quo-
que thesauros esse? Tu verò me jubes,
collectos eos apud me retinendo, invi-
diae me atque odio per eos exponere, ac
mercenariis custodibus praefectis fidem
habere: sed ego amicos à me locupleta-
tos arbitror mihi thesauros esse, custo-
desque tum mei *ipsius* tum bonorum no-
strorum fideliores, quàm si praesidiarios
mercede conductos eis praeficerem. E-
tiam aliud *quiddam* tibi dicam: ego nem-
pe id, Croese, quod cum dii indiderint
in hominum animos, pariter omnes fecê-
re pauperes, nè ipse quidem vincere pos-
sum; sed expleri pecuniis nequeo, pe-
rinde atque caeteri: verùm hoc discrimen
inter me et alios plurimos esse pu-
to, quod illi, cùm pecuniae copiâ suffici-

Λέγει
λαπ
τοῖς
δὲ τῷ
ὁ Κῦ
ἢ ἐμ
με, τ
νεῖο
λακα
τοῖς
ποιῶ
λακα
θῶν
ρους
ἐγὼ
εἰς τ
ὁμοί
αὐτὸ
ἄπλ
των
τῶν

Λέγεται δὴ λογιζόμενος ὁ Κροῖσος πολ-
 λαπλάσια εὐρεῖν, ἣ ἔφη Κύρῳ ἂν εἶναι ἐν
 τοῖς θησαυροῖς ἥδη, εἰ συνέλεγεν. Ἐπεὶ
 δὲ τῷτο φανερόν ἐγένετο, εἰπεῖν λέγεται
 ὁ Κῦρος, Ὅρα, φάναι, ὦ Κροῖσε, ὡς εἰσὶ
 καὶ ἐμοὶ θησαυροί; Ἀλλὰ σὺ μὲν κελεύεις
 με, παρ' ἐμοὶ αὐτοὺς συλλέγοντα, φθο-
 νεῖσθαι τε δι' αὐτὰς καὶ μισεῖσθαι, καὶ φύ-
 λακας αὐτοῖς ἐφισάντα μισοφόρους, τέ-
 τοις πιστεύειν· ἐγὼ δὲ, τὰς φίλτας πλεσίτας
 ποιῶν, τέτους μοι νομίζω θησαυρὸς καὶ φύ-
 λακας ἅμα ἐμῷ τε καὶ τῶν ἡμετέρων ἀγα-
 θῶν πιστοτέρους εἶναι, ἢ εἰ φρενὸς μισοφό-
 ρους ἐπεσησάμην. Καὶ ἄλλο δέ σοι ἐρῶ·
 ἐγὼ γάρ, ὦ Κροῖσε, ὃ μὲν οἱ θεοὶ δόντες
 εἰς τὰς ψυχὰς τοῖς ἀνθρώποις, ἐποίησαν
 ὁμοίως πένητας πάντας, τέτου μὲν οὐδὲ
 αὐτὸς δύναμαι περιγενέσθαι, ἀλλ' εἰμὶ
 ἀπληστος καὶ γὰρ, ὥσπερ οἱ ἄλλοι, χρημά-
 των· τῇ δὲ γε μέντοι διαφέρειν μοι δοκῶ
 τῶν πλείων, ὅτι οἱ μὲν, ἐπειδὴν τῶν

208 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

ἀρκέντων περιτὰ κτήσονται, τὰ μὲν αὐ-
των κατορύττισι, τὰ δὲ καλασήπυσι, τὰ
δὲ ἀριθμῶντες καὶ μετροῦντες καὶ ἰσάντες καὶ
διαφύχοντες καὶ φυλάττοντες πράγματα
ἔχουσι, καὶ ὁμῶς ἔνδον ἔχοντες αὐτὰ οὔτε
ἐπίδοσι πλείω ἢ δύνανται φέρειν, (διὰ-
ραγεῖεν γὰρ ἂν) ἔτ' ἀμφιέννυνται πλείω
ἢ δύνανται φέρειν· (ἀποπνιγεῖεν γὰρ ἂν)
ἀλλὰ τὰ περιτὰ χρήματα πράγματα
ἔχουσιν. Εγὼ δὲ ὑπηρετῶ μὲν τοῖς θεοῖς,
καὶ ὀρέγομαι αἰεὶ πλείονων· ἐπειδὰν δὲ κλή-
σωμαι, ἃ ἂν ἴδω περιτὰ ὄντα τῶν ἐμοὶ
ἀρκέντων, τέτοις τάς τ' ἐνδείας τῶν φί-
λων ἐξακῶμαι, καὶ πλατίζων καὶ εὐεργετῶν
ἀνθρώπους εὖνοϊαν ἐξ αὐτῶν κτῶμαι καὶ φι-
λίαν, καὶ ἐκ τέτων καρπῶμαι ἀσφάλειαν
καὶ εὐκλειαν· ἃ ἔτε κατασήμεται, ἔτε ὑ-
περπληρῶντα λυμαίνεται· ἀλλὰ ἡ εὐ-
κλεια, ὅσῳ ἂν πλείων ᾖ, τοσούτῳ καὶ μεί-
ζων καὶ καλλίων καὶ κρυφότερα φέρειν γίγνε-
ται, πολλάκις δὲ καὶ τὰς φέροντας αὐτὴν

entem superante potiti fuerint, partim eam defodiunt, partim putrescere sinunt, partim numerando, metiendo, ponderando, ventilando, custodiendo sibi negotium faceffunt: neque tamen *interea*, dum eam domi habent, plus comedunt quàm ferre possint, (dirumperentur enim) neque plures induunt vestes, quàm gestare possint; (quòd *alioqui* suffocarentur) sed opes *illae* supervacaneae negotium *ipsis* exhibent. Ego et diis inservio, et plures semper *opes* adpeto: verùm ubi eas comparavi, quas usum mihi sufficientem excedere video, his *ipsis* amicorum penuriae medeor, et homines ditando ac beneficiis adficiendo benevolentiam ex eis amoremque mihi paro; de quibus et securitatis et gloriae fructum capio: quae *quidem* neque putrescunt, neque nimium excrescendo vitiantur; sed gloria quo auctior est, eo fit major et pulchrior et portatu levior, ac saepenumero etiam illos, qui eam gestant, expeditiores red-

dit. Atque ut hoc quoque scias, Croese, inquit, non eos ego, qui pecunias plurimas possident, et servant plurimas, felicissimos duco; (hoc enim pacto qui muros custodiunt, felicissimi essent; cùm omnia, quae sunt in urbibus, custodiant) sed qui parare plurimas justè potest, et plurimis honestè uti, hunc ego felicissimum existimo, etiam opum respectu. Et haec quidem Cyrus uti verbis proferbat, ità *etiam* in oculis omnium faciebat.

Praetereà, cùm animadvertisset hominum plerosque, dum bonâ valetudine perpetuò fruuntur, operam dare ut à rebus necessariis instructi sint, et quae vitui rectè valentium usui sint, repone-
re: verùm ut, in morbum si inciderint, utilia suppetant, id *quia* non admodùm eis esse curae cernebat; visum est ei, in his quoque *parandis* operam esse ponendam; atque *adeò* medicos praestantissimos undique collectos secum ducebat,

κρο
ειδής
ἔχον
μονες
φυλα
ησαν
λάτ
σα. δ
πλε
δαιμ
Καὶ
ἔλεγ
Γ
λὲς
τες
ἔξ
χρήσ
ὅπως
ρέσα
ἔδοξε
τε ἰα

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'. 211

κεφοτέρους παρέχεται. "Οπως δὲ καὶ τῷτο εἰδῆς, ἔφη, ὦ Κροῖσε, ἐγὼ ὃ τὸς πλείους ἔχοντας, καὶ φυλάττοντας πλείους, εὐδαιμονεσάτους ἡγῶμαι· (οἱ γὰρ τὰ τεῖχη φυλάττοντες, ὅπως ἂν εὐδαιμονέσαστοι εἴησαν· πάντα γὰρ τὰ ἐν ταῖς πόλεσι φυλάττουσιν) ἀλλ' ὅς ἂν κτᾶσθαι τε πλείους δύνηται σὺν τῷ δικαίῳ, χρῆσθαι τε πλείους σὺν τῷ καλῷ, τοῦτον ἐγὼ εὐδαιμονέστατον νομίζω καὶ τὰ χρήματα. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ φανερόν ἦν ὥσπερ καὶ ἔλεγε πρᾶττων.

Πρὸς δὲ τέτοις, κατανοήσας τὸς πολλὰς τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἦν μὲν ὑγιαίνοντες διατελῶσι, παρασκευάζονται ὅπως ἔξωσι τὰ ἐπιτήδεια, καὶ κατατίθενται τὰ χρήσιμα εἰς τὴν τῶν ὑγιαίνοντων δίαίαν· ὅπως δὲ, ἦν ἀσθενήσωσι, τὰ σύμφορα παρέσαι, τέτου ὃ πάνυ ἐπιμελεμένους ἑώρα· ἔδοξεν ὃν καὶ ταῦτα ἐκπονήσαι αὐτῷ, τὸς τε ἰατρὸς τὸς ἀρίστους συνεκομίσαστο πρὸς

212 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

αὐτὸν, τῷ τελεῖν ἐθέλειν, καὶ ὅποσα ἢ ὄργανα ἔφη τις ἂν αὐτῷ χρήσιμα γενέσθαι, ἢ φάρμακα, ἢ σῖτα, ἢ ποτά, ἔδεν τέτων ὁ, τι ἔχῃ παρασκευάσας ἐθησαύριζε παρ' αὐτῷ. Καὶ ὁπότε δέ τις ἀδενήσσειε τῶν θεραπέεσθαι ἐπικαιρίων, ἐπεσκόπει, καὶ παρῆχε πάντα ὅτα ἔδει· καὶ τοῖς ἰατροῖς δὲ χάριν ἤδει, ὁπότε τις ἰάσαιτό τινα, τῶν παρ' ἐκείνους λαμβάνων. Ταῦτα μὲν δὴ καὶ τοιαῦτα πολλὰ ἐμηχανᾶτο πρὸς τὸ πρωτεύειν παρ' οἷς ἐβόλετο ἑαυτὸν φιλεῖσθαι.

Ὡν δὲ προηγόρευέ τε ἀγῶνας καὶ ἄθλα πρῆτ' ἰθεί, φιλονεικίας ἐμποιεῖν βεβλόμενος περὶ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔργων, ταῦτα τῷ μὲν Κύρῳ ἔπαινον παρῆχεν, ὅτι ἐπεμέλετο ὅπως ἀσκοῖτο ἢ ἀρετῇ· τοῖς μέντοι ἀρίστοις οἱ ἀγῶνες ἔστοι πρὸς ἀλλήλους καὶ ἔριδας καὶ φιλονεικίας ἐνέβαλλον. Πρὸς δὲ τέτοις, ὥσπερ νόμον κατεσῆσατο ὁ Κῦρος, ὅσα διακρίσεως δέοιτο, εἴτε δίκῃ

quodd sumptus facere vellet; ac quaecunque instrumenta quis utilia esse ipsi diceret, vel medicamenta, vel cibos, vel potum, eorum nihil erat, quod non paratum apud se reponderet. Ac si aliquando quispiam ex iis aeger esset, quos curari conveniret, invisebat *eum* et suppeditabat omnia quibus esset opus: etiam medicis gratiam habebat, cum quis sanasset quempiam, sumptâ portione aliquâ eorum, quae apud ipsum erant *recondita*. Haec quidem et *alia* huiusmodi multa machinatus est, ut apud eos principatum obtineret, à quibus diligi se volebat:

Quarum autem rerum et certamina Cyrus indicebat et proponebat praemia, cum contentiones inter suos excitare de studiis praeclaris et honestis vellet, eae res Cyro laudem adferebant, quod curae ipsi esset, ut virtus coleretur; praestantissimis sanè *quibusque* certamina haec, inter ipsos *suscepta*, tum contentiones tum altercationes injiciebant. Praeterea, Cyrus quasi legem constituit, ut quaecunque dijudicari necesse esset, sive aliquâ in lite, seu certamine, ad iudices

214 CYRI INSTIT. VIII.

unà currerent illi quibus dijudicatione opus esset. Itaque manifestum est, adversarios utrosque conjectando respicere solitos ad iudices optimos et *sibi* amicissimos: victus autem victoribus invidebat, et eos, qui sententiam secundum se non tulissent, odio prosequabatur: victo contra, jure se vicisse praeferibat, adeoque nemini se gratiam debere putabat. Itidem qui primas inter amicos Cyri tenere volebant, perinde sibi mutuò invidiebant, atque alii *solent, qui degunt* in urbibus: adeò ut plerique vellent alius alium è medio sublatum, potius quàm ut invicem adjuvando commodum aliquod sibi procurarent. Et haec quidem indicata sunt, *quò pateat*, quibus artibus Cyrus efficere conatus est, ut praestantissimi quique magis ipsum amarent, quàm se mutuo:

Jam verò narrabimus, quo pacto Cyrus primùm è regiâ provectus est: nam hujus ipsius egressus majestas una nobis videtur ex iis esse artibus, quae perfecterunt ut imperium ipsius facilè contemni

εἴτ
συν
ἐσο
φότη
λων
ἐφθ
ὁ δ'
κᾶν
Καὶ
Κύρ
ἐπιφ
πλέ
ἑτερο
τι α
δεδήλ
αὐτῶ
Ν
ἐξήλ
αὐτῇ
κεῖ μ
νημέν

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'. 215

εἴτε ἀγωνίσματι, τὴς δεομένους διακρίσεως
 συντρέχειν τοῖς κριταῖς. Δῆλον οὖν ὅτι
 ἐσοχάζοντο μὲν οἱ ἀναγωνιζόμενοι τι ἀμ-
 φότεροι τῶν κραλίσων καὶ τῶν μάλισα φί-
 λων κριτῶν· ὁ δὲ μὴ νικῶν τοῖς μὲν νικῶσιν
 ἐφθόνηι, τὴς δὲ μὴ ἑαυτὸν κρίνοντας ἐμίσει·
 ὁ δ' αὖ νικῶν, τῷ δικαίῳ προσηποεῖτο νι-
 κᾶν, ὥστε χάριν ὕδενι ἠγεῖτο ὀφείλειν.
 Καὶ οἱ πρωτεύειν δὲ βεβλόμενοι φιλία παρὰ
 Κύρῳ, ὥσπερ ἄλλοι ἐν πόλεσιν, καὶ οὗτοι
 ἐπιφθόνως πρὸς ἀλλήλους εἶχον· ὥσθ' οἱ
 πλείονες ἐκποδῶν ἐβέλοντο ὁ ἕτερος τὸν
 ἕτερον γενέσθαι μᾶλλον ἢ συνέπραξαν ἄν
 τι ἀλλήλοις ἀγαθόν. Καὶ ταῦτα μὲν
 δεδήλωται, ὡς ἐμηχανᾶτο τὴς κρατίστες
 αὐτὸν μᾶλλον πάντας φιλεῖν ἢ ἀλλήλους.

Νῦν δὲ ἤδη διηγησόμεθα ὡς τὸ πρῶτον
 ἐξήλασε Κύρος ἐκ τῶν βασιλείων· καὶ γὰρ
 αὐτῆς τῆς ἐξελάσεως ἡ σεμνότης ἡμῖν δο-
 κεῖ μία τῶν τεχνῶν εἶναι τῶν μεμηχα-
 νημένων τὴν ἀρχὴν μὴ εὐκαταφρόνητον

216 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η΄.

εἶναι. Πρῶτον μὲν ἔν̄ προὶ τῆς ἐξελάσεως
 εἰσκαλέσας πρὸς αὐτὸν τὰς τὰς ἀρχὰς
 ἔχοντας Περσῶν τε καὶ τῶν ἄλλων, διέ-
 δωκεν αὐτοῖς τὰς Μηδικὰς σολὰς· (καὶ
 τότε Πέρσαι πρῶτον Μηδικὴν σολὴν ἐνέ-
 δυσαν) διαδὼς τε, ἅμα τὰδε ἔλεγεν αὐ-
 τοῖς, ὅτι ἐλάσαι βέλοιτο εἰς τὰ τεμένη
 τὰ τοῖς θεοῖς ἐξηρημένα, καὶ θύσαι μετ’ ἐ-
 κείνων. Πάρεσε ἔν̄, ἔφη, ἐπὶ τὰς θύρας
 κοσμηθέντες ταῖς σολαῖς ταύταις, πρὶν
 ἥλιον ἀνατέλλειν, καὶ καθίσαδε ὡς ἂν
 ὑμῖν Φεραίλας ὁ Πέρσης ἐξαγγείλῃ παρ’
 ἐμῷ· καὶ ἐπειδὰν, ἔφη, ἐγὼ ἡγῶμαι, ἔ-
 πεοδε ἐν τῇ ῥηθείᾳ χώρᾳ. Ἦν δ’ ἄρα
 τινὶ δοκῇ ὑμῶν ἄλλη κάλλιον εἶναι ἢ ὡς
 ἂν νῦν ἐλαύνωμεν, ἐπειδὰν πάλιν ἔλθω-
 μεν, διδασκέτω με· ὅπη γὰρ ἂν κάλλισον
 καὶ ἄριστον ὑμῖν δοκῇ εἶναι, ταύτῃ ἕκαστα
 δεῖ καταστήσασθαι. Ἐπεὶ δὲ τοῖς κρατί-
 σοις διέδωκε τὰς καλλίστας σολὰς, ἐξέφερε
 ῥῆ καὶ ἄλλας Μηδικὰς σολὰς· (παμπόλ·

non posset. Primùm igitur, antequam prodiret, arcessitis ad se tam Persis quàm aliis qui essent cum imperio, vestes iis Medicas distribuit: (et amictum sanè Medicum Persae tunc primùm induerunt) simul, inter distribuendum, dicebat, velle se provehi ad fana diis selecta, et *unà* cum ipsis rem sacram facere. Quamobrem ad portas adeste, inquit, ornati vestibus istis, prius quàm sol oriatur, et *sic* consistite, quemadmodùm Pheraulas Persa vobis ex me denuntiabat: cùmque ego, inquit, praeceffero, loco *vobis* indicato sequimini. Quòd si cui vestrùm alia *quaepiam* ratio videbitur elegantior, quàm ea quâ modò prodimus, *is* illam mihi, cùm redierimus, ostendat: nam uti vobis pulcherrimum optimumque visum fuerit, ità singula constitui debent. Posteaquam praestantissimis vestes elegantissimas distribuerat, etiam alias vestes Medicas protulit: (permultas enim

218 CYRI INSTIT. VIII.

parari curaverat, nullis parcens, five purpurei, seu fusci, seu punicei, seu carycini coloris vestes essent) has autem singulos inter duces dispertitus, iussit eos amicos suos istis ornare; sicut *et* ego, inquit, vos orno. Et quidam ex iis qui aderant, eum interrogans, Tu verò, Cyre, ait, quando ornaberis? Cui *Cyrus* respondens, Annon modò, inquit, ipse vobis ornari videor, dum vos orno? Nimirum, ait, si possim in vos amicos *meos* esse beneficus, quamcunque *tandem* habeam vestem, in eâ videbor elegans. Atque ità quidem illi digressi amicos arcessebant ac vestibus *istis* ornabant:

Cyrus autem, quòd existimaret Pheraulam, hominem *caeteroqui* plebeium, et ingenio valere, et elegantiae atque ordinis esse studiosum, minimeque negligentem in iis quae Cyro grata facere posset, *et illum ipsum* qui aliquando sententiam de singulis pro dignitate ornandis oratione suâ comprobaverat: hunc arcessit ac cum eo deliberat, quo pacto

λας
 τε
 δων
 τέρ
 ἐκεί
 τών
 μω
 τόν
 ο
 κω
 Αμ
 ευ
 χα
 δη
 τής
 εκ
 κα
 τω
 δο
 τής

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'. 219

λας γὰρ παρεσκευάσατο, ἔδὲν φειδόμενος
 ἔτε πορφυρίδων ἔτε ὀρφνίνων, ἔτε φοινικί-
 δων, ἔτε καρυκκίνων ἱματίων) νείμας δὲ
 τῶν τὸ μέρος ἐκάσῳ τῶν ἡγεμόνων,
 ἐκέλευσεν αὐτὸς τῶν κοσμεῖν τῶν αὐ-
 τῶν φίλους, ὥσπερ, ἔφη, ἐγὼ ὑμᾶς κοσ-
 μῶ. Καί τις τῶν παρόντων ἐπήρετο αὐ-
 τόν, Σὺ δὲ, ὦ Κῦρε, ἔφη, πότε κοσμήσῃ;
 Ὁ δ' ἀπεκρίνατο, Οὐ γὰρ νῦν, ἔφη, δο-
 κῶ ὑμῖν αὐτὸς κοσμεῖσθαι ὑμᾶς κοσμῶν;
 Αμέλει, ἔφη, ἢν δύνωμαι ὑμᾶς τῶν φίλων
 εὖ ποιεῖν, ὅποιαν ἂν ἔχων σολὴν τυγ-
 χάνω, ἐν ταύτῃ καλὸς φανῆμαι. Οὕτω
 δὴ οἱ μὲν, ἀπελθόντες, μεταπεμπόμενοι
 τῶν φίλων ἐκόσμευον ταῖς σολαῖς·

Ὁ δὲ Κῦρος, νομίζων Φεραύλαν τὸν
 ἐκ τῶν δημοτῶν καὶ συνετὸν εἶναι καὶ φιλό-
 καλον καὶ εὐτακτον, καὶ τῷ χαρίζεσθαι αὐ-
 τῷ καὶ ἀμελεῖν, ὅς ποτε καὶ περὶ τῷ τιμᾶ-
 σθαι ἕκαστον κατὰ τὴν ἀξίαν συνεῖπε·
 τῷ δὲ καλέσας συνεβλεύειν αὐτῷ πῶς

220 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η΄.

ἂν τοῖς μὲν εὖναις κάλλιστα ἰδεῖν ποιῶτο
 τὴν ἐξέλασιν, τοῖς δὲ δυσμενέσι φοβερῶ-
 ῖατα. Ἐπεὶ δὲ σκοποῦντοιν αὐτοῖν τὰ
 αὐτὰ ἔδοξεν, ἐκέλευε τὸν Φεραύλαν ἐπι-
 μεληθῆναι ὅπως ἂν ἔτῳ γένηται αὐρίον ἢ
 ἐξέλασις, ὥσπερ ἔδοξε καλῶς ἔχειν. Εἰ-
 ρηκα δὲ, ἔφη, ἐγὼ πάντας πείθεσθαι σοι
 περὶ τῆς ἐν τῇ ἐξελάσει τάξεως· ὅπως δ'
 ἂν ἥδιον παραγγέλλοντός σε ἀκῶσι, φέρε
 λαβῶν, ἔφη, χιτῶνας μὲν τετρεσὶ τοῖς
 τῶν δορυφόρων ἡγεμόσι· κάσας δὲ τῆςδε
 τῆς ἐφιππείας, τοῖς τῶν ἱππέων ἡγεμόσι
 δύο, καὶ τῶν ἀρμάτων τοῖς ἡγεμόσιν ἄλλης
 τῆςδε χιτῶνας. Ὁ μὲν δὴ ἔφερε λαβῶν·
 οἱ δὲ ἡγεμόνες ἐπεὶ ἴδοιεν αὐτὸν, ἔλεγον,
 Μέγας δὲ σύ γε, ὦ Φεραύλα, ὁπότε γε
 καὶ ἡμῖν τάξεις αἶ ἂν δέοι ποιεῖν. Οὐ μὰ
 Δί', ἔφη ὁ Φεραύλας, ἢ μόνον γε, ὥς εἰ-
 κεν, ἀλλὰ καὶ συσκευοφορήσω· νῦν γὰρ
 φέρω τῷδε δύο κάσα, τὸν μὲν σοι, τὸν δὲ
 ἄλλῳ· σὺ μέντοι τέττων λάβε ὁπότερον

CYRI INSTIT. VIII. 221

effecturus esset, ut prodeundi ratio spectatu benevolis pulcherrima, infestis maximè formidabilis esset. Cumque dispicientibus ipsis eadem visa fuissent, Pheraulam diligenter operam dare jubebat, ut in crastinum ità fieret egredientium equitatio, quemadmodum *ipsis* pulchrè fieri posse visum esset. Equidem, ait, quod ad ordinem in egressu servandum attinet, omnes tibi parere jussi: verùm ut libentiùs imperanti tibi obtemperent, sumptas, inquit, tunicas has adfer fatellitum hastatorum ducibus; atque etiam saga ista equestria ducibus equitum dato, et currum ducibus alias hasce tunicas. Ac Pheraulas quidem *has* acceptas proferebat: cum verò duces ubi conspexissent, aiebant, Magnus tu sanè *quidam* es, cùm nobis etiam sis indicaturus quae facienda sint. Non profectò, inquit Pheraulas, non *id* solum, uti quidem videtur, sed unà sarcinas etiam portabo: nunc certè quidem duo ista saga adfero, alterum tibi, et huic alterum; tu verò horum utrum volueris accipe. Tum

deinde is, qui sagum accipiebat, invidiae obliviscebatur, statimque ipsum in consilium adhibebat, utrum fumeret. Pheraulas, ubi de meliore sago consilium dedisset, Si me indicaveris, ait, quòd optionem tibi dederim, posthac ubi *aliquid* administrabo, dissimilem me administrum invenies. Atque in hunc modum Pheraulas his distributis, ut jussus erat, statim curabat ea quae ad egressum pertinent, ut singula quàm elegantissimè instructa essent.

Postera cùm advenisset dies, liquida prius erant omnia *et integra*, quàm illuxisset, et ordines ex utrâque viae parte stabant, quemadmodùm jam quoque subsistunt, quà rex equitaturus est; atque intra hos ordines nemini licet ingredi, qui non sit honoratorum in numero: adstabant et flagellis instructi *quidam*, qui molestiae quemvis auctorem caederent. Ac primùm quidem satellites hastati ad quater mille stabant, ante portas in quaternos *explicati*: ex utrâque verò portarum parte millia duo. Aderant item equites omnes, et ex equis de-

βέλει
κάσαν
συνέβη
‘Ο δὲ
εἶη, κ
αἰρεσί
ἐτέρω
ραύλα
μελεῖ
κάλλι
‘Η
ἦν πά
σαν ἐν
ἱσάντ
ὧν ἐντ
μημένο
ἐπαυον
τον με
ἐμπροσ
χίλιοι
οἱ ἱππ

ΚΥΤΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'. 223.

βέλει. Εκ τούτου δὴ ὁ μὲν λαμβάνων τὸν
 κάσαν τῷ μὲν φθόνου ἐπελέληστο, εὐθύς δὲ
 συνεβλεύετο αὐτῷ, ὁπότερον λαμβάνοι.
 Ὁ δὲ συμβελεύσας ἂν ὁπότερος βελτίων
 εἴη, καὶ εἰπὼν, Ἦν μὲ κατηγορήσης ὅτι
 αἰρεσίῃ σοι δέδωκα, εἰσαΐθις ὅταν διακονῶ,
 ἐτέρῳ χρήσῃ μοι διακόνω. Ὁ μὲν δὴ Φε-
 ραύλας ἔτω διαδὸς ἢ ἐτάχθη, εὐθύς ἐπε-
 μελεῖτο τῶν εἰς τὴν ἐξέλασιν ὅπως ὡς
 κάλλιστα ἕκαστα ἔξει.

Ἦνίκα δὲ ἡ ὑπεραία ἦκε, καθαρὰ μὲν
 ἦν πάντα πρὸ ἡμέρας, σοῖχοι δὲ εἰσῆκε-
 σαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ὁδοῦ, ὥσπερ καὶ νῦν ἔτι
 ἴστανται ἢ ἂν βασιλεὺς μέλλῃ ἐλαύνειν·
 ὧν ἐντὸς ὕδενί ἐστιν εἰσιέναι τῶν μὴ τετι-
 μημένων· μαστιγοφόροι δὲ καθέσασαν, οἱ
 ἔπαιον εἴ τις ἐνοχλοῖη. Εἰσασαν δὲ πρῶ-
 τον μὲν τῶν δορυφόρων εἰς τετρακιχιλίς,
 ἔμπροσθεν τῶν πυλῶν εἰς τέτταρας· δις-
 χίλιοι δὲ ἑκατέρωθεν τῶν πυλῶν. Καὶ
 οἱ ἵππεῖς δὲ πάντες παρῆσαν καταβεβη-

224 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η΄.

κότες ἀπὸ τῶν ἵππων, καὶ διειρκότες τὰς
 χεῖρας διὰ τῶν κανδύων, ὥσπερ καὶ νῦν ἔτι
 διείρυσιν ὅταν ὄρᾳ βασιλεύς. Εἰσαν δὲ
 Πέρσαι μὲν ἐκ δεξιᾶς, οἱ δὲ ἄλλοι σύμμα-
 χοι ἐξ ἀριστερᾶς τῆς ὁδοῦ, καὶ τὰ ἄρματα
 ὡσαύτως τὰ ἡμίσεα ἐκατέρωθεν. Ἐπεὶ
 δὲ ἀνεπετάννυντο αἱ τῷ βασιλεῖς πύλαι,
 πρῶτον μὲν ἦγοντο τῷ Διὶ ταῦροι πάγ-
 καλοι εἰς τέσσαρας, καὶ οἷς τῶν ἄλλων
 θεῶν οἱ μάγοι ἐξηγῶντο· πολὺ γὰρ οἶοντα
 Πέρσαι χρῆναι τοῖς περὶ τὰς θεὰς μάλ-
 λον τεχνίταις χρῆσθαι ἢ περὶ τ᾽ ἄλλα.
 Μετὰ δὲ τὰς βῆς ἵπποι ἦγοντο, θῦμα τῷ
 Ἡλίῳ· μετὰ δὲ τέττας ἐξήγετο ἄρμα λευ-
 κόν, χρυσόζυγον, ἐσεμμένον, Διὸς ἱερόν·
 μετὰ δὲ τόδε, Ἡλίου ἄρμα λευκόν, καὶ τῷ-
 το ἐσεμμένον, ὥσπερ τὸ πρόοθεν· μετὰ δὲ
 τῷτο, ἄλλο τρίτον ἄρμα ἐξήγετο, φοινι-
 κίσι καταπεπλάμενοι οἱ ἵπποι, καὶ πῦρ ὀ-
 πιδεν αὐτῷ ἐπ' ἐχάρας μεγάλης ἀνδρὲς
 εἶποντο φέροντες. Ἐπὶ δὲ τέτοις, ἦδη αὖ-

scenderant, insertis per candyas manibus, quemadmodum hâc etiam tempestate *cas* inserunt, quoties ipsos rex adspicit. Stabant verò ad dextram Persae, socii caeteri ad laevam viae partem, eodemque modo currum pars utrinque dimidia. Posteaquam regiae fores aperirentur, primum Jovi quaterni pulcherrimi tauri ducebantur, et diis caeteris quibus magi *ducendos suis è ritibus* indicârunt: nam Persae multo magis existimant divinis in rebus artificum operâ utendum esse, quàm in aliis. Secundum boves equi ducebantur, *ad sacrificium Soli faciendum*: post eos producebatur currus albus, cum aureo jugo, coronatus, Jovi sacer: ponè hunc, Solis currus albus, et is, uti prior ille, coronatus: post illum, currus alius tertius producebatur, cujus equi puniceis *stragulis* contecti erant, et post eum viri quidam sequebantur, qui magno in foco ignem gestabant. Post hos jam

226 CYRI INSTIT. VIII.

Cyrus ipse prodibat in conspectum ē portis in curru, cum tiarâ rectâ, et tunicâ purpureâ albo distinctâ, (aliî verò subalbicantem gestare non licet) et subligaculis circum crura colore hyfgino tinctis, et toto purpureo candye. Habebat et circum tiam diadema; idemque insigne cognatis ipsius erat, *sicut* et hoc tempore illud ipsum retinent. Manus extra manicas tenebat. Praeter ipsum curru vehebatur auriga, procerus quidem *ille*, sed Cyro tamen minor, sive *hoc* reapse sic esset, seu quocunque modo: multò quidem certè procerior visus est Cyrus. Eum ubi conspexissent, omnes submissè venerati sunt, sive quia fuisset imperatum aliquibus ut *venerationis hujus* initium facerent, seu quòd adparatu fuissent obstupefacti, quodque procerus et pulcher Cyrus ipse visus esset. Ante id certè tempus Persarum nemo Cyrum ità veneratus fuerat. Cum autem currus Cyri progrediretur, praeibant quater mille satellites, bis mille ad currus utrumque latus comitabantur: sub-

τὸς
ἐφ' α
χίτο
ἐκ ἐ
σκέλ
κάνδο
περί
τὸ α
αὐτὸ
τῶν γ
τῶ ἡ
εἶτε
δὲ ἐφ
προσε
λευσμ
ρασκε
φανῆν
ἐδεῖς
τὸ τῶ
τρακί
διχίλι

τὸς ἐκ τῶν πυλῶν πρὸφαίνετο ὁ Κῦρος
ἐφ' ἄρματος, ὀρθὴν ἔχων τὴν τιάραν, καὶ
χιτῶνα πορφυρῆν μεσόλευκον, (ἄλλω δὲ
ἐκ ἕξεσι μεσόλευκον ἔχειν) καὶ περὶ τοῖς
σκέλεσιν ἀναξυρίδας ὑσγινοβαφεῖς, καὶ
κάνδυν ὀλοπόρφυρον. Εἶχε δὲ καὶ διάδημα
περὶ τῇ τιάρᾳ· καὶ οἱ συγγενεῖς δὲ αὐτοῦ
τὸ αὐτὸ τῆτο σημεῖον εἶχον, καὶ νῦν τὸ
αὐτὸ τοῦτο ἔχουσι. Τὰς δὲ χεῖρας ἔξω
τῶν χειρῶν εἶχε. Παρωχεῖτο δὲ αὐ-
τῷ ἡνίοχος μέγας μὲν, μείων δ' ἐκείνου,
εἴτε καὶ τῷ ὄντι, εἴτε καὶ ὁπωσθ'· μείζων
δὲ ἐφάνη πολὺ Κῦρος. Ἰδόντες δὲ πάντες
προσεκύνησαν, εἴτε καὶ ἄρξαι τινὲς κεκε-
λευσμένοι, εἴτε καὶ ἐκπλαγέντες τῇ πα-
ρασκευῇ, καὶ τῷ δόξαι μέγαν τε καὶ καλὸν
φανῆναι τὸν Κῦρον. Πρόθεν δὲ Περσῶν
ἄδεις Κῦρον προσεκύνει. Επεὶ δὲ προῆι
τὸ τῷ Κύρῳ ἄρμα, προηγῶντο μὲν οἱ τε-
τρακιχίλιοι δορυφόροι, παρείποντο δὲ οἱ
διαχίλιοι ἐκατέρωθεν τῷ ἄρματος· ἐφεί-

228 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η΄.

ποντο δὲ οἱ περὶ αὐτὸν σκηπλῦχοι ἐφ’
ἵππων, κεκοσμημένοι, σὺν τοῖς παλτοῖς,
ἀμφὶ τὲς τριακοσίς. Οἱ δ’ αὖ τῷ Κύρῳ
τρεφόμενοι ἵπποι παρήγοντο χρυσοχά-
λινοι, ῥαβδωτοῖς ἱματίοις καταπεπλάμε-
νοι, ἀμφὶ τὲς διακοσίς· ἐπὶ δὲ τέτοις δι-
χίλιοι ζυσοφόροι· ἐπὶ δὲ τέτοις, ἵππεῖς
οἱ πρῶτοι γενόμενοι, μύριοι, εἰς ἑκατὸν
πανταχῇ τεταγμένοι, ἠγεῖτο δὲ αὐτῶν
Χρυσάντας· ἐπὶ δὲ τέτοις μύριοι ἄλλοι
Περσῶν ἵππεῖς τεταγμένοι ὡσαύτως, ἠ-
γεῖτο δὲ αὐτῶν Ὑσάσπας· ἐπὶ δὲ τέτοις
ἄλλοι μύριοι ὡσαύτως, ἠγεῖτο δὲ αὐτῶν
Δατάμας· ἐπὶ δὲ τέτοις ἄλλοι, ἠγεῖτο
δὲ αὐτῶν Γαδάτας· ἐπὶ δὲ τέτοις Μῆ-
δοι ἵππεῖς, ἐπὶ δὲ τέτοις Ἀρμένιοι, μετὰ
δὲ τέττας Ὑρκάνιοι, μετὰ δὲ τέττας Καδ-
σιοι, ἐπὶ δὲ τέτοις Σάκαι. Μετὰ δὲ τὲς
ἵππεας ἄρματα ἐπὶ τετάρων τεταγμέ-
να· ἠγεῖτο δὲ αὐτῶν Ἀρταβάτης Πέρ-
σης.

CYRI INSTIT. VIII. 229

sequebantur autem familiares ejus sceptrigeri in equis, ornati, palta gestantes, numero ferè trecenti. Praetereà ducebantur equi frenis aureis insignes, qui Cyro nutriebantur, virgatis vestibibus instrati, ad ducentos: secundùm hos spiculatores bis mille: post eos primi facti equites, decies mille, ubique per centenos ordinati, quorum dux erat Chrysantas: post hos alii decies mille Persici equites, eodem modo instructi, quorum dux erat Hystaspas: post eos itidem alii decies mille, quos Datamas ducebat: post hos alii, duce Gadatâ: post eos *erant* equites Medi, ac post hos Armenii, post illos Hyrcanii, post quos Cadusii, ac post Cadusios Sacae. Post equites currus *erant* in quaternos ordinati; quos Artabates Persa ducebat.

230 CYRI INSTIT. VIII.

Cumque *jam* pergeret, homines permulti extra signa adsectabantur, quorum alius aliud quiddam à Cyro petebat. Itaque missis ad eos quibusdam ex sceptriferis, qui terni ab utroque currus latere, nuntiorum perferendorum causâ, comitabantur eum, dici eis iussit, si quid aliquis ab se posceret, is praefectis inferioribus, quodcunque vellet, indicaret, eos autem aiebat rem ad se delaturos. Atque illi quidem discedentes, mox ad equites se convertebant, et quem quisque *potissimum* adiret, deliberabant. Cyrus autem, quos ex amicis coli maximè ab hominibus vellet, eos, misso quodam, ad se singillatim arcessebat, et his verbis compellabat, Si quis istorum, qui adsectantur, vobis aliquid indicârit; qui quidem nihil dicere videbitur, ei nè adtendite: qui verò iusta postulare visus fuerit, *de hoc* ad me referte, ut communi consultatione res eis conficiamus. Et

πά
δεόρ
Πέ
τιν
ρωθ
δια
τις
χω
φη
τες
έβο
Κυ
τῶ
πέ
ἐκα
ὕμ
νω
πρ
δεῖ
ἵνα

Πορευομένου δὲ αὐτοῦ, παρείποντο
 πάμπολλοι ἄνθρωποι ἔξω τῶν σημείων,
 δεόμενοι Κύρου ἄλλος ἄλλης πράξεως.
 Πέμφας ἔν πρὸς αὐτὰς τῶν σκηπλήχων
 τινὰς οἱ παρείποντο αὐτῷ τρεῖς ἐκατέ-
 ρωθεν τῷ ἄρματος αὐτῷ, τήτου ἕνεκα τῷ
 διαγγέλλειν, ἐκέλευσεν εἰπεῖν αὐτοῖς, εἴ
 τις τί αὐτῷ δέοιτο, διδάσκειν τῶν ὑπάρ-
 χων τινὰ ὅ,τι τις βέλοιτο, ἐκείνης δὲ ἔ-
 φη πρὸς αὐτὸν ἐρεῖν. Οἱ μὲν δὴ ἀπιόν-
 τες εὐθὺς κατὰ τὰς ἱππέας ἐπορεύοντο, καὶ
 ἐβουλεύοντο τίνι ἕκαστος προσίοι. Ὁ δὲ
 Κύρος οὓς ἐβόλετο μάλιστα θεραπεύεσθαι
 τῶν φίλων ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, τέτους,
 πέμπων τινὰ, πρὸς αὐτὸν ἐκάλει καθ'
 ἕκαστον, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτως, Ἦν τις
 ὑμᾶς διδάσκη τι τέτων τῶν παρεπομέ-
 νων, ὅς μὲν ἂν μηδὲν δοκῇ ὑμῖν λέγειν, μὴ
 προσέχετε αὐτῷ τὸν νῦν· ὅς δ' ἂν δικαίως
 δεῖσθαι δοκῇ, εἰσαγγέλλετε πρὸς ἐμέ,
 ἵνα κοινῇ βεβουλευόμενοι διαπράττοιμεν αὐ-

232 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η΄.

τοῖς. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι, ἐπεὶ καλέσειεν,
ἀνὰ κράτος ἐλαύνοντες ὑπήκον, συναύ-
ξοντες τὴν ἀρχὴν τῷ Κύρῳ, καὶ ἐνδεικνύ-
μενοι ὅτι σφόδρα πείθονται.

Δαϊφάρνης δέ τις ἦν, σολοικότερος ἄν-
θρωπος τῷ τρόπῳ, ὃς ᾤετο, εἰ μὴ ταχὺ
ὑπακούει, ἐλευθερώτερος ἂν φαίνοσθαι.
Αἰσθόμενος ὅτι ὁ Κῦρος τῆτο, πρὶν προσ-
ελθεῖν αὐτὸν καὶ διαλεχθῆναι αὐτῷ, ὑπο-
πέμψας τινὰ τῶν σκηπλῆχων, εἰπεῖν ἐ-
κέλευσε πρὸς αὐτὸν ὅτι οὐδὲν ἔτι δέοιτο
καὶ τολοιπὸν ἐκ ἐκάλει. Ὡς δ' ὁ ὕστερον
κληθεὶς αὐτῷ πρότερος αὐτῷ ὑπήκουσε,
προσήλασεν ὁ Κῦρος, καὶ ἵππον αὐτῷ ἔδω-
κε τῶν παρεπομένων, καὶ ἐκέλευσε τῶν
σκηπλῆχων τινὰ συναπαγαγεῖν αὐτῷ ὅ-
που κελεύσειε. Τοῖς δὲ ἰδοῖσιν ἐντιμὸν τι
τῆτο ἔδοξεν εἶναι, καὶ πολὺ πλείονες ἐκ
τῆτος αὐτὸν ἐθεράπευον ἀνθρώπων. Ἐπεὶ
δὲ ἀφίκοντο πρὸς τὰ τεμένη, ἔθυσαν τῷ
Διὶ, καὶ ὠλοκαύτωσαν τὰς ταύρας· ἐπεὶ αὖ

CYRI INSTIT. VIII. 233

caeteri quidem, vocante Cyro, totis viribus adequitantes obtemperabant, *suoque studio* imperium Cyri augebant, et se promptissimos ad parendum demonstrabant :

At Daipharnes quidam erat, horridiori vir indole, qui se, si minùs celeriter pareret, visum iri magis liberum existimabat. Id cum animadverteret Cyrus, priusquam accederet, secumque colloqueretur, quendam è sceptrigeris submisit, ac dicere homini iussit, nihil amplius eo sibi opus esse: nec deinceps eum arcessebat. Ut autem is, qui posterior illo vocatus fuerat, prior prae parendi studio accessit, Cyrus *obviam* proventus est, eique equum donavit, ex illorum numero, qui unà sequebantur, et ex sceptrigeris quendam iussit deducere quò ille mandâisset. Hoc verò qui cernerent, esse putabant honorificum quiddam, ac multò plures deinceps eum colebant. Cum ad delubra pervenissent, sacrum Jovi fecere, tauris integris combustis: deinde

234 CYRI INSTIT. VIII.

Soli, combustis *hîc* equis integris. Deinde Telluri mactatis hostiis, id fecere, quod magi docuerant: postea, iis heroibus, qui terram Syriam tenerent. His peractis, quia locus amoenus erat, metam designavit ad stadiorum quinque spatium; edixitque ut tributim *hîc* equos totis viribus *ad cursum* emitterent. Et ipse quidem cum Persis provectus vicit; quippe cui multò maximè res equestris curae fuerat. Inter Medos Artabates victoriam adeptus est: (huic enim Cyrus equum donaverat) inter Syros is, qui *Syris* praeerat: inter Armenios, Tigranes: inter Hyrcanios, equitum praefecti filius: inter Sacas autem, privatus quidam, equo suo *hîc utique* caeteros à tergo reliquit, propè dimidio spatio curriculi. Atque *hîc* Cyrus interrogasse juvenem dicitur, an hunc equum commutare cum regno vellet. Illum respondisse, Nolle equidem *eum* cum regno commutare, verum gratiam apud virum bonum *pro equo dono dato collocatam* inire non recusarem. Et Cyrus, Equidem, ait, ostende-

τῶ
Επ
οί μ
Συρ
ὄντο
πέντ
λὰς
πυς.
λασε
μελή
ταβα
ἵππο
Αρμε
ὑὸς τῆ
ἀπέλα
πους ἔ
δὴ λέγ
εἰ δέξα
Τὸν δ'
ἐκ ἂν δ
ταθεῖα

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'. 235

τῷ Ἡλίῳ, καὶ ὠλοκαύτωσαν τὰς ἵππους.
 Ἐπειτα Γῆ σφάζαντες, ὡς ἐξηγήσαντο
 οἱ μάγοι, ἐποίησαν· ἔπειτα δὲ, ἤρῳσι τοῖς
 Συρίαν ἔχουσι. Μετὰ δὲ ταῦτα, καλοῦ
 ὄντος τῷ χωρίῳ, ἔδειξε τέρμα ὡς ἐπὶ
 πέντε σταδίων χωρίῳ, καὶ εἶπε κατὰ φυ-
 λὰς ἀνὰ κράτος ἐνλαῶθα ἀφείναι τὰς ἵπ-
 πους. Σὺν μὲν ὅν τοῖς Πέρσαις αὐτὸς ἦ-
 λασε, καὶ ἐνίκα· πολὺ μάλιστα γὰρ ἐμε-
 μελήκει αὐτῷ ἱππικῆς. Μήδων δὲ Ἀρ-
 ταβάτης ἐνίκα· (Κῦρος γὰρ αὐτῷ τὸν
 ἵππον ἐδεδώκει) Σύρων δὲ, ὁ προστατῶν·
 Ἀρμενίων δὲ, Τιγράνης· Ὑρκανίων δὲ, ὁ
 υἱὸς τῷ ἱππάρχῳ· Σακῶν δὲ, ἰδιώτης ἀνὴρ,
 ἀπέλιπεν ἄρα τῷ ἵππῳ τὰς ἄλλους ἵπ-
 πους ἐγγὺς τῷ ἡμίσει τῷ δρόμου. Ἐνθα
 δὴ λέγεται ὁ Κῦρος ἐρέειν τὸν νεανίσκον,
 εἰ δέξαιτ' ἂν βασιλείαν ἀντὶ τῷ ἵππου.
 Τὸν δ' ἀποκρίνασθαι, ὅτι βασιλείαν μὲν
 οὐκ ἂν δεξαίμην, χάριν δὲ ἀνδρὶ ἀγαθῷ κα-
 ταθέσθαι δεξαίμην ἂν. Καὶ ὁ Κῦρος εἶ-

236 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η΄.

πε, Καὶ μὴν ἐγὼ δεῖξαί σοι θέλω ἔνθα
 καὶ μύων βάλης, ἔκ ἂν ἀμάρτοις ἀνδρὸς
 ἀγαθῷ. Πάντως τοίνυν, ὁ Σάκας ἔφη,
 δεῖξόν μοι ὡς βαλῶ γε ταύτῃ τῇ βώλῳ,
 ἔφη ἀνελόμενος. Καὶ ὁ μὲν Κῦρος δείκνυ-
 σιν αὐτῷ ὅπου ἦσαν πλεῖστοι τῶν φίλων·
 ὁ δὲ καταμύων ἴησι τῇ βώλῳ, καὶ παρε-
 λαύνοντος Φεραύλα τυγχάνει· ἔτυχε
 γάρ ὁ Φεραύλας παραγγέλλων τὶ τεύαγ-
 μένον παρὰ τῷ Κύρου· βληθεὶς δὲ ὕδὲ με-
 τεσράφη, ἀλλ' ὥχετο ἐφ' ὅπερ' ἐτάχθη.
 Αναβλέψας δὲ ὁ Σάκας, ἐρωτᾷ τίνος ἔ-
 τυχεν. Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη, ὕδενός τῶν
 παρόντων. Ἀλλ' ὃ μέντοι, ἔφη ὁ νεανί-
 σκος, τῶν γε ἀπόντων. Ναὶ μὰ Δί', ἔ-
 φη ὁ Κῦρος, σὺ γε ἐκείνῃ τῷ παρὰ τὰ
 ἄρματα ταχὺ ἐλαύνοντος τὸν ἵππον.
 Καὶ πῶς, ἔφη, ὃ μετασρέφεται; Καὶ ὁ
 Κῦρος ἔφη, Μαινόμενος γάρ τις ἐστίν, ὡς
 ἔοικεν. Αὐχέσας δὲ ὁ νεανίσκος ὥχετο
 σκεψόμενος τίς εἴη· καὶ εὗρίσκει τὸν Φε-

CYRI INSTIT. VIII. 237

re tibi locum volo, quò si vel conniventibus oculis *aliquid* conjicias, à viro bono non sis aberraturus. Omnino, inquit Sacas ille, ostendito mihi; ut posteaquam glebam hanc sustulero, conjiciam. Tum Cyrus ei demonstrat *locum*, ubi amici ipsius plurimi erant: is verò conniventibus oculis ictu glebae *locum* petit, et Pheraulam adtingit, qui praetervhebatur; nam is fortè quiddam à Cyro imperatum renuntiabat: cumque ictu percussus esset, nè se quidem convertit, sed id acturus perrexit, quod imperatum erat. Sacas, apertis oculis, quem adtigisset, interrogat. Neminem profectò, ait Cyrus, ex iis qui adsunt. At nè quidem, inquit adolescens *ille*, quenquam absentium. Imò verò, inquit Cyrus, *adtigisti* profectò illum, qui praeter *istos* currus celeriter equum agitat. Quì fit igitur, ait, ut se non convertat? Nimirum furiosus quispiam est, ait Cyrus, uti quidem adparet. His adolescens auditis, *quinam* is esset, inspecturus ibat; ac Phe-

raulam reperit, qui mentum cum barbâ terrâ et sanguine plenum haberet: *is* enim percusso è naribus fluebat. Cumque accessisset, an ictu percussus fuisset, interrogavit. Ut vides, respondit ille. Hunc ergo tibi, ait, equum dono. Cujus rei gratiâ quaerebat Pheraulas. Hic jam Sacas rem narrabat, ac tandem aiebat, Arbitror equidem me à viro bono non aberrâsse. Et Pheraulas, Opulentiori, quàm ego sum, ait, si quidem scperes, *eum* dedisses: sed tamen eum accipiam: deos autem precor, quorum voluntate factum est ut tu me ferires, facultatem mihi dent perficiendi, ut hujus te mihi dati muneris haud poeniteat. Et nunc quidem, ait, hoc equo meo conscenso discede: ego verò ad te *mox* redibo. Atque ità quidem *inter se* illi permutatione utebantur: ex Cadusiis autem Rathonices vicit. Currus etiam singulos *Cyrus* ad cursum emisit: omnibus autem victoribus et boves donabat, ut eis maëtatis epularentur, et pocula. Etiam ipse qui-

ραύλα
αἷματ
βληθέ
τὸν εἰ
ὄρᾱς.
ἵππον
τῆς του
ἢ τέλ
τηκένο
εἶπεν,
σωφρό
ζομαι
περ μ
μοι π
δωρεᾶ
ἐπὶ τ
σομαι
λάξαν
Αφίει
δὲ νικά
σαντε

ραύλαν γῆς τε κατάπλεων τὸ γένειον κῆ
 αἵματος· ἑρρύη γὰρ αὐτῷ ἐκ τῆς ῥινὸς
 βληθέντι. Ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν, ἤρετο αὐ-
 τὸν εἰ βληθείη. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, Ὡς
 ὀρᾷς. Δίδωμι τοίνυν σοι, ἔφη, τῷτον τὸν
 ἵππον. Ὁ δὲ ἐπήρετο, Ἀντὶ τῷ; Ἐκ
 τῆτου δὴ διηγείτο ὁ Σάκας τὸ πρᾶγμα,
 κῆ τέλος εἶπε, Καὶ οἶμαί γε οὐχ ἡμαρ-
 τηκέναι ἀνδρὸς ἀγαθοῦ. Καὶ ὁ Φεραύλας
 εἶπεν, Ἀλλὰ πλυσσωτέρω μὲν ἂν, εἰ ἐ-
 σωφρόνεις, ἢ ἐμοὶ, ἐδίδως· νῦν δὲ καὶ γὰρ δέ-
 ξομαι· ἐπεύχομαι δὲ, ἔφη, τοῖς θεοῖς, οἵ-
 περ με ἐποίησαν βληθῆναι ὑπὸ σῷ, δεῖναί
 μοι ποιῆσαι μὴ μεταμέλειν σοι τῆς ἐμῆς
 δωρεᾶς. Καὶ νῦν μὲν, ἔφη, ἀπέλα ἀναβᾶς
 ἐπὶ τὸν ἐμὸν ἵππον· αὐθις δὲ ἐγὼ παρέ-
 σομαι πρὸς σέ. Οἱ μὲν δὴ ἔτῳ διηλ-
 λάξαντο· Καδουσίῳ δὲ ἐνίκα Ραθονίκης.
 Αφίει δὲ κῆ τὰ ἄρματα καθ' ἕκασον· τοῖς
 δὲ νικῶσι πᾶσιν ἐδίδω βῆς τε, ὅπως ἂν θύ-
 σαντες ἐσιῶντο, κῆ ἐκπώματα· Τὸν μὲν

240 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

ὃν βῆν ἔλαβε καὶ αὐτὸς τὸ νικητήριον, τῶν
δὲ ἐκπωμάτων τὸ αὐτῷ μέρος Φεραύλα
ἔδωκεν, ὅτι καλῶς ἔδοξεν αὐτῷ τὴν ἐκ τῆ
βασιλείης ἔλασιν διαταγεῦσαι. Οὕτω δὲ
ἢ τότε ὑπὸ Κύρου κατασταθεῖσα ἔλασις,
ἔτι καὶ νῦν διαμένει ἢ βασιλέως ἔλα-
σις· πλὴν τὰ ἱερὰ ἄπεστιν, ὅταν μὴ θυῇ.
Ὡς δὲ ταῦτα τέλος εἶχεν, ἀφικνουῦνται
πάλιν εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐσκήνωσαν οἷς μὲν
ἐδόθησαν οἰκίαι, κατ' οἰκίας· οἷς δὲ μὴ, ἐν
τάξει.

Καλέσας δὲ καὶ ὁ Φεραύλας τὸν Σάκαν
τὸν δόντα τὸν ἵππον, ἐξένιξε· καὶ τὰλλα
τε παρῆχεν ἐκπλεω, καὶ ἐπεὶ ἐδεδειπνή-
κεσαν, τὰ ἐκπώματα αὐτῷ, ἃ ἔλαβε
παρὰ Κύρου, ἐκπιμπλὰς πρῆπινε καὶ ἔδω-
ρεῖτο. Καὶ ὁ Σάκας ὄρων πολλὴν μὲν καὶ
καλὴν σρωμνὴν, πολλὴν δὲ καὶ καλὴν κα-
τασκευὴν, καὶ οἰκέτας δὲ πολλὰς, Εἰπέ
μοι, ἔφη, ὦ Φεραύλα, ἢ καὶ οἶκοι τῶν πλε-
σίων ἦσαν; Καὶ ὁ Φεραύλας εἶπε, Ποίων.

CYRI INSTIT. VIII. 241

dem certè *victor* bovem, victoriae prae-
mium, accepit; poculorum partem suam
Pheraulae donavit, quia visus esset ipsi
processionem è regiâ pulchrè ordinâsse.
Atque ut ista tunc à Cyro instituta fuit
processio, sic etiam hoc tempore proces-
sio regis permanet: extra quàm quod ab-
sunt victimae, quoties rem sacram non
facit. Posteaquam his esset impositus fi-
nis, ad urbem redibant, et quibus aedes
erant datae, *suas* in aedes divertebant;
quibus *datae non erant*, in ordines.

Pheraulas autem arcessitum Sacam,
qui equum ei donaverat, hospitio exce-
pit; et cùm alia praebuit adfatim, tum
ubi coenati essent, quae à Cyro accepe-
rat, impleta propinabat ei donabatque
pocula. Sacas verò *iste* cùm copiosam
et elegantem vestem stragulam videret,
copiosumque et elegantem adparatum, et
multos quoque famulos, Dic mihi, Phe-
raula, inquit, an etiam domi unus ex o-
pulentis eras? Quibus opulentis? ait

TOM IV.

Q

242 CYRI INSTIT. VIII.

Pheraulas: ex iis quidem certè qui manibus suis victum quaerunt. Etenim pater meus suis me laboribus tenuiter alens, in disciplinâ puerili educavit: posteaquam verò adolescens factus sum, quia me in otio non poterat alere, rus abduxit, et opus *illic* facere iussit. Ibi ego sanè vicissim eum, dum viveret, alui tum ipse pastinando tum conferendo agellum perexiguum, non improbum tamen, sed omnium iustissimum: nam quidquid feminis accepisset, id ipsum rectè ac justè reddebat, ac foenus non valdè copiosum: atque adeò nonnunquam singulari quâdam naturae bonitate etiam duplum reddidit ejus quod acceperat. Hoc equidem certè pacto domi vivebam: jam verò haec universa, quae vides, Cyrus mihi dedit. Et Sacas *ille*, O te felicem cùm alias ob res, inquit, tum ob id ipsum, quod ex paupere dives factus sis: nam arbitror tibi propterea multò jucundiores esse divitias, quòd cùm pecunias vehementer expeteres, divitias adeptus sis. Et Pheraulas, Itane

πλ80
 βιώτω
 τῶν π
 ἔργαζο
 δὲ μείρ
 φειν ἀρ
 σεν ἔργ
 ἐκείνον
 ρων μά
 γε, ἀλλ
 ἂν λάβ
 δίδ8 αὐ
 δὲ ποτε
 πέδωκεν
 ἔγωγε ἔ
 ρας, Κῶ
 πειν, Ω
 τὸ τῆτο
 σαι· πολ
 πλ8τεῖν
 πλ8τηκα

πλυσίων; τῶν μὲν οὖν σαφῶς ἀποχειρο-
 βιώτων. Εμὲ γάρ τοι ὁ πατήρ τὴν μὲν
 τῶν παίδων παιδείαν, γλίσχως αὐτὸς
 ἐργαζόμενος καὶ τρέφων, ἐπαίδευεν· ἐπεὶ
 δὲ μετράκιον ἐγιννόμην, ὃ δυνάμενος τρέ-
 φειν ἄργον, εἰς ἄργον ἀπαγαγὼν, ἐκέλευ-
 σεν ἐργάζεσθαι. Εὐθα δὴ ἐγὼ ἀνιέτρεφον
 ἐκείνον ἕως ἔζη, αὐτὸς σκάπλων καὶ σπεί-
 ρων μάλα μικρὸν γήδιον, ὃ μέντοι πονηρόν
 γε, ἀλλὰ πάντων δικαιοτάτον· ὅ,τι γὰρ
 ἂν λάβοι σπέρμα, καλῶς καὶ δικαίως ἀπε-
 δίδε αὐτό τε καὶ τόκον ὕδεν τι πολύν· ἥδη
 δέ ποτε ὑπὸ γηραιότητος καὶ διπλάσια ἀ-
 πέδωκεν ὧν ἔλαβεν. Οἴκοι μὲν οὖν ἕτως
 ἔγωγε ἔζων· νῦν δὲ ταῦτα πάντα, ἃ ὁ-
 ρᾶς, Κῦρός μοι ἔδωκε. Καὶ ὁ Σάκας εἶ-
 πεν, Ω μακάριε σὺ τά τε ἄλλα, καὶ αὐ-
 τὸ τῷτο ὅτι ἐκ πένητος πλῆσιος γεγένη-
 σαι· πολὺ γὰρ οἶομαί σε καὶ διὰ τῷτο ἥδιον
 πλᾶττειν, ὅτι πεινήσας χρημάτων πε-
 πλᾶττηκας. Καὶ ὁ Φεραύλας εἶπεν, Ἡ

244 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η΄.

γὰρ οὕτως, ὦ Σάκα, ὑπολαμβάνεις, ὡς
 ἐγὼ νῦν τοσούτῳ ἡδίων ζῶ, ὅσῳ πλείω
 κέκτημαι; Οὐκ οἶδα, ἔφη, ὅτι ἐοδίω
 μὲν καὶ πίνω καὶ καθεύδω ἔτι ὅτις νῦν ἡδίων
 ἢ τότε, ὅτε πένης ἦν; Ὅτι δὲ ταῦτα
 πολλά ἐσι, τοσούτον κερδαίνω, πλείω μὲν
 φυλάττειν δεῖ, πλείω δὲ ἄλλοις διανέμειν,
 πλείονα δὲ ἐπιμελούμενον πράγματα ἔ-
 χειν. Νῦν γὰρ δὴ ἐμέ πολλοὶ μὲν οἰκέ-
 ται σῖτον αἰτῶσι, πολλοὶ δὲ πιεῖν, πολ-
 λοὶ δὲ ἱμάτια· οἱ δὲ ἰατρῶν δέοντα· ἡκεῖ
 δὲ τίς ἢ τῶν προβάτων λελυκωμένα φέ-
 ρων, ἢ τῶν βοῶν κατακεκρημνισμένα, ἢ
 νόσον φάσκων ἐμπεπλωκέναι τοῖς κτήνεσιν·
 ὥστε μοι δοκῶ, ἔφη ὁ Φεραύλας, νῦν διὰ
 τὸ πολλὰ ἔχειν πλείω λυπεῖσθαι ἢ πρό-
 θεν διὰ τὸ ὀλίγα ἔχειν. Καὶ ὁ Σάκας,
 Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία, ἔφη, ὅταν σῶα ἦ,
 πολλὰ ὄρῳ, πολλαπλάσια ἐμῷ εὐφραί-
 νη. Καὶ ὁ Φεραύλας εἶπεν, Οὐ τοι, ὦ
 Σάκα, ἔτι ἡδὺ ἐσι τὸ ἔχειν χρήματα,

CYRI INSTIT. VIII. 245

verò, inquit, existimas, Saca, eo me nunc
 jucundiùs vivere, quo plura possideam?
 Nescis, ait, me et edere, et bibere, et
 dormire nè tantillo quidem nunc suaviùs,
 quàm eo tempore, quo pauper eram?
 Hoc lucri istorum copiâ facio, quod plu-
 ra mihi custodienda sunt, plura inter a-
 lios distribuenda, plurium habenda cura
 cum negotiorum molestiis. Nam multi
 à me jam famuli cibum petunt, multi
 potum, multi vestem: egent medicis a-
 lii: quidam vel oves à lupis laniatas ad-
 fert, vel boves in praecipitium actos, vel
 morbum pecudes invasisse narrat: adeò
 ut existimem, ait Pheraulas, plus me
 jam doloris ex eo percipere, quòd multa
 possideam, quàm priùs, quòd haberem
 pauca. Profectò, inquit *ille* Sacas, cùm
 salva sunt, plura cernens, longè majori,
 quàm ego, voluptate adficeris. Et Phe-
 raulas, Nequaquam, Saca, ait, tam ju-
 cundum est, opes possidere, quàm mole-

246 CYRI INSTIT. VIII.

stum, amittere. Verum autem dicere me intelliges: nam illorum, qui opulenti sunt, nemo prae voluptate vigilare cogitur, at eorum, qui aliquid amittunt, neminem videas, qui prae moerore dormire possit. Nè quidem profectò eorum etiam quenquam, ait Sacas, qui aliquid accipiunt, prae voluptate dormitantem vides. Vera, inquit, narras: nam si tam jucundum esset aliquid habere, quàm accipere, longè divites pauperibus felicitate praearent. Enimverò necesse est eum, Saca, qui multa possidet, etiam multa tum in deos, tum in amicos, tum in hospites impendere: quisquis ergo pecuniis vehementer delectatur, eum certò scias, etiam sumptum cùm facit, vehementer angì. At ego non sum profectò, inquit Sacas, ex eorum numero, sed etiam felicitatem *quandam* hanc esse arbitror, ut qui multa possidet, multa etiam expendat. Quid igitur, per deos *immortales*, ait Pheraulas? non tu jam statim admodùm felix factus es, et me beâsti?

ὥς ἀν
ἐγὼ δ
των ὅ
πνεῖν
ἰδοῖς δ
Δί',
των τ
νῆς.
ἐχέιν
ἦν, π
σίοι τ
ἐστίν,
πολλ
λῆς,
μασπ
τα,
Σάκ
κὶ εὐ
ἐχόν
φη,
σύ γ

ὥς ἀνιάρων τὸ ἀποβάλλειν. Γνώσῃ δ' ὅτι
 ἐγὼ ἀληθῆ λέγω· τῶν μὲν γὰρ πλεῖσ-
 των ὕδεις ἀναγκάζεται ὑφ' ἡδονῆς ἀγρυ-
 πνεῖν, τῶν δὲ ἀποβαλλόντων τὶ ὕδνα ἂν
 ἴδοις δυνάμενον καθεύδειν ὑπὸ λύπης. Μὰ
 Δί', ἔφη ὁ Σάκας· ὕδ' γε τῶν λαμβανόν-
 των τὶ νυσάζοντα ὕδνα ἂν ἴδοις ὑφ' ἡδο-
 νῆς. Αληθῆ, ἔφη, λέγεις· εἰ γάρ τοι τὸ
 ἔχειν ὕτως, ὥσπερ τὸ λαμβάνειν, ἡδὺ
 ἦν, πολὺ ἂν διέφερον εὐδαιμονία οἱ πλέ-
 σιοι τῶν πενήτων. Καὶ ἀνάγκη δέ τοι
 εἶναι, ἔφη, ὦ Σάκα, τὸν πολλὰ ἔχοντα,
 πολλὰ καὶ δαπανᾶν καὶ εἰς θεοὺς, καὶ εἰς φί-
 λους, καὶ εἰς ξένους· ὅστις ἔνι ἰχυρῶς χρή-
 μασιν ἡδεταί, εὖ ἰαθεῖ τῷτον, καὶ δαπανῶν-
 τα, ἰχυρῶς ἀνιᾶσθαι. Μὰ Δί', ἔφη ὁ
 Σάκας· ἀλλ' ἐκ ἐγὼ τέτων εἰμὶ, ἀλλὰ
 καὶ εὐδαιμονίαν τῷτο νομίζω, τὸ, πολλὰ
 ἔχοντα, πολλὰ καὶ δαπανᾶν. Τί ἔνι, ἔ-
 φη, πρὸς τῶν θεῶν, ὁ Φεραῦλας; οὐχὶ
 σὺ γε αὐτίκα μάλα εὐδαίμων ἐγένεα, καὶ

248 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

ἐμὲ εὐδαίμονα ἐποίησας; λαβὼν γὰρ, ἔ-
φη, ταῦτα πάντα κέκτησο, καὶ χρῶ
ὅπως βέλει αὐτοῖς· ἐμὲ δὲ μηδὲν ἄλλο ἢ
ὥσπερ ξένον τρέφε, καὶ ἔτι εὐτελέσερων ἢ
ξένον· ἀρκέσει γάρ μοι, ὅ,τι ἂν καὶ σὺ ἔ-
χης, τέτων μετέχειν. Παίζης, ἔφη ὁ
Σάκας. Καὶ ὁ Φεραύλας ὁμόσας εἶπεν,
ἦ μὴν σπυδοῇ λέγειν. Καὶ ἄλλα γέ σοι,
ὦ Σάκα, προσδιαπράξομαι παρὰ Κύρου,
μήτε θύρας τὰς Κύρου θεραπεύειν, μήτε
στρατεύεσθαι. Ἀλλὰ σὺ μὲν πλαστῶν οἰ-
κοι μένε· ἐγὼ δὲ ταῦτα ποιήσω καὶ ὑπὲρ
σὺ καὶ ὑπὲρ ἐμῷ· καὶ ἐάν τι ἀγαθὸν προσ-
λαμβάνω διὰ τὴν Κύρου θεραπείαν, ἢ καὶ
ἀπὸ στρατείας τινός, οἶσω πρὸς σέ, ἵνα
ἔτι πλείονων ἀρχῆς· μόνον, ἔφη, ἐμὲ ἀ-
πόλυσον ταύτης τῆς ἐπιμελείας· ἦν γὰρ
ἐγὼ χολὴν ἄγω ἀπὸ τέτων, ἐμοὶ τέ σε
οἶομαι πολλὰ καὶ Κύρῳ χρήσιμον ἔσεσθαι.
Τέτων ἔτω ῥηθέντων, ταῦτα συνέθεντο,
καὶ ταῦτα ἐποίεν. Καὶ ὁ μὲν ἠγεῖτο εὐ-

CYRI INSTIT. VIII. 249

accepta enim haec, inquit, universa possideto, et utitor iis ex animi sententiâ; me non aliter atque hospitem pascito, vel etiam viliùs quàm hospitem; quippe mihi sufficiet illorum esse participem, quaecunque tu habeas. Ludis *verò*, inquit Sacas. Et Pheraulas juratus ait se *ista* seriò dicere. Quin et alia tibi, Saca, insuper à Cyro impetrabo, *ut nempe* neque per obsequium frequentare *te* portas Cyri *necessè sit*, neque militare: sed domi tu mane opulentus; ego haec et tuâ et meâ causâ faciam: quòd si etiam aliquid boni *vel* Cyro studiosè operam navando praetereà consequar, vel ex militiâ quâdam, *id* ad te perferam, quòd plura in potestate habeas; tantùm, ait, hâc tu me curâ liberato: nam si ab his rebus esse mihi otioso liceat, arbitror te et mihi et Cyro magno usui futurum. His dictis, paciscebantur haec inter se, atque haec fecerunt. Ac alter quidem *eorum*

248 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η΄

ἐμὲ εὐδαίμονα ἐποίησας; λαβὼν γάρ, ἔφη, ταῦτα πάντα κέκτησο, καὶ χρῶ ὅπως βέλει αὐτοῖς· ἐμὲ δὲ μηδὲν ἄλλο ἢ ὥσπερ ξένον τρέφε, καὶ ἔτι εὐτελέσερον ἢ ξένον· ἀρκέσει γάρ μοι, ὅ,τι ἂν καὶ σὺ ἔχης, τῶτων μετέχειν. Παίζης, ἔφη ὁ Σάκας. Καὶ ὁ Φεραύλας ὁμόσας εἶπεν, ἦ μὴν σπυρδοῇ λέγειν. Καὶ ἄλλα γέ σοι, ὦ Σάκα, προσδιαπράττομαι παρὰ Κύρου, μήτε θύρας τὰς Κύρου θεραπεύειν, μήτε στρατεύεσθαι. Ἀλλὰ σὺ μὲν πλυστῶν οἰκοι μένε· ἐγὼ δὲ ταῦτα ποιήσω καὶ ὑπὲρ σὺ καὶ ὑπὲρ ἐμῶ· καὶ εἴαν τι ἀγαθὸν προσλαμβάνω διὰ τὴν Κύρου θεραπείαν, ἢ καὶ ἀπὸ στρατείας τινὸς, οἶσω πρὸς σέ, ἵνα ἔτι πλείονων ἀρχῆς· μόνον, ἔφη, ἐμὲ ἀπόλυσον ταύτης τῆς ἐπιμελείας· ἦν γὰρ ἐγὼ χολὴν ἄγω ἀπὸ τῶτων, ἐμοὶ τέ σε οἶομαι πολλὰ καὶ Κύρῳ χρήσιμον ἔσεσθαι. Τῶτων ἔτω ῥηθέντων, ταῦτα συνέθεντο, καὶ ταῦτα ἐποίεν. Καὶ ὁ μὲν ἠγεῖτο εὖ·

CYRI INSTIT. VIII. 249

accepta enim haec, inquit, universa possideto, et utitor iis ex animi sententiâ; me non aliter atque hospitem pascito, vel etiam viliùs quàm hospitem; quippe mihi sufficiet illorum esse participem, quaecunque tu habeas. Ludis *verò*, inquit Sacas. Et Pheraulas juratus ait se *ista* seriò dicere. Quin et alia tibi, Saca, insuper à Cyro impetrabo, *ut nempe* neque per obsequium frequentare *te* portas Cyri *necessè sit*, neque militare: sed domi tu mane opulentus; ego haec et tuâ et meâ causâ faciam: quòd si etiam aliquid boni *vel* Cyro studiosè operam navando praetereà consequar, vel ex militiâ quâdam, *id* ad te perferam, quòd plura in potestate habeas; tantùm, ait, hâc tu me curâ liberato: nam si ab his rebus esse mihi otioso liceat, arbitror te et mihi et Cyro magno usui futurum. His dictis, paciscebantur haec inter se, atque haec fecerunt. Ac alter quidem *eorum*

254 CYRI INSTIT. VIII.

tur enim *Cyrus* consuetudine *Gadatae*: propter haec autem à *Cyro* multis et magnis honoribus adficiebatur, ac propter *Cyrum*, etiam ab aliis. Ad coenam invitati cùm venissent, non fortuitò unumquemque collocabat, sed quem honore maximo dignabatur, ad laevam, quòd haec insidiis obnoxia magis sit quàm dextra; secundum *ab hoc* ad dextram, tertium rursùs ad laevam, quartum ad dextram: ac si plures etiam essent, eàdem ratione *eos collocabat*. Arbitrabatur autem utile esse, quo honore singulos ornaret, planum fieri: *quippe* quia ubi existimant homines, eum qui praestet *aliis* neque praeconia neque praemia accepturum: liquidò patet, inter eos aemulationem ibi nullam existere: ubi verò praestantissimi cujusque conditio cernitur esse optima, ibi summâ cum alacritate universi certamina se suscipere declarant. Et *Cyrus* quidem hoc modo quinquam apud se maximâ essent auctoritate planum faciebat, exorsus statim à sessio-

γὰρ
κὴ με
Κῦρ
κληθ
χεν
ἐτίμ
ἐπιβ
ξιάς
τὸν δ
τὸν δ
πλέο
δὲ ὡς
ἀγαθ
θρωπ
σεοδ
σιν ἐν
ἔχον
κράτ
φανερ
ὁ Κῦ
τις εὐ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'. 255

γὰρ αὐτῷ ξυνών· ἀντὶ δὲ τούτων πολλοῖς
 καὶ μεγάλοις ἐτιμᾶτο ὑπὸ τοῦ Κύρου· διὰ δὲ
 Κῦρον, καὶ ὑπ' ἄλλων. Ὡς οἱ ἦλθον οἱ
 κληθέντες ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἔχοντες ὅπου ἔτυ-
 χεν ἕκαστον ἐκάθισεν, ἀλλ' ὃν μὲν μάλιστα
 ἐτίμα, παρὰ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, ὡς εὐ-
 επιβλευτοτέρας ταύτης ἔσης ἢ τῆς δε-
 ξιάς· τὸν δὲ δεύτερον παρὰ τὴν δεξιάν,
 τὸν δὲ τρίτον πάλιν παρὰ τὴν ἀριστερὰν,
 τὸν δὲ τέταρτον παρὰ τὴν δεξιάν· καὶ ἦν
 πλείονες ὥσιν, ὡσαύτως. Σαφηνίζεσθαι
 δὲ ὡς ἕκαστον ἐτίμα, τοῦτο ἐδόκει αὐτῷ
 ἀγαθὸν εἶναι· ὅτι ὅπου μὲν οἴονται οἱ ἄν-
 θρωποι τὸν κρατιτεύοντα μήτε κηρυχθή-
 σεσθαι, μήτε ἄθλα λήψεσθαι, δηλοὶ εἴ-
 σιν ἐνταῦθα καὶ φιλονείκως πρὸς ἀλλήλους
 ἔχοντες· ὅπου δὲ μάλιστα πλεονεκτῶν ὁ
 κράτιστος φαίνεται, ἐνταῦθα προθυμότητα
 φανεροὶ εἰσιν ἀγωνιζόμενοι πάντες. Καὶ
 ὁ Κῦρος δὲ ἔτι ἔσαφηνίζε μὲν τοὺς κρα-
 τιτεύοντας παρ' ἑαυτῷ, εὐθὺς ἀρξάμενος

256 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

ἔξ ἔδρας καὶ παρασάσεως. Οὐ μέντοι ἀθά-
νατον τὴν ταχθεῖσαν ἔδραν κατεστήσατο,
ἀλλὰ νόμιμον ἐποιήσατο, καὶ ἀγαθοῖς ἔρ-
γοις προβῆναι εἰς τὴν τιμιωτέραν ἔδραν,
καὶ, εἴ τις βραδυσργοίη, ἀναχωρῆσαι εἰς τὴν
ἀτιμοτέραν. Τὸν δὲ πρωτεύοντα ἐν ἔδρᾳ
ἡχύνετο μὴ πλείω καὶ ἀγαθὰ ἔχοντα
παρ' αὐτῷ φαίνεσθαι. Καὶ ταῦτα δὲ ἐπὶ
Κύρου γενόμενα, ἕτως ἔτι καὶ νῦν διαμένον-
τα αἰσθάνομεθα.

Επεὶ δὲ ἐδείπνεν, ἐδόκει τῷ Γωβρύᾳ
τὸ μὲν πολλὰ ἕκαστα εἶναι, ὃδὲν θαυμα-
σὸν παρ' ἀνδρὶ πολλῶν ἄρχοντι· τὸ δὲ
τὸν Κῦρον, ἕτω μεγάλα πράττειν, εἴ τι
ἡδὺ δόξειε λαβεῖν, μηδὲν τέτων μόνον κα-
ταδαπανᾶν, ἀλλὰ ἔργον ἔχειν δεόμενον
τέττε κοινωνεῖν τῷ παρόντι. Πολλάκις
δὲ καὶ τῶν ἀπόντων φίλων ἐστὶν οἷς ἐώρα
πέμποντα ταῦτα αὐτόν, οἷς ἠοδεῖς τύ-
χοι· ὥστε ἐπεὶ ἐδεδειπνήκεσαν, καὶ τὰ
πάντα πολλὰ ὄντα διαπεπόμεναι ὁ Κῦρος

nis et adfistendi loco. Neque tamen esse *cuique* perpetuum locum volebat eum, quo sedere iussus fuisset; sed lege cavuit, ut praeclaris facinoribus progressio fieret ad locum honoratiorem; ac, si quis ignavè nequiterque se gereret, ad minùs honorificum retrocederet. Putabat autem sibi pudendum *Cyrus*, eum *hominem* qui locum in consessu principem obtineret, non etiam conspici plurimis ab se bonis ornatum. Atque haec ut Cyri tempore fuerunt *constituta*, ità nunc quoque ferveri animadvertimus.

Cùm coenarent, minimè visum est Gobryae mirum, magnâ copiâ res singulas esse apud hominem multis imperantem: sed id *potius*, quòd Cyrus in tantâ rerum magnitudine, si quid suave visus esset consecutus, id non solus absumeret; sed etiam negotium sibi exhiberet rogando, ut *amici* praesentes ejus essent participes. Quinetiam saepenumero videbat eum nonnullis amicis absentibus ea mittere, quibus fortè delectatus esset: quo fiebat, ut posteaquam coenati essent, et omnia, permulta quidem

258 CYRI INSTIT. VIII.

illa, Cyrus ex mensâ huc illuc misisset, Gobryas diceret, Existimabam antehac equidem, Cyre, plurimùm eo praeferre te *caeteris* hominibus, quod imperatoriae artis peritissimus esses: at nunc deos juratus testor, videri mihi plus te humanitate quàm imperatoriâ laude excellere. *Sic est* profectò, ait Cyrus; et quidem humanitatis, quàm artis imperatoriae, opera demonstrare multò est gratius. Quinam *istuc*? ait Gobryas. Quod, inquit, haec hominibus malefaciendo demonstrare necesse est, illa benefaciendo.

Deinde, cùm largiùs biberent, Cyrum Hytaspas interrogans, Num mihi succensus sis, ait, Cyre, si te interrogem, quod rescire cupio? Imò verò per deos *immortales*, ait, contra succenserem tibi, si te reticere animadverterem, de quibus interrogare velles. Dic mihi igitur, inquit, an unquam arcessitus abs te, non accessi? Bona verba, subjecit Cyrus. Num verò lentè tibi parui? Nè id quidem. Num aliquid *mihi* abs te impera-

ἀπὸ
 Ἀλλ
 τέτρ
 στρατ
 μι, ἢ
 φιλα
 ὁ Κῦ
 γα τ
 γίας.
 ἔφη,
 δεῖ ἐ
 Ε
 Ὑτά
 Κῦρε
 λομα
 θεὸς,
 σοι, ε
 ἐρέα
 καλέα
 ὁ Κῦ
 σα;

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'. 259

ἀπὸ τῆς τραπέζης, εἶπεν ἄρα ὁ Γωβρύας,
 Αλλ' ἐγὼ, ὦ Κῦρε, πρόσθεν μὲν ἡγούμην
 τέτρω σε πλείστον διαφέρειν ἀνθρώπων, τῷ
 στρατηγικώτατον εἶναι· νῦν δὲ θεὸς ὁμνυ-
 μι, ἢ μὴν ἐμοὶ δοκεῖν πλέον σε διαφέρειν
 φιλανθρωπία ἢ στρατηγία. Νῆ Δί', ἔφη
 ὁ Κῦρος· καὶ μὲν δὴ καὶ ἐπιδεικνῦναι τὰ ἔρ-
 γα πολὺ ἥδιον φιλανθρωπίας ἢ στρατη-
 γίας. Πῶς δὴ; ἔφη ὁ Γωβρύας. Ὅτι,
 ἔφη, τὰ μὲν, κακῶς ποιεῖντα ἀνθρώπους,
 δεῖ ἐπιδείκνυσθαι, τὰ δὲ, εὖ.

Ἐκ τούτου δὴ, ἐπεὶ ὑπέπινον, ἤρετο ὁ
 Ὑσάσπας τὸν Κῦρον, Ἀρ' ἂν, ἔφη, ὦ
 Κῦρε, ἀχθεαθεῖης μοι εἰ σε ἐροίμην ὃ βέ-
 λομαί σε πυθέσθαι; Ἀλλὰ ναὶ μὰ τὸς
 θεὸς, ἔφη, τὸναντίον τέτρω, ἀχθοίμην ἂν
 σοι, εἰ αἰδοίμην σιωπῶντα ἢ ἂν βέλοιο
 ἐρέσθαι. Λέγε δὴ μοι, ἔφη, ἥδη πώποτε
 καλέσαντός σε ἐκ ἡλθον; Εὐφήμει, ἔφη
 ὁ Κῦρος. Ἀλλ' ὑπακῶν χολῇ ὑπήκου-
 σα; Οὐδὲ τέτο. Προσταχθέν δέ τι ἥδη

260 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η΄.

σοι ἔκ ἔπραξα; Οὐκ αὐτιῶμαι, ἔφη. Ὁ
 δὲ πράττοιμι, ἔστιν ὅ,τι πρόποτε ἔ
 προθύ-
 μως, ἢ ἔχ ἡδομένως πράττοντά με κα-
 τέγνωσ; Τῷτο δὴ πάντων ἤκιστα, ἔφη ὁ
 Κῦρος. Τίνος μὴν ἔνεκα, ἔφη, πρὸς τῶν
 θεῶν, ὦ Κῦρε, Χρυσάντας σε ἔτρεψεν,
 ὥστε εἰς τὴν τιμιωτέραν ἐμοῦ ἔδραν ἰδρυ-
 θῆναι; Ἡ λέγω; ἔφη ὁ Κῦρος. Πάντως,
 ἔφη ὁ Ὑσάσπας. Καὶ σὺ αὖ ἔκ ἀχθε-
 δήσῃ μοι ἀκέων τάληθῃ; Ἡδῆστομαι
 μὲν οὖν, ἔφη, ἢν εἰδῶ ὅτι οὐκ ἀδικοῦμαι.
 Χρυσάντας τοίνυν, ἔφη, ἔτοσὶ πρῶτον
 μὲν ἔκκλησιν ἀνέμενον, ἀλλὰ πρὶν καλεῖ-
 σθαι παρῆν τῶν ἡμετέρων ἔνεκα· ἔπειτα
 δὲ, ἔκ τὸ κελευόμενον μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅ,τι
 αὐτὸς γινοίῃ ἄμεινον εἶναι πεπραγμένον
 ἡμῖν, τῷτο ἔπραττεν. Ὅποτε δ' εἰπέῃ
 τι δεῖ εἰς τὰς συμμάχους, ἃ μὲν ἐμὲ ὥλο
 πρέπειν λέγειν; ἐμοὶ συνεβούλευεν· ἃ δὲ
 ἐμὲ αἰδοίτο βουλόμενον μὲν εἰδέναι τὰς
 συμμάχους, αὐτὸν δὲ με αἰχυνόμενον περὶ

CYRI INSTIT. VIII. 261

tum, non effectum dedi? Nihil habeo quod querar, ait. Quidquid autem facerem, eorum *omnium* an aliquid est, quod unquam non alacriter, neque cum voluptate facere me animadverteris? Id verò minimè omnium, ait Cyrus. Quid igitur est, per deos *immortales*, quo Chryfantas te movit, ut sede honoratio-ri, quàm ego, collocaretur? Dicamne? inquit Cyrus. Omnino, subjecit Hystaspas. Et tu mihi rursùm non succensebis, ubi quod verum est audies? Imò verò voluptatem capiam, inquit, si me nullâ injuriâ adfici sciam. Hic ergo Chryfantas, primùm, ait, non expectabat donec arcefferetur, sed rerum nostrarum causâ priùs etiam, quàm arcefferetur, aderat: deinde, non id solum *faciebat*, quod imperaretur; sed quidquid animadverteret ipse, quod effectum nobis conduceret, agebat. Quoties autem ad socios aliquid dicendum erat, quae ejus judicio me dicere decebat, de iis consilium mihi dabat suum; quae verò praesentisceret me quidem scire socios cupere, sed pudor

re praepediri, quo minùs ipse de me dicerem, ea sic proferebat, quasi suam ipsius sententiam exponeret: atque adeò quid vetat, quo minùs in his mihi meipso potior fuerit? Praeterea sibi semper ea, quae adsunt, sufficere ait; mihi verò prospicere semper eum palam est, ecquid accedere possit amplius, quod utilitatem adferat: denique de meis commodis plus laetitiae ac voluptatis ille capit, quàm egomet *capiam*. Ad haec Hystaspas, Laetor, ità me Juno amet, inquit, me de his te interrogasse. Cur *id* potissimum? ait Cyrus. Quippe quia et ipse haec facere enitar: unum modò, inquit, ignoro, quo *scilicet* pacto efficere possim, ut manifestum sit me tuis commodis gaudere; utrùm manibus mihi plaudendum, an ridendum, vel quid agendum sit. Et Artabazus, Saltandum tibi est, ait, more Persico. Et haec quidem *verba* risus consequutus est:

Cùm autem computatio producetur, Gobryam Cyrus interrogans, Dic mihi, Gobrya, inquit, modone tibi videa-

ἐμαυτῶν
ἐαυτῶν
τῶτοις
ἰοῦνα ἐ
τα το
νερός ἐ
σειεν
ἐμὲ δ'
ὁ Ὑ
Κῦρε,
Τί μ
πειρά
ἀγνοῶ
τοῖς σ
χεῖρε
τάλα
σικόν.
νετο.

Π
τὸν Γ
Γωβρ

ἐμαυτῷ λέγειν, ταῦτα οὕτως λέγων ὡς
 ἐαυτῷ γνώμην ἀπεφαίνετο· ὥστ' ἐν γε
 τέτοις τί κωλύει αὐτὸν καὶ ἐμῷ ἐμοὶ κρείτ-
 ιονα εἶναι; Καὶ ἐαυτῷ μὲν ἀεί φησι πάν-
 τα τὰ παρόντα ἀρκεῖν, ἐμοὶ δὲ ἀεί φα-
 νερός ἐστι σκοπῶν τί ἂν προσγενόμενον ὀνή-
 σειεν· ἐπὶ τε τοῖς ἐμοῖς καλοῖς μᾶλλον
 ἐμῷ ἀγάλλεται καὶ ἡδεταί. Πρὸς ταῦτα
 ὁ Ὑσάσπας εἶπε, Νὴ τὴν Ἥραν, ὦ
 Κῦρε, ἡδομαί γε ταῦτά σε ἐρωτήσας.
 Τί μάλιχα; ἔφη ὁ Κῦρος. Ὅτι καὶ γὰρ
 πειράσομαι ταῦτα ποιεῖν· ἐν μόνον, ἔφη,
 ἀγνοῶ, πῶς ἂν εἴην δῆλος χαίρων ἐπὶ
 τοῖς σοῖς ἀγαθοῖς· πότερον κροῖεῖν δεῖ τῷ
 χεῖρε, ἢ γελᾶν, ἢ τί ποιεῖν. Καὶ ὁ Αρ-
 τάβαζος εἶπεν, Ορχεῖσθαι δεῖ τὸ Περ-
 σικόν. Ἐπὶ τέτοις μὲν δὴ γέλως ἐγέ-
 νετο.

Προϊόντος δὲ τῷ συμποσίῃ, ὁ Κῦρος
 τὸν Γωβρύαν ἐπήρετο, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ
 Γωβρύα, νῦν ἂν δοκοῖς ἡδιον τῶνδ' ἐγώ

264 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

τὴν θυγατέρα δέσναι, ἢ ὅτε τὸ πρῶτον
 ἡμῖν συνεγένε; Οὐκᾶν, ἔφη ὁ Γωβρύας,
 καὶ γὰρ τὰ ληθῆ λέγω; Νὴ Δί', ἔφη ὁ Κῦ-
 ρος, ὡς ψεύδης γε ὑδεμία ἐρώτησις δεῖται.
 Εὖ τοίνυν, ἔφη, ἴσθι ὅτι νῦν ἂν πολὺ ἡ-
 διον. Ἡ καὶ ἔχοις ἂν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰπεῖν
 διότι; Εἰπαγε. Λέγε δή. Ὅτι τότε μὲν
 ἑώρων τὰς πόνους καὶ τὰς κινδύνους εὐθύμως
 αὐτὰς φέροντας, νῦν δὲ ὁρῶ αὐτὰς τὰ ἀ-
 γαθὰ σωφρόνως φέροντας. Δοκεῖ δέ μοι,
 ὦ Κῦρε, χαλεπώτερον εἶναι εὐρεῖν ἄνδρα
 τὰ γαθὰ καλῶς φέροντα ἢ τὰ κακά· τὰ
 μὲν γὰρ ὕβρις τοῖς πολλοῖς, τὰ δὲ σωφρο-
 σύνην τοῖς πᾶσιν ἐμποιεῖ. Καὶ ὁ Κῦρος
 εἶπεν, Ηκυσας, ὦ Ὑσάσπα, Γωβρύς τὸ
 ῥῆμα; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη· καὶ εἰὰν πολλὰ
 τοιαῦτά γε λέγῃ, πολὺ μᾶλλον με τῆς
 θυγατρὸς μνηστῆρα λήψεται, ἢ εἰὰν ἐκ-
 πώματα πολλὰ μοι ἐπιδεικνύῃ. Ἡ μὲν,
 ἔφη ὁ Γωβρύας, πολλὰ γέ μοι ἐστὶ τοιαῦ-
 τα συγγεγραμμένα, ὧν ἐγὼ σοὶ ὁ φθονή-

CYRI INSTIT. VIII. 265

re libentiùs horum alicui filiam daturus, quàm id temporis quo primùm nobis consuetudine congressus es? Num et ego, subjecit Gobryas, verum dicam? *Ità* profectò, ait Cyrus; quippe nulla interrogatio mendacium desiderat. Itaque certò scias, inquit, multò me jam libentiùs *id facturum*. Possisne mihi dicere, ait Cyrus, quamobrem? Ego verò *possim*. Dic igitur. Quia cernebam eos id temporis tum labores, tum pericula, praesentibus et aequis animis tolerare; nunc etiam res secundas moderatè ferre video. Arbitror autem, Cyre, difficilius esse reperire hominem qui res secundas, quàm qui adversas, rectè ferat: nam illae in plerisque insolentiam, hae modestiam in omnibus, excitant. Et Cyrus, Audivistine, inquit, hoc Gobryae verbum, Hystaspa? *Audivi* profectò, ait: ac si *quidem* ejusmodi plura dixerit, multò me magis filiae procum habiturus est, quàm si multa mihi pocula ostentet. Profectò, inquit Gobryas, multa mihi sunt hujusmodi literis consignata, quae tibi ego non

266 CYRI INSTIT. VIII.

invidebo, si filiam meam uxorem duxeris: pocula verò, ait, quia mihi non videris admittere, haud scio an Chrystantae huic dem, quando is sedem etiam tibi furripuit. Enimverò, ait Cyrus, Hytaspas, et caeteri qui adestis, si mhi *rem* indicaveritis, quando quis vestrùm uxorem ducere conabitur, qualis et ipse vobis *in eâ* futurus sum adiutor, cognoscetis. Et Gobryas, Cui verò indicandum erit, inquit, si quis filiam nuptum dare velit? Etiam illud mihi *significate*, ait Cyrus: nam hanc artem mirificè calleo. Quam? ait Chrystantas. Cognoscendi, *inquit*, quod conjugium cuique congruat. Et Chrystantas, Dic ergo, per deos *immortales*, ait, cujusmodi uxorem mihi pulcherrimè congruentem fore arbitreris. Primùm, inquit, parvam: nam et tu parvus es: quòd si grandem ducas, adfiliare te necesse fuerit, catellorum more, si fortè rectam osculari velis. Id verò

σω, ἢ
 βάνης
 ἀνέχε
 τα τε
 φήρε
 ἴσα
 ἐμοὶ
 χειρ
 εργός
 πέν,
 ρα, τ
 φη δ
 ρός ε
 φη δ
 γάμ
 σάντ
 ποίε
 κάλ
 κρός
 μήσ
 λῆσ

σω, ἣν τὴν θυγατέρα με γυναῖκα λαμ-
 βάνης· τὰ δὲ ἐκπώματα, ἔφη, ἐπειδὴ ἔκ
 ἀνέχεσθαι μοι φαίνεται, ἔκ οἷοι' εἰ Χρυσάν-
 τα τέτω δώσω, ἐπεὶ καὶ τὴν ἑδραν σου ὑ-
 φήρπασε. Καὶ μὲν δὴ, ἔφη ὁ Κῦρος, ὦ
 Ἰσάσπα, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οἱ παρόντες, ἦν
 ἐμοὶ λέγῃτε, ὅταν τις ὑμῶν γαμεῖν ἐπι-
 χειρήσῃ, γνώσεσθε ὁποῖός τις καὶ γὰρ συν-
 εργὸς ὑμῖν ἔσομαι. Καὶ ὁ Γωβρύας εἶ-
 πεν, Ἦν δέ τις ἐκδῶναι βέληται θυγατέ-
 ρα, πρὸς τίνα δεῖ λέγειν; Πρὸς ἐμέ, ἔ-
 φη ὁ Κῦρος, καὶ τέτο· πάνυ γάρ, ἔφη, δει-
 νὸς εἰμι ταύτην τὴν τέχνην. Ποίαν; ἔ-
 φη ὁ Χρυσάντας. Τὸ γινῶναι ὁποῖος ἂν
 γάμος ἐκάστω συναρμόσειε. Καὶ ὁ Χρυ-
 σάντας ἔφη, Λέγε δὴ πρὸς τῶν θεῶν,
 ποῖαν τινά μοι γυναῖκα οἶε συναρμόσειν
 κάλλιστα. Πρῶτον μὲν, ἔφη, μικράν· μι-
 κρὸς γὰρ καὶ αὐτὸς εἶ· ἦν δὲ μεγάλην γα-
 μήσειας, ἦν ποτε βούλη αὐτὴν ὀρθὴν φι-
 λῆσαι, προσάλλεσθαι σε δεήσει ὥς τὰ

268 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

κυνάρια. Τῷτο μὲν δὴ, ἔφη, ὀρθῶς προ-
νοεῖς· κὴ γὰρ οὐδ' ὁπῶστις ἀλλικός εἰμι.
Ἐπειτα δ', ἔφη, σιμὴ ἂν σοι ἰχυρῶς συμ-
φέροι. Πρὸς τί δὴ αὖ τῷτο; "Οτι, ἔφη,
σὺ γρυπὸς εἶ· πρὸς οὖν τὴν σιμότητα
σάφ' ἴαθι ὅτι ἡ γρυπότης ἄριστα προσαρ-
μόσειε. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὥς κὴ τῷ εὐ δε-
δειπνηκότι, ὥσπερ κὴ ἐγὼ νῦν, ἀδειπνος ἂν
συναρμόζοι; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος·
τῶν μὲν γὰρ μεσῶν γρυπὴ ἢ γαστήρ γίγ-
νεται, τῶν δὲ ἀδείπνων, σιμὴ. Καὶ ὁ
Χρυσάντας ἔφη, Ψυχρῷ δ' ἂν, πρὸς τῶν
θεῶν, βασιλεῖ ἔχοις ἂν εἰπεῖν ποία τις
συνοίσει; Ἐνταῦθα μὲν δὴ ὅ, τε Κῦρος ἐ-
ξεγέλασε, κὴ οἱ ἄλλοι ὁμοίως. Γελόντων
δὲ ἅμα εἶπεν ὁ Ὑδάσπας, Πολύ γε, ἔφη,
μάλιστα τέττε σε, ὦ Κῦρε, ζῆλῳ ἐν τῇ
βασίλειᾳ. Τίνος; ἔφη ὁ Κῦρος. "Οτι
δύνασαι κὴ ψυχρὸς ὢν γέλῳα παρέχειν.
Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἐπεὶ αὖ ἐκ ἂν πρίαίῳ
γε παμπόλλε ὥστε σοι ταῦτα εἰρῆσθαι,

CYRI INSTIT. VIII. 269

inquit, rectè abs te providetur: nam nè tantillùm quidem ad saltandum habilis sum. Deinde, ait, si ma admodùm tibi adcommoda esset. Cur illud? Quia tu, inquit, nasum aduncum habes: optimè igitur, certò scias, si mae nasi formae congruerit adunca. Tunc ais, inquit, benè coenato, quemadmodùm jam ego *sum*, incoenatam fore congruentem? Ità profectò, ait Cyrus; nam eorum, qui pleni sunt, venter aduncus est; incoenatorum, si mus. Et Chryfantas, Possisne, obsecro te, inquit, dicere, cujusmodi uxor regi frigido commoda foret. Hic risum et Cyrus edidit, et alii itidem. Quibus simul ridentibus, Hytaspas dixit, Equidem te, Cyre, multò maximè felicem ob hoc in *isto* regno *tuo* dico. Quid illud est? ait Cyrus. Quod cùm frigidus sis, risum movere possis. Et Cyrus, Tu verò non magno redimeres, inquit, ut haec abs te dicta essent, atque ut illi renunti-

aretur, apud quam existimari te velis, quod sis urbanus? Et haec ità quidem ultro citroque iactabantur scommata.

Secundùm haec Cyrus mundum muliebrem Tigrani protulit, quem ut uxori daret, praecepit: quòd ea virili animo militiae mariti comes fuisset. Artabazo poculum aureum, Hyrcanio equum, cum aliis multis ac pulchris rebus, donavit. Tibi verò, Gobrya, inquit, virum dabo, cui filiam colloces. Me igitur dabis, ait Hytaspas, ut etiam illa *Gobryae* scripta consequar. Num tibi sunt, inquit Cyrus, facultates, quae sint puellae fortunis dignae? *Sunt* profectò, ait, et multò quidem maioribus opibus. Et ubinam, inquit Cyrus, has habes facultates? Hic, ait, ubi tu consedisti, qui mihi amicus es. *Id verò* sufficit mihi, subjecit Gobryas; statimque porrectâ dextrâ, Da, Cyre, ait: nam accipio. Et prehensam Cyrus Hytaspae dextram Gobryae dedit; et is accepit. Multa dein-

καὶ ἀπὸ
λει, ὅ
ἔτω δι

M

νεγκε

γυναικ

τῷ ἀν

μα· τ

λὰ κα

Γωβρ

ἐν ἐμέ

τὰ συ

ἔφη ὁ

Νῆ

χρημ

σοι αἰ

κὴ σὺ

ἔφη ὁ

Ξιάν,

Καὶ

Ξιάν,

καὶ ἀπαγγελθῆναι παρ' ἧ εὐδοκιμεῖν βέ-
λει, ὅτι ἀσεῖος εἶ; Καὶ ταῦτα μὲν δὴ
ἔτω διεσκώπλετο.

Μετὰ δὲ ταῦτα Τιγράνη μὲν ἐξή-
νεγκε γυναικῆιον κόσμον, καὶ ἐκέλευσε τῇ
γυναικὶ δῶναι, ὅτι ἀνδρείως συνεστρατεύετο
τῷ ἀνδρί. Αἰταβάζω δὲ χρυσὸν ἐκπω-
μα· τῷ δὲ Ὑρκανίῳ ἵππον καὶ ἄλλα πολ-
λὰ καὶ καλὰ ἔδωρήσατο. Σοὶ δὲ, ἔφη, ὦ
Γωβρύα, δώσω ἄνδρα τῇ θυγατρὶ. Οὐκ-
ἔν ἐμέ, ἔφη ὁ Ὑσάσπας, δώσεις, ἵνα καὶ
τὰ συγγράμματα λάβω. Ἡ καὶ ἔστι σοι,
ἔφη ὁ Κῦρος, ὅσῃα ἀξία τῶν τῆς παιδός;
Νὴ Δί', ἔφη, πολλαπλασίων μὲν οὖν
χρημάτων. Καὶ ποῦ, ἔφη ὁ Κῦρος, ἔστι
σοι αὕτη ἡ ὅσῃα; Ενταῦθα, ἔφη, ὅπως περ
καὶ σὺ κάθησαι, φίλος ὢν ἐμοί. Ἀρκεῖ μοι,
ἔφη ὁ Γωβρύας· καὶ εὐθύς ἐκτείνας τὴν δε-
ξιάν, Δίδου, ἔφη, ὦ Κῦρε· δέχομαι γάρ.
Καὶ ὁ Κῦρος λαβὼν τὴν τῷ Ὑσάσπας δε-
ξιάν, ἔδωκε τῷ Γωβρύα· ὁ δὲ ἐδέξατο.

272 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

Εκ δὲ τούτου πολλὰ καὶ καλὰ ἔδωκε δῶρα
 τῷ Ὑδάσπα, ὅπως τῇ παιδί πέμψει·
 Χρυσάνταν δ' ἐφίλησε προσαγαγόμενος.
 Καὶ ὁ Αρτάβαζος εἶπε, Μὰ Δί', ἔφη, ὦ
 Κῦρε, ἔχ' ὁμοίς γε χρυσὸν ἐμοί τε τὸ ἔκ-
 πωμα δέδωκας καὶ χρυσάντα τὸ δῶρον.
 Ἀλλὰ καὶ σοί, ἔφη, δώσω. Επήρετο ἐκεῖ-
 νος, Πότε; Εἰς τριακοσὸν, ἔφη, ἔτος.
 Ὡς ἀναμενῶντος, ἔφη, καὶ ἐκ ἀποθανεμέ-
 νου, ἔτω παρασκευάζου. Καὶ τότε μὲν
 δὴ ἔτως ἔληξεν ἡ σκηνή· ἐξανισταμένων δὲ
 αὐτῶν ἐξάνεστη καὶ ὁ Κῦρος, καὶ ξυμπρὸς-
 πέμψεν αὐτὸς ἐπὶ τὰς θύρας.

Τῇ δ' ὕστεραίᾳ τὸς ἐθελυσίους συμμά-
 χους γενομένους ἀπέπεμπεν οἴκαδε ἐκάστας,
 πλὴν ὅσοι αὐτῶν οἰκεῖν ἐβόλοντο παρ'
 αὐτῷ· τέτοις δὲ χώραν καὶ οἶκον ἔδωκε, καὶ
 νῦν ἔτι ἔχουσιν οἱ τῶν καταμεινάντων τέ-
 των τότε ἀπόγονοι· πλεῖστοι δ' εἰσὶ Μή-
 δων καὶ Ὑρκανίων· τοῖς δ' ἀπίσσι δωρησά-
 μενος πολλὰ, καὶ ἀμέμπλως ποιησάμενος

de et elegantia dedit Hystaspae munera, quae puellae mitteret: Chryfantam verò admotum sibi osculatus est. Et Artabazus, Profectò, Cyre, inquit, non ex eodem auro mihi poculum, et Chryfantae munus *hoc* dedisti. At enim, ait *Cyrus*, etiam tibi daturus sum. Quando? quae-
rebat ille. Ad annum, inquit, trigesium. Tu verò sic te parato, ait *Artabazus*, quasi *illud* ipse *tempus* expectaturus sim, nec mortem priùs obiturus. Et hoc quidem modo tum illi contubernalium convivio finis est impositus: cùm autem ipsi surgerent, etiam *Cyrus* surrexit, et eos ad fores usque prosequutus est.

Postridiè socios, qui sponte se conjunxerant, singulos domum remisit, exceptis iis, qui apud ipsum habere domicilia vel-
lent: his agros et aedes dedit, quas etiam nunc posterì eorum, qui tunc reman-
sere, possident; sunt autem plurimi ex
Medis et Hyrcaniis: cùm discedentibus
multa donasset, et perfecisset ut nihil illi,

278 CYRI INSTIT. VIII.

“ contendat. Quamobrem et ipse vobis
 “ monstrare volo, quascunque facultates
 “ meas videre licet; et quas videre non
 “ licet, *eas* oratione vobis exponam.”
 Haec loquutus, alias quidem opes, et
 multas et pulchras, *eis* commonstrabat;
 alias verò sic positas, ut facilè conspici
 non possent, commemorabat: tandemque
 dixit, “ Haec omnia vos nihilo magis
 “ mea quàm vestra ducere. convenit:
 “ nam equidem ea colligo, non ut ipse
 “ absumam, nec ut ipse conteram; (quod
 “ à me quidem fieri non posset) sed par-
 “ tim ut habeam, quod alicui vestrùm
 “ quovis tempore praeclarum aliquod
 “ facinus edenti largiar, partim ut si quis
 “ vestrùm egere se aliquâ re arbitretur,
 “ ad me veniat, et quidquid fortè desi-
 “ derat, accipiat.” Haec in hunc mo-
 dum dicta fuerunt.

Cùm autem res ità Babylone consti-
 tutas existimaret, ut etiam inde abesse
 posset, iter in Persiam parabat, caeteris-

“ περ
 “ βυ
 “ δει
 “ οἷα
 εἰπὼν
 λὰ κ
 δια ε
 ὠδε,
 “ δε
 “ κ
 “ θρ
 “ ὅθ
 “ ἀ
 “ ἀ
 “ ὅτ
 “ σ
 “ τ
 ἐλέγ
 χει
 συνε

“ περὶ καλοκαγαθίας. Καὶ γὰρ οὖν, ἔφη,
 “ βέλομαι ὑμῖν, ὅσα μὲν οἶόν τ’ ἐστὶν ἰ-
 “ δεῖν τῶν ἐμοὶ ὄντων, δεῖξαι· ὅσα δὲ μὴ
 “ οἶόν τε ἰδεῖν, διηγήσασθαι.” Ταῦτα
 εἰπὼν, τὰ μὲν ἐδείκνυε πολλά τε καὶ κα-
 λὰ κτήματα· τὰ δὲ κείμενα ὡς μὴ ῥά-
 δια εἶναι ἰδεῖν, διηγείτο· τέλος δὲ εἶπεν
 ὧδε, “ Ταῦτα, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἅπαντα
 “ δεῖ ὑμᾶς εἶδέν μᾶλλον ἐμὰ ἡγεῖσθαι ἢ
 “ καὶ ὑμέτερα· ἐγὼ γάρ, ἔφη, ταῦτα ἀ-
 “ θροίζω ἕθ’ ὅπως αὐτὸς καταδαπανήσω,
 “ ἕθ’ ὅπως αὐτὸς κατατρίψω· (ὃ γὰρ
 “ ἂν δυναίμην) ἀλλ’ ὅπως ἔχω τῷ τε
 “ αἰὲ ὑμῶν καλὸν τι ποιῶντι διδόναι, καὶ
 “ ὅπως ἦν τις ὑμῶν τινὸς ἐνδεῖσθαι νομί-
 “ σῃ, πρὸς ἐμὲ ἐλθὼν λάβῃ, οὗ ἂν ἐνδεής
 “ τυγχάνῃ ὢν.” Καὶ ταῦτα μὲν ἔτῳς
 ἐλέχθη.

Ἡνίκα δὲ ἤδη αὐτῷ ἐδόκει καλῶς ἔ-
 χειν τὰ ἐν Βαβυλῶνι ὡς καὶ ἀποδημεῖν,
 συνεσκευάζετο τὴν εἰς Πέρσας πορείαν,

280 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

καὶ τοῖς ἄλλοις παρήγγειλεν· ἐπεὶ δὲ ἐνό-
 μισεν ἱκανὰ ἔχειν ὧν ὤρετο δεήσεσθαι, ἔ-
 τω δὴ ἀνεζεύγνυε. Διηγνησόμεθα δὲ καὶ
 ταῦτα, ὡς πολὺς σόλος ὢν, εὐτάκτως
 μὲν κατεσκευάζετο, καὶ πάλιν ἀνεσκευά-
 ζετο, κατεχωρίζετο δὲ ταχὺ ὅπως δέοιτο.
 Ὅπου γὰρ ἂν στρατοπεδεύηται βασιλεὺς,
 σκηναὶ μὲν δὴ ἔχοντες πάντες οἱ ἀμφὶ
 βασιλέα στρατεύονται καὶ θέρους καὶ χειμῶ-
 νος. Εὐθὺς δὲ τῷτο ἐνόμιζε Κῦρος, πρὸς
 ἑὼ βλέπεσαν ἴσασθαι τὴν σκηνήν· ἔπει-
 τα ἔταξε πρῶτον μὲν πόσον δεῖ ἀπολι-
 πόντας σκηνὴν τῶς δορυφόρους τῆς βασιλι-
 κῆς σκηνῆς· ἔπειτα σιτοποιοῖς μὲν χώραν
 ἀπέδειξε τὴν δεξιάν, ὀλοποιοῖς δὲ τὴν ἀ-
 ρισεράν, ἵπποις δὲ τὴν δεξιάν, ὑποζυγίοις
 δὲ τοῖς ἄλλοις τὴν ἀρισεράν· καὶ τὰλλα δὲ
 διέτέτακτο, ὥστε εἰδέναι ἕκαστον τὴν ἑαυ-
 τῷ χώραν καὶ μέτρῳ καὶ τόπῳ. Ὅταν δὲ
 ἀνασκευάζονται, συντίθησι μὲν ἕκαστος
 σκευὴ οἷςπερ τέτακται χρῆσθαι, ἀνατί-

CYRI INSTIT. VIII. 281

que *idem faciendum* denuntiabat : ac postquam satis eorum habere se putaret, quibus opus sibi fore existimabat, *Babylone* movit. Nos autem et haec commemoraturi sumus, quàm *scilicet*, numerosus cùm esset exercitus, ordinatè tum *depositis impedimentis* castra metaretur, tum *vasis rursùm collectis* castra moveret, celeriterque se quo oporteret loco disponderet. Nam ubicunque castra rex habet, *ibi* quidem omnes qui circa regem esse solent, tentoriis sibi collocatis tam aestate quàm hyeme militant. Statim autem Cyrus hoc instituit, tentorium *nempe* ità figi ut orientem spectaret : deinde primùm quanto intervallo à tabernaculo regio abesse fatellitum tentoria deberent, constituit; tum locum dextrum iis, quibus esset mandata panis conficiendi cura, adsignavit; iis, qui obsoniis adparandis operam dabant, sinistrum; equis item dextrum, sinistrum jumentis caeteris : erant *sic* etiam descripta caetera, ut quisque stationem suam tum mensurâ tum loco nôffet. Cùm verò vasa colligunt, quisque vasa illa componit, quorum ipsi adsignatus est

usus; ac rursùm alii jumentis *ea* imponunt: quo fit, ut simul omnes impedimentorum vectores ad ea veniant, quibus vehendis ipsi sunt destinati; et simul quisque suis *jumentis sua* imponat. Ità tempus idem uni tabernaculo et omnibus tollendis sufficit. Eadem est impedimenta deponendi ratio. Praetereà singulis est imperatum quid facere debeant, ut omnia necessaria parentur opportune: idcirco tempus idem et uni parti et omnibus parandis sufficit. Atque uti erat locus ministris singulis haec necessaria curantibus conveniens, sic et armati milites in metatione castrorum locum illum habebant, qui armaturae cuivis aptus esset, et quis is esset, nōrant, atque *adeò* universi eum sic occupabant, ut minimè de eo ambigerent. Nimirum Cyrus arbitrabatur etiam in familiā praeclarum esse studium collocationis aptae: (nam *hoc modo* si aliquā re quis indiget, planum est quò ire debeat, ut eam sumat) sed

θεντο
ωδ
γωγ
πάντ
Οὐτ
σκην
ἔτω
τῆ π
καί
ποιη
κεῖ
ᾠδ
τες
ἔτω
δεύο
ἐκά
ποί
κατ
ὁ Κ
εὐθ
δῆλ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'. 283

θενται δ' αὖ ἄλλοι ἐπὶ τὰ ὑποζύγια·
ὥδ' ἅμα μὲν πάντες ἔρχονται οἱ σκευα-
γωγοὶ ἐπὶ τὰ τεταγμένα ἄγειν, ἅμα δὲ
πάντες ἀναλίσκονται ἐπὶ τὰ ἑαυτῷ ἕκαστος.
Οὕτω δὲ ὁ αὐτὸς χρόνος ἀρκεῖ μιᾷ τε
σκηνῇ καὶ πάσαις ἀνηρῆσθαι. Ὡσαύτως
ἔτις ἔχει καὶ περὶ κατασκευῆς. Καὶ περὶ
τῷ πεποιῆσθαι δὲ τὰ ἐπιτήδεια πάντα ἐν
καιρῷ, ὡσαύτως διατέτακται ἑκάστοις τὰ
ποιητέα· καὶ διὰ τῷτο ὁ αὐτὸς χρόνος ἀρ-
κεῖ ἐνὶ τε μέρει καὶ πᾶσι πεποιῆσθαι.
Ὡς περ δὲ οἱ περὶ τὰ ἐπιτήδεια θεράπον-
τες χώραν εἶχον τὴν προσήκουσαν ἕκαστοι,
ἔτις καὶ οἱ ὀπλοφόροι αὐτῷ ἐν τῇ στρατοπε-
δεύσει χώραν τε εἶχον τὴν τῇ ὀπλίσει
ἑκάστῃ ἐπιτηδεύειαν, καὶ ἤδεσαν ταύτην ὁ-
ποία ἦν, καὶ εἰς ἀναμφισβήτητον πάντες
κατεχωρίζοντο. Καλὸν μὲν γὰρ ἡγεῖτο
ὁ Κύρος καὶ ἐν οἰκίᾳ εἶναι ἐπιτήδευμα τὴν
εὐθημοσύνην· (ὅταν γὰρ τις τοῦ δέηται,
δηλὸν ἐστὶν ὅπως δεῖ ἐλθόντα λαβεῖν) πο-

284 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η΄.

λὺ δὲ ἔτι κάλλιον ἐνόμιζε τὴν τῶν στρα-
 τιωτικῶν φυλῶν εὐθημοσύνην εἶναι, ὅσα
 τε ὀξύτεροι οἱ καιροὶ τῶν εἰς τὰ πολεμι-
 καὶ χρήσεων, καὶ μείζω τὰ σφάλματα ἀ-
 πό τῶν ὑπεριζόντων ἐν αὐτοῖς· ἀπὸ δὲ
 τῶν ἐν καιρῷ παραγινομένων πλείους ἄξια
 ταῦτα τὰ κτήματα ἑώρα γινόμενα ἐν
 τοῖς πολεμικοῖς· διὰ ταῦτα ἔν καὶ ἐπεμέ-
 λετο ταύτης τῆς εὐθημοσύνης μάλις.
 Καὶ αὐτὸς μὲν δὴ πρῶτος ἑαυτὸν ἐν μέ-
 σω κατετίθετο τῇ στρατοπέδου, ὡς ταύ-
 της τῆς χώρας ἐχυρωτάτης ἔσης· ἔπειτα
 δὲ τὸς μὲν πισολάτας, ὥσπερ εἰώθει, περὶ
 ἑαυτὸν εἶχε, τέτων δὲ ἐν κύκλῳ ἐχο-
 μένης ἱππέας τ' εἶχε καὶ ἄρματηλάτας.
 Καὶ γὰρ τέτους ἐχυρὰς ἐνόμιζε χώρας
 δεῖσθαι, ὅτι σὺν οἷς μάχονται ὅπλοις
 ἔδεν πρόχειρον ἔχοντες τέτων στρατοπε-
 δεύονται, ἀλλὰ πολλὰ χρόνος δέονται εἰς
 τὴν ἐξόπλισιν, εἰ μέλλουσι χρησίμως ἐξοί-
 σθαι. Ἐν δεξιᾷ δὲ καὶ ἐν ἀριστερᾷ αὐτῷ τε

multò pulchrius existimabat esse, militares tribus aptè atque ordine disponi, cum in usu rerum bellicarum quanto magis subitae sunt temporis opportunitates, tanto graviores ab iis *oriuntur* offensiones, qui negligentia suâ *et tarditate* eas sibi praeripi sinunt: per illos verò, qui maturè adfunt, ea fieri videbat, qui bellicis in rebus quantivis pretii sunt: his igitur de causis aptae hujus collocati-
onis erat perstudiosus. Ac primus quidem ipse castrorum in medio se collocabat, quòd is locus esset quàm munitissimus: deinde circum se fidissimos *quosque*, sicut *et aliàs* consueverat, habebat; atque his orbe facto proximi erant tum equites tum curruum ductores. Etenim arbitrabatur his loco tuto esse opus, quòd ità in castris agant, ut armis illis, quibus *in hostem* pugnant, expeditè uti non possint; sed longo tempore ad armandum se indigeant, si *quidem* utiliter efferre *in aciem ea* velint. Parte verò tum ipsius tum equitum dextrâ et laevâ peltastarum

286 CŸRĪ ĪNSTĪT. VIII.

locus erat; sagittariorum tam ante quàm post ipsum, et post equites. Gravis armaturae milites et qui scuta majora gestabant *suis* omnibus circumdabat, tanquam murum: ut, si necesse esset equites separare, maximè statarii milites ante ipsos essent, tutumque spatium eis ad arma capienda praeberent. Et quemadmodum gravis armaturae milites, sic et peltastae et sagittarii somnum instructi capiebant; ut etiam noctu, si quid usus posceret, perinde ac gravis armaturae milites parati sunt ad feriendos eos qui cominùs invadunt, sic et sagittarii et jaculatores pro gravis armaturae militibus, si qui *hostes* accederent, promptè sagittis et jaculis suis uterentur. Praeterea *certa quaedam* signa praefecti omnes ad tabernacula habebant: ministri autem, non aliter ac in urbibus illi, qui frugi sunt et *prudentes*, plurimorum domos nòrunt, et eorum praesertim, quos interest *nòsse*; sic, *inquam*, et Cyri ministri loca ducum in castris, et singulorum signa nò-

καὶ τῶν
ξοτῶν
δεν α
δὲ καὶ τ
κλω π
καὶ εἰ
οἱ μον
αὐτοῖς
θευδον
ἔτω δε
πως κα
καὶ οἱ δ
εἰν τὸ
ται καὶ
ἐτοίμ
ὁπλιτ
ἀρχο
ται,
νεις ἴσ
σεις,
τῶν ε

καὶ τῶν ἱππέων πελτασᾶς χώρα ἦν· το-
 ξοτῶν δ' αὖ χώρα ἡ πρόοθεν ἦν καὶ ὀπι-
 θεν αὐτῇ τε καὶ τῶν ἱππέων. Ὀπλίτας
 δὲ καὶ τῆς τὰ μεγάλα γέρρα ἔχοντας κύ-
 κλω πάντων εἶχεν, ὥσπερ τεῖχος· ὅπως
 καὶ εἰ δέοι τι ἐνσκευάζεσθαι τῆς ἱππέας,
 οἱ μονιμώτατοι πρόοθεν ὄντες παρέχοιεν
 αὐτοῖς ἀσφαλῆ τὴν καθόπλισιν. Ἐκά-
 θευδον δὲ αὐτῷ ἐν τάξει ὥσπερ οἱ ὀπλίται,
 ἔτω δὲ καὶ οἱ πελτασᾶι καὶ οἱ τοξόται· ὅ-
 πως καὶ ἐκ τῶν νυκτῶν, εἰ δέοι τι, ὥσπερ
 καὶ οἱ ὀπλίται παρεσκευασμένοι εἰσὶ παύ-
 ειν τὸν εἰς χεῖρας ἰόντα, ἔτω καὶ οἱ τοξό-
 ται καὶ οἱ ἀκοντισαί, εἴ τινες προσίοιεν, ἐξ
 ἐτοίμου ἀκοντίζοιεν καὶ τοξεύοιεν ὑπὲρ τῶν
 ὀπλιτῶν. Εἶχον δὲ καὶ σημεῖα πάντες οἱ
 ἄρχοντες ἐπὶ ταῖς σκηναῖς· οἱ δὲ ὑπηρε-
 ται, ὥσπερ καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν οἱ σώφρο-
 νες ἴσασι μὲν καὶ τῶν πλείστων τὰς οἰκή-
 σεις, μάλιστα δὲ τῶν ἐπικαιρίων· οὕτω καὶ
 τῶν ἐν ταῖς στρατοπέδοις τὰς τε χώρας

288 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

τάς τῶν ἡγεμόνων ἠπίσαντο οἱ Κύρου
 πηρέται, καὶ τὰ σημεῖα ἐγίγνωσκον ἅ
 κάσοις ἦν· ὥστε ὅτε δέοιτο Κύρος, ἐκ ἑξ
 τουν, ἀλλὰ τὴν συντομωτάτην ἐφ' ἑκα
 στον ἔθεον. Καὶ διὰ τὸ εἰλικρινῇ ἑκασ
 εῖναι τὰ φύλα, πολὺ μᾶλλον ἦν δῆλα καὶ
 ὅποτε τις εὐτακτοίη, καὶ εἴ τις μὴ πράττει
 τὸ προσταττόμενον· οὕτω δὲ ἔχοντων,
 ἡγεῖτο, εἴ τις ἐπιθεῖτο νυκτὸς ἢ ἡμέρας,
 ὥσπερ ἂν εἰς ἐνέδραν εἰς τὸ στρατόπεδον
 τὰς ἐπιτιθεμένους ἐμπίπλιν. Καὶ τὸ τα
 κτικὸν δὲ εἶναι ἐ τῷτο μόνον ἡγεῖτο εἴ τις
 ἐκτεῖναι φάλαγγα εὐπόρως δύναιτο, ἢ
 βαθύναι, ἢ ἐκ κέρατος εἰς φάλαγγα κα
 τασῆσαι, ἢ ἐκ δεξιᾶς, ἢ ἀριστερᾶς, ἢ ὅπι
 οθεν ἐπιφανέντων τῶν πολεμίων, ὀρθῶς
 ἐξελίσσαι· ἀλλὰ καὶ διασπᾶν, ὅποτε δέοι,
 τακτικὸν ἡγεῖτο, καὶ τὸ τιθέναι γε τὸ μέ
 ρος ἑκαστον ὅπου μάλιστα ἐν ὠφελείᾳ ἂν
 εἴη, καὶ τὸ ταχύνειν δὲ ὅπου φθάσαι δέοι·
 πάντα ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τακτικῶς

C
 runt :
 gere,
 quàm
 quem
 nation
 confu
 bat, si
 quod
 que h
 turun
 vel in
 tanqu
 ret. A
 trabat
 facilitè
 phala
 consp
 sum,
 etiam
 stulat
 tioner
 loco c
 tura ;
 verte
 bat e
 TOM

CYRI INSTIT. VIII. 289

runt: adeò ut si alicujus operâ Cyrus egeret, *hunc illi* non quaerebant, sed viâ quàm maximè compendiariâ ad unumquemque currebant. Et quia singulae nationes secretae, minimeque inter se confusae erant, multò etiam magis patebat, si quis ordinis observans esset, siue, quod esset imperatum, non faceret: atque hoc modo cùm essent comparati, futurum arbitrabatur, ut si quis vel noctu vel interdiu *suos* adoriretur, in castra *sua*, tanquam in insidias adgrediendo incidere. Ac tacticum esse non id solum arbitrabatur, si quis extendere phalangem facillè possit, vel densare, vel de cornu in phalangem redigere, vel prout hostes conspecti fuerint dextrorsum, sinistrorsum, à tergo, rectè *eam* explicare; sed etiam posse distrahere, cùm necessitas postulat, pertinere ad aciei instruendae rationem putabat; ac partem quamlibet eo loco collocare, quo plurimùm sit profutura; et accelerare cùm opus est antevertere: haec omnia et his similia putabat ejus esse viri qui instruendae aciei pe-

290 CYRI INSTIT. VIII.

ritus esset, atque haec pariter omnia curae habebat: ac in itineribus quidem semper ad id quod accideret *aliter atque aliter* ordinatis copiis pergebat; sed in metatione castrorum plerumque illâ, quam diximus, dispositione utebatur.

Cùm autem progrediendo Medorum in regionem pervenissent, Cyrus ad Cyaxarem divertit. Cumque se mutuò complexi salutâssent, primùm Cyrus Cyaxari dixit, domum et curiam ei Babylone selectam esse; ut, cùm eò etiam veniret, tanquam in sua divertere posset: deinde munera quoque alia permulta et insignia ei donavit. His Cyaxares acceptis filiam ad ipsum mittit, quae *ei* coronam auream, et armillas, et torquem, et Medicam vestem quàm fieri potuit pulcherrimam adferebat. Et puella Cyrum coronabat: Cyaxares verò ait, Hanc ipsam tibi, Cyre, uxorem trado, quae mea est filia: pa-

ἀνδρὸς
των π
ρείαις
έπορεύ
πολλα
Επ
τὴν Μ
αζάρην
πρῶτον
ρεὶ ὅτι
βυλῶνι
κεῖσε
έπειτα
πολλά
μὲν ἐδέξ
θυγατέρ
φέρσαν,
δυνατὸν
έσεφάνε
Δίδωμι δ
γυναικα,

ἀνδρὸς ἐνόμιζεν εἶναι, καὶ ἐπεμελεῖτο τέ-
των πάντων ὁμοίως· καὶ ἐν μὲν ταῖς πο-
ρείαις πρὸς τὸ συμπίπλον αἰεὶ διατάττων
ἐπορεύετο, ἐν δὲ τῇ στρατοπεδεύσει ὡς τὰ
πολλὰ ὥσπερ εἴρηται κατεχώριζεν.

Επεὶ δὲ πορευόμενοι γίνονται κατὰ
τὴν Μηδικήν, τρέπεται ὁ Κῦρος πρὸς Κυ-
αζάρην. Επεὶ δὲ ἡσπάσαντο ἀλλήλους,
πρῶτον μὲν δὴ ὁ Κῦρος εἶπε τῷ Κυαζά-
ρει ὅτι οἶκος αὐτῷ ἐξηρημένος εἴη ἐν Βα-
βυλῶνι καὶ ἀρχεῖα, ὅπως ἔχη, καὶ ὅταν ἐ-
κῆσσε ἔλθῃ, ὡς εἰς οἰκεῖα κατάγεισθαι·
ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλα δῶρα ἔδωκεν αὐτῷ
πολλὰ καὶ καλά. Ὁ δὲ Κυαζάρης ταῦτα
μὲν ἐδέξατο, προσέπεμψε δὲ αὐτῷ τὴν
θυγατέρα σέφανόν τε χρυσὸν καὶ φέλλια
φέρσσαν, καὶ στρατὸν καὶ σολὴν Μηδικήν ὡς
δυνατὸν καλλίστην. Καὶ ἡ μὲν δὴ παῖς
ἐσεφάνε τὸν Κῦρον· ὁ δὲ Κυαζάρης εἶπε,
Δίδωμι δέ σοι, ὦ Κῦρε, καὶ αὐτὴν ταύτην
γυναικα, ἐμήν ἔσαν θυγατέρα· καὶ ὁ σὸς δὲ

292 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

πατὴρ ἔγημε τὴν τῷ ἐμῷ πατρὸς θυγα-
τέρα, ἐξ ἧς σὺ ἐγένε· αὕτη δὲ ἐστὶν ἣν σὺ
πολλάκις, παῖς ὢν, ὅτε παρ' ἡμῖν ἦοδα,
ἐτιθηνήσω· καὶ ὁπότε τις ἐρωτῶη αὐτὴν
τίνι γαμοῖτο, ἔλεγεν ὅτι Κύρῳ· ἐπιδίδω-
μι δὲ αὐτῇ ἐγὼ καὶ φερνὴν Μηδίαν τὴν πα-
σαν· ἔδὲ γάρ ἐστί μοι ἄρρην παῖς γνήσιος.
Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ὁ δὲ Κύρος ἀπεκρί-
νατο, Ἀλλ', ὦ Κυμαζάρη, τό τε γένος ἐ-
παινω καὶ τὴν παῖδα, καὶ δῶρα· βούλομαι
δὲ, ἔφη, σὺν τῇ τῷ πατρὸς γνώμῃ καὶ τῇ
τῆς μητρὸς ταῦτά σοι συναινέσαι. Εἶπε
μὲν οὕτως ὁ Κύρος· ὅμως δὲ τῇ παιδί
πάντα ἐδωρήσατο ὅποσα ᾤετο καὶ τῷ
Κυμαζάρῃ χαριεῖσθαι. Ταῦτα δὲ ποιή-
σας, εἰς Πέρσας ἐπορεύετο.

Επεὶ δὲ ἐπὶ Περσῶν ὁρίοις ἐγένετο
πορευόμενος, τὸ μὲν ἄλλο σράτευμα αὐ-
τοῦ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς φίλοις
εἰς τὴν πόλιν ἐπορεύετο, ἱερεῖα μὲν ἄγων
ὥς πᾶσι Πέρσαις ἱκανὰ θύειν τε καὶ ἐστῖα-

ter
rem
illa
apu
re :
cuin
resp
univ
viril
axar
Equi
puel
tibi
tiri
dicer
quae
bat.
facie
C
perve
quit;
dit, a
lis un

CYRI INSTIT. VIII. 293

ter quoque tuus patris mei filiam uxorem duxit, quâ tu natus es: atque haec illa est, cui tu puer saepenumero, cum apud nos esses, more nutricis blandiebaris: cumque interrogabatur ab aliquo, cuinam esset nuptura, Cyro *se nupturam* respondebat: addo nomine dotis Mediam universam; nec enim mihi soboles sexûs virilis ulla est legitima. Haec erant Cyaxaris verba: cui *sic* respondit Cyrus, Equidem, Cyaxares, et genus laudo et puellam, et munera: sed in his, inquit, tibi de sententiâ patris ac matris adsentiri volo. Et quanquam haec ita Cyrus diceret, puellae tamen omnia donabat, quaecunque grata Cyaxari futura putabat. Atque his peractis, in Persiam iter faciebat.

Cumque pergendo Persarum ad fines pervenisset, copias ibidem caeteras reliquit; ipse cum amicis ad urbem contendit, animantes secum ducens, quae Persis universis tam ad sacrificia quàm ad e-

294 CYRI INSTIT. VIII.

pulas sufficerent: munera ferebat etiam qualia patri, matri, amicis caeteris dari deceret; et qualia magistratibus, senioribus, iisque omnibus, qui ὁμότιμοι appellantur, convenirent: Praeterea cunctis in Persiâ viris ac foeminis ea largiebatur, quaecunque solet hâc etiam tempestate largiri rex, cùm in Persiam venit. Deinde convocatis Cambyses Persarum senioribus, et illis magistratibus, penes quos *illic* rerum maximarum potestas est, Cyrum etiam arcessivit, et in hanc sententiam dixit:

“ Meritò ego, Persae, tuque *itidem*
 “ Cyre, benevolentia vos complector utroque: nam *ut* rex vobis sum, *ita* tu,
 “ Cyre, mihi filius es. Quamobrem aequum est, me, quaecunque animadvertere mihi videor in rem utrisque
 “ futura, in medium ea proferre. Quod enim attinet praeterita, vos Cyrum
 “ auxistis, cùm exercitu tradito illum etiam ei imperatorem constitueritis:
 “ Cyrus ducis munere fungens, diis iuvantibus, vobis quidem, Persae, apud

Δαι.
 πατρὶ
 οἷα δὲ
 καὶ τοῖς
 Πέρσαι
 δίδωσιν
 Πέρσαι
 σης τὸ
 χάς, α
 ρεκάλε
 “
 “ ἀμφ
 “ ὑμῶ
 “ ρε,
 “ σα
 “ ταῶ
 “ γὰρ
 “ ἐήσ
 “ τέτ
 “ ἡγέ
 “ ὑμᾶ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'. 295

Δαι· δῶρα δὲ ἦγεν οἷα μὲν ἔπρεπε τῷ
 πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις φίλοις,
 οἷα δὲ ἔπρεπε ταῖς ἀρχαῖς καὶ γεραιτέροις
 καὶ τοῖς ὁμοτίμοις πᾶσιν· ἔδωκε δὲ καὶ πᾶσι
 Πέρσαις καὶ Περσίσιν ὅσα περ καὶ νῦν ἔτι
 δίδωσιν ὅταν περ ἀφίκηται βασιλεὺς εἰς
 Πέρσας. Ἐκ δὲ τῆς συνέλεξε Καμβύ-
 σης τὰς γεραιτέρους Περσῶν, καὶ τὰς ἀρ-
 χάς, οἵπερ τῶν μεγίστων κύριοί εἰσι· πα-
 ρεκάλεσε δὲ καὶ Κῦρον, καὶ ἔλεξε τοιάδε·

“ Ἄνδρες Πέρσαι, καὶ σὺ ὦ Κῦρε, ἐγὼ
 “ ἀμφοτέροις ὑμῖν εἰκότως εὖνους εἰμί·
 “ ὑμῶν μὲν γὰρ βασιλεύω· σὺ δὲ, ὦ Κῦ-
 “ ρε, πᾶσι ἐμὸς εἶ. Δίκαιος ἔν εἰμι, ὅ-
 “ σα γινώσκειν δοκῶ ἀγαθὰ ἀμφοτέροις,
 “ ταῦτα εἰς τὸ μέσον λέγειν. Τὰ μὲν
 “ γὰρ παρελθόντα ὑμεῖς μὲν Κῦρον ἡύ-
 “ ξήσατε, σφάτευμα δόντες, καὶ ἄρχοντα
 “ τῆς αὐτὸν καταστήσαντες· Κῦρος δὲ
 “ ἡγόμενος τῆς συνθεοῖς εὐκλεεῖς μὲν
 “ ὑμᾶς, ὦ Πέρσαι, ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις

296 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η΄.

“ ἐποίησεν, ἐντίμους δ’ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάσῃ
 “ τῶν δὲ συστρατευσαμένων αὐτῷ τῶν
 “ μὲν ἀρίστους καὶ πεπλότῃκε, τοῖς δὲ πολ-
 “ λοῖς μισθὸν καὶ τροφὴν παρεσκεύακεν
 “ ἵππικόν δὲ κατὰσῆσας Περσῶν, πε-
 “ ποίηκε Πέρσαις καὶ πεδίων εἶναι μετου-
 “ σίαν. Ἦν μὲν ἔν καὶ τολοιπὸν ἔτω γι-
 “ γνώσκητε, πολλῶν καὶ ἀγαθῶν αὐτοῖς
 “ ἀλλήλοισι ἔσεοδε· εἰ δὲ ἢ σὺ, ὦ Κῦρε,
 “ ἐπαρθεῖς ταῖς παρῶσαις τύχαις, ἐπι-
 “ χειρήσεις καὶ Περσῶν ἄρχειν ἐπὶ πλεο-
 “ νεξία, ὥσπερ τῶν ἄλλων, ἢ ὑμεῖς, ὦ
 “ πολῖται, φθονήσαντες τέττω τῆς δυνά-
 “ μεως, καὶ ἀλύειν πειράσεοδε τέττον τῆς
 “ ἀρχῆς, εὖ ἴξε ὅτι ἐμποδὼν ἀλλήλοισι
 “ πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔσεοδε. Ὡς ἔν μὴ
 “ ταῦτα γίγνηται, ἀλλὰ τὰγαθὰ, ἐμοὶ
 “ δοκεῖ, ἔφη, θύσαντας ὑμᾶς κοινῇ, καὶ
 “ θεὸς ἐπιμαρτυραμένους συνθέσθαι, σὲ
 “ μὲν, ὦ Κῦρε, ἦν τις ἢ ἐπιστρατεύηται
 “ χώρα Περσίδι, ἢ Περσῶν νόμους δια-

“ omnes homines celebritatem nominis,
 “ et honorem per Asiam universam con-
 “ ciliavit: praestantissimos autem eorum,
 “ qui cum eo militârunt, opulentos eti-
 “ am reddidit; vulgo *militum* stipendia
 “ et victum paravit: quin et Persarum
 “ equitatu instituto perfecit, ut etiam
 “ loca *plana* et campestria Persae sibi
 “ vindicare possint. Itaque si deinceps
 “ etiam in hâc sententiâ perstiteritis,
 “ multarum *bonarumque* rerum auctores
 “ invicem vobis eritis: sin autem vel tu,
 “ Cyre, praesenti felicique *adèd* rerum
 “ statu elatus, perinde Persis imperare
 “ tui cum captatione commodi conabere,
 “ ut caeteris; vel vos, cives, potestatis
 “ hujus invidi, imperium ipsi abrogare
 “ tentabitis, certò scitote *vosmetipsos* mu-
 “ tuò vobis in multis et praeclaris rebus
 “ futuros impedimento. Quapropter ut
 “ haec non accidant, sed bona *potiùs*, vi-
 “ sum est mihi, posteaquam rem sacram
 “ communiter feceritis, deosque fueritis
 “ testati, *sic vobis* paciscendum esse, ut
 “ tu quidem, Cyre, si quis vel in terram
 “ Persidem copias hostiles ducat, vel le-

298 CYRI INSTIT. VIII.

“ ges Persarum convellere conetur, om-
 “ nibus viribus opem feras; vos verò,
 “ Persae, si quis vel Cyrum imperio spo-
 “ liare, vel eorum aliquis, qui ejus in po-
 “ testatem redacti sunt, deficere conetur,
 “ tum vobis ipsis tum Cyro, prout de-
 “ nuntiârit, subveniatis. Atque dum e-
 “ quidem vixero, meum esto in Persas
 “ imperium; verùm ubi vivendi finem fe-
 “ cero, planum est, illud Cyri fore, si vi-
 “ vet. Et is quidem cùm in Persiam ve-
 “ niet, piè feceritis si pro vobis hostias
 “ caedet, quas ipse nunc caedo: ubi ve-
 “ rò peregrè aberit, rectè vestra se res
 “ habebit, ut arbitror, si is ex familiâ
 “ *nostrâ*, qui vobis optimus esse videbi-
 “ tur, rem divinam perfecerit.” Quae
 Cambyfes cùm protulisset, eadem tum
 à Cyro, tum à Persarum magistratibus,
decreto communi facto, sunt adprobata:
 et *quemadmodum* id temporis haec pacti
 sunt, deosque contestati, sic et Persae et
 rex inter se constanter eadem hoc etiam
 tempore observant. Atque his rebus pe-
 ractis, Cyrus discessit:

“ στ
 “ νε
 “ χ
 “ ἀφ
 “ θη
 “ ἀν
 “ ζα
 “ λε
 “ ὅτ
 “ το
 “ μί
 “ μ
 “ ἐκ
 “ εἰ
 “ εἰ
 Ταῦ
 Κύρα
 θέμεν
 μενοι
 πρὸς
 Τῆς

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'. 299

“ σπᾶν πειρᾶται, βοηθήσειν παντὶ Δέ-
 “ νει· ὑμᾶς δὲ, ὦ Πέρσαι, ἢν τις ἢ ἄρ-
 “ χῆς Κῦρον ἐπιχειρῇ καταπαύειν, ἢ
 “ ἀφίστασθαι τις τῶν ὑποχειρίων, βοη-
 “ θήσειν καὶ ὑμῖν αὐτοῖς καὶ Κύρῳ καθ’ ὅ,τι
 “ ἂν ἐπαγγέλλῃ. Καὶ ἕως μὲν ἂν ἐγὼ
 “ ζῶ, ἐμὴ γίγνηται ἢ ἐν Πέρσαις βασι-
 “ λείᾳ· ὅταν δ’ ἐγὼ τελευτήσω, δῆλον
 “ ὅτι Κύρου, ἂν ζῇ. Καὶ ὅταν μὲν οὗ-
 “ τος ἀφίκηται εἰς Πέρσας, ὁσίως ἂν ὑ-
 “ μῖν ἔχοι, τῷτον θύειν τὰ ἱερὰ ὑπὲρ ὑ-
 “ μῶν ἅπερ νῦν ἐγὼ θύω· ὅταν δ’ οὗτος
 “ ἔκδημος ἦ, καλῶς ἂν οἶμαι ὑμῖν ἔχειν,
 “ εἰ ἐκ τῷ γένους ὃς ἂν δοκῇ ὑμῖν ἄριστος
 “ εἶναι, οὗτος τὰ τῶν θεῶν ἀποτελοίῃ.”

Ταῦτα εἰπόντος Καμβύσου, συνέδοξε
 Κύρῳ τε καὶ τοῖς Περσῶν τέλεσι· καὶ συν-
 θέμενοι ταῦτα τότε, καὶ θεὸς ἐπιμαρτυρά-
 μενοι, ἔτω καὶ νῦν ἔτι διαμένεσι ποιοῦντες
 πρὸς ἀλλήλους Πέρσαι τε καὶ βασιλεῖς.
 Τῶτων δὲ πραχθέντων, ἀπῆει ὁ Κῦρος.

300 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

Ὡς δ' ἀπὶ ὧν ἐγένετο ἐν Μήδοις, συν-
 δόξαν τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ, γαμῆ τὴν
 Κυαζάρη θυγατέρα, ἧς ἔτι καὶ νῦν λόγος
 ὡς παγκάλως γενομένης. (Ενιοὶ δὲ τῶν
 λογοποιῶν λέγουσιν ὡς τὴν τῆς μητρὸς ἀ-
 δελφὴν ἐγήμεν· ἀλλὰ γραῦς ἂν καὶ παν-
 τάπασιν ἦν ἡ παῖς.) Γήμας δὲ, εὐθύς ἐ-
 χων ἀνεζεύγνυνεν. Επεὶ δ' ἐν Βαβυλῶνι
 ἦν, ἐδόκει αὐτῷ σατράπας ἡδὴ πέμπειν
 ἐπὶ τὰ κατεστραμμένα ἔθνη. Τὸς μέντοι
 ἐν ταῖς ἀκραῖς φρουράρχους, καὶ τὸς χι-
 λιάρχους τῶν κατὰ τὴν χώραν φυλακῶν,
 ἕκ ἄλλης ἢ ἑαυτῷ ἐβόλετο ἀκθεῖν· ταῦτα
 δὲ προεωρᾶτο, ἐννοῶν ὅπως, εἴ τις τῶν
 σατραπῶν ὑπὸ πλῆττι καὶ πλήθους ἀνθρώ-
 πων ἐξυβρίσειε, καὶ ἐπιχειρήσειε μὴ πεί-
 θεσθαι, εὐθύς ἀντιπάλως ἔχοι ἐν τῇ χώ-
 ρᾳ. Ταῦτ' ὅν βουλόμενος πράττει, ἐγνώ-
 συγκαλέσαι πρῶτον τὸς ἐπικαιρίους, καὶ
 προειπεῖν, ὅπως εἰδεῖεν, ἐφ' οἷς ἴασιν οἱ
 ἰόντες· ἐνόμιζε γὰρ ἔτῳ ῥάδιον φέρειν ἂν

CYRUS INSTIT. VIII. 301

Cumque in Mediam pervenisset, de patris matrisque sententiâ Cyaxaris filiam uxorem ducit: quam etiam nunc perhibent fuisse perpulchram. (Nonnulli autem scriptores historiarum aiunt, matris cum eo sororem fuisse nuptam: verum ea virgo fuisset omnino *tunc* anus.) Nuptiis celebratis, mox cùm eâ discessit. Cumque esset Babylone, visum est ei satrapas jam mittendos esse ad nationes in ditionem redactas. Praesidiorum verò magistros in arcibus, et tribunos eorum militum, qui per regionem in excubiis erant, alteri, quàm sibi, parere nolebat: atque haec *itâ* prospiciebat, cùm cogitaret eo pacto futurum ut, si quis satraparum opibus et hominum multitudine fretus insolenter se gereret, imperiumque detrectare niteretur, mox adversarios *in* ipsâ regione haberet. Haec igitur facere cùm velleret, primùm convocandos iudicabat, quos pro tempore commodum esset, remque his prius exponendam; ut quas ob causas mitterentur ii, qui mittendi essent, scirent: nam hac ratione laturos id

aequioribus animis arbitrabatur. Sin
 praefectus aliquis *jam* constitutus esset,
 atque haec *deinde* animadverteret, gra-
 viter laturos arbitrabatur, *velut* existi-
 mantes haec ideò fieri, quòd fides sibi non
 haberetur. Itaque convocatis iis, hujus-
 modi quaedam loquutus est:

“ Sunt nobis, amici, subactis in urbi-
 “ bus et praefidarii milites et eorum
 “ praefecti, quos tunc reliquimus; at-
 “ que his ego discedens praecepi nihil
 “ ut aliud curiosè instituerent agere, sed
 “ *munitiones et castella* tuerentur. His
 “ equidem magistratum non adimam,
 “ cùm praeclarè quae *ipsis* erant manda-
 “ ta conservârint: verùm alii mihi sa-
 “ trapae mittendi videntur, qui *regio-*
 “ *num* incolis praesint, acceptoque tri-
 “ buto, tum praefidariis militibus sti-
 “ pendium persolvant, tum quidquid
 “ praetereà necesse fuerit, perficiant.
 “ Etiam mihi videtur, iis, qui è vobis hìc
 “ degunt, et quibus ego negotia impono,
 “ dum ad obeunda quaedam munera ad
 “ istas nationes eos mitto, istic et agros
 “ et aedes adsignandas esse; ut et tribu-

αὐτῶς.

ἢ αἰ.

αὐτῶ

σίαν τ

λέξας,

“

“ τε

“ ρα

“ τοις

“ ἔδεν

“ δια

“ ἀρ

“ προ

“ πέμ

“ ἐνο

“ τοῖς

“ τελ

“ τῶν

“ πα

“ ταῦ

“ οἱ

αὐτός. Ἐπεὶ δὲ κατασαΐη τις ἄρχων,
 καὶ αἰσθάνοιτο ταῦτα, χαλεπῶς ἂν ἐδόκην
 αὐτῷ φέρειν, νομίζοντες δι' ἑαυτῶν ἀπι-
 ρίαν ταῦτα γενέσθαι. Οὕτω δὴ συλ-
 λέξας, λέγει αὐτοῖς τοιαῦδε·

“ Ἄνδρες φίλοι, εἰσὶν ἡμῖν ἐν ταῖς κα-
 “ τετραμμέναις πόλεσι φεῦροι καὶ φεῦ-
 “ ραρχοί, οὓς τότε κατελίπομεν· καὶ τέ-
 “ τοις ἐγὼ προστάξας ἀπῆλθον ἄλλο μὲν
 “ ἕδεν πολυπραγμονεῖν, τὰ δὲ τείχη
 “ διασώζειν. Τύτῃς μὲν ἔν ἐ παύσω τῆς
 “ ἀρχῆς, ἐπεὶ καλῶς διαπεφυλάκασι τὰ
 “ προσταχθέντα· ἄλλους δὲ σατράπας
 “ πέμψαι μοι δοκεῖ, οἵτινες ἄρξουσιν τῶν
 “ ἐνοικέντων, καὶ τὸν δασμὸν λαμβάνοντες
 “ τοῖς τε φεῦροις δώσκειν μισθόν, καὶ ἄλλο
 “ τελέσσειν ὅ,τι ἂν δέη. Δοκεῖ δέ μοι καὶ
 “ τῶν ἐνθάδε ὑμῶν οἷς ἂν ἐγὼ πράγμαλα
 “ παρέχω, πέμπων πράσσοντάς τι ἐπὶ
 “ ταῦτα τὰ ἔθνη, χώρας γε νέμεσθαι καὶ
 “ οἶκός ἐκεῖ ὅπως δασμοφορῆται αὐτοῖς

304 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η΄.

“ δεῦρο, ὅταν τε ἴωσιν ἐκεῖσε, εἰς οἰκῆα
 “ ἔχωσι καλᾶγεοθαι.” Ταῦτα εἶπε, καὶ
 ἔδωκε πολλοῖς τῶν φίλων κατὰ πάσας
 τὰς καλασραφείσας πόλεις οἰκας, καὶ ὑπη-
 κόας· καὶ ἔτι νῦν εἰσι τοῖς ἀπογόνοις τῶν
 τότε λαβόντων αἱ χῶραι καταμένουσαι,
 ἄλλαι ἐν ἄλλῃ γῇ, αὐτοὶ δὲ οἰκῆσι παρα-
 βασιλεῖ. “ Δεῖ δὲ, ἔφη, τῆς ἰόντας σα-
 “ τράπας ἐπὶ ταύτας τὰς χώρας, τοῖς-
 “ τῆς ὑμᾶς σκοπεῖν οἷτινες ὅ,τι ἂν ἐν τῇ
 “ γῇ ἐκάσῃ καλὸν ἢ ἀγαθὸν ἦ, μεμνή-
 “ σονται καὶ δεῦρο ἀποπέμπειν· ὥς μετέ-
 “ χωμεν καὶ οἱ ἐνθάδε ὄντες τῶν παντα-
 “ χῶ γιγνομένων ἀγαθῶν· καὶ γὰρ ἦν τι
 “ που δεινὸν γίγνηται, ἡμῖν ἔσαι ἀμυν-
 “ ῖον.” Ταῦτ’ εἰπὼν, τότε μὲν ἔπαυσε
 τὸν λόγον· ἔπειτα δὲ ὅς ἐγίγνωσκε τῶν
 φίλων ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις ἐπιθυμοῦντας
 ἰέναι, ἐκλεξάμενος αὐτῶν τῆς δοκῆντας ἐ-
 πιτηδειοτάτης εἶναι, ἔπεμπε σατράπας,
 εἰς Αραβίαν μὲν, Μεγάζυγον· εἰς Καπ-

“ tum huc illis adferatur, et cùm eò ve-
 “ nerint, suas in aedes possint diverte-
 “ re.” Haec cùm dixisset, multis ex a-
 micis in omnibus subactis urbibus dona-
 bat aedes et quos parentes haberent: at-
 que hâc etiam tempestate posteri eorum,
 qui tunc *illa* consequuti sunt, in agro-
 rum, quorum alii aliâ in regione siti sunt,
 possessione permanent; ipsi verò apud re-
 gem habitant. “ De satrapis autem, in-
 “ quit, ad regiones illas mittendis, ut
 “ ejusmodi sint vobis videndum est, qui
 “ meminerint huc etiam mittendum esse
 “ quidquid in quovis solo pulchri bonive
 “ fuerit: ut etiam nos qui hâc manemus
 “ *omnium* bonorum, quae ubique pro-
 “ veniunt, participes simus: nam si quid
 “ uspiam rei terribilis existat, *id* nobis
 “ propulsandum erit.” Haec loquutus,
 finem tunc dicendi fecit: ac deinde, quos
 ex amicis animadverteret eundi cupidos,
 secundùm conditiones propositas; habito
 delectu, eos, qui maximè viderentur i-
 donei, satrapas misit, in Arabiam, Me-
 TOM IV. U

gazybum: in Cappadociam, Artabatam: in Lyciam atque Ioniam, Chrysantam: in Cariam, Aduſium, ut *ipſi* petierant: in Phrygiam, quae propter Hellespontum ſita eſt, et Aeolidem, Pharnuchum. Ciliciae verò, et Cypro, et Paphlagonibus ſatrapas Perſicos nullos miſit, quòd ultro viſi eſſent adverſùs Babylonem ejus ſigna ſequuti: ſed tamen his etiam tributa indixit adferenda. Ut autem Cyrus id temporis conſtituit, ſic etiam nunc arcium praefidia regis *in poteſtate* ſunt, et praefidiariorum tribuni à rege conſtituuntur, et apud regem deſcripti *cenſus eorum* exſtant. Praetereà ſatrapis omnibus, quos emittebat, edixit, ut omnia, quaecunque ſe facere viderent, pro viribus imitarentur: primùm equites et curruum agitadores ex illis Perſis ac ſociis qui comitarentur ipſos, inſtituerent: quicunque verò et agros et palatia con-

παδοκ.
δὲ τὴν
δὲ καὶ Ἰ
Αδύσι
παρ'
νῆχον.
φλαγὰ
ὅτι ἐκ
ἐπὶ Βα
ἀποφέ
κατε
εἰσὶν
χιλία
εἰσὶ κα
γεγραμ
πεμπ
ἑώρων
πρῶτο
συνεπ
ἀρματ
χεῖα

παδοκίαν δὲ, Ἀρταβάταν· εἰς Φρυγίαν
 δὲ τὴν μεγάλην, Ἀρτακάμαν· εἰς Λυκίαν
 δὲ καὶ Ἰωνίαν, Χρυσάνταν· εἰς Καρίαν δὲ,
 Ἀδύσιον, ὥσπερ ἦτ'· εἰς Φρυγίαν δὲ τὴν
 παρ' Ἑλλάσποντον, καὶ Αἰολίδα, Φαρ-
 νάχον. Κιλικίας δὲ καὶ Κύπρου καὶ Πα-
 φλαγόνων ἔκ' ἔπεμψε Πέρσας σαλράπας,
 ὅτι ἐκόντες ἐδόκουν αὐτῷ συσρατεύεσθαι
 ἐπὶ Βαβυλῶνα· δασμὲς μέντοι συνέταξεν
 ἀποφέρειν καὶ τέττας. Ὡς δὲ τότε Κύρος
 κατεσῆσατο, ἔτ' ἔτι καὶ νῦν βασιλέως
 εἰσὶν αἱ ἐν ταῖς ἁκραις φυλακαί, καὶ οἱ
 χιλιάρχοι τῶν φυλακῶν ἐκ βασιλέως
 εἰσὶ καθεστηκότες, καὶ παρὰ βασιλεῖ ἀπο-
 γεγραμμένοι. Προεῖπε δὲ πᾶσι τοῖς ἐκ-
 πεμπομένοις σαλράπαις, ὥς δυνατόν, ὅσα
 ἐώρων ποιῶντα αὐτὸν, πάντα μιμεῖσθαι·
 πρῶτον μὲν ἵππείας καθιστάναι ἐκ τῶν
 συνεπομένων Περσῶν καὶ συμμάχων, καὶ
 ἄρματηλάτας· ὅποσοι δ' ἂν γῆν καὶ ἄρ-
 χεῖα λάβωσιν, ἀναγκάζειν τέτους ἐπὶ

θύρας ἰέναι, καὶ σωφροσύνης ἐπιμελεσμένους,
 παρέχειν ἑαυτὸς τῷ σατράπῃ χρῆσθαι,
 ἣν τι δέηται· παιδεύειν δὲ καὶ τὰς γιγνο-
 μένους παῖδας ἐπὶ θύρας, ὥσπερ παρ' αὐ-
 τῷ· ἐξαγειν δὲ ἐπὶ τὴν θήραν τὸν σατρά-
 πην τὰς ἀπὸ θυρῶν, καὶ ἀσκεῖν αὐτόν τε
 καὶ τὰς σὺν ἑαυτῷ τὰ πολεμικά. “Ὅς
 “ δ' ἂν ἐμοί, ἔφη, κατὰ λόγον τῆς δυνά-
 “ μεως πλεῖστα μὲν ἄρματα, πλείους
 “ δὲ καὶ ἀρίστους ἱππέας ἀποδεικνύῃ, τῶτον
 “ ἐγὼ, ὡς ἀγαθὸν σύμμαχον καὶ ὡς ἀγα-
 “ θὸν συμφύλακα Πέρσαις τε καὶ ἐμοί τῆς
 “ ἀρχῆς, τιμήσω. Ἐξωσαν δὲ παρ' ὁ-
 “ μῖν καὶ ἑδραῖς, ὥσπερ παρ' ἐμοί, οἱ ἀρι-
 “ στοι προῖετιμημένοι· καὶ τράπεζα, ὥσπερ
 “ ἡ ἐμὴ, τρέφουσα μὲν πρῶτον τὰς οἰκί-
 “ τας, ἔπειτα δὲ, καὶ ὡς φίλοις μεταδο-
 “ δόναι, ἱκανῶς κεκοσμημένη· καὶ ὡς τὸν
 “ καλὸν τι ποιῶντα καθ' ἡμέραν ἐπιγέ-
 “ ραίρειν. Κτᾶσθε δὲ καὶ παραδείτους, καὶ
 “ θηρία τρέφετε, καὶ μήτε αὐτοὶ ποτε

sequi
 porta
 studio
 rent,
 ros, q
 caren
 pud i
 habet
 bere,
 exero
 “ rat
 “ mo
 “ qu
 “ qu
 “ qu
 “ tun
 “ rib
 “ fion
 “ pra
 “ sit
 “ do
 “ str
 “ cis
 “ qu
 “ ge
 “ fun

sequuti essent, eos ad frequentandam
 portam cogerent, utque temperantiae
 studiosi, satrapae semet utendos exhibe-
 rent, si quid usus posceret: etiam libe-
 ros, qui *eis* nascerentur, ad portam edu-
 carent *et instituerent*, quemadmodum a-
 pud ipsum fieret: itidem satrapam, quos
 haberet ad portam, venatum educere de-
 bere, ac tum se tum suos ad res bellicas
 exercere. “ Qui autem mihi, ait, pro
 “ ratione potestatis *suae* currus pluri-
 “ mos, plurimos etiam praestantissimos-
 “ que equites effecerit, hunc ego, tan-
 “ quam egregium belli socium, et tan-
 “ quam praeclarum custodiae imperii
 “ tum Persici tum mei adiutorem, hono-
 “ ribus ornabo. Sint apud vos etiam ses-
 “ sionibus, perinde atque apud me, viri
 “ praestantissimi prae caeteris honorati:
 “ *sit* et mensa, quae sicut *et* mea, primùm
 “ domesticos alat: deinde, sat benè in-
 “ structa *sit* tum ad impertiendum ami-
 “ cis; tum ad honorem illi exhibendum,
 “ qui singulos in dies aliquid praeclarè
 “ geret. Etiam septa vobis hortorum
 “ sunt, ac feras alite, nec ipsi unquam

310 CYRI INSTIT. VIII.

“ labore nullo praecedente cibum *vobis*
 “ adponite, neque pabulum equis non
 “ exercitis objicite: non enim fieri po-
 “ terit, ut unus ego virtute humanâ ve-
 “ strum omnia bona tuear; sed necesse
 “ est ut ipse, strenuum me praebendo,
 “ cum viris fortibus à me *mittendis*, vo-
 “ bis auxilio sim; ac vos itidem viros ef-
 “ se fortes *oportet*, et cum vestris, qui et
 “ ipsi fortes sint, belli mihi focios *et ad-*
 “ *jutores* esse. Velim hoc etiam confi-
 “ deretis, nihil me horum, ad quae jam
 “ vos cohortor, servis imperare: et quae
 “ vobis facienda esse aio, haec ipsemet
 “ exsequi omnia studeo. Denique ut vos
 “ ego me imitari jubeo, sic etiam vos il-
 “ los, qui vestro sub imperio magistra-
 “ tus habent, ad vos imitandos institu-
 “ ite.”

Atque haec uti tum Cyrus instituit,
 sic etiam hodiè cuncta regis imperio sub-
 jecta praesidia custodiuntur, et omnes
 magistratuum portae officiosè pari ratio-

“ ἀνευ
 “ ποίς
 “ ὁ γ
 “ πίν
 “ διασ
 “ ὄντα
 “ ἐπίκ
 “ ἀγα
 “ ὑμῶ
 “ δ' ἀ
 “ τέτ
 “ ὁδὲν
 “ φημι
 “ πειρ
 “ ἐγώ
 “ καὶ ὑμ
 “ μιμέ
 Τα
 “ ἐτι καὶ ν
 ὑπὸ βα
 τα, π

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'. 311

“ ἄνευ πόνου σῖτον παράθεοθε, μήτε ἴπ-
 “ ποις ἀγυμνάσοις χόρτον ἐμβάλλετε·
 “ ἔ γάρ ἂν δυναίμην ἐγὼ εἰς ὧν ἀνθρω-
 “ πίνη ἀρετῇ τὰ πάντων ὑμῶν ἀγαθὰ
 “ διασώζειν, ἀλλὰ δεῖ ἐμὲ μὲν ἀγαθὸν
 “ ὄντα σὺν ἀγαθοῖς τοῖς παρ’ ἐμῆ ὑμῖν
 “ ἐπὶ κερρον εἶναι· ὑμᾶς δὲ ὁμοίως αὐτὰς,
 “ ἀγαθὰς ὄντας, σὺν ἀγαθοῖς τοῖς μεθ’
 “ ὑμῶν ἐμοὶ συμμάχους εἶναι. Βελοίμην
 “ δ’ ἂν ὑμᾶς καὶ τῆτο κατανοῆσαι, ὅτι
 “ τέττων ὧν νῦν ὑμῖν παρακελεύομαι,
 “ ἔδὲν τοῖς δέλοισι προστάττω· ἃ δὲ ὑμᾶς
 “ φημὶ χρῆναι ποιεῖν, ταῦτα καὶ αὐτὸς
 “ πειρῶμαι πάντα πράττειν. Ὡς περ δ’
 “ ἐγὼ ὑμᾶς κελεύω ἐμὲ μιμεῖσθαι, ἔτω
 “ καὶ ὑμεῖς τὰς ὑφ’ ὑμῶν ἀρχὰς ἔχοντας
 “ μιμεῖσθαι ὑμᾶς διδάσκετε.”

Ταῦτα δὲ Κύριος ἔτω τότε τάξαντος,
 ἔτι καὶ νῦν τῷ αὐτῷ τρόπῳ πᾶσαι μὲν αἱ
 ὑπὸ βασιλεῖ φυλακαὶ ὁμοίως φυλάττον-
 ται, πᾶσαι δὲ αἱ τῶν ἀρχόντων θύραι

312 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η΄.

ὁμοίως θεραπεύονται, πάντες δὲ οἱ οἴκῳ
καὶ μεγάλοι καὶ μικροὶ ὁμοίως οἰκοῦνται·
πάντες δὲ οἱ ἄριστοι τῶν παρόντων ἑδρας
προτετίμηνται, πᾶσαι δὲ αἱ πορεῖαι
συντεταγμέναι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον
εἰσὶ, πᾶσι δὲ συγκεφαλαῖνται πολλὰ
πράξεις ὀλίγοις ἐπιστάταις. Ταῦτα δὲ
εἰπὼν ὡς χρὴ ποιεῖν ἐκάστους, καὶ δύναμιν
ἐκάστῳ προαδεῖς, ἐξέπεμπε, καὶ προεῖπεν
ἅπασιν παρασκευάζεσθαι ὡς εἰς νέωτα
στρατείας ἐσομένης, καὶ ἀποδείξεως ἀνδρῶν
καὶ ὀπλῶν καὶ ἵππων καὶ ἀρμάτων. Κατε-
νόησαμεν δὲ καὶ τῆτο ὅτι Κύριος κατάρξαν-
τος, ὡς φασί, καὶ νῦν ἔτι διαμένει· ἐφο-
δεύει γὰρ ἀνὴρ καὶ ἑν᾽ αὐτὸν ἀεὶ σφάτευ-
μα ἔχων· ὅς, ἢν μὲν τις τῶν σατραπῶν
ἐπικουρίας δέηται, ἐπικερεῖ· ἢν δὲ τις ὑ-
βρίζη, σωφρονίζει· ἢν δὲ τις ἢ δασμῶν φο-
ρᾶς ἀμελῇ, ἢ τῶν ἐνοίκων φυλακῆς, ἢ
ὅπως ἡ χώρα ἐνεργὸς ἦ, ἢ ἄλλο τι τῶν
τεταγμένων παραλίπη, ταῦτα πάντα

ne frequentantur, omnesque tum amplae tum exiguae domus simili modo administrantur: omnes ex iis, qui adsunt, praestantissimi sessionibus honoris ergo supra caeteros ornantur; omnia itinera eodem modo instituuntur, perque paucos praefectos res multae brevi compendio curantur. His indicatis, quemadmodum se gerere singuli deberent, ac manu militum cuique datâ, sic *eos* dimisit, ut praediceret universis, pararent sese, quod suscipienda in annum proximum esset expeditio, et lustrandi milites, arma, equi, currus. Hoc etiam ab auctore Cyro profectum, ut aiunt, nunc quoque servari animadvertimus: obit quispiam *satrapias ditionis Persicae* cum exercitu singulis annis: qui, si satraparum aliquis indiget auxilio, fert *ei* auxilium; si quis insolenter se gerit, *eum* sanam ad mentem revocat: quod si quis vel tributa conferenda, vel incolas custodiendos, vel agrum colendum minùs diligenter curat, vel aliquid aliud ex iis quae sunt imperata praeter-

mittat, haec *ille* corrigit omnia : si verò nequeat, regi denuntiat : is ubi rem audit, de eo, qui *spretò imperio* se petulanter gerit, deliberat ; ac ii saepenumero, de quibus dicitur, regis filius descendit, regis frater, regis oculus, licet aliquando non conspiciantur, circitores illi sunt : nam unusquisque horum revocatur, undecunque rex jubet.

Etiam aliud quiddam excogitasse Cyrum cognovimus, *quod* ad magnitudinem imperii *pertinet*, unde celeriter intelligeret, qui etiam rerum longè remotarum status esset. Cùm enim considerasset, quantum itineris equus agitatione diurnâ conficere viribus integris posset, equorum stabula parari curavit, quae tantundem distarent, et in his equos constituit, cum illis qui eorum curam gererent : ordinavit et quolibet loco quendam, qui tum ad recipiendum literas adlatas, tum ad tradendum eas aliis idoneus esset ; quique defatigatos equos et homines exciperet, ac alios mitteret recentes.

κατε
λεῖ
περὶ
γόμε
σιλέ
ἐνίον
εἰσίν
ὁπότε
F
νημα
ταχ
χον
σην
ἐλα
πῶν
αὐτ
τέτ
ἔτα
φερό
παρ
κὴ αἰ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'. 315

κατευτρεπίζει· ἤν δὲ μὴ δύνηται, βασι-
λεῖ ἀπαγγέλλει· ὁ δὲ ἀκῶν βελεύεται
περὶ τῷ ἀτακτῶντος· καὶ οἱ πολλάκις λε-
γόμενοι ὅτι βασιλέως υἱὸς καίλαβαινει, βα-
σιλέως ἀδελφὸς, βασιλέως ὀφθαλμὸς, καὶ
ἐνίοτε καὶ ἐκφαίνονται, ἔτσι τῶν ἐφόδων
εἰσὶν· ἀποτρέπεται γὰρ ἕκαστος αὐτῶν
ὁπόθεν ἂν βασιλεὺς κελεύῃ.

Κατεμάθομεν δὲ αὐτῷ καὶ ἄλλο μηχανά-
νημα πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς, ἐξ οὗ
ταχέως ἠσθάνετο καὶ τὰ πάμπολυ ἀπέ-
χοντα ὅπως ἔχοι. Σκεψάμενος γὰρ πό-
σῃν ἂν ὁδὸν ἵππος κατανύτοι τῆς ἡμέρας
ἐλαυνόμενος ὥστε διαρκεῖν, ἐποίησατο ἵπ-
πῶνας τοσούτο διαλείποντας, καὶ ἵππους ἐν
αὐτοῖς κατέστησε, καὶ τὰς ἐπιμελουμένους
τέτων· καὶ ἄνδρα ἐφ' ἑκάσῳ τῶν τόπων
ἔταξε τὸν ἐπιτήδειον παραδέχεσθαι τὰ
φερόμενα γράμματα, καὶ παραδιδόναι, καὶ
παραλαμβάνειν τὰς ἀπειρηκότας ἵππους
καὶ ἀνθρώπους, καὶ ἄλλους πέμπειν νεαλεῖς.

316 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η΄.

Εσι δ' ὅτε ἔδδ' τὰς νύκτας φασὶν ἴσαδαι
ταύτην τὴν πορείαν, ἀλλὰ τῷ ἡμερινῷ
ἀγγέλῳ τὸν νυκτερινὸν διαδέχεσθαι. Τέ-
των δὲ οὕτω γιγνομένων, φασὶ τινες θᾶτ-
τον τῶν γεράνων ταύτην τὴν πορείαν ἀ-
νύτειν· εἰ δὲ τῆτο ψεύδονται, ἀλλ' ὅτι
γε τῶν ἀνθρωπίνων πεζῇ πορείῳν αὕτη
ταχίση, τοῦτο εὐδὴλον. Αγαθὸν δέ, ὡς
τάχιστα ἕκασον αἰσθανόμενον, ὡς τάχι-
στα ἐπιμελεῖσθαι.

Επεὶ δὲ περιῆλθεν ὁ ἐνιαυτὸς, συνή-
γειρε στρατιὰν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ λέγεται
αὐτῷ γενέσθαι εἰς δώδεκα μὲν ἵππων μυ-
ριάδας, εἰς διχίλια δὲ ἄρματα δρεπανηφό-
ρα, πεζῶν δὲ εἰς μυριάδας ἐξήκοντα. Ε-
πεὶ δὲ ταῦτα συνεσκευάσατο αὐτῷ, ὥρ-
μα δὴ ταύτην τὴν στρατείαν, ἐν ἣ λέγε-
ται καταστρέφασθαι πάντα τὰ ἔθνη, ὅσα
Συρίαν εἰσβάντι οἰκεῖ μέχρις ἐρυθρᾶς θα-
λάσσης. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἢ εἰς Αἴγυ-
πτον στρατεία λέγεται γενέσθαι, καὶ κατα-

C
Atque
interd
diurn
ita fu
celerit
quod
nifest
rum,
cissim
quam
tiam
Po
rus e
seque
milli
milli
pedi
univ
ingre
fede
Aeg

Atque hoc in itinere nè noctu quidem interdum cessare eos dicitur, sed nuntio diurno succedere nocturnum. Quae cùm ità fiunt, aiunt nonnulli gruum volatu celerius iter *istos* hujusmodi conficere: quod si verè non dicitur, saltem hoc manifestum est, omnium pedestrium itinerum, quae homines conficiant, hoc velocissimum esse. Bonum est autem, ut quamprimùm aliquid animadvertitur, *etiam* cura quàm celerrimè adhibeatur.

Posteaquam annus praeteriisset, Cyrus exercitum Babylonem coëgit, habuisseque fertur ad centum viginti equitum millia, currus falcatos bis mille, peditum millia sexcenta. Quo adparatu factò, expeditionem illam suscepit, quâ nationes universas sibi subjecisse dicitur, quae ab ingressu Syriae ad mare rubrum utque sedes suas habent. Postea suscepta in Aegyptum fertur expeditio, quâ Ae-

318 CYRI INSTIT. VIII.

gyptum subegerit. Atque *aded* deinceps imperium Cyri terminabat ad orientem, mare rubrum; ad septentriones, pontus Euxinus; occidentem versùs, Cyprus et Aegyptus: ad meridiem, Aethiopia. Harum autem regionum extremi fines, partim ob calorem, partim propter frigus, partim propter aquam, partim ob aquae inopiam sunt propemodùm inhabitabiles. Ipse cum in harum medio viveret, hyberno tempore septem menses Babylone degebat; (istà quippe regio tepida est) verno, tres menses Susis; ipsâ aestate vigente, menses duos Ecbatanis: quod quia faceret, semper in calore frigoreque verno vitam egisse dicitur. Erat autem ea hominum erga ipsum adfectio, ut natio quaevis deteriore videretur esse conditio-
ne, si non Cyro mitteret quidquid ipsis egregium in regione *suâ* vel nasceretur, vel aleretur, vel arte perficeretur: itidem quaevis urbs: et quivis homo privatus o-

ἡρέψατο
ἀρχὴν αὐτῆς
θαλάττης
τοῦ περὶ
πύλου
τῶν περὶ
τὰ δὲ διὰ
τὸ ἀνυδρῶς
τῶν περὶ
ἀμφὶ τὸ
εὐλῶνι ἐν
ἡ χώρᾳ
τας ἐν Σ
μῆνας ἐν
τὸν λέγει
διάγειν αὐ
τὸν οἱ ἀν
κτεῖν ἐδό
καλὸν αὐ
τρέφοιτο,
αὐτῶς

τρέφασθαι Αἴγυπτον. Καὶ ἐκ τήτων τὴν
 ἀρχὴν ὠρίζεν αὐτῷ πρὸς ἑω μὲν, ἢ ἐρυθρὰ
 θάλαττα· πρὸς ἄρκιον δὲ, ὁ Εὐξείνιος πόν-
 τος· πρὸς ἐσπέραν δὲ, Κύπρος καὶ Αἴγυ-
 πλος· πρὸς μεσημβρίαν δὲ, Αἰθιοπία.
 Τέτων δὲ τὰ πέρατα τὰ μὲν διὰ θάλπος,
 τὰ δὲ διὰ φύχος, τὰ δὲ διὰ ὕδωρ, τὰ δὲ
 δι' ἀνδρίαν δυσοίκετα. Αὐτὸς δ' ἐν μέσῳ
 τέτων τὴν διαίταν ποιησάμενος, τὸν μὲν
 ἀμφὶ τὸν χειμῶνα χρόνον διῆγεν ἐν Βα-
 κυλῶνι ἐπὶ μῆνας· (αὕτη γὰρ ἀλεεινὴ
 ἡ χώρα) τὸν δὲ ἀμφὶ τὸ ἔαρ, τρεῖς μῆ-
 νας ἐν Σέσοις· τὴν δὲ ἀκμὴν τῆ θέρους, δύο
 μῆνας ἐν Εκβαλάνοις· ἔτῳ δὲ ποιῶντ' αὐ-
 τὸν λέγουσιν ἐν ἑαρινῷ θάλπει καὶ φύχει
 διάγειν αἰεὶ. Οὕτω δὲ διέκειντο πρὸς αὐ-
 τὸν οἱ ἄνθρωποι, ὥς πᾶν μὲν ἔθνος μειονε-
 κτεῖν ἑδόκει, εἰ μὴ Κύρῳ πέμψειεν ὅ,τι
 καλὸν αὐτοῖς ἐν τῇ χώρᾳ ἢ φύοιτο, ἢ
 τρέφοιτο, ἢ τεχνῶτο· πᾶσα δὲ πόλις ὡ-
 σαύτως· πᾶς δὲ ἰδιώτης πλῆσιος ἢ ὥετο

320 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η΄.

γενέσθαι, εἴ τι Κύρῳ χαρίσαιοτο· καὶ γὰρ ὁ Κύρος λαμβάνων παρ' ἐκάστων ὧν ἀφθονίαν εἶχον οἱ δίδόντες, ἀντεδίδου ὧν σπανίζοντας αὐτὸς αἰσθάνοιτο.

Οὕτω δὲ τῷ αἰῶνος προκεχωρηκότος, μάλα δὴ πρεσβύτης ὧν ὁ Κύρος ἀφικνεῖται εἰς Πέρσας τὸ ἑβδόμον ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς. Καὶ ὁ μὲν πατήρ καὶ ἡ μήτηρ πάλαι δὴ, ὥσπερ εἰκὸς, ἐτέλελευτήκεσαν αὐτῷ· ὁ δὲ Κύρος ἔθυσε τὰ νομιζόμενα ἱερὰ, καὶ τῷ χορῷ ἡγήσατο Πέρσαις κατὰ τὰ πάτρια, καὶ τὰ δῶρα πᾶσι διέδωκεν, ὥσπερ εἰώθει. Κοιμηθεὶς δ' ἐν τῷ βασιλείῳ, ὄναρ εἶδε τοιόνδε· ἔδοξεν αὐτῷ προσελθὼν κρείττων τις ἢ κατὰ ἄνθρωπον, εἰπεῖν, συσκευάζου, ὦ Κύρε· ἡδὴ γὰρ εἰς θεὸς ἀπαι. Τῷτο δὲ ἰδὼν τὸ ὄναρ ἐξηγέρθη, καὶ σχεδὸν ἔδοκει εἰδέναι ὅτι τῷ βίῃς ἡ τελευτὴ παρείη. Εὐθὺς ἔν λαβὼν ἱερεῖα, ἔθυε Διὶ τε πατρῷῳ καὶ Ἡλίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἐπὶ τῶν ἁκρῶν, ὥς Πέρσαις θύουσιν,

CYRI INSTIT. VIII. 321

pulentum se arbitrabatur, si quid Cyro gratificaretur: nam Cyrus à singulis accipiens ea, quorum copiam illi, qui dabant, haberent; vicissim eis largiebatur ea, quorum ipsos inopes esse animadverteret.

Posteaquam hoc modo aetate provectiori Cyrus esse coepisset, admodum senex vice jam septimâ, ex quo imperium adeptus erat, in Persiam venit. *Quo tempore* tum pater tum mater *ipsius* jamdudum, ceu credi par est, è vivis excesserant: hinc Cyrus sacrificia statuta fecit, ex instituto patrio chorum Persarum duxit, et pro more munera in omnes distribuit. Consopitus autem in regiâ, somnium hujusmodi vidit: accedere quispiam ad ipsum visus est, humanâ specie augustior, qui diceret, para te, Cyre: nam ad deos jam iturus es. Hoc somno viso, excitatus est, propeque scire videbatur, vitae *sibi* finem adesse. Quamobrem sumtis mox hostiis, Jovi patrio, et Soli, et diis caeteris in summis montium jugis, qui Persis sacrificandi mos est, rem divinam fecit, et hujusmodi usus

est precatione. “ Jupiter patrie, tuque
 “ Sol, ac vos dii universi, accipite haec
 “ sacra, quibus et multis praeclarisque
 “ actionibus finem impono, et gratias vo-
 “ bis ago, quod mihi tum in sacrificiis
 “ tum signis coelestibus, tum auguriis
 “ tum ominibus ea significastis, quae vel
 “ facienda vel omittenda erant. Magnas
 “ etiam vobis gratias ago, quod et ipse
 “ curam *de me* vestram agnoverim, et
 “ nunquam me rebus prosperis supra
 “ conditionem humanam extulerim. Ro-
 “ go autem vos, ut nunc quoque liberis,
 “ uxori, amicis, patriae felicitatem lar-
 “ giamini: mihi verò *peto*, ut quale con-
 “ cessistis aevum, talem etiam exitum
 “ detis.” His peractis, cùm domum re-
 vertisset, quieti se dare decrevit, et de-
 cubnit. Posteaquam tempus ità posceret,
 accedunt ii, quibus hoc erat negotii da-
 tum, atque ut lavet, hortantur. Suavi-
 ter ille se quiescere dicebat. Itidem illi,
 quibus id erat negotii datum, cùm tem-
 pus esset, coenam *ipsi* adponunt: at *Cyri*
 animus non ille quidem cibum admitte-

ὡδὲ ἐπευ-
 “ καὶ πα-
 “ σήρια
 “ χαρισ-
 “ ἱεροῖς
 “ καὶ ἐν φ-
 “ ἐχρήν-
 “ γὰ ἐγ-
 “ λειαν-
 “ χίαις
 “ τῶμα-
 “ καὶ γυν-
 “ νίαν·
 “ τοιαύ-
 “ τῇ ταῦτ-
 “ ζεν ἡδέω-
 Επεὶ δὲ
 λίσσασθαι
 ὅτι ἡδέω-
 μένοι, ἐπ-
 τῷ δὲ ἡ

ὣδ' ἐπευχόμενος· “ Ζεῦ παλῶε κ' Ἥλιε,
 “ κ' πάντες θεοὶ, δέχεσθε τάδε, κ' τελε-
 “ σήρια πολλῶν κ' καλῶν πράξεων, καὶ
 “ χαρισήρια, ὅτι ἐσημήνατέ μοι καὶ ἐν
 “ ἱερῶς κ' ἐν ὑρανίοις σημείοις κ' ἐν οἰωνοῖς
 “ κ' ἐν φήμαις ἃ τ' ἐχρῆν ποιεῖν κ' ἃ ἐκ
 “ ἐχρῆν. Πολλὴ δ' ὑμῖν χάρις ὅτι κα-
 “ γὼ ἐγίγνωσκον τὴν ὑμετέραν ἐπιμέ-
 “ λειαν, καὶ ὕδ' ἐπώποτε ἐπὶ ταῖς εὐτυ-
 “ χίαις ὑπὲρ ἀνθρώπων ἐφρόνησα. Αἰ-
 “ τῶμαι δι' ὑμᾶς δεῖναι κ' νῦν παισὶ μὲν
 “ κ' γυναικὶ κ' φίλοις κ' πατρίδι εὐδαιμο-
 “ νίαν· ἐμοὶ δὲ, οἷόν περ αἰῶνα δεδώκατε,
 “ τοιαύτην κ' τελευτὴν δεῖναι.” Ὁ μὲν
 δὴ ταῦτα ποιήσας, κ' οἴκαδε ἐλθὼν ἔδο-
 ξεν ἡδέως ἀναπαύσεσθαι, καὶ κατεκλίθη.
 Ἐπεὶ δὲ ὥρα ἦν, οἱ τεταγμένοι προσιόντες
 λῆσασθαι αὐτὸν ἐκέλευον. Ὁ δ' ἔλεγεν
 ὅτι ἡδέως ἀναπαύοιτο. Οἱ δ' αὖ τεταγ-
 μένοι, ἐπεὶ ὥρα ἦν, δεῖπνον παρετίθεσαν·
 τῷ δὲ ἡ ψυχὴ σῖτον μὲν ὃ προσίετο, δι-

324 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

ψῆν δ' ἐδόκει, καὶ ἔπινεν ἡδέως. Ὡς δὲ καὶ
τῇ ὑπεραία συνέβαινεν αὐτῷ ταῦτα καὶ
τῇ τρίτῃ, ἐκάλεσε τὰς παῖδας· οἱ δ' ἐτυ-
χον συνηκολαθηκότες αὐτῷ, καὶ ὄντες ἐν
Πέρσαις. Ἐκάλεσε δὲ καὶ τὰς φίλους, καὶ
τὰς Περσῶν ἀρχάς· παρόντων δὲ πάντων,
ἤρχετο τοῖσδε λόγῳ·

“ Παῖδες ἔμοι, καὶ πάντες οἱ παρόντες
“ φίλοι, ἔμοι μὲν τῷ βίῃ τὸ τέλος ἦδη
“ πάρεσιν· (ἐκ πολλῶν τῷτο σαφῶς γι-
“ γνώσκω) ὑμᾶς δὲ χρὴ, ὅταν τελευτή-
“ σω, ὥσπερ εὐδαίμονος ἐμῷ καὶ λέγειν καὶ
“ ποιεῖν πάντα. Ἐγὼ γὰρ πᾶς τε ὢν,
“ τὰ ἐν παισὶ νομιζόμενα καλὰ, δοκῶ
“ κεκαρπῶσθαι· ἐπεὶ τε ἤβησα, τὰ ἐν
“ νεανίσκοις· τέλειός τε ἀνὴρ γενόμενος,
“ τὰ ἐν ἀνδράσι. Σὺν τῷ χρόνῳ τε προί-
“ ᾧ ὄντι αἰὲρ συναυξανομένην ἐπιγιγνώσκω
“ ἐδόκεν καὶ τὴν ἐμὴν δύναμιν ὥστε καὶ τὸ μόνον
“ γῆρας εὐδελώποτε ἡσθόμην τῆς ἐμῆς
“ νεότητος ἀσθενέστερον γιγνόμενον, καὶ ὅτ'
“ ἐπιχειρήσας ὅτ' ἐπιθυμήσας οἶδα ὅτου

C
bat, se
volup
atque
arcessi
in Per
et Per
verfi c
exorfu
“ J
“ omi
“ (ex
“ nos
“ te c
“ ato
“ Na
“ in a
“ tur
“ dec
“ ado
“ tate
“ aet
“ por
“ ter
“ am
“ ren
“ vel

CYRI INSTIT. VIII. 325

bat, sed sitire videbatur, atque *adeò* cum voluptate bibit. Eadem illi cùm altero atque item tertio die accidissent, filios arcessivit; qui forte *tunc* eum sequuti, in Persiâ degebant. Arcessivit et amicos et Persarum magistratus; qui *jam* universi cùm adessent, hujusmodi orationem exorsus est:

“ Instat modò, mei filii, ac vos amici
 “ omnes qui adestis, vitae meae finis:
 “ (ex multis id *quidem* *indiciis* certò cog-
 “ nosco) vos autem, ubi vitam cum mor-
 “ te commutavero, de me, tanquam be-
 “ ato, et dicere omnia et facere oportet.
 “ Nam et cùm puer essem, eorum, quae
 “ in aetate puerili praeclara existiman-
 “ tur, fructum mihi consequutus esse vi-
 “ deor: et adolescens, eorum quae habet
 “ adolescentia: et virilem prorsùs ad ae-
 “ tatem ubi perveni, eorum quae virilis
 “ aetas habet. Quin et progressu tem-
 “ poris vires meas unà auctas animadver-
 “ tere videbar: adeò ut senectutem me-
 “ am adolescentiâ nunquam imbecillio-
 “ rem factam senserim, neque quidquam
 “ vel adgressum me vel expetisse, quod

326 CYRI INSTIT. VIII.

“ non adsequutus sim. Amicos quidem
 “ felices per me factos vidi, hostes in
 “ servitutem à me redactos; patriam an-
 “ te hac nullo in Asiâ claram imperio,
 “ nunc dignitate principem relinquo:
 “ quae denique sum consequutus, eorum
 “ nihil non conservâsse me scio. Et quan-
 “ quam praeterito tempore nihil non ex
 “ voto mihi succederet, tamen quia co-
 “ mes mihi metus erat, nè quid in futu-
 “ rum vel viderem, vel audirem, vel pa-
 “ terer rei gravis, non is mihi concessit,
 “ ut prorsus elato animo essem, vel ef-
 “ fusè laetarer. Nunc si moriar, vos qui-
 “ dem, filii, quos mihi dii nasci voluère,
 “ superstites relinquo: et patriam et a-
 “ micos itidem relinquo fortunatos: qui
 “ possit itaque fieri, ut ego non meritò
 “ sempiternâ hominum beatum me prae-
 “ dicantium memoriâ celebrer? Est au-
 “ tem mihi jam hoc quoque declaran-
 “ dum, cui regnum relinquam; nè *id* in

“ ἡτὺ
 “ δον
 “ δὲ τ
 “ τήν
 “ Αστ
 “ πω
 “ διεσ
 “ Χρ
 “ μνη
 “ τι
 “ σα
 “ λέα
 “ ἐκτ
 “ κα
 “ τα
 “ κα
 “ δα
 “ κα
 “ μν
 “ βα
 “ λν

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'. 327

“ ἡτύχησα. Καὶ τὸς μὲν φίλους ἐπεῖ-
 “ δον δι’ ἐμοῦ εὐδαίμονας γενομένους, τὸς
 “ δὲ πολεμίους ὑπ’ ἐμῷ δαλωθέντας· καὶ
 “ τὴν πατρίδα πρόοθεν ἰδιωτεύουσαν ἐν τῇ
 “ Ἀσίᾳ, νῦν προτετιμημένην καταλεί-
 “ πω· ὣν τ’ ἐκτησάμην ὅδεν οἶδα ὅ,τι ἔ-
 “ διεσώσάμην. Καὶ τὸν μὲν παρελθόντα
 “ χρόνον ἔπραττον οὕτως, ὥσπερ ἡυχό-
 “ μην· φόβος δέ μοι συμπαρομαρτῶν μή
 “ τι ἐν τῷ ἐπίοντι χρόνῳ ἢ ἴδοιμι ἢ ἀκέ-
 “ σαιμι ἢ πάθοιμι χαλεπὸν, ἐκ εἴα τε-
 “ λέως μέγα φρονεῖν, οὐδ’ εὐφραίνεσθαι
 “ ἐκπεπλαμένως. Νῦν δ’ ἦν τελευτήσω,
 “ καταλείπω μὲν ὑμᾶς, ὦ παῖδες, ζών-
 “ τας, ὥσπερ ἔδοσάν μοι οἱ θεοὶ γενέσθαι·
 “ καταλείπω δὲ πατρίδα καὶ φίλους εὐ-
 “ δαιμονῶντας· ὥστε πῶς οὐκ ἂν ἐγὼ δι-
 “ καίως μακαριζόμενος τὸν αἰὲ χρόνον
 “ μνήμης τυγχάνοιμι; Δεῖ δὲ καὶ τὴν
 “ βασιλείαν μὲ ἤδη σαφηνίσαντα κατα-
 “ λιπεῖν· ὥς ἂν μὴ ἀμφίλογος γενομένη

328 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η΄.

“ πράγματα ὑμῖν παράχῃ. Εγὼ δὲ νῦν
 “ φιλῶ μὲν ἀμφοτέρους ὑμᾶς ὁμοίως, ὥ
 “ παῖδες· τὸ δὲ προεβλεύειν καὶ προηγεῖ-
 “ σθαι ἐφ’ ὅ,τι ἂν καιρὸς δοκῇ εἶναι, τῷ-
 “ το προστάττω τῷ προτέρῳ γενομένῳ,
 “ καὶ πλειόνων κατὰ τὸ εἶκος ἐμπείρω.
 “ Επαιδεύθην δὲ καὶ αὐτὸς ἕτως ὑπὸ τῆς-
 “ δε τῆς ἐμῆς τε καὶ ὑμετέρας πατρίδος,
 “ τοῖς πρεσβυτέροις, ἔ μόνον ἀδελφοῖς,
 “ ἀλλὰ καὶ πολίταις, καὶ ὁδῶν καὶ θάκων καὶ
 “ λόγων ὑπέκειν· καὶ ὑμᾶς δὲ, ὦ παῖδες,
 “ ἕτως ἐξ ἀρχῆς ἐπαίδευον, τῆς μὲν γε-
 “ ραιτέρους προτιμᾶν, τῶν δὲ νεωτέρων
 “ προτετιμῆσθαι· ὥς ἔν παλαιὰ καὶ εἰ-
 “ θισμένα καὶ ἔννομα λέγοντος ἐμῷ, ἕτως
 “ ἀποδέχεσθε. Καὶ σὺ μὲν, ὦ Καμβύ-
 “ σης, τὴν βασιλείαν ἔχει, θεῶν τε διδόν-
 “ των καὶ ἐμῷ, ὅσον ἐν ἐμοί· σοὶ δὲ, ὦ Τα-
 “ ναοξάρη, σαιράπην εἶναι δίδωμι Μηδῶν
 “ τε καὶ Ἀρμενίων, καὶ τρίτων Καδουσίων·
 “ ταῦτα δὲ σοὶ δίδως, νομίζω ἀρχὴν μὲν

“ am
 “ fat.
 “ utr
 “ rùn
 “ fici
 “ usū
 “ jor
 “ con
 “ se u
 “ inst
 “ frat
 “ dib
 “ vos
 “ nat
 “ defe
 “ ante
 “ dicu
 “ tum
 “ gibu
 “ quic
 “ illuc
 “ quic
 “ xare
 “ meni
 “ fatra

CYRI INSTIT. VIII. 329

“ ambiguo relictum negotia vobis facef-
 “ sat. Complector equidem, filii, pari
 “ utrumque vestrûm benevolentîâ: ve-
 “ rûm et consilio providere et ducis of-
 “ ficio fungi, quacunque in re tempus *et*
 “ *usus* postulet, eum jubeo, qui natu ma-
 “ jor est, et usum rerum plurium, prout
 “ consentaneum est, habet. Quin et ip-
 “ se utî ab hâc meâ vestrâque patriâ sum
 “ institutus, natu majoribus, non modò
 “ fratribus, sed civibus etiam, de viâ, se-
 “ dibus, dicendi loco cedendum esse; sic
 “ vos quoque, filii, ab initio institui, ut
 “ natu majoribus honorem principem
 “ deferatis, et vicissim minoribus honore
 “ anteeatis: quamobrem ità, quae à me
 “ dicuntur, accipite, ut qui tum prisca
 “ tum moribus recepta atque etiam le-
 “ gibus consentanea proferam. Ac tuum
 “ quidem, Cambyfes, regnum esto, diis
 “ *illud* ac me tibi largientibus, quantum
 “ *quidem* in me est: tibi verò, Tanao-
 “ xares, *hoc* tribuo, ut Medorum, et Ar-
 “ meniorum, et tertio loco Cadusiorum
 “ satrapa sis: quae tibi cùm largior, majus

330 CYRI INSTIT. VIII.

“ quidem imperium et regni nomen na-
 “ tu majori me relinquere arbitror; tibi
 “ verò felicitatem magis omnis exper-
 “ tem molestiae. Nam quâ delectatione
 “ humanâ cariturus sis, *equidem* non vi-
 “ deo; certè omnia quae hominibus ad-
 “ ferre voluptatem videntur, tibi sunt
 “ adfutura. Amorem verò illorum, quae
 “ confectum difficilia sunt, et multarum
 “ rerum sollicitam occupationem, et vi-
 “ tae alienam à quiete rationem, pun-
 “ gente animum aemulatione rerum à
 “ me gestarum, et insidiarum molitio-
 “ nem, earundemque structarum ab aliis
 “ metum; haec, *inquam*, necesse est il-
 “ lum, qui regno potietur, magis quàm
 “ te, comitari: quae, fat scito, multa ob-
 “ jiciunt impedimenta, quo minùs animo
 “ laeto quis esse possit. Et tu quidem cer-
 “ tè nôsti, Cambyfes, non aureum hoc
 “ sceptrum esse, quod regnum tibi con-
 “ servet, sed amici fidi regibus et veris-
 “ simum et tutissimum sceptrum sunt.
 “ Fidos verò nè putes homines nasci;
 “ (quòd *ità* iidem omnibus fidi conspice-

“ μείζω καὶ τῆνομα τῆς βασιλείας τῷ
 “ πρεσβυτέρῳ καταλιπεῖν, εὐδαιμονίαν
 “ δέ σοι ἀλυποτέραν. Ὅποίας μὲν γὰρ
 “ ἀνθρωπίνης εὐφροσύνης ἐπιδεῆς ἔση οὐχ
 “ ὄρῳ· ἀλλὰ πάντα σοι τὰ δοκῶντα ἀν-
 “θρώπους εὐφραίνειν παρέσαι. Τὸ δὲ
 “ δυσκαταπρακτοτέρων ἔργῳ, καὶ τὸ πολ-
 “ λὰ μεριμνᾶν, καὶ τὸ μὴ δύνανθαι ἡσυ-
 “ χίαν ἔχειν, κεντριζόμενον ὑπὸ τῆς
 “ πρὸς τὰμὰ ἔργα φιλονεικίας, καὶ τὸ ἐ-
 “ πιβλεῦειν καὶ τὸ ἐπιβλεῦεσθαι, ταῦ-
 “ τα τῷ βασιλεύοντι ἀνάγκη σὺ μᾶλλον
 “ συμπαρομαρτεῖν· ἃ, σάφ’ ἴδι, τῷ εὐ-
 “ φραίνεσθαι πολλὰς ἀχολίας παρέχει.
 “ Οἶδα μὲν ἔν καὶ σὺ, ὦ Καμβύση, ὅτι
 “ ὁ τόδε τὸ χρυσὸν σκῆπτρον τὸ τὴν βα-
 “ σιλείαν διασωζόν ἐστιν, ἀλλ’ οἱ πιστοὶ
 “ φίλοι σκῆπτρον βασιλεῦσιν ἀληθέστατον
 “ καὶ ἀσφαλέστατον. Πιστὸς δὲ μὴ νόμιζε
 “ φύσει φύεσθαι ἀνθρώπους· (πᾶσι γὰρ
 “ ἂν οἱ αὐτοὶ πιστοὶ φαίνοντο, ὥσπερ καὶ

332 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

“ τᾶλλα τὰ πεφυκότα πᾶσι τὰ αὐτὰ
 “ φαίνεται) ἀλλὰ τὸς πιστὸς τίθεσθαι
 “ δεῖ ἕκαστον ἑαυτῷ· ἡ δὲ κτῆσις αὐτῶν
 “ ἔστιν ἑδαμῶς σὺν τῇ βίᾳ, ἀλλὰ μάλ-
 “ λον σὺν τῇ εὐεργεσίᾳ. Εἰ ἔν κὲ ἄλλως
 “ τινὰς πειράσῃ συμφύλακας τῆς βασι-
 “ λείας ποιεῖσθαι, μηδαμόθεν πρότερον
 “ ἄρχῃ ἢ ἀπὸ τῆς ὁμόθεν γενομένης. Καὶ
 “ πολῖταί τοι ἄνθρωποι ἀλλοδαπῶν οἰ-
 “ κειότεροι, κὲ σύσσιτοι ἀποσκήνων· οἱ δὲ
 “ ἀπὸ τῆς αὐτοῦ σπέρματος φύντες, καὶ
 “ ὑπὸ τῆς αὐτῆς μητρὸς τραφέντες, καὶ
 “ ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ αὐξήθέντες, καὶ ὑπὸ
 “ τῶν αὐτῶν γονέων ἀγαπώμενοι, κὲ τὴν
 “ αὐτὴν μητέρα κὲ τὸν αὐτὸν πατέρα
 “ προσαγορεύοντες, πῶς ἔ πάντων οὗτοι
 “ οἰκειότατοι; Μὴ ἔν ἃ οἱ θεοὶ ὑφήγη-
 “ ται ἀγαθὰ εἰς οἰκειότητα ἀδελφοῖς,
 “ μάταια ποτὲ ποιήσῃς, ἀλλ’ ἐπὶ ταῦ-
 “ τα εὐθὺς οἰκοδομεῖτε ἀλλὰ φιλικὰ ἐρ-
 “ γα· κὲ ἔτως αἰὲ ἀνυπέρβλητος ἄλλοις

“ rentur, sicut et caetera, quae naturâ
 “ insita sunt, conspiciuntur esse omnibus
 “ eadem) sed fidi qui sint, eos sibi quem-
 “ que efficere oportet: parantur autem
 “ non vi, sed potiùs beneficiâ. Quam-
 “ obrem si voles et alios quosdam tibi
 “ regni custodiendi socios adungere,
 “ nequaquam priùs aliunde initium fa-
 “ cito, quàm ab eo, qui loco tecum eo-
 “ dem ortus est. Nam et cives magis
 “ quàm exteri nobis sunt conjuncti, et
 “ contubernales quàm ii, qui nobiscum
 “ eodem in contubernio non vivunt: at
 “ verò qui eodem semine progenerati, ab
 “ eâdem nutriti matre, in eâdem domo
 “ creverunt, et ab iisdem parentibus di-
 “ liguntur, eandemque matrem et eun-
 “ dem patrem adpellant, quâ fieri possit
 “ ut non sint omnium conjunctissimi?
 “ Nè igitur ea bona, per quae dii fra-
 “ tres ad conjunctionem deducunt, fru-
 “ stra vobis esse concessa patiamini; sed
 “ super haec *ipsa* statim studia *quaedam*

334 CYRI INSTIT. VIII.

“ alia benevolentiae *et amoris* extru-
 “ ite; quo fiet, ut amicitia *vestra* sem-
 “ per invicta sit. Nimirum sui ipsius
 “ curam gerit, qui fratri prospicit: nam
 “ cui frater magnus adeò est ornamen-
 “ to, ut fratri? quis hominem praepo-
 “ tentem honore tanto prosequetur,
 “ quanto frater? quemnam aliquis adeò,
 “ ut fratrem, si frater sit magnus, inju-
 “ riâ adficere formidet? Quamobrem
 “ nemo te celerius huic obediat, nemo
 “ alacrius *ad ipsum* veniat: quippe nec
 “ secundae nec adversae *tristesque* res
 “ hujus ad quenquam magis propriè per-
 “ tinent, quàm ad te. Haec etiam con-
 “ fideres velim, cuinam gratificando ma-
 “ jora te consequuturum sperare debe-
 “ as, quàm si gratificeris fratri? cui o-
 “ pem ferendo, belli socium firmiorem
 “ tibi adjunges? quem turpius est non
 “ amare, quàm fratrem? quemnam om-
 “ nium laudabilius est observare hono-
 “ rando, quàm fratrem? Solus est fra-
 “ ter, Cambyfes, qui si apud fratrem lo-
 “ cum principem obtineat, nequit ad e-
 “ um pertingere aliorum invidia. Quare
 “ *vos, filii, obtestor* per deos patrios, pro-

“ ἔσται
 “ κήδε
 “ ἄλλ
 “ ὡς ἀ
 “ ἀνδρ
 “ φός;
 “ δελφ
 “ δελφ
 “ τῶν
 “ ῥέστα
 “ ἔτε
 “ δὲ καὶ
 “ ἀν μ
 “ βοηθ
 “ λάβο
 “ ἀδελ
 “ προτ
 “ Καμ
 “ ἀδελ
 “ ἐφικν
 “ παῖδ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'. 335

“ ἔσαι ἢ ὑμετέρα φιλία. Ἐαυτῷ τοι
 “ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφῷ· τίτι γὰρ
 “ ἄλλω ἀδελφὸς μέγας ὢν οὕτω καλόν,
 “ ὡς ἀδελφῷ; τίς δ’ ἄλλος τιμήσεται δὴ
 “ ἄνδρα μέγα δυνάμενον ἔτῳ, ὡς ἀδελ-
 “ φός; τίνα δὲ φοβήσεται τις ἀδικεῖν, ἀ-
 “ δελφῷ μεγάλου ὄντος, ἔτῳ ὡς τὸν ἀ-
 “ δελφόν; Μήτε ἔν θᾶττον μηδεὶς σε τέ-
 “ τῳ ὑπακσέτω, μήτε προθυμότερον πα-
 “ ρέσω· ἔδενι γὰρ οἰκειότερα τὰ τέτῳ
 “ ἔτε ἀγαθὰ, ἔτε δεινὰ, ἢ σοί. Εὐνόει
 “ δὲ καὶ τὰδε, τίτι χαρισάμενος ἐλπίσῃς
 “ ἂν μειζόνων τυχεῖν ἢ τέτῳ; τίτι δ’ ἂν
 “ βοηθήσας ἰχυρότερον σύμμαχον ἀντι-
 “ λάβοις; τίνα δ’ αἴχιον μὴ φιλεῖν ἢ τὸν
 “ ἀδελφόν; τίνα δὲ ἀπάντων κάλλιον
 “ προτιμᾶν ἢ τὸν ἀδελφόν; Μόνος τοι, ὦ
 “ Καμβύση, πρώτου ὄντος ἀδελφῷ παρ’
 “ ἀδελφῷ, οὐδὲ φθόνος παρὰ τῶν ἄλλων
 “ ἐφικνεῖται. Ἀλλὰ πρὸς θεῶν παῖρῶν,
 “ παῖδες, τιμᾶτε ἀλλήλους, εἴ τι καὶ τέτῳ

336 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

“ ἐμοὶ χαρίζεσθαι μέλει ὑμῖν· ὃ γὰρ δὴ
 “ πρὸ τῆτο γε σαφῶς δοκεῖτε εἰδέναι, ὥς
 “ ἔδεν ἔσομαι ἐγὼ ἔτι ἐπειδὰν τῷ ἀνθρῶ-
 “ πίνῃ βίου τελευτήσω· ἔδὲ γὰρ νῦν τοι
 “ τήν γ’ ἐμήν ψυχὴν ἐωρᾶτε, ἀλλ’ οἷς
 “ διεπράττετο, τέτοις αὐτὴν ὥς ἔσαν κα-
 “ τεφωρᾶτε. Τὰς δὲ τῶν ἀδίκῃ παθόν-
 “ των ψυχὰς ἔγω κατενοήσατε οἷσιν μὲν
 “ φόβος τοῖς μισαιφόνοις ἐμβάλλουσιν; οἷσιν
 “ δὲ παλαμναίους τοῖς ἀνοσίοις ἐπιπέμ-
 “ πουσιν; Τοῖς δὲ φθιμένοις τὰς τιμὰς δια-
 “ μένειν ἔτι ἂν δοκεῖτε, εἰ μηδενὸς αὐτῶν
 “ αἱ ψυχαὶ κύριαι ἦσαν; Οὗτοι ἔγωγε,
 “ ὦ παῖδες, ἔδὲ τῆτο πρόποτε ἐπέειπθην,
 “ ὥς ἡ ψυχὴ, ἕως μὲν ἂν ἐν θνητῷ σώ-
 “ ματι ᾖ, ζῇ· ὅταν δὲ τέτου ἀπαλλα-
 “ γῇ, τέθνηκεν. Ὅρῳ γὰρ ὅτι καὶ τὰ θνη-
 “ τὰ σώματα ὅσον ἂν ἐν αὐτοῖς χρόνον
 “ ᾖ ἡ ψυχὴ, ζῶντα παρέχεται. Οὐδέ
 “ γε ὅπως ἀφρων ἔσαι ἡ ψυχὴ, ἐπειδὰν
 “ τῷ ἀφρονος σώματος δίχα γένηται,

“ fe
 “ qu
 “ di
 “ bi
 “ di
 “ ne
 “ ne
 “ ex
 “ ve
 “ qu
 “ di
 “ ne
 “ ro
 “ re
 “ tes
 “ lii,
 “ qu
 “ in
 “ eo
 “ his
 “ in
 “ qui
 “ mu
 TOM

CYRI INSTIT. VIII. 337

“ sequimini vosmet mutuo honore, si
 “ *quidem* vos mihi gratificandi estis stu-
 “ dioſi: non enim liquidò ſcire vos ar-
 “ bitrari debetis, me, poſteaquam viven-
 “ di finem fecero, nihil futurum; nam
 “ nè modò quidem animum meum cer-
 “ nebatis, ſed eſſe eum deprehendebatis
 “ ex iis quae agebat. An necdum animad-
 “ vertiſtis quos terrores illorum animi,
 “ qui *vim et injuriam* paſſi ſunt, homici-
 “ diſ incutiant? quos ſclerum vindices
 “ nefariis immittant? Anne permanſu-
 “ ros fuiſſe putatis defunctorum hono-
 “ res, ſi nihil eorum animis juris *ac po-*
 “ *teſtatis* reliquum eſſet? Equidem, fi-
 “ lii, nequaquam perſuaderi mihi un-
 “ quam paſſus ſum, animum, quamdiu
 “ in mortali ſit corpore, vivere: cùm ex
 “ eo exeat, mori. Nam animum video
 “ hiſ morti obnoxiiſ corporibus, quamdiu
 “ in eis degat, vitam impertiri. Nè id
 “ quidem mihi perſuaderi potuit, ani-
 “ mum eſſe inſipientem, poſteaquam ab

“ hoc insipiente corpore separatur: sed
 “ cùm à corpore secreta est pura mens et
 “ integra, tum eam sapientissimam esse,
 “ vero *maximè* consentaneum fuerit.
 “ Cùm dissolvitur homo, non est obscu-
 “ rum, ad res sui generis singula com-
 “ migrare, extra unum animum; qui so-
 “ lus neque dum adest, neque dum dis-
 “ cedit, cernitur. Veniat vobis in men-
 “ tem, nihil esse morti hominis similius
 “ somno: at *per somnum* maximè homi-
 “ nis animus divinitatem suam declarat,
 “ atque etiam futura prospicit; quippe
 “ qui tunc, uti *quidem* adparet, maximè
 “ fit liber. Quare si haec ità sunt, quem-
 “ admodùm ego existimo, et *si* animus
 “ hoc corpus relinquit, reveriti animum
 “ meum, quae vos rogo, praestate: sin-
 “ haec ità non *sunt*, sed animus et manet
 “ in corpore, et cum eo interit, vos ta-
 “ men deos, qui immortales sunt, et in-
 “ tuentur et possunt omnia; quique or-
 “ dinem universitatis hunc expertem de-

“ ἔδὲ
 “ τοῦ
 “ φρον
 “ λυορ
 “ ἀπὶ
 “ ψυχ
 “ ἀπὶ
 “ ὅτι
 “ νάτα
 “ ψυχ
 “ νετα
 “ προο
 “ ἐλευθ
 “ ταῦτ
 “ κατα
 “ ψυχ
 “ δέομα
 “ ἢ ψυ
 “ ἀλλα
 “ ἐφορᾶ
 “ τὴν τ

“ ἔδὲ τῷτο πέπεισμαι· ἀλλ’ ὅταν ἄκρα-
 “ τος καὶ καθαρὸς ὁ νῆς ἐκκριθῇ, τότε καὶ
 “ φρονιμώτατον εἰκὸς αὐτὸν εἶναι. Δια-
 “ λυομένους δὲ ἀνθρώπους, δῆλὰ ἐσὶν ἕκαστα
 “ ἀπλέοντα πρὸς τὸ ὁμόφυλον, πλὴν τῆς
 “ ψυχῆς· αὕτη δὲ μόνη ἔτε παρῶσα ἔτε
 “ ἀπῆσα ὁράται. Εἰννοήσατε δὲ, ἔφη,
 “ ὅτι ἐγγύτερον μὲν τῷ ἀνθρωπίνῳ θα-
 “ νάτῳ ἔδεν ἐσὶν ὕπνους· ἡ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ
 “ ψυχὴ τότε δήπου θειοτάτη καταφαί-
 “ νεται, καὶ τότε τί τῶν μελλόντων
 “ προορᾷ· τότε γάρ, ὥς ἔοικε, μάλιστα
 “ ἐλευθερῆται. Εἰ μὲν ἔν ἔτῳς ἔχει
 “ ταῦτα, ὥσπερ ἐγὼ οἶομαι, καὶ ἡ ψυχὴ
 “ καταλείπει τὸ σῶμα, καὶ τὴν ἐμὴν
 “ ψυχὴν καταιδέμενοι ποιεῖτε ἃ ἐγὼ
 “ δέομαι· εἰ δὲ μὴ ἔτῳς, ἀλλὰ μένουσα
 “ ἡ ψυχὴ ἐν τῷ σώματι συναποθνήσκει,
 “ ἀλλὰ θεὸς γε τὰς αἰεὶ ὄντας, καὶ πάντ’
 “ ἐφορῶντας, καὶ πάντα δυναμένους, οἳ καὶ
 “ τὴν τῶν ὅλων τήνδε τάξιν συνέχουσιν

340 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η΄.

“ ἀτρίβῃ καὶ ἀγήρατον καὶ ἀναμάρτηλον, καὶ
 “ ὑπὸ κάλλους καὶ μεγέθους ἀδίγητον,
 “ τῆτους φοβέμενοι, μήτε ἀσεβὲς μηδὲν,
 “ μηδὲ ἀνόσιον, μήτε ποιήσῃε, μήτε βυ-
 “ λεύσῃε. Μετὰ μέντοι θεὸς, καὶ ἀνθρώ-
 “ πων τὸ πᾶν γένος τὸ αἰεὶ ἐπιγιγνώμι-
 “ νον αἰδεῖσθε· ὃ γὰρ ἐν σκότῳ ὑμᾶς οἱ
 “ θεοὶ ἀποκρύπτονται, ἀλλ’ ἐμφανῇ πᾶ-
 “ σιν ἀνάγκη αἰεὶ ζῆν τὰ ὑμέτερα ἔργα·
 “ ἃ ἦν μὲν καθαρὰ καὶ ἔξω τῶν ἀδίκων
 “ φαίνεται, δυνατὸς ὑμᾶς ἐν πᾶσιν ἀν-
 “θρώποις ἀναδείξει· εἰ δὲ ἐς ἀλλήλους ἀ-
 “ δικόν τι φρονήσετε, ἐκ πάντων ἀνθρώ-
 “ πων τὸ ἄξιόπιστοι εἶναι ἀποβαλεῖτε.
 “ Οὐδεὶς γὰρ ἂν ἔτι πισεῦσαι δύνατο
 “ ὑμῖν, οὐδ’ εἰ πάνυ προθυμοῖτο, ἰδὼν
 “ ἀδικέμενον τὸν μάλισα φιλία προσήκου-
 “ τα. Εἰ μὲν ἔν ἐγὼ ὑμᾶς ἱκανῶς διδά-
 “ σκω οἷς χρὴ πρὸς ἀλλήλους εἶναι· εἰ
 “ δὲ μὴ, καὶ παρὰ τῶν προγεγενημένων
 “ μαθαίνετε· αὕτη γὰρ ἀρίστη διδασκα-

“ trimenti et senectae, et extra omnem
 “ errorem positum, prae pulchritudine
 “ atque etiam magnitudine inexplicabi-
 “ lem conservant, hos *inquam* veriti ni-
 “ hil impiè, nihil nefariè vel facite vel
 “ deliberate. Post deos universam etiam
 “ hominum nationem, quae perpetuâ
 “ successione continuatur, reveremini:
 “ nam dii vos caligine *quâdam* non te-
 “ gunt, sed actiones vestras semper om-
 “ nibus ante oculos versari necesse est;
 “ quae si purae secretaeque ab injustitiâ
 “ adparuerint, potentes vos inter homi-
 “ nes universos reddent: sin aliquid al-
 “ ter in alterum injuriae cogitaveritis,
 “ apud omnes homines fidem amittetis.
 “ Nam nemo poterit ampliùs vobis cre-
 “ dere, tametsi magnopere cupiat, si vi-
 “ deat adfici illum injuriâ, qui sit ami-
 “ citiae jure conjunctissimus. Itaque si
 “ fatìs ego vos doceo, quales vosmet er-
 “ ga vos praebere debeatis, *recte est*: sin
 “ autem, ab iis etiam discite, qui ante
 “ nos extitère; haec enim optima est do-

342 CYRI INSTIT. VIII.

“ ētrinae ratio. Nam multi parentes er-
 “ ga liberos, multi erga fratres in amo-
 “ re constantes mansēre: nonnulli etiam
 “ his contraria inter se mutuò designā-
 “ runt: utris igitur animadverteritis ea,
 “ quae fecerunt, profuisse; illorum si fa-
 “ cta praetuleritis alteris, rectè *vobis* con-
 “ fulueritis. Ac de his quidem jam fortas-
 “ se satis. Caeterum corpus meum, filii,
 “ cū diem supremum obiero, nec in au-
 “ ro condite, nec in argento, nec ullā in
 “ re aliā, sed terrae quamprimū reddite.
 “ Quid enim beatius, quā terrā commi-
 “ sseri, quae omnia praeclara, bona omnia
 “ profert ac nutrit? Ego cū aliās homi-
 “ num studiosus fui, tum hoc tempore
 “ libenter mihi videor ejus rei particeps
 “ futurus, quae in homines est benefica.
 “ Enimverò deficere mihi videtur ani-
 “ mus, eā parte, quā, ceu consentaneum
 “ est, omnibus deficere incipit. Quam-
 “ obrem si quis vestrū vel dextram
 “ meam vult contingere, vel in oculos

“ λία. Οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ διαγεγένην-
 “ ται φίλοι μὲν γονεῖς παισὶ, φίλοι δὲ
 “ ἀδελφοῖς· ἥδη δὲ τινες τέτων κὶ ἐναντία
 “ ἀλλήλοις ἐπραξαν· ὁποῖοις ἂν ἔν αι-
 “ δάνηδε τὰ πραχθένια συνενεγκόνια,
 “ ταῦτα δὴ αἰρέμενοι, ὀρθῶς ἂν βουλεύ-
 “ οιοδε. Καὶ τέτων μὲν ἴσως ἥδη ἄλεις.
 “ Τὸ δ' ἐμὸν σῶμα, ὧ παῖδες, ὅταν τε-
 “ λευτήσω, μήτε ἐν χρυσῷ θῆτε, μήτε
 “ ἐν ἀργύρῳ, μηδὲ ἐν ἄλλῳ μηδενί· ἀλλὰ
 “ τῇ γῇ ὡς τάχιστα ἀπόδοτε. Τί γὰρ
 “ τέττε μακαριώτερον, τῷ γῇ μιχθῆναι,
 “ ἢ πάντα μὲν τὰ καλὰ, πάντα δὲ τὰ-
 “ γαθὰ φύει τε κὶ τρέφει; Εγὼ κὶ ἄλ-
 “ λως φιλάνθρωπος ἐγενόμην, καὶ νῦν ἡ-
 “ δέως ἂν μοι δοκῶ κοινωνῆσαι τῷ εὐεργε-
 “ τῶντος ἀνθρώπους. Ἀλλὰ γὰρ ἥδη, ἐ-
 “ φη, ἐκλιπεῖν μοι φαίνεται ἡ ψυχὴ ὅ-
 “ θενπερ, ὡς ἔοικε, πᾶσιν ἀρχεται ἀπο-
 “ λιπῆσα. Εἴ τις οὖν ὑμῶν ἢ δεξιᾶς βέ-
 “ λειαι τῆς ἐμῆς ἀψαομαι, ἢ ὄμμα τῷ

344 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

“ μὸν ζῶντος ἔτι προσιδεῖν ἐθέλει, προσί-
 “ τω· ὅταν δ' ἐγὼ ἐγκαλύψομαι, αἰτῶ-
 “ μαι ὑμᾶς, ὦ παῖδες, μηδεὶς ἔτ' ἀνθρώ-
 “ πων τῶμόν σῶμα ἰδέτω, μηδ' αὐτοὶ ὑ-
 “ μεῖς. Πέρσας μέντοι πάντας καὶ τὸς
 “ συμμάχους ἐπὶ τὸ μνήμα τῶμόν παρα-
 “ καλεῖτε, συνηθισμένους ἑμοὶ ὅτι ἐν
 “ τῷ ἀσφαλεῖ ἤδη ἔσομαι, ὡς μηδὲν ἂν
 “ ἔτι κακὸν παθεῖν, μήτε ἦν μετὰ τῷ
 “ θεῷ γένωμαι, μήτε ἦν μηδὲν ἔτι ὦ· ὁ-
 “ πόσοι δ' ἂν ἔλθωσι, τέτρες εὖ ποιήσαν-
 “ τες ὅποσα ἐπ' ἀνδρὶ εὐδαίμονι νομίζεσθαι,
 “ ἀποπέμπετε. Καὶ τῷτο, ἔφη, μέμνη-
 “ θέ με τελευταῖον, Τὸς φίλους εὐεργε-
 “ τῶντες, καὶ τὸς ἐχθρὸς δυνήσεσθαι κολά-
 “ ζειν. Καὶ χαίρετε, ὦ φίλοι παῖδες,
 “ καὶ τῇ μητρὶ ἀπαγγέλλετε ὡς παρ' ἐ-
 “ μέ· καὶ πάντες δὲ οἱ παρόντες καὶ οἱ ἀ-
 “ πόνοι φίλοι χαίρετε.” Ταῦτ' εἰπὼν
 καὶ πάντα δεξιωσάμενος, συνεκαλύψατο,
 καὶ ὕτως ἐτελεύτησεν.

C
 “ vive
 “ ver
 “ filii
 “ ne
 “ nes
 “ evo
 “ jam
 “ poss
 “ fue
 “ quod
 “ lis
 “ fort
 “ dim
 “ men
 “ erit
 “ Val
 “ bis
 “ mic
 Haec
 dextra
 cum m

CYRI INSTIT. VIII. 345

“ viventis adhuc intueri, accedat : ubi
 “ verò velatus fuero, nè quis hominum,
 “ filii, vos oro, corpus meum videat, ac
 “ nè vos quidem ipsi. Persas quidem om-
 “ nes ac socios meum ad monumentum
 “ evocate; quo mihi gratulentur, cui
 “ jam in tuto agenti nihil accidere mali
 “ possit, sive *adeò* cum numine divino
 “ fuero, sive in nihilum redigar: quot-
 “ quot autem venerint, hos beneficiis il-
 “ lis adfectos, quaecunque in hominis
 “ fortunati *funere* solemne est exhiberi,
 “ dimittite. Atque hoc ex me postremum
 “ memineritis, Si benefici in amicos fu-
 “ eritis, etiam hostes punire poteritis.
 “ Valete, filii cari, atque *idem* matri ver-
 “ bis meis renuntiate: itidem omnes a-
 “ mici, qui adestis, et abestis, valete.”
 Haec cùm loquutus esset, atque omnibus
 dextram porrexisset, velavit se, vitamque
 cum morte commutavit.

346 CYRI INSTIT. VIII.

Fuisse quidem regnum Cyri omnium in Asiâ praeclarissimum ac maximum, *vel* ipsum de se testatur. Terminos habuit, ab oriente, mare rubrum; à septentrione, pontum Euxinum; ab occidente, Cyprum et Aegyptum; à meridie, Aethiopiam. Tantum verò cùm esset, uno *tamen* Cyri arbitrio gubernabatur, qui subiectos sibi liberum instar et honore prosequeretur et obsequiis sibi devinciebat; cùm subiecti Cyrum *vicissim* tanquam patrem venerarentur. Verùm ubi Cyrus diem suum obiit, mox inter ipsos filios cohortum est dissidium, mox urbes et nationes defecerunt, atque omnia in pejorem partem versa sunt. Vera autem me dicere, à rebus divinis docere incipiam. Equidem scio, prius regem ac regi subiectos etiam iis, qui *vel* extrema facinora designâssent, sive jusjurandum dedissent, *id ipsum* servâsse, sive junxissent dextras, firmiter promissis stetisse. Quòd si tales non fuissent, et ejusmodi de se opinionem excitâssent, sicut hodieque nè quidem unus fidem eis habet, quòd eorum

ἐν τ
αὐτ
ἐω τ
τῷ
Κύπ
Αἰθιο
γνώμ
τὸς ὁ
μα τε
ρον ὡ
Κύρος
παῖδες
ἀφίστα
πετο.
δάσκων
τερον μ
τὰ ἔχ
σαιεν, ἡ
οὐν. Ε
δοξάν ε

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'. 347

Ὅτι μὲν δὴ καλλίστη καὶ μεγίστη τῶν
ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἢ τῇ Κύρῃ βασιλεία ἐγένετο,
αὐτὴ ἑαυτῇ μαρτυρεῖ. Ὀρίσθη μὲν πρὸς
ἑὴν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάττῃ· πρὸς ἄρκτον δέ,
τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ· πρὸς ἐσπέραν δέ,
Κύπρῳ καὶ Αἰγύπτῳ· πρὸς μεσημβρίαν δέ,
Αἰθιοπία. Τοσαύτη δὲ γενομένη, μιᾷ
γνώμῃ τῇ Κύρῃ ἐκυβερνᾶτο, καὶ ἐκείνός τε
τὸς ὑπὸ ἑαυτῷ ὥσπερ ἑαυτῇ παῖδας ἐτί-
μα τε καὶ ἐθεράπευεν, οἳ τε ἀρχόμενοι Κυ-
ρον ὡς πατέρα ἐσέβοντο. Ἐπεὶ μέντοι
Κῦρος ἐτελεύτησεν, εὐθὺς μὲν αὐτοὶ οἱ
παῖδες ἐσασίαζον, εὐθὺς δὲ πόλεις καὶ ἔθνη
ἀφίσαντο, πάντα δ' ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐτρέ-
πετο. Ὡς οἷ' ἀληθῆ λέγω, ἄρξομαι δι-
δάσκων ἐκ τῶν θείων. Οἶδα γὰρ ὅτι πρό-
τερον μὲν βασιλεὺς καὶ οἱ ὑπὸ αὐτῷ καὶ τοῖς
τά ἔχοντα πεποιηκόσιν εἴτε ὄρκους ὁμό-
σαιεν, ἡμπέδαν, εἴτε δεξιάς δοῖεν, ἐβεβαί-
ουν. Εἰ δὲ μὴ τοῖστοι ἦσαν, καὶ τοιαύτην
δόξαν εἶχον, οὐδ' ἂν εἰς αὐτοῖς ἐπίστευεν,

348 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

ὥςπερ ἔδὲ νῦν πιτεύει οὐδὲ εἷς ἔτι, ἐπεὶ
 ἔγνωσαι ἡ ἀσέβεια αὐτῶν· ἔτως ἔδὲ τότε
 ἐπίστευσαν ἂν οἱ τῶν σὺν Κύρῳ ἀναβάν-
 των στρατηγοί· νῦν δὲ δὴ τῇ πρόῳθεν αὐ-
 τῶν δόξῃ πιτεύσαντες, ἐνεχείρισαν ἑαυ-
 τὰς, καὶ ἀναχθέντες πρὸς βασιλέα, ἀπε-
 λμήθησαν τὰς κεφαλὰς. Πολλοὶ δὲ καὶ τῶν
 συστραφευσάντων βαρβάρων ἄλλοι ἄλλαις
 πίσεσιν ἐξαπατηθέντες ἀπώλοντο. Πο-
 λὺ δὲ καὶ τῇδε χείρονες νῦν εἰσὶ. Πρόῳθεν
 μὲν γὰρ εἴ τις ἢ διακινδυνεύσειε πρὸ βα-
 σιλέως, ἢ πόλιν ἢ ἔθνος ὑποχείριον ποιή-
 σειν, ἢ ἄλλο τι καλὸν ἢ ἀγαθὸν αὐτῷ
 διαπράξειεν, ἔτοι ἦσαν οἱ τιμώμενοι· νῦν
 δὲ καὶ ἦν τις, ὥςπερ Λεομίθρης, τὴν γυ-
 ναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰς τῶν φίλων
 παῖδας ὁμήρης παρὰ τῷ Αἰγυπλίῳ ἐγ-
 καταλιπὼν, καὶ τὰς μεγίστας ὄρκους παρα-
 βὰς, βασιλεῖ δόξῃ τι σύμφορον ποιῆσαι,
 ἔτοί εἰσιν οἱ ταῖς μεγίσταις τιμαῖς γεραι-
 ρόμενοι. Ταῦτα ἔν ὀρῶντες οἱ ἐν τῇ Ασίᾳ

jam
 illor
 cum
 sent
 oni
 et ad
 sciffa
 pedi
 dei p
 etian
 deter
 ge p
 tione
 aliqu
 eo p
 norib
 tiam,
 re, li
 apud
 sancti
 expec
 qui m

jam perspecta sit impietas, ità neque tunc
 illorum *militum* duces, qui expeditionem
 cum Cyro susceperunt, fidem eis habuif-
 sent: jam verò cùm priscæ de illis opini-
 oni credidissent, seipsos *eis* tradiderunt,
 et ad regem deductis capita fuerunt ab-
 scissa. Multi etiam barbari, qui hanc ex-
 peditionem unà susceperant, alii aliâ fi-
 dei pollicitatione decepti perierunt. Sunt
 etiam, quod ad haec adtinet, multò nunc
 deteriores. Nam antehac si quis pro re-
 ge periculum adiret, vel urbem aut na-
 tionem in ejus ditionem rede-gisset, vel
 aliquid aliud praeclarè fortiterque pro
 eo perfecisset, hi *scilicet* erant, qui ho-
 noribus cumularentur: nunc si quis e-
 tiam, quemadmodùm Leomithres, uxo-
 re, liberis, et amicorum quoque liberis
 apud Aegyptium obsidibus relictis, et
 sanctissimo jurejurando violato, regi quod
 expediat, fecisse videatur; hi *verò* sunt,
 qui maximis honoribus ornantur. Quae

350 CYRI INSTIT. VIII.

cùm omnes Asiatici videant, *etiam ipsi* ad impietatem et injustitiam deflexerunt. Nam quales sunt ii, qui praesunt, tales et illi plerumque solent esse, qui eorum imperio subiecti sunt. Hinc factum, ut magis jam sint nefarii, quàm olim fuerint.

Pecunias verò quod adtinet, hoc modo nunc magis injusti sunt: non enim duntaxat eos qui multa commiserunt delicta, sed jam illos quoque, qui nihil injusti admiscere, comprehendunt, ac praeter jus et aequum pecunias solvere cogunt: quo fit, ut nihilo minùs ii, quorum res ampla videtur esse, sibi metuant, atque *alii*, qui multa injustè fecerunt: iidem cum potioribus congregari recusant, neque ad copias regiam in expeditionem conflatas adungere se audent. Quapropter omnibus licet, qui bellum ipsis faciunt, in eorum regione citra pugnam ut libitum fuerit versari, tum propter ipsorum erga deos impietatem, tum propter injurias, quas hominibus inferunt. Atque hoc modo sunt ipsorum animi prorsus jam deteriores, quàm olim.

πάντε
τραμμ
προστο
ἐπιτο
νῦν ἢ
Εἰ
ὁ γὰρ
ἀλλὰ
βάνον
χρήμ
πολλὰ
κότων
ἐθέλω
ζεῶσα
Τοιγα
ἢ
ἐξεσιν
ἀνευ
ἐκείνα
ἀνθρώ
ταύτη
λαὸν

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'. 351

πάντες, ἐπὶ τὸ ἀσεβὲς καὶ τὸ ἄδικον τε-
τραμμένοι εἰσὶν. Ὅποιοί τινες γὰρ ἂν οἱ
προστάται ᾧσι, τοῖςτοι καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸς
ἐπιτοπολὺ γίνονται. Αθεμισότεροι δὴ
νῦν ἢ πρόθεν ταύτῃ γεγέννηται.

Εἰς γεμὴν χρήματα, τῇδε ἀδικώτεροι·
ὃ γὰρ μόνον τὸς πολλὰ ἡμαρτηκότας,
ἀλλὰ ἤδη τὸς ἑδὲν ἡδίκηκότας συλλαμ-
βάνοντες, ἀναγκάζουσι πρὸς ἑδὲν δίκαιον
χρήματα ἀποτίνειν· ὥστε ἑδὲν ἥτιον οἱ
πολλὰ ἔχειν δοκῶντες τῶν πολλὰ ἡδίκη-
κότων φοβῶνται· καὶ εἰς χεῖρας ἑδ' ἔτοι
ἐθέλῃσι τοῖς κρείττοσιν ἰέναι, ἑδέ γε ἀθροί-
ζεσθαι εἰς βασιλικὴν στρατείαν θάρροῦσι.
Τοιγαρὲν ὅστις ἂν πολεμῇ αὐτοῖς, πᾶσιν
ἔξεσιν ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ἀνασρέφεσθαι
ἄνευ μάχης ὅπως ἂν βέλωνται, διὰ τὴν
ἐκείνων περὶ μὲν θεὸς ἀσέβειαν, περὶ δὲ
ἀνθρώπους ἀδίκιαν. Αἱ μὲν δὴ γινώμαι
ταύτῃ τῷ παντὶ χείρους νῦν, ἢ τὸ πα-
λαιόν, αὐτῶν.

352 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η΄.

Ὡς δὲ ἔδὲ τῶν σωμάτων ἐπιμέλονται,
ὥς περ πρόαθεν, νῦν αὖ τῷτο διηγῆσομαι.
Νόμιμον γὰρ δὴ ἦν αὐτοῖς, μήτε πλύνειν,
μήτε ἀπομύτλεισθαι· (δῆλον δὲ ὅτι ταῦ-
τα, ὃ τῷ ἐν τῷ σώματι ὑγρῷ φειδόμενοι,
ἐνόμισαν, ἀλλὰ βεβλόμενοι διὰ πόνων καὶ
ἰδρῶτος τὰ σώματα φερεῖσθαι) νῦν δὲ τὸ
μὲν μὴ πλύνειν μηδὲ ἀπομύτλεισθαι ἔτι δια-
μένει, τὸ δὲ πονεῖν ὕδαμῶς ἐπιτηδεύεται.
Καὶ μὴν πρόαθεν μὲν ἦν αὐτοῖς μονοσιτεῖν
νόμιμον, ὅπως ὅλη τῇ ἡμέρᾳ χρῶντο καὶ
εἰς τὰς πράξεις καὶ εἰς τὸ διαπονεῖσθαι·
νῦν γεμὴν τὸ μὲν μονοσιτεῖν ἔτι διαμένει,
ἀρχόμενοι δὲ τῷ σίτεϊ ἡνίκα περ οἱ πρω-
ταῖα ἀριστῶντες, μέχρι τέττε ἐσθίωντες
ἢ πίνοντες διάγασιν, ἔς τε περ οἱ ὀψι-
αῖα κοιμώμενοι.

Ἦν δὲ αὐτοῖς νόμιμον μηδὲ προχοῖδας
εἰσφέρεισθαι εἰς τὰ συμπόσια, δηλονότι
νομίζοντες τὸ μὴ ὑπερπίνειν ἥτιον ἂν καὶ
σώματα ἢ γνώμας σφάλλειν· νῦν δὲ τὸ

Nè corporum quidem eos illâ ratione, quâ priùs, curam habere jam narra-
bo. Nam erat in eorum institutis, ut
nec exspuerent, nec emungerentur:
(perspicuum est autem, haec ipsos non
eâ de causâ sanxisse, quòd corporis humo-
ri parcendum existimarent, sed quòd la-
boribus ac sudore corpora firmari vel-
lent) jam verò manet id quidem adhuc,
nè vel exspuant, vel emungant se, sed ut
laboribus se exerceant, nusquam curae
est. Enimverò erat etiam apud illos olim
hoc institutum, ut semel tantum *singu-
lis diebus* cibum sumerent; quò tam ad
expedienda negotia quàm ad se in labo-
ribus exercendos die toto uterentur: jam
verò restat id quidem, ut semel duntaxat
cibum capiant; sed cùm eo tempore ves-
ci incipiant, quo solent, qui maximè ma-
tutino prandent, tam diu comedere ac bi-
bere perseverant, quamdiu solent, qui
serissimè cubitum eunt.

Erat item in eorum institutis, nè ad
convivia importarentur obbae; quòd ni-
mirum existimarent minùs tum corpora
tum animos debilitari, si quis non nimi-

354 CYRI INSTIT. VIII.

um hauriat: nunc *has* non importari, restat id quidem, tantum verò bibunt, ut non importent, sed ipsi exportentur; cùm *nempe* recto corpore non amplius exire possint.

Erat illud unum ex institutis patriis, quod itinera facientes neque comedebant, neque bibebant, neque quidquam eorum palam faciebant, quae de his necessariò consequuntur: nunc autem id quidem manet adhuc, ut ab his se rebus abstineant; sed itinera tam brevia faciunt, ut nihil mirum sit, à rebus illis necessariis eos abstinere.

At verò toties etiam olim venatum ibant, ut *solae* venationes ad exercendum tam ipsos quàm equos sufficerent: posteaquam verò rex Artaxerxes et ipsius familiares à vino vinci coeperunt, nec jam amplius ipsi perinde *ac priùs* exhibant, nec alios ad venationes educebant; quin et illis palam invidebant, quasque se potiores oderant, quicunque laborum aman-

μὲν μ
στὸν
αὐτο
ται
A
ριον,
ειν,
ἀναγ
νῦν δ
διαμε
χείρα
σαι τ
F
τοσα
τε κ
Αρτ
ἤτλ
αὐτο
πὶ τ
πονο
ἰππ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'. 355

μὲν μὴ εἰσφέρεισθαι ἔτι αὖ διαμένει, το-
σῶτον δὲ πίνουσιν ὥστε ἀντὶ τῷ εἰσφέρειν
αὐτοὶ ἐκφέρονται, ἐπειδὴν μηκέτι δύνων-
ται ὀρθέμενοι ἐξιέναι.

Ἀλλὰ μὴν καὶ κεῖνο ἦν αὐτοῖς ἐπιχώ-
ριον, τὸ μεταξὺ πορευομένουσ μήτε ἐοδί-
ειν, μήτε πίνειν, μήτε τῶν διὰ ταῦτα
ἀναγκαίων μηδὲν ποιῶντας φανερὸς εἶναι.
νῦν δ' αὖ τὸ μὲν τέτων ἀπέχεσθαι ἔτι
διαμένει, τὰς μέντοι πορείας ἔτω βρα-
χείας ποιοῦνται, ὥς μὴδ' ἂν ἔτι θαυμά-
σαι τὸ ἀπέχεσθαι τῶν ἀναγκαίων.

Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐπὶ θήραν πρόοθεν μὲν
τοσαυτάκις ἐξήσαν, ὥστε ἀρκεῖν αὐτοῖς
τε καὶ ἵπποις γυμνάσια τὰς θήρας· ἐπεὶ δὲ
Ἀρταξέρξης ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ
ἤτις τῷ οἴνῳ ἐγένοντο, ἔκετι ὁμοίως ἔτε
αὐτοὶ ἐξήσαν, ἔτε τὸς ἄλλους ἐξήγον ἐ-
πὶ τὰς θήρας· ἀλλὰ καὶ οἵτινες φιλό-
πονοι γενόμενοι καὶ σὺν τοῖς περὶ αὐτοῦς
ἵππεῦσιν ἅμα θηρῶεν, φθονοῦντες αὐτοῖς

356 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η΄.

δῆλοι ἦσαν, καὶ ὡς βελτίονας αὐτῶν ἐμίσουν.

Ἀλλὰ τοι καὶ τὰς παῖδας τὸ μὲν παιδεύεσθαι ἐπὶ ταῖς θύραις, ἔτι διαμένει· τὸ μέντοι τὰ ἵππικὰ μαθάνειν καὶ μελετᾶν, ἀπέσβηκε, διὰ τὸ μὴ ἰέναι ὅπου ἂν ἀποφαινόμενοι εὐδοχιμοῖεν. Καὶ ὅτι γε οἱ παῖδες ἀκρόντες ἐκεῖ πρόοθεν τὰς δίκας δικαίως δικαζομένας, ἐδόκην μαθάνειν δικαιοσύνην, καὶ τὸτο παντάπασιν ἀνέσραπται· σαφῶς γὰρ ὁρῶσι νικῶντας ὁπότεροι ἂν πλεῖον διαδῶσιν. Ἀλλὰ καὶ τῶν φυομένων ἐκ τῆς γῆς τὰς δυνάμεις οἱ παῖδες πρόοθεν μὲν ἐμάνθανον, ὅπως τοῖς μὲν ὠφελίμοις χρῶντο, τῶν δὲ βλαβερῶν ἀπέχοντο· νῦν δὲ εἰκόασιν ταῦτα διδασκομένοις ὅπως ὅτι πλείστα κακοποιῶσιν· ὅδα μὲν γὰρ πλείους ἢ ἐκεῖ ὅτε ἀποθνήσκουσιν, ὅτε διαφθείρονται ὑπὸ φαρμάκων.

Ἀλλὰ μὴν καὶ θρυπλικώτεροι πολὺ νῦν, ἢ ἐπὶ Κῦρου, εἰσί. Τότε μὲν γὰρ ἔτι τῇ

tes cum equitibus suis venarentur.

Est hodieque in usu, pueros ad portas institui; verùm ut artem equestrem discant et exerceant, *id scilicet* extinctum est; quòd eò non eant, ubi specimen edendo gloriam consequi possint. Et quod quidem pueri audientes priùs illic iudicia ex aequo judicari, justitiam discere videbantur, hoc *verò* etiam penitùs perversum est: nam manifestò vident eos superiores discedere, qui largiùs dederint. Etiam illorum, quae terrâ nascuntur, vires pueri antehac discebant, quò utilibus uterentur, à noxiis abstinere; nunc ea sic edoceri videntur, uti quamplurimùm noceant; certè enim nusquam plures, quàm illic, vel extinguuntur venenis, vel perniciosè laeduntur.

Enimverò etiam multò nunc sunt, quàm Cyri *tempore*, delicatiores. Nam eâ

358 CYRI INSTIT. VIII.

tempestate Persicâ quidem institutione et
 continentîâ adhuc utebantur, vestitu ve-
 rò et elegantîâ Medorum: nunc à Persis
profectam laborum tolerantiam extingui
 patiuntur, et Medorum mollitiem reti-
 nent. Libet autem ipsorum etiam deli-
 cias *et voluptatem* explanare. Nam pri-
 mùm eis non satîs est, cubilia molliter
 sterni, sed jam spondarum pedes tapeti-
 bus imponunt, ut nè pavementum obni-
 tatur, sed tapetes *nonnihil* cedant. Et sa-
 nè quae ad mensam coquuntur, eorum
 quidquid priùs inventum fuit, nihil est
 detractum; et alia *quaedam artificia* no-
 va semper excogitant: idem in obsoniis
 fit: nam in utroque habent, qui *semper*
 aliquid novi conficiant. Quin etiam hy-
 berno tempore non caput solùm, non cor-
 pus, non pedes ipsis satîs est tegi; sed
 etiam ad extremas manus habent regu-
 menta quaedam hirsuta et digitalia. Ae-
 state verò nec arborum nec rupium ip-
 sis umbrae sufficiunt, sed in his adstant

ἐκ Π
 το, τ
 δὲ τῇ
 σιν α
 μαλα
 βλο
 γὰρ
 μαλα
 τῶν
 θέας
 ἀλλ
 πετ
 δὲν
 τε α
 ὡσα
 ρων
 τῷ γ
 πόδα
 καὶ
 σεία
 τῷ θ

ἐκ Περσῶν παιδεία καὶ ἐκγρατεία ἐχρῶν-
το, τῇ δὲ Μήδων σολῇ καὶ ἀβρότητι· νῦν
δὲ τὴν μὲν ἐκ Περσῶν καρτερίαν περιορῶ-
σιν ἀποσβεννυμένην, τὴν δὲ τῶν Μήδων
μαλακίαν διασώζονται. Σαφηνίσαι δὲ
ββλομαι καὶ τὴν θρύψιν αὐτῶν. Εκείνοις
γὰρ πρῶτον μὲν τὰς εὐνάς ὃ μόνον ἀρκεῖ
μαλακῶς ὑποσρώννυσθαι, ἀλλ' ἤδη καὶ
τῶν κλινῶν τὰς πόδας ἐπὶ ταπίδων τι-
θέασιν, ὅπως μὴ ἀντερεῖδῃ τὸ δάπεδον,
ἀλλ' ὑπεῖκωσιν αἱ τάπιδες. Καὶ μὲν τὰ
πετλούμενα ἐπὶ τράπεζαν, ὅσα τε πρό-
θεν εὔρητο, ὃδὲν αὐτῶν ἀφήρηται, ἀλλὰ
τε αἰὲ καὶνὰ ἐπιμηχανῶνται· καὶ ὅψα γε
ὥσαύτως· καὶ γὰρ καινοποιητὰς ἀμφοτέ-
ρων τέτων κέκτηνται. Ἀλλὰ μὲν καὶ ἐν
τῷ χειμῶνι ὃ μόνον κεφαλὴν καὶ σῶμα καὶ
πόδας ἀρκεῖ αὐτοῖς ἐσκεπάσθαι, ἀλλὰ
καὶ περὶ ἄκρας ταῖς χερσὶ χειρίδας δα-
σείας καὶ δακτυλήθρας ἔχουσιν. Ἐν γεμῇν
τῷ θέρει οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς οὔθ' αἱ τῶν

360 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

δένδρων, ὅθ' αἱ τῶν πετρῶν σκιαί, ἀλλ' ἐν ταύταις ἑτέρας σκιάς ἄνθρωποι μηχανώμενοι αὐτοῖς παρεσῶσι. Καὶ μὴν ἐκπώματα ἦν μὲν ὡς πλεῖστα ἔχωσι, τούτω καλλωπίζονται· ἦν δὲ ἕξ ἀδίκῃς φανερώς ἢ μεμηχανημένα, ὅθεν τῷτο αἰχλύνονται· πολὺ γὰρ ἠϋξήσαι ἐν αὐτοῖς ἡ ἀδικία τε καὶ αἰχροκέρδεια.

Ἀλλὰ καὶ πρόοθεν μὲν ἦν ἐπιχώριον αὐτοῖς μὴ ὀρᾶσθαι πεζῇ πορευομένοις, ἐκ ἄλλου τινὸς ἔνεκα ἢ τῷ ὡς ἱππικωλάτους γίγνεσθαι· νῦν δὲ σρώματα πλείω ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ἱππων ἢ ἐπὶ τῶν εὐνῶν· ὅ γὰρ τῆς ἱππείας ὅτως, ὥσπερ τῷ μαλακῶς καθῆσθαι, ἐπιμέλονται. Τὰ γεμῆν πολεμικὰ πῶς ἔκ εἰκότως νῦν τῷ παντὶ χείρους, ἢ πρόοθεν, εἰσὶν; οἷς ἐν μὲν τῷ παρελθόντι χρόνῳ ἐπιχώριον, οἶμαι, ὑπῆρχε τὸς μὲν τὴν γῆν ἔχοντας, ἀπὸ ταύτης ἱππότας παρέχεσθαι, οἳ δὲ καὶ ἐστρατεύοντο· τὸς δὲ φρουρῶντας, εἰ δέοι

CYRI INSTIT. VIII. 361

iis homines, qui *et* alia excogitant umbracula. Jam si pocula maximo numero habeant, eo ipso *tanquam ornamento* semet ostentant; at ea si palam sit comparata improbis esse artibus, nullum id iis pudorem incutit: nam et injustitia et lucri turpis cupiditas apud eos valdè creverunt.

Etiam illud priùs erat eis in more patrio positum, ut pedites in itineribus obeundis non conspicerentur; *idque* alià nullà de causâ, quàm ut rei equestris peritissimi evaderent; jam verò plus stragulorum in equis quàm in cubilibus habent: non enim tam equestris res ipsis est curae, quàm ut molliter sedeant. Bellica sanè studia quod adinet, quî non in illis consentaneum fuerit, nunc prorsùs eos deteriores esse, quàm olim *fuerunt?* quibus superiori quidem tempore mos patrius erat, ut quotquot agros possiderent, equites inde suppeditarent, qui militatum irent: qui verò in praesidiis degerent, *si quidem aliquando* suscipienda

362 CYRI INSTIT. VIII.

esset pro defensione regionis expeditio, stipendiis militarent; at nunc et ostiarios, et panis et obsoniorum opifices, et pocillatores, et balneatores, et qui *cibos in mensas* adponunt, et qui eos tollunt, et qui cubitum deducunt, et qui de somno excitant, et exornatores qui pigmenta eis illinunt infricantque, et caetera concinnè componunt; hos omnes in equites dynastae retulerunt, ut stipendia sibi mererent. Et *hominum* quidem ex his *conflata* adparet multitudo, non tamen ullus eorum in bello est usus: quod quidem ex iis ipsis, quae usu veniunt, manifestum est; nam illorum in agro faciliùs hostes quàm amici versantur. Enimverò cùm ferentariorum ordine Cyrus eos eximeret, ac tum ipsos tum equos armaret, et cuique daret in manum paltum unum, cominùs pugnam faciebat: nunc neque ampliùs missilibus pugnant, neque cominùs congressi rem gerunt.

Itidem pedites habent illi quidem, pugnam iniuri, scuta, et copidas, et se-

Κ
στρατεύε
εἶναι· ν
ποῖς, κ
λατροχ
ἢ κατα
κοσμητο
αὐτῶς,
πάντας
ὅπως μ
ἐν ἢ ἐκ
γε ἔδεν
αὐτὰ τ
γὰρ αὐτ
ναστρέφο
μὲν ἀκρ
σας δὲ
ἐκάστω δ
ἐποεῖτο
ἔτ' εἰς
Καὶ
πίδας ἢ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'. 363

πρατεύεσθαι πρὸ τῆς χώρας, μισθοφόρους
 εἶναι· νῦν δὲ τῆς τε θυρωρῆς καὶ τῆς σιτο-
 ποιῆς, καὶ τῆς ὀφοποιῆς, καὶ οἰνοχόους, καὶ
 λατροχόους, καὶ παραλίθεντας καὶ ἀναιρῶντας,
 καὶ κατακοιμίζοντας καὶ ἀνιστάντας, καὶ τῆς
 κοσμητῆς οἱ ὑποχρίσιν τε καὶ ἐντρίβουσιν
 αὐτῆς, καὶ τὰ ἄλλα ῥυθμίζουσι· τέτους
 πάντας ἱππέας οἱ δυνάσται πεποιήκασιν,
 ὅπως μισθοφορῶσιν αὐτοῖς. Πλήθος μὲν
 ἔν καὶ ἐκ τῶν φαίνεται, ὃ μὲντοι ὄφελός
 γε ἔδεν αὐτῶν εἰς πόλεμον· δηλοῖ δὲ καὶ
 αὐτὰ τὰ γινόμενα· κατὰ τὴν χώραν
 γὰρ αὐτῶν ῥᾶον οἱ πολέμιοι ἢ οἱ φίλοι ἀ-
 νασρέφονται. Καὶ γὰρ δὴ ὁ Κῦρος τῷ
 μὲν ἀκροβολίζεσθαι ἀποπαύσας, θωρακί-
 σας δὲ καὶ αὐτῆς καὶ ἵππους, καὶ ἐν παλτὸν
 ἐκάσῃ δὲ εἰς χεῖρα, ὁμόθεν τὴν μάχην
 ἐποίητο· νῦν δὲ ὅτε ἀκροβολίζονται ἔτι,
 ὅτ' εἰς χεῖρας συνιόντες μάχονται.

Καὶ οἱ πεζοὶ ἔχουσι μὲν γέρρα καὶ κο-
 πίδας καὶ σαγάρεις, ὥσπερ ἐπὶ Κύρου, τὴν

364 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'.

μάχην ποιησόμενοι· εἰς χεῖρας δὲ ἵεναι
 ἔσθ' οὗτοι ἐθέλουσιν. Οὐδέ γε τοῖς δρεπα-
 νηφόροις ἄρμασιν ἔτι χρῶνται ἐφ' ᾧ Κῦ-
 ρος αὐτὰ ἐποίησατο. Ὁ μὲν γάρ, τιμαῖς
 αὐξήσας τὸς ἡνιόχους, καὶ ἀγαθὸς ποιήσας,
 εἶχε τὸς εἰς τὰ ὄπλα ἐμβαλῶντας· οἱ δὲ
 νῦν ἔδὲ γιγνώσκοντες τὸς ἐπὶ τοῖς ἄρμα-
 σιν, οἶονται σφίσι ὁμοίους τὸς ἀνασκήτους
 τοῖς ἡσκηκόσιν ἔσεσθαι. Οἱ δὲ, ὀρμῶσι
 μὲν, πρὶν δ' ἐν τοῖς πολεμίοις εἶναι, οἱ
 μὲν, ἐκόντες ἐκπύπλυσιν, οἱ δ' ἐξάλλονται·
 ὥστ' ἄνευ ἡνιόχων γιγνόμενα τὰ ζεύγη
 πολλάκις πλείω κακὰ τὸς φίλους ἢ τὸς
 πολεμίους ποιεῖ. Ἐπεὶ μέντοι καὶ αὐτοὶ
 γιγνώσκουσιν οἷα σφίσι τὰ πολεμιστήρια ὑ-
 πάρχει, ὑφίενται, καὶ ἔδεις ἔτι ἄνευ τῶν
 Ἑλλήνων εἰς πόλεμον καθίσταται, ἕτε
 ὅταν ἀλλήλοις πολεμῶσιν, ἕτε ὅταν οἱ
 Ἕλληνες αὐτοῖς ἀντιστρατεύωνται· ἀλλὰ
 καὶ πρὸς τέτθους ἐγνώκασιν μεθ' Ἑλλήνων
 τὸς πολέμους ποιεῖσθαι.

CYRI INSTIT. VIII. 365

cures, perinde ac Cyri tempore; verùm nè illi quidem manum conferere volunt. Nec falcatos quidem currus ad eos ampliùs usus, quibus à Cyro destinati fuerunt, adhibent. Nam is aurigas honoribus auctos, et ad fortitudinem institutos habuit, qui gravem in armaturam impetum facerent; hi verò *Persae* recentiores, cùm eos qui sunt in curribus nè quidem nòrint, inexercitados arbitrantur pares futuros exercitatis. Faciunt verò illi quidem impetum, sed prius quàm intra hostes penetrent, partim inviti decidunt, partim defiliunt; adeò ut ab aurigis destituti *currus et* jugales saepenumero plus amicis detrimenti adferant quàm hostibus. Cùm verò et ipsi intelligant, quales sint ipsorum adparatus bellici, cedunt *aliis*, neque quisquam ampliùs absque Graecis ad bellum se comparat, sive adeò ipsi bellum inter se gerant, seu contra eos Graeci copias educant; sed etiam adversùs Graecos *non nisi* cum Graecorum auxiliis bella *sibi* suscipienda esse statuerunt.

366 CYRI INSTIT. VIII.

Arbitror equidem me jam perfecisse, quod institueram. Quippe demonstratum aio, Persas et *alios* Persis conjunctos minùs erga deos esse religiosos, et erga cognatos magis impios, et injustiores erga cacteros, et bellicis in rebus jam magis instrenuos quàm prius: quòd si quis contraria sententiae meae statuit, eorum facta modò consideret is, ea dictis à me testimonium dare comperiet.

F I N I S.

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Η'. 367

Εγὼ μὲν δὴ οἶμαι ἅπερ ὑπεθέμην ἀ-
 τεργάσθαι μοι. Φημὶ γάρ, Πέρσας καὶ
 τὰς σὺν αὐτοῖς, καὶ ἀσεβεσέρας περὶ θεῶς,
 ἡ ἀνοσιωτέρας περὶ συγγενεῖς, καὶ ἀδικω-
 τέρας περὶ τὰς ἄλλας, καὶ ἀνανδροτέρας τὰ
 εἰς τὸν πόλεμον νῦν, ἢ πρόοθεν, ἀποδε-
 χεῖσθαι· εἰ δέ τις τάναντία ἐμοὶ γιγνώ-
 σκει, τὰ ἔργα αὐτῶν ἐπισκοπῶν, εὐρήσει
 αὐτὰ μαρτυρῶντα τοῖς ἐμοῖς λόγοις.

Τ Ε Λ Ο Σ.

